

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

PRÁVNÍ OCHRANA ZVÍŘAT PROTI TÝRÁNÍ

Rigorózní práce

Mgr. Kateřina Plachtová

Plzeň

2020

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra správního práva

Správní právo

PRÁVNÍ OCHRANA ZVÍŘAT PROTI TÝRÁNÍ

Rigorózní práce

Mgr. Kateřina Plachtová

Plzeň

2020

Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Plzeň, listopad 2020

.....

Tímto bych chtěla poděkovat svému konzultantovi doc. JUDr. Vojtěchovi Stejskalovi, Ph.D. za vřelý přístup, cenné rady a metodické vedení.

Věnováno milované Klementýně, díky které to všechno začalo. ♥

Obsah

1. ÚVOD.....	8
2. POJEM ZVÍŘE.....	10
2.1. ZVÍŘE V SOUKROMÉM PRÁVU.....	10
2.1.1. <i>Divoká zvířata</i>	14
2.1.2. <i>Domácí zvířata</i>	15
2.1.3. <i>Chovaná zvířata</i>	15
2.2. ZVÍŘE VE VEŘEJNÉM PRÁVU.....	15
2.2.1. <i>Zvíře</i>	16
2.2.2. <i>Živočich</i>	19
2.2.3. <i>Zvěř</i>	21
2.2.4. <i>Zhodnocení veřejnoprávní úpravy</i>	21
2.3. DALŠÍ POJMY.....	22
2.3.1. <i>Chovatel</i>	22
2.3.2. <i>Zařízení</i>	23
3. WELFARE	24
4. PRAMENY PRÁVA V OBLASTI OCHRANY ZVÍŘAT PROTI TÝRÁNÍ.....	27
4.1. MEZINÁRODNÍ PRAMENY.....	27
4.1.1. <i>Evropská dohoda o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě</i>	28
4.1.2. <i>Evropská dohoda o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely</i>	29
4.1.3. <i>Evropská dohoda o ochraně jatečných zvířat</i>	30
4.1.4. <i>Evropská dohoda o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely</i>	31
4.1.5. <i>Evropská dohoda o ochraně v zájmovém chovu</i>	32
4.2. UNIJNÍ PRAMENY.....	32
4.3. VNITROSTÁTNÍ PRAMENY.....	35
4.3.1. <i>Právní předpisy přímé ochrana zvířat</i>	35
4.3.2. <i>Právní předpisy nepřímé ochrany zvířat</i>	36
5. ZÁKON NA OCHRANU ZVÍŘAT PROTI TÝRÁNÍ.....	39
5.1. ÚČEL A PRINCIPY ZÁKONA NA OCHRANU PROTI TÝRÁNÍ.....	40
5.1.1. <i>Princip vysoké ochrany zvířat a jejich ochrany</i>	41
5.1.2. <i>Princip péče</i>	41
5.1.3. <i>Princip odpovědnosti chovatele</i>	42
5.1.4. <i>Princip snižování utrpení</i>	43
5.1.5. <i>Princip zákazu usmrcení bez zákonného důvodu</i>	43
5.1.6. <i>Princip subsidiarity využití zvířete</i>	43
5.1.7. <i>Povolovací princip</i>	44
5.1.8. <i>Princip nezbytnosti pokusů a jejich etické opodstatněnosti</i>	44
5.1.9. <i>Princip respektování přirozených potřeb zvířat</i>	45
5.1.10. <i>Princip odbornosti a kvalifikace</i>	46
5.2. ZÁKAZ TÝRÁNÍ ZVÍŘAT.....	47
5.2.1. <i>Výkony neodpovídající fyzickému stavu a biologickým schopnostem</i>	47
5.2.2. <i>Výcvik spojený s bolestí, utrpením, zraněním nebo jiným poškozením</i>	48
5.2.3. <i>Bezúčelné omezování výživy a napájení</i>	48
5.2.4. <i>Podávání potravy obsahující příměsi či předměty způsobující bolest nebo utrpení</i>	48
5.2.5. <i>Omezování svobody pohybu</i>	49
5.2.6. <i>Přežívání zvířete spojené s utrpením</i>	49
5.2.7. <i>Podávání dopingových a jiných látek poškozujících organismus s cílem změny vzhledu nebo výkonu</i>	50
5.2.8. <i>Štvání zvířat proti sobě, jejich použití jako lákadel</i>	51
5.2.9. <i>Provádění nedovolených chirurgických zákroků</i>	51
5.2.10. <i>Použití bolestivých podnětů</i>	53
5.2.11. <i>Samovolné podávání léčiv a přípravků</i>	54
5.2.12. <i>Nepřiměřené působení stresových vlivů</i>	55
5.2.13. <i>Chov v nevhodných podmínkách</i>	55
5.2.14. <i>Neodborný zásah do průběhu porodu</i>	56
5.2.15. <i>Nedovolené způsoby přepravy či pohánění</i>	57
5.2.16. <i>Nedovolené způsoby omezení pohybu</i>	57

5.2.17.	<i>Usmrcení zvířete způsobem působícím nepřiměřenou bolest nebo utrpení</i>	58
5.2.18.	<i>Nedovolené způsoby krmení</i>	58
5.2.19.	<i>Opuštění nebo vyhnání zvířete</i>	58
5.2.20.	<i>Nedovolená manipulace s rybami</i>	59
5.2.21.	<i>Nedovolené způsoby označování zvířat</i>	60
5.2.22.	<i>Nedovolené použití elektrického proudu</i>	60
5.2.23.	<i>Další zakázaná jednání</i>	61
5.2.24.	<i>Jednání vyloučená z okruhu týrání</i>	61
5.3.	ZÁKAZ PROPAGACE TÝRÁNÍ ZVÍŘAT	62
5.4.	USMRCOVÁNÍ ZVÍŘAT	63
5.5.	OCHRANA ZVÍŘAT PROTI TÝRÁNÍ	65
5.5.1.	<i>Ochrana zvířat při usmrcování</i>	66
5.5.2.	<i>Ochrana zvířat při veřejných vystoupeních a svodech</i>	68
5.5.3.	<i>Ochrana zvířat při přepravě</i>	70
5.5.4.	<i>Ochrana hospodářských zvířat</i>	72
5.5.5.	<i>Ochrana pokusných zvířat</i>	73
5.5.6.	<i>Ochrana zvířat v zájmových chovech</i>	76
5.5.6.1.	<i>Množirna</i>	80
5.5.7.	<i>Orgány ochrany zvířat</i>	90
6.	ODPOVĚDNOST ZA ŠKODU	94
6.1.	<i>ZPŮSOBENOU ZVÍŘETEM</i>	94
6.2.	<i>ZPŮSOBENOU NA ZVÍŘETI</i>	98
7.	DELIKTNÍ ODPOVĚDNOST	101
7.1.	TRESTNÍ	101
7.1.1.	<i>Trestný čin týrání zvířat</i>	102
7.1.2.	<i>Trestný čin chov zvířat v nevhodných podmínkách</i>	108
7.1.3.	<i>Trestný čin zanedbání péče o zvíře z nedbalosti</i>	110
7.1.4.	<i>Shrnutí nové trestněprávní úpravy</i>	112
7.2.	SPRÁVNÍ	117
7.2.1.	<i>Přestupky fyzických osob</i>	121
7.2.2.	<i>Přestupky právnických a podnikajících fyzických osob</i>	126
8.	SLOVENSKÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA	130
8.1.	SOUKROMOPRÁVNÍ ÚPRAVA	130
8.2.	VEŘEJNOPRÁVNÍ ÚPRAVA – SPRÁVNĚPRÁVNÍ	131
8.3.	VEŘEJNOPRÁVNÍ ÚPRAVA – TRESTNĚPRÁVNÍ	141
9.	ZÁVĚR	146
	RESUME	150
	SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ	153
	KNIŽNÍ ZDROJE	153
	ČASOPISECKÉ ZDROJE	156
	INTERNETOVÉ ZDROJE	157
	UNIJNÍ PRAMENY	162
	MEZINÁRODNÍ SMLOUVY	163
	ZÁKONY	164
	DŮVODOVÉ ZPRÁVY	165
	PODZÁKONNÉ PŘEDPISY	165
	JUDIKATURA	166
	SEZNAM PŘÍLOH	168

1. Úvod

Problematika právní ochrany zvířat je pro autorku práce snoubením lásky ke zvířatům a práva, které ji společně provázejí na cestě životem. Spolu se zájmem o ekologii šla v jejím případě ruku v ruce zainteresovanost do ochrany zvířat. A nejen té právní. Začalo to jako aktivní pomoc jednomu zapsanému spolku, který pomáhá psům v nouzi. Prvotní finanční pomoc přerostla v květnu 2017 v pomoc faktickou, kdy adoptovala fenu, která byla pro zdravotní problémy způsobené neustálým rozením štěňat vyřazena z chovu a vyhozena na ulici. Od této chvíle se jí důsledek týrání zvířat týkal osobně, a tak se začala hlouběji zajímat i o právní stránku věci.

Až jako osobně angažovaná zjistila, jak moc velkým problémem týrání zvířat je. Do té doby měla (asi jako každý laik) pocit, že týrání zvířat je otázkou několika málo vyšinutých jedinců, kteří si své zlosti či nedostatky kompenzují násilím na zvířatech, popř. je jim je lhostejná nedostatečná péče o ně z jejich strany. O množení štěňat a problémech s tím souvisejících neměla autorka práce dlouho ponětí. A přitom Česká republika je (spolu se Slovenskem) evropskou jedničkou v produkci „levných“ štěňat. Ale jak to tak bývá, aby něco mohlo být neúměrně levné, musí se něco ošidit. A jsou to právě zvířata, která jsou šizena – o péči, prostor, lásku, zdraví...

Tento problém se však netýká pouze zvířat ze zájmových chovů, stejná potíže je u zvířat hospodářských. V dnešní době, kdy si lidé zvykli na hojnou konzumaci masa, které chtějí pořídit lacino, jsou to opět zvířata, která tento náš hlad odnášejí, kdy neúměrně navýšené potřeby lidí jsou satureovány na úkor základních životních potřeb zvířat.

Práce se tak zaobírá nástroji, které právo k ochraně zvířat poskytuje. Je zde rozebrána jak soukromoprávní, tak hlavně veřejnoprávní úprava ochrany zvířat. Z věcného hlediska je právní ochrana zvířat (a s tím související veterinární péče a problematika chovu zvířat) v České republice součástí veřejného práva a ve své moderní podobě se v jeho rámci rozvíjí od 90. let 20. století.¹ Z hlediska teorie se problematika ochrany zvířat řadí pod právo životního prostředí, ochranu rostlinstva a živočišstva. Obecná ochrana zvířat se vztahuje jak na samotné týrání

¹ MÜLLEROVÁ, H., Zvíře jako předmět právní úpravy veřejného práva a nový občanský zákoník, České právo životního prostředí 1/2014, [online].[cit.29.10.2018]. Dostupné na: http://www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_35.pdf, s. 9

zvířat, tak na jejich ochranu před bezdůvodným usmrcením nebo opuštěním.²

„Téma ochrany zvířat je v podstatě otázkou vztahu člověka k jiným živočišným druhům v rámci společného obývání planety, nebo úžeji, otázkou hájení zájmu zvířat proti lidskému ovlivňování jejich života, nabyvá-li negativní nebo nežádoucí podobu.“³

Práce se zabývá právní ochranou zvířat proti týrání v užším smyslu se zvláštním zaměřením na ochranu zvířat v zájmových chovech, avšak rozebrána zde bude i ochrana zvířat chovaných za jiným účelem.

Metodou pro zpracování rigorózní práce je analýza právní úpravy v oblasti ochrany zvířat proti týrání. Půjde nejen o českou, ale i mezinárodní a unijní úpravu. Dále bude zhodnocena dostatečnost a aktuálnost stávající úpravy, závěrem bude použita metoda komparace tuzemské a slovenské právní úpravy v oblasti ochrany zvířat.

Přínosem práce by měl být podrobný rozbor jednotlivých jednání označovaných zákonem za týrání spolu s konkrétními příklady. Dále se autorka v rámci ochrany zvířat v zájmových chovech pokusila o kompletní shrnutí všech dostupných zdrojů týkající se nového fenoménu „množirna“, který začal být znám i mezi neodbornou veřejností, je v poslední době často používán, avšak donedávna nebyl definován. Pokud je autorce známo, nebyl tento pojem v takovém rozsahu knižně shrnut. Práce též přináší snahu o komentářový výklad pozměněné skutkové podstaty trestného činu týrání zvířat a nové skutkové podstaty chovu zvířat v nevhodných podmínkách, kterou přinesla novela trestního zákoníku s účinností od 1. 6. 2020. Ta je reakcí zákonodárců na žádosti odborné i laické veřejnosti o zakotvení chovu zvířat v nevhodných podmínkách jako jevu společensky nežádoucího, spolu se stanovením trestů za toto jednání. Současně v jejím rámci došlo ke zvýšení trestních sankcí za trestný čin týrání zvířat. Vzhledem ke krátké době účinnosti novely nedošlo zatím k aktualizaci komentářové literatury, ač to lze v nejbližší době očekávat. Práce poskytuje i konkrétní popis skutkových podstat přestupků, které zákon na ochranu zvířat proti týrání uvádí často ve smyslu odkazů jako porušení povinnosti, kterou ukládá jinde ve svém těle. Z tohoto důvodu není zcela snadné souvisle prostudovat, co všechno zákon za přestupek považuje. A s tím by taktéž měla pomoci tato práce.

Veškeré údaje v práci obsažené jsou aktualizovány k 31. 8. 2020.

² DAMOHORSKÝ, M.,. Právo životního prostředí. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010., s.386

³ MÜLLEROVÁ, H. Kapitoly o právech zvířat : „my a oni“ z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva. Praha: Academia, 2016, s. 632

2. Pojem zvíře

Pojem zvíře je jedním ze základních pojmů této práce. V následujících podkapitolách bude rozebrán z pohledu veřejného i soukromého práva. Právní předpisy českého právního řádu pracují s tímto pojmem velmi nejednotně. Je různě vykládán obsah i rozsah pojmu a odlišně jsou též vykládány a definovány jeho podkategorie.⁴ Právní ochrana zvířat proti týrání sice patří do systému veřejného práva, ale autorka práce považuje za nezbytné osvětlit zde tento pojem i z pohledu práva soukromého spolu s jeho specifiky, a to právě v kontrastu s veřejnoprávní úpravou.

Zároveň je na úvod nutno zmínit, že i přes rozdílnost rozsahu právní ochrany zvířat ve veřejném a soukromém právu (způsobená právě rozdílným vymezením jednotlivých pojmů), platí, že předpisy veřejného práva na ochranu zvířat, popř. živočichů jsou nadřazeny občanskému zákoníku a mají před ním přednost, jakožto zvláštní zákony.⁵ Svůj vztah k veřejnému právu vymezuje také sám „nový“ občanský zákoník, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“) ve svém § 1 odst. 1 a v § 3029 odst. 2, ze kterých lze vyvodit, *„že ze znění § 494 NOZ nelze dovozovat žádné bezprostřední účinky na interpretaci nebo aplikaci platných veřejnoprávních norem na úseku ochrany zvířat.“*⁶

2.1. Zvíře v soukromém právu

Soukromoprávní úprava zvířete byla jednou z velkých změn, které NOZ přinesl. Do konce roku 2013⁷ se vycházelo ze zařazení zvířat mezi věci v právním smyslu bez jakýchkoliv privilegií. Ani samotný pojem věc zde nebyl definován, ale právní teorií bylo dovozeno, že za věci v právním smyslu jsou považovány hmotné předměty, které jsou ovladatelné a slouží potřebám lidí.⁸

S účinností od 1. 1. 2014 zvířata požívají oproti předchozí úpravě určité výsady a nově nejsou z právního hlediska věcmi. Zvíře je definováno v §494 NOZ: *„Živé zvíře má zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný živý tvor.“*

⁴ MÜLLEROVÁ, H., Zvíře jako předmět právní úpravy veřejného práva a nový občanský zákoník, České právo životního prostředí 1/2014, s. 9

⁵ PRCHALOVÁ, Jana. Právní ochrana zvířat. Praha: Linde, 2009, s. 16

⁶ MÜLLEROVÁ, H., Zvíře jako předmět právní úpravy veřejného práva a nový občanský zákoník, České právo životního prostředí 1/2014, s. 22

⁷ Podle zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále jen „OZ“)

⁸ MÜLLEROVÁ, H., Zvíře jako předmět právní úpravy veřejného práva a nový občanský zákoník, České právo životního prostředí 1/2014, s. 18

Živé zvíře není věcí a ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze.“ Jednalo se o velkou změnu, jelikož do roku 2014 byla zvířata považována za movitou věc a nebyla brána v potaz jejich „živost“. S tím také souviselo veškeré právní jednání a nakládání s nimi. Klíčový praktický smysl dřívějšího statusu zvířat spočíval v jejich postavení jakožto předmětu vlastnického práva se všemi důsledky z toho vyplývajícími⁹, kterým byla hlavně možnost domáhat se ochrany vlastnického práva při neoprávněném zásahu do něj. Tato aplikace institutů vlastnického práva ke zvířatům zůstala téměř beze změn i nadále. Nové ustanovení má tak faktický význam především v rovině morální a etické, kdy byl zákonodárce pravděpodobně motivován negativními ohlasy části společnosti, která zařazení zvířat mezi „neživé věci“ vnímala jako dehonestující.¹⁰

První věta výše citovaného ustanovení nově nese jasné etické poselství a zakotvuje žádoucí postoj společnosti ke zvířatům i v oblasti soukromého práva, která podobně jako preambule zákona na ochranu zvířat proti týrání bude důležitým vodítkem pro interpretaci a aplikaci soukromého práva a zároveň tvorbu případných norem nových. Druhá věta ustanovení § 494 NOZ znamená, že české právo opouští od dosavadního pojetí a vylučuje zvířata z okruhu věcí v právním smyslu, kam byla řazena od dob římského práva. Tento stav je označován jako tzv. „dereifikace“ zvířat.¹¹ Zda aplikace příslušných ustanovení o věcech bude odporovat povaze zvířete jako živého tvora je nutno dovodit výkladem podle okolností jednotlivého případu. Jako příklad rozporu s povahou zvířete jako živého tvora je důvodovou zprávou k §494 NOZ uváděna situace, kdy by k zástavě byl užit pes lpící na svém pánovi a jeho předáním cizí osobě zástavního věřitele by byl pes vystaven stresu. V případě, kdy by v rámci soukromoprávního jednání bylo na zvíře použito ustanovení o věcech, které by odporovalo jeho povaze živého tvora, bylo by takové jednání v rozporu s NOZ, tzn. se zákonem obecně, s čímž je podle § 580 odst. 1 NOZ spojena neplatnost právního jednání, resp. jeho části. Půjde však o neplatnost relativní, což znamená,

⁹ Pozn.: Opuštěné zvíře bylo v právním smyslu považováno za věc opuštěnou (např. rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 28 Cdo 3563/2008) nebo poškozující jednání vůči zvířeti bylo kvalifikováno jako poškození cizí věci (rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 4 Tdo 489/2013)

¹⁰ MÜLLEROVÁ, H., Zvíře jako předmět právní úpravy veřejného práva a nový občanský zákoník, České právo životního prostředí 1/2014, s. 18

¹¹ MÜLLEROVÁ, H. Kapitoly o právech zvířat : „my a oni“ z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva. Praha: Academia, 2016, s. 659

že nenamítne-li oprávněná osoba neplatnost právního jednání, považuje se takové jednání v souladu s § 586 odst. 2 za platné.¹²

Ustanovení NOZ o věcech nelze na živá zvířata použít, pokud by to v daném případě bylo v rozporu se zvláštními právními předpisy na ochranu zvířat, což nevyplývá přímo z druhé věty § 494 NOZ, ale z již zmíněného § 3029 odst. 2 NOZ.¹³

Zakotvení zvláštního statusu zvířat je součástí moderního proudu humanizace práva, avšak „*praktický význam pro ochranu zvířat mají spíše zvláštní zákony, jelikož reálné právní postavení zvířat se vzhledem k tomu, že ustanovení o věcech mají být užitá obdobně, tak dalece nemění. Také vymezení zvířete jako smysly nadaného živého tvora se zdá být jakýmsi nejmenším společným jmenovatelem; je ovšem poněkud odbyté, když smysly (schopností vnímat vnější podněty) je nakonec nadán i leckterý prvok.*“¹⁴

I přes to, že živá zvířata nejsou věcí v právním smyslu, mohou být předmětem relativních i absolutních majetkových právních vztahů, a to vzhledem k tomu, že ustanovení o věcech se na ně využije obdobně s přihlédnutím k jejich povaze živých tvorů.¹⁵ Ta však podle současné právní úpravy nejsou subjektem práv. „*Platné české právo (zákon na ochranu zvířat proti týrání nevyjímaje) nezakotvuje žádná „práva zvířat“ ve smyslu subjektivních práv, tedy garantovaných a vymahatelných oprávnění „zvířecích subjektů.*“¹⁶

NOZ tak obsahuje pozitivní vymezení pojmu zvíře s tím, že je zde vyzdvižen jeho zvláštní význam a hodnota, jež je podmíněna vlastností zvířat, jako smysly nadaných živých tvorů. Tím se také zvířata liší od člověka, který je nadán nejen smysly, ale především rozumem¹⁷ a z tohoto důvodu má člověk přirozená práva.¹⁸ Zvířata, právě proto, že nejsou subjektem práv, nemají osobnostní práva a ani samotným rozumem a citem poznatelná přirozená práva.¹⁹

¹² MÜLLEROVÁ, H., Zvíře jako předmět právní úpravy veřejného práva a nový občanský zákoník, České právo životního prostředí 1/2014, s. 22

¹³ MÜLLEROVÁ, H., Zvíře jako předmět právní úpravy veřejného práva a nový občanský zákoník, České právo životního prostředí 1/2014, s. 19

¹⁴ ŠVESTKA a kol., Občanský zákoník: komentář. Svazek I. § 1 až 654 Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, komentář k § 494, dostupné v ASPI

¹⁵ LAVICKÝ, P., Občanský zákoník: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H.Beck, 2014., s.1749

¹⁶ MÜLLEROVÁ, H., Kapitoly o právech zvířat : „my a oni“ z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva. Praha: Academia, 2016, s. 637

¹⁷ Viz § 19 NOZ

¹⁸ Důvodová zpráva k novele TZ [online].[cit.22.08.2018]. Dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=214&CT1=0>

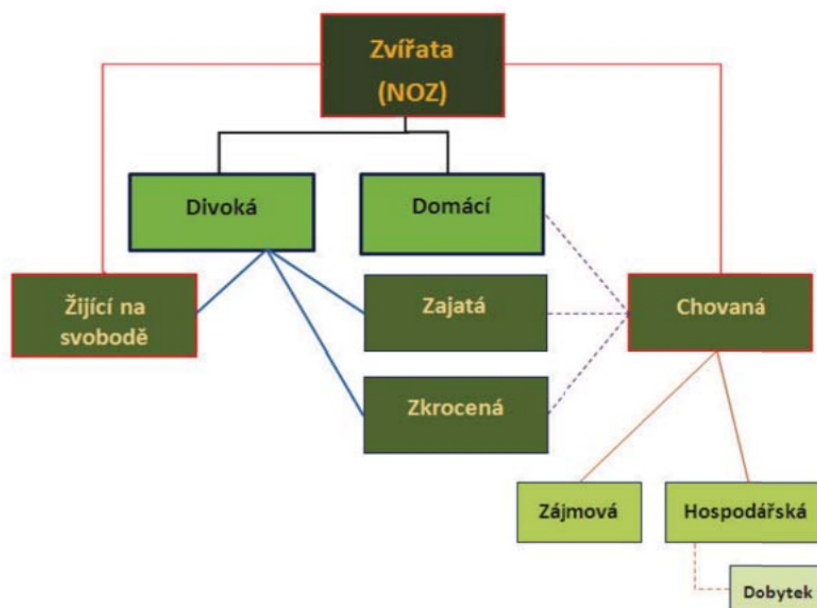
¹⁹ LAVICKÝ, P., Občanský zákoník: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H.Beck, 2014., s.1749

Pozitivem nové právní úpravy je fakt, že právní ochrana zvířat byla rozšířena nad (zákonem na ochranu zvířat proti týrání) doposud privilegovanou skupinu obratlovců, avšak za problém je možno označit stanovení různého stupně ochrany a odlišné podmínky pro jednoho živočicha (včela) a pro skupinu živočichů (roj včel).²⁰

Závěrem k novému pojetí zvířete nutno doplnit, že nová úprava NOZ s sebou v konečném důsledku přinesla též i prohloubení nekonzistentnosti pojmu v českém právním řádu. Nejen, že je tento pojem nejednotný uvnitř oblasti veřejného práva, kde byl tento rozpor z velké části překlenut výkladem, ale nově panuje nejednota také v právním řádu jako celku, tedy s rozdílným pohledem veřejného i soukromého práva.²¹

Soukromé právo také vymezuje a specifikuje určité kategorie zvířat. Základním dělením je rozdělení na zvířata divoká, domácí zvířata a zvířata chovaná.

Obrázek č. 1: Kategorizace zvířat ve veřejném právu

Zdroj: MÜLLEROVÁ, H., Zvíře jako předmět právní úpravy veřejného práva a nový občanský zákoník, České právo životního prostředí 1/2014, s. 27

²⁰ MÜLLEROVÁ, H. Kapitoly o právech zvířat : „my a oni“ z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva. Praha: Academia, 2016, s. 659

²¹ MÜLLEROVÁ, H., Zvíře jako předmět právní úpravy veřejného práva a nový občanský zákoník, České právo životního prostředí 1/2014, s. 21

Dělení zvířat do kategorií je v soukromém právu nezbytné hlavně z důvodu jejich vlastnictví. Ustanovení o zvířatech, jež obsahuje NOZ neřeší jiné otázky, než nabytí a pozbytí vlastnického práva k nim. NOZ „pouze“ odpovídá na otázku, zda vlastnické právo dosavadního vlastníka ke zvířeti stále trvá, za jakého předpokladu původní vlastník vlastnické právo ke zvířeti ztratí a popřípadě, za jakých podmínek může vlastnické právo k danému zvířeti nabýt někdo jiný. To ovšem neznamená, že určité jednání směřující k nabytí či pozbytí vlastnického práva ke zvířeti podle NOZ, nemůže naplňovat pojmové znaky týrání podle jiného právního předpisu.²²

2.1.1. Divoká zvířata

Přesnou definici divokých zvířat v NOZ nenalezneme, ale lze vyjít z jeho důvodové zprávy, podle které jsou za divoká zvířata považována taková zvířata, která patří k nedomestikovanému druhu²³, bez ohledu na to, že někteří zástupci tohoto druhu jsou chováni v zajetí.

Divoká zvířata můžeme dále rozdělit na zvířata žijící na svobodě, která jsou z pohledu NOZ zvířetem bez pána a vlastnické právo k nim lze nabýt přivlastněním, pokud to nevyklučují speciální právní předpisy, popřípadě za podmínek stanovených těmito předpisy.²⁴ Dále je nutno zmínit, že některá ustanovení NOZ na ně nebude možno použít, a to z důvodu, že zde není vlastník (např. režim nálezu podle § 1058 a 1059 NOZ či problematika náhrady škody).²⁵

Další podkategorií divokých zvířat jsou zajatá zvířata, která můžeme popsat jako zvířata, kterým byla člověkem omezena svoboda. Pokud se zajaté zvíře dostane na svobodu a vlastník je bez prodlení a soustavně nestíhá, stává se zvířetem bez pána.²⁶

Poslední variantou jsou zkrocená divoká zvířata. *„Zkrocené zvíře je zvíře původně divoké, které je tak dlouho drženo v zajetí, že se u něho vytvořil pevný*

²² SPÁČIL, J. Občanský zákoník: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, s. 258

²³ Tzn., že celý druh žije zcela nebo převážně ve volné přírodě

²⁴ ŠVESTKA a kol., Občanský zákoník: Komentář, Svazek III, (§ 976-1474), 2014, komentář k § 1046, dostupné v ASPI

²⁵ MÜLLEROVÁ, H., Zvíře jako předmět právní úpravy veřejného práva a nový občanský zákoník, České právo životního prostředí 1/2014, s. 16

²⁶ PETROV, Jan, Michal VÝTISK a Vladimír BERAN. Občanský zákoník: komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 1061

*zvyk návratu ke svému pánovi, a které nemusí být drženo v zajetí fyzickou překážkou.*²⁷

2.1.2. Domácí zvířata

Domácími zvířaty jsou pak ta zvířata, jejichž druh žije bezvýjimečně nebo z převážné části s člověkem²⁸ a zpravidla či vůbec se nevyskytuje ve volné přírodě. Co se týče dereliktů domácích zvířat, zde §1048 NOZ zakládá právní fikci pro případ, kdy je z okolností zřejmý úmysl zbavit se zvířete nebo je vyhnat.

2.1.3. Chovaná zvířata

Chovanými zvířaty mohou být zvířata domácí, zajatá nebo zkracená divoká zvířata, pokud jsou v dispozici člověka, který je chová. Podle účelu chovu se tato zvířata rozlišují na zvířata v zájmovém chovu a zvířata hospodářská.²⁹

Zvířata v zájmovém chovu, jsou zvířata držena či určena k držení člověkem, zejména v jeho domácnosti, pro jiný účel než užitek, tj., pro jeho potěšení a jako společník.³⁰ Koncepce opuštění je shodná jako u domácích zvířat obecně.

Druhou skupinou chovaných zvířat jsou zvířata hospodářská, která jsou chována právě za účelem přímého hospodářského užitku, tj. za účelem získávání druhových přírůstků nebo živočišných produktů, jakou jsou maso, mléko, kůže, vlna, peří apod.³¹

2.2. Zvíře ve veřejném právu

Ve veřejném právu je situace s pojmem zvíře o dost složitější. Neexistuje zde jasná definice, která by se prolínala všemi právními předpisy veřejného práva. Tyto právní předpisy obvykle definici vůbec neobsahují, ač tento pojem používají, nebo je definována pouze jeho podkategorie – např. hospodářské zvíře či je používána modifikace pojmu, jako např. živočich či zvěř. V takovém případě, kdy zákony s pojmem zvíře pracují, ale neformulují ho, je třeba se správnou

²⁷ ŠVESTKA a kol., Občanský zákoník: Komentář, Svazek III, (§ 976-1474), 2014, komentář k § 1047, dostupné v ASPI

²⁸ PETROV, Jan, Michal VÝTISK a Vladimír BERAN. Občanský zákoník: komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 1061

²⁹ Důvodová zpráva k z. č. 89/2012 Sb., občanskému zákoníku [online].[cit.10.10.2018]. Dostupné z ASPI.

³⁰ SPÁČIL, J., Občanský zákoník: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, s. 262

³¹ PAULDURA, L., Slovník právních pojmů: občanský zákoník. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 213

interpretací dobrat jeho významu, přičemž nejdůležitější otázkou bude, zda se zvířetem míní pouze obratlovci, či i bezobratlí a případně, které jejich druhy.³²

2.2.1. Zvíře

Jediným právním předpisem veřejného práva, který pro své účely definuje pojem zvíře je zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon na ochranu zvířat proti týrání“). Ten definuje pojem zvíře následovně: „Pro účely tohoto zákona se zvířetem rozumí každý živý obratlovec, kromě člověka, nikoliv však plod nebo embryo.“ Zde je rozdíl ve významu pojmu „zvíře“ oproti soukromému právu, kde je za zvíře považován prakticky jakýkoliv tvor, který má alespoň některé smyslové orgány. Veřejné právo však chápe zvíře striktně jako obratlovce. Z toho vyplývá, že česká právní úprava ochrany zvířat proti týrání je zaměřena pouze na ochranu obratlovců, zatímco bezobratlí proti týrání chráněni nejsou.³³ Nebylo tomu tak však vždy. V roce 2004 bylo novelou zákona na ochranu zvířat proti týrání č. 77/2004 Sb. rozšířen zákaz týrání zvířat „přiměřeně i na jiné živočichy“. Ohlasy na tuto změnu se však různily. Odpůrci takového rozšíření poukazovali na nejednoznačnost ustanovení s tím, že stejně není jasné, kdo této „přiměřené“ ochrany požívá. Odpovědí mohlo být správní právo, které přiměřenou ochranu zvířat využívá prostřednictvím institutu správního uvážení. Nakonec bylo ustanovení zakotvující ochranu bezobratlých v roce 2006 ze zákona na ochranu zvířat proti týrání vyňato.³⁴

Zákon na ochranu zvířat proti týrání zavádí obecné vymezení zvířat jako obratlovců, a to s dopadem i na další předpisy, které s pojmem zvíře operují, ale samy ho nedefinují (např. zákon o zemědělství, zákon o ekologickém zemědělství, zákon o krmivech, plemenářský zákon, atd.)³⁵

³² MÜLLEROVÁ, H., Zvíře jako předmět právní úpravy veřejného práva a nový občanský zákoník. České právo životního prostředí, 2014, č. 35. s. 9

³³ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013., s. 311

³⁴ RYDVAL, T. Ochrana zvířat proti týrání jako součást právní ochrany zvířat v České republice, Aplikované právo 2006, č. 2, s. 34

³⁵ MÜLLEROVÁ, H., Zvíře jako objekt právních vztahů, Dny práva 2010, 1. ed. Brno: Masaryk University, s.3

Kategorizace zvířat pro účely zákon na ochranu zvířat proti týrání vychází z jednotlivých definic v jeho § 3 a dochází k ní podle dvou kritérií³⁶. Podle kritéria způsobu života ve vztahu k člověku půjde o zvířata v lidské péči (zvířata, která jsou přímo závislá na bezprostřední péči člověka³⁷) a volně žijící zvířata (zvířata patřící k druhu, jehož populace se udržuje v přírodě samovolně, a to i v případě jejich chovu v zajetí³⁸). Druhým kritériem je účel chovu, podle kterého je možno zvířata členit na hospodářská (zvířata chovaná pro produkci živočišných produktů, vlny, kůže nebo kožešin, popřípadě pro další hospodářské nebo podnikatelské účely, zejména skot, prasata, ovce, kozy, koně, osli a jejich kříženci, drůbež, králíci, kožešinová zvířata, zvěř a jiná zvířata ve farmovém chovu a ryby, včetně zvířat produkovaných jako výsledek genetických modifikací nebo nových genetických kombinací³⁹), pokusná (živí obratlovci, s výjimkou člověka, včetně samostatně se živících larválních forem a plodů savců od poslední třetiny jejich běžného vývoje, která jsou nebo mají být použita k pokusům; za pokusná zvířata se považují také zvířata, která jsou v ranějším stadiu vývoje, než je stadium samostatně se živících larválních forem a plodů savců od poslední třetiny jejich běžného vývoje, pokud má být zvířatům umožněno žít nad rámec tohoto stadia vývoje a v důsledku prováděných pokusů je pravděpodobné, že po dosažení tohoto stadia vývoje je postihne bolest, utrpení, strach nebo trvalé poškození. Za pokusná zvířata se považují také živí hlavonožci⁴⁰) a zvířata v zájmovém chovu (zvířata, u kterých hospodářský efekt není hlavním účelem chovu, a to buď chovaná v prostorách k tomu určených, nebo v domácnosti, jejichž chov slouží především zájmové činnosti člověka, nebo zvířata sloužící člověku jako jeho společník⁴¹).

Je možno opět nalézt schematické rozdělení zvířat do kategorií:

³⁶ MÜLLEROVÁ, Hana. Zvíře jako předmět právní úpravy veřejného práva a nový občanský zákoník. České právo životního prostředí, 2014, č. 35. s. 12

³⁷ § 3 písm. c) zákona na ochranu zvířat proti týrání

³⁸ § 3 písm. b) zákona na ochranu zvířat proti týrání

³⁹ § 3 písm. d) zákona na ochranu zvířat proti týrání

⁴⁰ § 3 písm. j) zákona na ochranu zvířat proti týrání

⁴¹ § 3 písm. e) zákon na ochranu zvířat proti týrání

Obrázek č. 2: Kategorizace zvířat ve veřejném právu

Zdroj: JANČÁŘOVÁ, I. a kolektiv, Právo životního prostředí: zvláštní část. 1. vyd., Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. s. 289

Přičemž je třeba vzít v potaz skutečnost, že pro takové členění zvířat je rozhodný pouze účel jejich chovu, který absolutně nereflektuje jejich zoologickou charakteristiku.⁴² Např. prase tak bude obvykle spadat do kategorie hospodářského zvířete, z důvodu jeho chovu „pro maso“, jakožto živočišného produktu. V posledních letech se však setkáváme s velkou oblibou a tím i nárůstem chovu prasat jako společníků, tedy zvířat v zájmovém chovu⁴³. Prase však může být i zvířetem pokusným, nebo v případě divokých prasat i volně žijícím zvířetem.

Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „veterinární zákon“) pro který je pojem zvíře také zcela stěžejní, jeho definici neobsahuje. Nalezneme zde však definici jeho podkategorie – zvířat hospodářských. Těmi jsou podle jeho §3 odst. 1 písm. c) *zvířata využívaná převážně k chovu, výkrmu, práci a jiným hospodářským účelům, zejména skot, prasata, ovce, kozy, koně, osli a jejich kříženci, drůbež, běžci, králíci, kožešinová zvířata, kožešinová zvířata, zvěř ve farmovém chovu, ryby a jiní vodní živočichové, včely a včelstva*. Z výše uvedeného, spolu s přihlédnutím k § 10 odst. 1 písm. d) veterinárního zákona, je možné dovodit, že veterinární zákon

⁴² JANČÁŘOVÁ, I. a kolektiv, Právo životního prostředí: zvláštní část. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. s. 290

⁴³ Více informací např. zde: <http://www.prasatkovdomacnosti.cz/>

neomezuje pojem zvíře pouze na obratlovce, avšak z hlediska praktického uplatňování zákona půjde spíše o výjimky, kterými budou například plži a mlži. Je tomu tak proto, že při posuzování dané problematiky je třeba vycházet ze smyslu a účelu veterinárního zákona, kterými jsou primárně požadavky veterinární péče na chov a zdraví zvířat a živočišně produkty, pod což spadá například péče o zdraví zvířat a jeho ochrana, zejména předcházení vzniku a šíření nálezů, péči o zdravotní nezávadnost živočišných produktů a krmiv, výrobu a zpracování živočišných produktů, a další.⁴⁴ „Tato úprava je tedy zacílena na zvířata chovaná v lidské péči, a to zejména zvířata hospodářská, a na případné další bezobratlé (kromě včel) má smysl rozšiřovat ji pouze, pokud se vzhledem k člověku dostávají do podobné pozice jako tato výslovně upravená hospodářská zvířata.“⁴⁵

2.2.2. Živočich

Problém s nejednoznačností ve veřejném právu nespočívá pouze v omezení či neomezení pojmu zvíře čistě na obratlovce, ale jedná se též o vymezení vztahu pojmů zvíře a živočich.⁴⁶

Pojem živočich je užíván např. v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, zákoně č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad a o změně některých zákonů (zákon o zoologických zahradách) (dále jen „zákon o zoologických zahradách“), zákoně č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy) (dále jen „zákon o obchodování s ohroženými druhy“ či „zákon CITES“) nebo zákoně č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Zároveň však tyto zákony ve svých tělech neoperují pouze se zmíněným pojmem živočich, ale současně s tím využívají i pojem zvíře. Ten navíc používají jinak než předpisy, kde se pojem živočich vůbec nevyskytuje.⁴⁷ Tak například zákon o zoologických zahradách používá užší podobu pojmu zvíře

⁴⁴ § 1 a 2 veterinárního zákona

⁴⁵ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 312

⁴⁶ MÜLLEROVÁ, H., Zvíře jako předmět právní úpravy veřejného práva a nový občanský zákoník, České právo životního prostředí 1/2014, s. 9

⁴⁷ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 313

- domácí zvíře, který je ovšem definován jako *živočich, který patří k biologickému druhu, jenž vznikl činností člověka domestikací a žije převážně v přímé závislosti na péči člověka, případně druhotně zdivočelý živočich původně domestikovaného druhu nebo poddruhu*⁴⁸, z čehož vyplývá, že zvířaty mohou být v tomto případě i bezobratlí.⁴⁹

Zákon o ochraně přírody a krajiny rozumí pojmem živočich volně žijícího živočicha, tedy *jedince živočišného druhu, jehož populace se udržují v přírodě samovolně, a to včetně jedince odchovaného v lidské péči vypuštěného v souladu s právními předpisy do přírody. Živočichem se rozumí všechna vývojová stadia daného jedince. Jedinec zdivočelé populace domestikovaného druhu se za volně žijícího živočicha nepovažuje. Z této definice je patrné, že i zde je pojem živočich je širší než pojem zvíře, jelikož v sobě zahrnuje i bezobratlé. Pokud se na celou situaci podíváme z hlediska přírodních věd, dojdeme k velmi zajímavému zjištění, že živočišné druhy, které spadají pod pojem zvíře (ve smyslu obratlovec) a jsou chráněni proti týrání, tvoří pouze 3 % živočišné říše⁵⁰, v kontrastu se zbývající částí živočišných druhů, která spadá pod pojem živočich a proti týrání chráněna není.*

Z hlediska teoretického vymezení pojmů je též zajímavá komparace „volně žijícího živočicha“ podle zákona o ochraně přírody a krajiny a „volně žijícího zvířete“ podle zákona na ochranu zvířat proti týrání. Při bližším prozkoumání zákonných definic dojdeme ke zjištění, že volně žijící živočich je nadřazen pojmu volně žijící zvíře, kdy volně žijící zvířata zahrnuje, jako jednu podmnožinu. A přívlastkem volně žijící je v obou případech myšleno totéž.⁵¹

Závěrem lze problematiku nesourodosti pojmosloví shrnout tak, že (až na drobné výjimky) má pro volně žijící živočichy význam jejich obrana v rámci ochrany přírody a jejich ekosystémů a pro zvířata v lidské péči je zase významná přiznaná ochrana podle zákona na ochranu zvířat proti týrání.⁵² S čímž také souvisí užívání pojmů živočich a zvíře v těchto dvou okruzích ochrany.

⁴⁸ § 2 odst. 1 písm. c) zákona o zoologických zahradách

⁴⁹ MÜLLEROVÁ, H., Zvíře jako předmět právní úpravy veřejného práva a nový občanský zákoník, České právo životního prostředí 1/2014, s. 12

⁵⁰ RYDVAL, T. Co je (živé) zvíře? Právník. 2009, č. 3, s. 333

⁵¹ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 314

⁵² PRCHALOVÁ, Jana. Právní ochrana zvířat. Praha: Linde, 2009, s. 19

2.2.3. Zvěř

V právních předpisech veřejného práva se lze též setkat s pojmem zvěř, který je klíčový hlavně pro zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti (dále jen „zákon o myslivosti“). Zvěří tento zákon rozumí *obnovitelné přírodní bohatství představované populacemi druhů volně žijících živočichů*⁵³ uvedených v následujících dvou odstavcích, kde je taxativní výčet jednotlivých druhů savců a ptáků považovaných za zvěř. Vzhledem k tomu, že zákon mezi zvěř počítá pouze určité druhy ptáků a savců, jedná se opět pouze o obratlovce. Spolu s pojmem zvěř zákon o myslivosti používá, i když pouze jaksi doplňkově, pojem zvíře, a to v souvislosti s některými otázkami regulace nakládání se zvířaty hospodářskými a domácími (včetně těch v zájmovém chovu), regulaci zavlečených druhů v přírodě nežádoucích (kterými často bývala zvířata vypuštěná či uniknuvší z kožešinových farem⁵⁴ a toulavých domácích zvířat.⁵⁵

2.2.4. Zhodnocení veřejnoprávní úpravy

Pro shrnutí veřejnoprávní úpravy, respektive osvětlení trojkolejnosti pojmů, jež veřejné právo v oblasti ochrany zvířat používá, je možno využít následující definici: „*pojem zvíře zahrnuje pouze některé živočichy. Naopak pojem zvěř je užší než pojem zvíře.*“⁵⁶

Závěrem této kapitoly je nasnadě navrhnout sjednocení definice zvířete pro všechny veřejnoprávní předpisy. Bylo by jistě vhodné rozšířit vymezení zvířete ve veřejném právu i na bezobratlé, a to alespoň částečně - tam, kde to nebude odporovat povaze dané úpravy a smyslu a účelu konkrétního zákona, popř. pokud konkrétní zákon sám výslovně pro své potřeby definici zvířete nezúží⁵⁷. Podle názoru autorky je argumentem pro rozšíření pojmu zvíře pro účely veřejného práva i na bezobratlé též fakt, že považuje za nelogické,

⁵³ § 2 písm. b) zákona o myslivosti

⁵⁴ Zákaz kožešinových farem přinesla novela zákona na ochranu zvířat proti týrání č. 255/2017 Sb., kdy zakotvila do jeho § 5 odst. 7, podle kterého se zakazuje chov a usmrcování zvířat výhradně nebo převážně za účelem získání kožešin. Stávající chovatelé v době účinnosti této novely museli ukončit své chovy do 31. 1. 2019. Lze tedy říct, že kompletně jsou kožešinové farmy v České republice zakázány od 1. 2. 2019.

⁵⁵ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 314

⁵⁶ SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. Zájmové chovy a ochrana zvířat. Praha: LexisNexis CZ, 2004, s. 17

⁵⁷ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 313

že právní předpis, který má v případě ochrany zvířat přednost, obsahuje užší definici a přiznává tím nižší ochranu.

Pro rozšíření pojmu zvíře i na některé bezobratlé mluví též vědecky potvrzená skutečnost, že nejen obratlovci, ale i některé druhy bezobratlých jsou schopny pociťovat utrpení a cítit bolest.⁵⁸

2.3. Další pojmy

V této podkapitole budou vysvětleny další pojmy, které s problematikou ochrany zvířat úzce souvisí a jejichž znalost je nezbytná pro výklad právních předpisů.

2.3.1 Chovatel

Právní řád české republiky chápe pojem chovatel širěji, než je tento pojem vnímán laicky běžnou veřejností. Je tomu tak proto, aby pod jeho definici spadal prakticky každý, kdo se zvířetem jakkoliv nakládá či jej má v držení a to bez ohledu na to, zda je jeho vlastníkem či nikoliv. Podle § 3 písm. k) zákona na ochranu zvířat proti týrání je chovatelem *každá právnická nebo fyzická osoba, která drží nebo chová zvíře nebo zvířata, trvale nebodočasně, přemísťuje zvíře, nebo obchoduje se zvířaty, provozuje jatky, útulky, záchranné stanice, hotely a penziony pro zvířata nebo zoologické zahrady, provádí pokusy na zvířeti nebo zvířatech anebo pořádá jejich veřejná vystoupení*. Účelem takto obsáhlé legální definice pojmu chovatel je možnost zajištění správného zacházení se zvířaty ze strany všech subjektů, které je, byť i jen dočasně, drží a také možnost postihnout za špatné zacházení se zvířetem nejen vlastníka, ale skutečně odpovědného pachatele. Zároveň však není pravdou, že za týrání zvířat lze postihnout pouze pachatele, který je chovatelem ve smyslu tohoto zákona, jelikož zákon na ochranu zvířat proti týrání v § 27 (a § 27a) stanovuje v prvních dvou odstavcích, kterých přestupků se dopouští fyzická osoba (právnická osoba a osoba fyzická podnikající) a až v odstavcích 3 a 4 jsou uvedeny, kterých se může dopustit fyzický osoba (právnická osoba či podnikající fyzická osoba) jako chovatel.

Definici chovatele, stejně obsáhlou, avšak obecněji formulovanou, obsahuje taktéž veterinární zákon v § 3 odst. 1 písm. a), který za chovatele považuje každého, kdo zvíře nebo zvířata vlastní nebo drží, anebo je pověřen

⁵⁸ JANČÁŘOVÁ, I. a kolektiv, Právo životního prostředí: zvláštní část. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. s. 289

se o ně starat, ať již za úplatu nebo bezúplatně, a to i na přechodnou dobu. Velmi podobnou definici chovatele lze najít též v § 2 odst.1 písm. d) plemenářského zákona.⁵⁹

2.3.2. Zařízení

Definice toho, co je myšleno zařízením obsahuje nejen zákon na ochranu zvířat proti týrání, ale i veterinární zákon nebo zákon o šlechtění a plemenitbě. V § 3 písm. v) zákona na ochranu zvířat proti týrání je zařízení definováno jako *stavba, budova, komplexy budov nebo jiné prostory, v nichž je provozována činnost se zvířaty*. Zároveň je zde doplněno, že se může též jednat o zařízení, která nejsou úplně oplocena nebo zastřešena a není zde rozhodné, zda jsou spojená se zemí pevným základem, protože může jít i o pohyblivá zařízení.

⁵⁹ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 317

3. Welfare

Předpokladem dobrého vztahu ke zvířatům je jejich poznání, naplnění jejich potřeb a požadavků v co nejvyšší možné míře tak, jak to vyplývá z jejich přirozenosti. Ochrana a péče o zvířata by měla být zabezpečována vytvořením takových podmínek pro život, ve kterých jsou zvířata schopna se zcela přirozeně vyrovnat s podmínkami prostředí tak, aby měla zajištěnou pohodu, jak je často pojem „welfare“ překládán.⁶⁰

Je nesporné, že pojmy welfare a ochrana zvířat spolu úzce souvisí. Avšak při vymezení vzájemného vztahu těchto dvou pojmů není literatura jednotná. Mezi autory je diskutováno o nadřazenosti jednoho či druhého pojmu. Autorka práce se přiklání ke koncepci, která považuje ochranu zvířat za nadřazený pojem pojmu welfare, který pod sebe zahrnuje ochranu zvířat před týráním, jako jeho negativní složku a zároveň zajištění dobrých životních podmínek zvířat – welfare (pozitivní složku ochrany zvířat).⁶¹

Pokud bychom chtěli welfare definovat, pak tato pohoda zvířat *„představuje vyvážený stav, kdy zvíře je schopno přirozeně se vyrovnat svými vlastními silami s působením životního prostředí, vyhnout se přitom strádání, zachovat si zdraví, schopnost rozmnožování a plnou životaschopnost.“*⁶²

Dobrym životním podmínkám zvířat je přikládán stále větší význam, a to zejména z etických důvodů. A právě tento postoj společnosti k welfare je jedním z hlavních kulturních postojů evropské společnosti posledních let,⁶³ což se také projevuje v právních předpisech Evropské unie. Protokol k Amsterodamské smlouvě o ochraně a dobrých životních podmínkách zvířat označil zvířata za vnímající bytosti a vyjádřil přání ohledně zajištění jejich lepší ochrany a dobrých životních podmínek s tím, že se členské státy dohodly, že stanovování a provádění svých politik v zemědělství, dopravě, vnitřního trhu a výzkumu vezmou v úvahu požadavky na dobré životní podmínky zvířat

⁶⁰ SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. *Zájmové chovy a ochrana zvířat*. Praha: LexisNexis CZ, 2004. s. 6

⁶¹ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 83

⁶² MÜLLEROVÁ, H. *Kapitoly o právech zvířat : „my a oni“ z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva*. Praha: Academia, 2016, s. 639

⁶³ PRCHALOVÁ, Jana. *Právní ochrana zvířat*. Praha: Linde, 2009, s. 36

a zohlední přitom své právní a správní předpisy a zvyklosti spojené zejména s náboženskými obřady, kulturními tradicemi a regionálním dědictvím.⁶⁴

Pro posuzování podmínek pohody zvířat existuje několik různých systémů, avšak v poslední době se welfare nejčastěji vyhodnocuje podle tzv. „pěti svobod“ zvířat. Jedná se o podmínky, které stanovila Britská rada pro welfare zvířat.⁶⁵ Jde o:

- odstranění hladu, žízně a podvýživy
- odstranění nepohodlí
- odstranění příčin vzniku bolesti a nemoci
- možnost projevů normálního chování
- odstranění strachu a deprese⁶⁶

Úroveň welfare je možno vyhodnocovat na pěti bodové stupnici, která vypovídá o její dosažené úrovni. Nejvyšší úroveň je úroveň požadovaná zvířaty, kterou však v současné době člověk není schopen zcela naplnit. Jedná se o ideální stav, který by se pokusilo pro sebe zajistit samo zvíře, kdyby mělo možnosti volby. Člověk se k těmto podmínkám chovu snaží pouze co nejvíce přiblížit. Druhou nejvyšší úroveň je úroveň morální, podle které jsou podmínky chovu a zacházení se zvířaty zabezpečovány v takovém rozsahu, o kterém si člověk myslí, že je tím nejlepším. Další je úroveň právní, kdy se jedná o takové podmínky chovu a zacházení se zvířaty, které jsou v souladu s platnými právními předpisy. Předposlední je úroveň ekonomická, kdy je zvířatům poskytována jen nejnižší možná míra welfare, která je nezbytná pro výnosnou ekonomickou produkci. Poslední je úroveň pro zachování života, kdy jsou zabezpečovány pouze základní potřeby a takové podmínky chovu a nakládání se zvířaty jsou spojeny s určitou mírou strádání, utrpení a týrání.⁶⁷

Podmínky welfare jsou právními normami upraveny nikoli podle zoologických hledisek, ale pro jednotlivé skupiny a kategorie zvířat podle účelu chovu, tj. zvířata hospodářská, zvířata v zájmových chovech, zvířata volně žijící nebo třeba pokusná zvířata. Zákon však požaduje pro každou z uvedených skupin jinou úroveň welfare. Taková úprava, kdy zvířeti není přiznána určitá míra

⁶⁴ Smlouvy o založení Evropského Společenství (Konsolidované znění) D. Protokoly připojené ke Smlouvě o založení Evropského společenství Protokol (č. 33) o ochraně a dobrých životních podmínkách zvířat (1997) [online].[cit.20.10.2018]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A12006E%2FPRO%2F33>

⁶⁵ Farm Animal Welfare Council - FAWC

⁶⁶ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 89 - 90

⁶⁷ VEČEREK, V., DOUSEK, J., BURDA, Z., VEČERKOVÁ, E a SÝKOROVÁ, I., Ochrana zvířat. Vyd. 1. Brno: Veterinární a farmaceutická univerzita, 2001, s. 10 - 11

ochrany podle zoologického hlediska, nýbrž podle účelu chovu, může činit potíže se zařazením zvířete a rozlišením jeho zařazení do jednotlivé kategorie, jelikož např. králík může být jedním chován jako domácí mazlíček v zájmovém chovu, ale i pro hospodářské účely na maso nebo kožešinu, či jako pokusné zvíře. Z toho také vyplývá, že zákon neposkytuje jednomu zoologickému druhu stejnou míru ochrany, nýbrž rozlišuje, do jaké kategorie je zvíře zařazeno člověkem a podle toho se řídí i právní ochrana takového zvířete.⁶⁸

Prováděcí předpisy zákona na ochranu zvířat proti týrání označují požadavky na pohodu zvířat jako minimální standardy. Ty nejsou pro všechny skupiny a kategorie zvířat stanoveny stejně. Zatímco například pro hospodářská zvířata jsou minimální standardy velmi detailně stanoveny obecně závaznými právními předpisy, požadavky na welfare zvířat v zájmovém chovu jsou koncipovány pouze pro určité druhy zvířat, a to ještě jako doporučení.⁶⁹

Celá problematika welfare není upravena pouze zákonem na ochranu zvířat proti týrání⁷⁰, ale musí být vnímána z v širším kontextu práva EU, z něhož česká právní úprava vychází a navazuje na něj⁷¹. Ani právo EU však zdaleka neupravuje všechny aspekty ochrany zvířat, ale dá se předpokládat, že se unijní úprava chovu zvířat, jejich přepravy a usmrcování bude dále prohlubovat, a to nejen z důvodu existence společného trhu.⁷²

⁶⁸ MÜLLEROVÁ, H. Kapitoly o právech zvířat : „my a oni“ z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva. Praha: Academia, 2016, s. 648

⁶⁹ MÜLLEROVÁ, H. Kapitoly o právech zvířat : „my a oni“ z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva. Praha: Academia, 2016, s. 649

⁷⁰ Zmínku o welfare nalezneme např i v § 29b odst. 3 písm. d) zákona č. 100/2004 Sb. o obchodování s ohroženými druhy

⁷¹ Požadavky na dobré životní podmínky zvířat jako vnímajících bytostí přinesla do primárního práva Lisabonská smlouva, která je vtělila do čl. 13 Smlouvy o fungování EU – více viz kap 4.2. Prameny práva EU

⁷² VOMÁČKA, Vojtěch. Judikatura NSS: Ochrana zvířat proti týrání. Soudní rozhledy, Praha : C.H. Beck., Nakladatelství C.H. Beck, 2020, str. 6

4. Prameny práva v oblasti ochrany zvířat proti týrání

Většina v současné době platných a účinných předpisů na ochranu zvířat proti týrání patří do odvětví veřejného práva, převážně práva správního.

Pokud normy veřejného práva upravují právní vztahy, jejichž objektem jsou zvířata, bude tomu tak v naprosté většině případů proto, že jejich cílem je zajistit jejich ochranu, která je veřejným zájmem. Bude se převážně jednat o ochranu zvířat před nesprávným chováním člověka vůči nim.⁷³

Základní úprava je obsažena především v zákoně na ochranu zvířat proti týrání, souvisejících zákonech a podzákoných právních předpisech a souvisejících bezprostředně navazujících nařízeních Evropské unie.

V širším slova smyslu lze do ochrany zvířat zahrnout i ochranu zvířat příslušnými právními předpisy v rámci ochrany přírody a zachování biodiverzity, kde jsou zvířata chráněna jako součást přírody a přírodních ekosystémů.

Ochrany zvířat se však částečně dotýkají i předpisy soukromého práva. Jde v první řadě o NOZ, kde jsou upraveny otázky vlastnického práva a náhrady škody. A v případě vážnějších porušení ochrany zvířat se dostáváme do roviny trestněprávní, jelikož ochrana zvířat je zajišťována též trestním zákoníkem.⁷⁴

4.1. Mezinárodní prameny

V současné době neexistuje na poli mezinárodního práva celosvětová úmluva typu *hard law* (tzn. závazná pro členské státy), která by komplexně upravovala ochranu zvířat proti týrání, zajištění jejich dobrých životních podmínek či ochranu zvířat v rámci nakládání s nimi v lidské péči.⁷⁵

V roce 1978 byla v sídle UNESCO v Paříži vyhlášena Všeobecná deklarace práv zvířat. Jednalo se o deklaraci jedné ze specializovaných nevládních mezinárodních organizací. Měli být jakousi obdobou Všeobecné deklarace lidských práv. V roce 1989 vyšla její druhá verze. Zmíněné deklarace sice nemají charakter pramene mezinárodního práva, nejsou tak právně závazné, ale jistě mají svůj morální význam. (Obsahovaly na tu dobu nevídané zásady, zásady dereifikace a personifikace, tedy že zvíře není věcí a přísluší mu práva, která mají

⁷³ MÜLLEROVÁ, H., Zvíře jako objekt právních vztahů, Dny práva 2010, 1. ed. Brno: Masaryk University, s. 10

⁷⁴ PRCHALOVÁ, Jana. Právní ochrana zvířat. Praha: Linde, 2009, s. 32

⁷⁵ STEJSKAL, V., LESKOVJAN, M. Člověk a zvíře – v zajetí či péči? Aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty. Praha: univerzita Karlova v Praze, 2010, s.12.

být hájena zákonem, stejně jako práva člověka.)⁷⁶ I přes to, že nenaplnili hlavní očekávání do nich vkládané, kterým bylo vyvolání zahájení procesu, který povede k přijetí mezinárodních úmluv zabývajících se ochranou zvířat v rámci OSN,⁷⁷ inspirovala jednotlivá ustanovení Všeobecné deklarace práv zvířat obsah řady právních předpisů různých států Evropy. V odborné literatuře je možné vysledovat hlasy volající po přijetí 3. Všeobecné deklarace práv zvířat.⁷⁸

I přes výše uvedené existuje na úrovni mezinárodního práva propracovaný systém dohod Rady Evropy, který byl vytvořen v průběhu uplynulých padesáti let. Tyto dohody upravují ochranu zvířat chovaných v podmínkách lidské péče, při jejich transportu, pokusech na nich apod. Dohody sice v zásadě postrádají významnější kontrolní mechanismy a procedury vynucování, jejich význam však tkví právě v jejich materiálním obsahu, který poskytl základ v oblasti ochrany zvířat v právu Evropské unie. Ta totiž k níže uvedeným dohodám Rady Evropy přistoupila a jejich obsah fakticky implementovala do svých sekundárních legislativních norem⁷⁹, což „*příslušné právní nástroje učinilo závaznými a v případě některých nařízení dokonce bezprostředně účinnými ve vnitrostátním právu jednotlivých členských států EU.*“⁸⁰ Proto je možno říci, že tyto dohody výrazně ovlivnily podobu unijního práva.

K dohodám byla také vypracována doporučení, která řeší konkrétní problémy. Ta sice nemají závazný charakter (mohou být jednotlivými členskými státy i odmítnuta), ale tvoří sjednocující odborný podklad, ať již pro právní předpisy jednotlivých států, tak pro přípravu předpisů na úrovni EU.⁸¹

4.1.1. Evropská dohoda o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě

Jedná se o nejstarší dohodu v rámci zmíněného systému dohod. Byla přijata dne 13. 12. 1968 v Paříži a v platnost vstoupila dne 20. 2. 1971. Pro Českou republiku vstoupila v účinnost až 24. 3. 1999.

⁷⁶ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 154

⁷⁷ JANČÁŘOVÁ, I. a kolektiv, Právo životního prostředí: zvláštní část. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. s. 285

⁷⁸ Více např. zde: ZÁSTĚROVÁ Jana, Nazrál čas k přijetí 3. všeobecné deklarace práv zvířat? České právo životního prostředí 4/2004, s. 21-30

⁷⁹ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 155

⁸⁰ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 160

⁸¹ JANČÁŘOVÁ, I. a kolektiv, Právo životního prostředí: zvláštní část. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. s. 286

Dohoda má velmi širokou působnost. Jsou zde stanoveny požadavky na mezinárodní dopravu zvířat s cílem zabránit, popřípadě snížit na minimum utrpení přepravovaných zvířat. Vztahuje se na veškeré obrotlovce a upravuje podmínky zacházení s jejich jednotlivými druhy (samostatná kapitola je věnována domestikovaným lichokopytníkům, skotu, ovcím, kozám a prasatům; domestikovaným ptákům a králíkům; domestikovaným psům a kočkám; ostatním savcům a ptákům a studenokrevným zvířatům) při přepravě. Jsou stanoveny obecné požadavky, jakými jsou např. podmínky pro naložení a vyložení zvířat, podmínky na prostor pro přepravovaná zvířata, ale dohoda určuje i požadavky na dopravní prostředky, které zvířata převážejí. Dohoda však obsahuje i zvláštní požadavky pro jednotlivé druhy dopravy – železniční, silniční, vodní a leteckou.

Nutno zmínit, že dohoda se vztahuje pouze na mezinárodní přepravu, která je definována v jejím čl. 1 odst. 1 jako *jakýkoli přesun z jedné země do druhé, s výjimkou cest kratších než 50 km a přesunů mezi jednotlivými členskými státy Evropského společenství*. Přeprava uskutečňovaná v rámci jednoho státu zde upravena není.⁸²

4.1.2. Evropská dohoda o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely

Evropská dohoda o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely byla schválena ve Štrasburku dne 10. 3. 1976 a účinnosti pro Českou republiku nabyla dne 24. 3. 1999 a ve Sbírce mezinárodních smluv byla vyhlášena jako sdělení č. 21/2000 Sb.

Dohoda obsahuje obecná opatření týkající se výživy, ošetřování a ustájení na ochranu hospodářských zvířat, zvláště v moderních systémech intenzivních chovů. Pojmem zvíře se zde rozumí to, které je *chováno nebo drženo pro produkci potravin, vlny, kůže, kožešin nebo pro jiné chovné účely a moderním systémem intenzivních chovů je zde míněn takový chov, který používá především technická zařízení využívaná hlavně pomocí automatických mechanismů*.⁸³

Ve svých člancích 3–7 stanoví zásady dobrého stavu zvířat, které jsou smluvní strany dohody povinny uplatňovat.

⁸² MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 156

⁸³ Čl. 1 Evropské dohody o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely, Sbírka mezinárodních smluv č. 10/2000 Sb.

Jedná se o:

- povinnost ustájení, chovu a ošetřování s ohledem na druh zvířete, stupeň jeho vývoje, adaptaci a domestikaci, a to v souladu s jeho fyziologickými a etologickými potřebami a s ohledem na získané zkušenosti a vědecké poznatky,
- povinnost, že volnost pohybu zvířete nesmí být omezována způsobem, který by zvířeti působil zbytečné poranění či utrpení, je-li zvíře chováno v malém prostoru nebo je trvale či pravidelně uvázáno, musí to opět odpovídat jeho fyziologickým a etologickým potřebám,
- povinnost odpovídajícího osvětlení, teploty, vlhkosti, větrání a ostatních podmínek pro daný druh zvířat,
- povinnost adekvátní výživy, která neobsahuje látky, které by mohly být příčinou utrpení či zbytečného poškození a ani samotný způsob krmení a napájení nesmí zvířeti způsobit poranění či utrpení,
- závěrem je dána povinnost pravidelných prohlídek zdravotního stavu a kondice zvířat v dostatečných intervalech, aby bylo předcházeno utrpení zvířat. V případě zvířat chovaných v moderních intenzivních chovech je tento interval stanoven na jednu denně. Stejně časté musí být i prohlídky technických zařízení v těchto chovech.

Dohoda je obsahově velmi stručná, avšak na jejím základě byl u Rady Evropy zřízen stálý výbor, který má za úkol vypracovávat a přijímat další doporučení pro smluvní strany této dohody a poskytovat jim konzultace v otázkách ochrany zvířat, a který je v rámci sledování tohoto cíle povinen sledovat vývoj vědeckých poznatků a nových metod v oboru chovatelství.⁸⁴

4.1.3. Evropská dohoda o ochraně jatečných zvířat

Dohoda byla přijata ve Štrasburku dne 10. 5. 1979, Česká republika k ní přistoupila dne 9. 11. 2000 s účinností od 21. 9. 2003. Ve sbírce mezinárodních smluv vyšla pod číslem 114/2003 Sb.

Dohoda se vztahuje na přehánění, přechovávání, znehybnění, omračování a porážení lichokopytníků, přežvýkavců, prasat, králíků a drůbeže. Jejím cílem je zajištění ochrany zvířatům určeným k porážení a stanovení povinnosti, že porážecí metody musí zvířata v nejvyšší možné míře uchraňovat od bolesti

⁸⁴ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 157

a utrpení. Obsahuje požadavky na koncepci, stavbu a uspořádání jatek, stejně jako jejich provoz, které v nejvyšší možné míře vylučují bolest, rozrušení a utrpení zvířat, dále povinnost smluvních stran na to dbát o to, aby porážená zvířata byla ušetřena utrpení či bolesti, kterým se lze vyhnout a též ustanovení, že smluvní stranám nic nebrání přijmout přísnější pravidla na ochranu zvířat, než jsou obsažena v dohodě.

Úvodem jsou definovány jednotlivé základní pojmy, jako jsou jatky, znehybnění, omráčení nebo porážení, následně jsou specifikovány podmínky dodání zvířat a jejich přechovávání do doby jejich porážení a závěrem je úprava pravidel samotné porážky.

Dohoda je i právním základem pro rituální porážky, kdy podle ní je každá smluvní strana, která porážky dle náboženských rituálů povoluje, povinna se u náboženských organizací přesvědčit o oprávněnosti odborné způsobilosti osob, které je provádějí, pokud sama nevydává takováto nezbytná oprávnění.

4.1.4. Evropská dohoda o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely

Ve Štrasburku byla dne 18. 3. 1986 přijata Evropská dohoda o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely. Pro Českou republiku je účinná od 1. 10. 2003 a vyhlášena byla sdělením č. 116/2003 Sb. V roce 1998 k ní vyšel dodatkový protokol, který ve sbírce mezinárodních smluv jako sdělení č. 118/2006 Sb.

Poselstvím dohody je fakt, že člověk má povinnost respektovat všechna zvířata a brát v úvahu, že mohou trpět, ale zároveň připouští, že člověk musí používat zvířata při získávání nových poznatků a v zájmu bezpečnosti a ochrany zdraví, pokud lze v rozumné míře očekávat, že výsledek rozšíří poznání a přinese celkový prospěch člověku nebo zvířatům, tak jako je používá k získávání potravy, ošacení a k přepravě břemen.

Současně se zde smluvní strany dohodly na omezení používání zvířat k pokusným a jiným vědeckým účelům a na hledání alternativních metod a jejich prosazování a přijaly ustanovení k ochraně zvířat používaných v procedurách, které mohou způsobit bolest, utrpení, úzkost nebo dlouhodobé poškození, a zajistit, aby takové procedury na nezbytné minimum.

Dohoda se vztahuje na všechna zvířata, která se používají pro pokusné a jiné vědecké procedury a vylučuje použití na zvířata, která se používají

v pokusech a na zvířata v běžné zemědělské a veterinární praxi. Pojmem zvíře jsou pro účely dohody myšleni *všichni obratlovci mimo člověka, a to včetně volně žijících zvířat a larválních forem, nikoliv však plody a embrya.*

Součástí dohody jsou i obsáhlé přílohy s pokyny ohledně chovu pokusných zvířat a péče o ně.

4.1.5. Evropská dohoda o ochraně v zájmovém chovu

Dne 13. 11. 1987 byla ve Štrasburku podepsána Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmovém chovu a pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 24. 3. 1999 (sdělení č. 19/2000 Sb. mezinárodních smluv).

Dohoda si vzala za cíl úpravu zájmových chovů zvířat, jelikož bere na zřetel jejich význam pro společnost tím, že zvířata v zájmových chovech přispívají ke kvalitě života lidí. Zároveň postihuje úskalí takového chovu, kdy připouští, že podmínky držení zvířat ne vždy podporují jejich zdraví a dobrý stav, někdy v důsledku nedostatku znalostí a zkušeností.

Pro účely dohody je zvíře v zájmovém chovu definováno jako *každé zvíře držené či určené k držení člověkem, zejména v jeho domácnosti, pro jeho potěšení jako společník.*

Dohoda ve svém čl. 3 stanoví hlavní zásady pro dobrý stav zvířat. Jedná se o zásadu, že nikdo nesmí zvířeti v zájmových chovech způsobit zbytečně bolest, utrpení nebo úzkost a zásada, že nikdo nesmí zvíře v zájmových chovech opustit.

V následujících člancích upravuje držení, chov, výcvik a obchod se zvířaty v zájmových chovech, úpravu útulků pro zvířata, veřejných představení, soutěží a výstav zvířat, stanoví povinnosti a zákazy týkající se chirurgických zákroků a utracení zvířat v zájmových chovech. Dohoda obsahuje též opatření pro toulavá zvířata a ustanovení o vzdělání a výchově.

4.2. Unijní prameny

Problematika ochrany práv zvířat na poli Evropské unie byla poprvé podrobněji otevřena v průběhu let 1991-1992 v rámci mezivládní konference o politické unii, která vedla k přijetí Deklarace o ochraně zvířat a péči o ně, která byla přílohou Maastrichtské smlouvy. Deklarace vyzývala Evropský parlament, Radu, Komisi a instituce jednotlivých členských států, aby při vytváření a implementaci legislativy v oblastech společné zemědělské politiky, dopravy, vnitřního trhu

a výzkumu brali na zřetel ochranu zvířat a věnovali zvýšenou pozornost požadavkům jejich welfare.⁸⁵ Deklarace však fakticky neměla právní účinky.

Následně byl v roce 1999 k Amsterodamské smlouvě připojen Protokol o ochraně dobrých životních podmínek zvířat, který určoval závazky institucí EU a členských států k ochraně zvířat. Obdobně jako u výše zmíněné deklarace se jednalo o závazek, že při stanovování a provádění politik Společenství v zemědělství, dopravě, oblasti vnitřního trhu a výzkumu vezmou členské státy společenství plně v úvahu požadavky na dobré životní podmínky zvířat a přihlédnutím k právním předpisům a zvyklostem členských států. Protokol byl ve své době bez většího normativního významu⁸⁶, avšak v roce 2006 na něj bylo navázáno přijetím usnesení Evropského parlamentu⁸⁷, tzv. Prvního akčního plánu Společenství v oblasti dobrých životních podmínek a ochrany zvířat 2006-2010, jehož cílem bylo navržení společné strategie na udržení dosažených výsledků v ochraně zvířat a jejich následné vylepšování ve zmíněných pěti letech. Plán se zaměřoval na 5 hlavních oblastí:

- zvýšení minimálních standardů pro welfare zvířat
- podpora a propagace alternativních metod pokusů bez využití zvířat
- zavedení standardizovaných ukazatelů úrovně ochrany zvířat (např. v hospodářských chovech)
- zvýšení informovanosti veřejnosti v oblasti ochrany zvířat
- podpora mezinárodní iniciativy na poli ochrany zvířat⁸⁸

Až v roce 2008 byla ochrana zvířat proti týrání vtělena do primárního práva EU. Konkrétně do čl. 13 Smlouvy o fungování EU, který stanoví, že *při stanovování a provádění politik Unie v oblastech zemědělství, rybolovu, dopravy, vnitřního trhu, výzkumu a technologického rozvoje a vesmíru zohledňuje Unie a členské státy požadavky na dobré životní podmínky zvířat jako vnímajících bytostí; přitom zohlední právní nebo správní předpisy a zvyklosti členských států spojené zejména s náboženskými obřady, kulturními tradicemi a regionálním dědictvím*⁸⁹

⁸⁵ PRCHALOVÁ, Jana. Právní ochrana zvířat. Praha: Linde, 2009, s. 33

⁸⁶ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 163

⁸⁷ Evropský parlament, Usnesení Evropského parlamentu o akčním plánu Společenství v oblasti dobrých životních podmínek a ochrany zvířat 2006–2010 [online].[cit.31.03.2019] Dostupné zde: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2006-0417+0+DOC+XML+V0//CS>

⁸⁸ PRCHALOVÁ, Jana. Právní ochrana zvířat. Praha: Linde, 2009, s. 33

⁸⁹ Smlouva o fungování EU, [online].[cit.13.08.2020]. Dostupné zde: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=CS>

Avšak právní předpisy sekundárního práva v oblasti ochrany zvířat byly vydávány mnohem dříve, a to na základě jiných předpisů primárního práva (Smluv o ES), ať už šlo o sféru společné zemědělské politiky, vnitřního trhu či životního prostředí.⁹⁰

Jak bylo uvedeno v kapitole 4.1. Mezinárodní prameny této práce, obsahovým základem práva EU ve věci ochrany zvířat jsou právě uvedené dohody Rady Evropy, které EU prakticky převzala do svých směrnic a nařízení. Z tohoto důvodu nebudou jednotlivé právní akty samostatně obsahově rozebírány.

Právní předpisy sekundárního unijního práva lze rozdělit podle oblastí ochrany zvířat, na kterou se zaměřují:

- **ochrana zvířat během přepravy** – nařízení Rady č. 1/2005 ze dne 22. 12. 2004 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činnostech, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/31/EU ze dne 12. 6. 2013, kterou se mění směrnice Rady 92/65/EHS, pokud jde o veterinární předpisy pro obchod se psy, kočkami a fretkami uvnitř Unie a jejich dovoz do Unie,
- **ochrana zvířat v zájmovém chovu** – nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 576/2013 ze dne 12. 6. 2013 o neobchodních přesunech zvířat v zájmovém chovu,
- **ochrana zvířat využívaných pro hospodářské účely** – směrnice Rady 98/58/ES ze dne 20. 7. 1998 o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely, ale i konkrétnější úprava pro jednotlivé druhy hospodářských zvířat jako např. směrnice Rady 1999/74/ES ze dne 19. 7. 1999, kterou se stanoví minimální požadavky na ochranu nosnic, směrnice Rady 2007/43/ES ze dne 28. 6. 2007 o minimálních pravidlech pro ochranu kuřat chovaných na maso nebo směrnice Rady 2008/120/ES ze dne 18. 12. 2008, kterou se stanoví minimální požadavky na ochranu prasat,
- **ochrana zvířat používaných pro pokusné a jiné vědecké účely** – směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/63/EU ze dne 22. 9. 2010 o ochraně zvířat používaných pro vědecké účely a nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1223/2009 ze dne 30. listopadu 2009 o kosmetických přípravcích,

⁹⁰ JANČÁŘOVÁ, I. a kolektiv, Právo životního prostředí: zvláštní část. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. s. 286

- **ochrana zvířat při usmrcování** – nařízení Rady č. 1099/2009 ze dne 24. 9. 2009 o ochraně zvířat při usmrcování,
- **ochrana volně žijících živočichů** – směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES ze dne 30. 11. 2009 o ochraně volně žijících ptáků a směrnice Rady č. 92/43/EHS ze dne 21. 5. 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin,
- **pravidla regulace obchodu s částmi těl domácích mazlíčků** – nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1523/2007 ze dne 11. 12. 2007, kterým se zakazuje uvádět na trh, dovážet do Společenství a vyvázet z něj kočičí a psí kůže a výrobky obsahující tyto kůže.

Zvýšení ochrany a dobré podmínky zvířat jsou jednou z priorit EU⁹¹.

Jedním z důvodů je i proměna společnosti a její tíhnutí k humánnímu nakládání se zvířaty. „Podle průzkumu Eurobarometr z roku 2016 souhlasí 90 % občanů EU s tím, že je důležité zajistit vysoké standardy ochrany zvířat, které by byly uznávané na celém světě. 89 % dotázaných je toho názoru, že EU by měla dělat víc pro mezinárodní zvýšení povědomí o významu ochrany práv zvířat.“⁹²

4.3. Vnitrostátní prameny

Z hlediska práva životního prostředí se jedná se o skupinu zákonů, která se zaměřuje na poskytnutí ochrany před vnějšími škodlivými vlivy.⁹³

V případě vnitrostátních právních předpisů, které se zabývají ochranou zvířat, se vžilo jejich dělení na ty, které se týkají tzv. „přímé ochrany zvířat“ a právní předpisy, které se týkají tzv. „nepřímé ochrany zvířat“.

4.3.1. Právní předpisy přímé ochrana zvířat

Přímou ochranou se rozumí ty právní předpisy, které vymezují, zakazují a postihují činnosti považované za týrání zvířat, či chování s ním bezprostředně související.⁹⁴

V první řadě půjde o zákon na ochranu zvířat proti týrání, jehož cílem je ochrana života a zdraví zvířat a zajištění dobrých životních podmínek zvířat. Patří

⁹¹ Více informací např. zde: <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/animal-welfare-31-2018/cs/> [online].[cit.13.08.2020].

⁹² Evropský parlament, Zákaz kosmetiky testované na zvířatech: zavedme jej globálně! [online].[cit.13.08.2020]. Dostupné zde: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20180216STO98005/zakaz-kosmetiky-testovane-na-zviratech-zavedme-jej-globalne>

⁹³ DAMOHORSKÝ, Milan. Právo životního prostředí. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 382

⁹⁴ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 270

sem i spolu se svými prováděcími vyhláškami. Vzhledem k tomu, že tvoří jádro české právní úpravy ochrany zvířat, bude mu věnována samostatná následující kapitola.

Spolu s ním půjde o zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů, kdy přímá právní ochrana zvířat proti týrání v něm obsažená bude rozebrána v podkapitole 7.1. Trestní odpovědnost. Spolu s nimi sem spadá i zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o trestní odpovědnosti právnických osob“), jelikož právnická osoba se může dopustit všech trestných činů obsažených v VIII. hlavě zvláštní části trestního zákoníku, neboť žádný z trestných činů proti životnímu prostředí není v § 7 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob vyloučen.⁹⁵

4.3.2. Právní předpisy nepřímé ochrany zvířat

Právní předpisy nepřímé ochrany zvířat upravují pravidla chování a zacházení se zvířaty jako živými tvory, ochranu jejich pohody a zdraví a případné právní následky při porušení těchto pravidel, čímž přispívají k jejich ochraně. Nepřímá ochrana zvířat je realizována převážně právními předpisy, které upravují řádnou výživu zvířat, jejich plemenitbu a šlechtění, ale svůj význam zde mají též právní předpisy týkající se ochrany přírody a vybraná ustanovení zákona o myslivosti, rybářství, zoologických zahradách a další.⁹⁶ Vybrány byly pouze ty (z pohledu autorky) nejzásadnější.

Nejvýznamnějším předpisem nepřímé ochrany zvířat je jistě veterinární zákon, který stanovuje podmínky pro zajištění veterinární péče v chovu za účelem ochrany zdraví zvířat, požadavky na živočišné produkty, povinnosti chovatelů a definuje orgány státní správy v oblasti veterinární péče. Jeho hlavním cílem předcházení vzniku a šíření onemocnění přenosných mezi zvířaty.

Dalším je zákon o myslivosti, který upravuje chov a zachování volně žijících druhů zvěře, držení zvěře v zajetí, její dovoz a vývoz, dále upravuje honitby, ochranu myslivosti, zlepšování životních podmínek zvěře, regulaci stavů zvěře, ale i lov živočichů, kteří nejsou zvěří, kontrolu lovené zvěře, náhrady škody způsobené zvěří i výkon správy myslivosti a dozoru a přestupky. Stěžejním

⁹⁵ Šámal, P., Dědič, J., Gřivna, T., Púry, F., Říha, J. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 2. vydání. Praha C. H. Beck, 2018, s. 145

⁹⁶ DUDOVÁ, J., JANČÁŘOVÁ, I., PEKÁREK, M. a PRŮCHOVÁ I., Právo životního prostředí. 2., přeprac. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 232-233

pojmem pro tento zákon je pojem zvěř, který je rozebrán v podkapitole 2.2.3. Zvěř. Zákon o myslivosti se nevztahuje na zvířata ve farmových chovech a na zvířata, která jsou považována za hospodářská.

Patří sem i zákon č. 154/2000 Sb. o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „plemenářský zákon“). Ten reguluje šlechtění a plemenitbu vyjmenovaných hospodářských zvířat, které označuje za zvířata plemenná. Zabývá se též jejich genetickými zdroji. Současně upravuje označováním plemenných zvířat a jejich evidencí. Jeho cílem je zvelebování populace plemenných zvířat a zachování jejich genetické rozmanitosti.

Zákon o ochraně přírody a krajiny se zasazuje (s přihlédnutím k místním poměrům a k hospodářským, sociálním a kulturním potřebám obyvatel) o udržení a obnovu přírodní rovnováhy v krajině, k ochraně rozmanitostí forem života, přírodních hodnot a krás, jakož i k šetrnému hospodaření s přírodními zdroj. A to tím, že vytváří a chrání územní ekologickou stabilitu krajiny, chrání volně žijící živočichy a planě rostoucí rostliny, ale i naleziště přírodních bohatství, vytváří a pečuje o chráněná území apod. „*Obecná ochrana živočichů podle § 5 zákona č. 114/1992 Sb. spočívá ve stanovení minimálního režimu pro zachování všech geograficky původních druhů volně žijících živočichů na území České republiky. Tyto druhy nesmí být ničeny, poškozovány, sbírány či odchytávány v takové míře, že by to vedlo nebo mohlo vést k jejich ohrožení na bytí nebo by došlo nebo mohlo dojít k jejich degeneraci, k narušení rozmnožovacích schopností druhů, zániku populace druhů nebo ke zničení ekosystému, jehož jsou součástí.*“⁹⁷

Zákon o zoologických zahradách je hlavním pramenem právní úpravy zoologických zahrad, jejichž posláním je přispět k zachování biologické rozmanitosti volně žijících živočichů jejich chovem v lidské péči, se zvláštním zřetelem na záchranu ohrožených druhů. Cílem je však i výchova veřejnosti k ochraně přírody.⁹⁸ Za zoologickou zahradu se považuje *každé trvalé zařízení trvalé zařízení, v němž jsou chováni a po dobu nejméně 7 dnů v kalendářním roce vystavováni pro veřejnost volně žijící živočichové, popřípadě též zvířata domácí.*⁹⁹ Musí jít o nejméně 20 druhů savců nebo ptáků.¹⁰⁰ Jsou zde upraveny podmínky

⁹⁷ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 414

⁹⁸ § 2 odst. 1 písm. b) zákona o zoologických zahradách

⁹⁹ § 2 odst. 1 písm. a) zákona o zoologických zahradách

¹⁰⁰ vyplývá z § 2 odst. 2 písm. c) a e) zákona o zoologických zahradách

pro vydání licence Ministerstva životního prostředí, která je pro provozování zoologické zahrady nezbytná, kontrolu dodržování podmínek plynoucích z tohoto zákona, sankce a nápravná opatření. Vzhledem k tomu, že je zde podpora zoo ze strany státu, upravuje zákon i podmínky pro poskytování dotací. Za zoologickou zahradu se *nepovažují cirkusy, zverimexy, delfinária, záchranné stanice, útulky pro toulavá a opuštěná domácí zvířata*.¹⁰¹

Spadá sem také zákon obchodování s ohroženými druhy, který je provedením Úmluvy o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichům tzv. „CITES“. Účelem je ochrana planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů, kteří jsou ohroženi na přežití. Cílem je zde ochrana biodiverzity. Chráněny tímto zákonem jsou ve speciálních zákonech a mezinárodních smlouvách taxativně vyjmenované druhy zvířat. Zákon CITES upravuje povinnosti chovatelů při nabývání a převodu vlastnictví, při kontrole, při obchodní činnosti. Regulována jsou povolení k dovozu a vývozu z nebo do EU nebo také prokazování legálního nabytí a původ těchto ohrožených druhů.

¹⁰¹ § 2 odst. 2 zákona o zoologických zahradách

5. Zákon na ochranu zvířat proti týrání

Zákon na ochranu zvířat proti týrání chrání zvířata (ve smyslu všechny živé obratlovce, kromě člověka, nikoli plody nebo embrya) proti jejich utrpení, strádání, poškozování jejich zdraví a usmrcování bez důvodu.

Jeho působnost je mnohem širší než jen vlastní ochrana zvířat proti týrání. Nejen, že zakazuje všem osobám týrání zvířat a jeho propagaci, stanovuje také množství právních povinností při určitých činnostech, kdy dochází k nakládání se zvířaty.¹⁰² Dále zakazuje zásahy způsobující bolest (a výjimky z tohoto zákazu), opuštění zvířete s úmyslem se ho zbavit nebo vyhnat. Též definuje týrání zvířat, a to zejména v oblasti podmínek chovu zvířat, jejich krmení a napájení, podávání léčiv a přípravků, chirurgických zákroků na zvířatech, působení vlivů na zvířata, využívání zvířat a zacházení s nimi. Obsahuje i pravidla nakládání se zvířaty v chovech, včetně zajištění dobrých životních podmínek zvířat a upravuje i pravidla pokusů na zvířatech

Zákon také upravuje zvláštní ochranu hospodářských zvířat, zvířat v zájmových chovech, volně žijících zvířat a zvířat pokusných. Zabývá se i pravidly veřejného vystoupení zvířat a tvoří základ i pro nakládání s handicapovanými zvířaty.

Aplikaci tohoto zákona provádějí jednat správní orgány, potažmo správní soudy ve své judikatuře, ale i trestní soudy se běžně využívají jeho ustanovení, stejně tak i soudy civilní, které na něj odkazují v případech týkajících se posouzení nároků na náhradu škody způsobené zvířetem či na zvířeti.¹⁰³

Bližší požadavky na ochranu zvířat proti týrání jsou dále specifikovány v prováděcích vyhláškách zákona na ochranu zvířat proti týrání, kterými jsou:

- vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, v platném znění,
- vyhláška č. 346/2006 Sb., o stanovení bližších podmínek chovu a drezúry zvířat,
- vyhláška č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, v platném znění,
- vyhláška č. 4/2009 Sb., o ochraně zvířat při přepravě, v platném znění,

¹⁰² MÜLLEROVÁ, H., Zvíře jako objekt právních vztahů, Dny práva 2010, 1. ed. Brno: Masaryk University, s. 9

¹⁰³ VOMÁČKA, Vojtěch. Judikatura NSS: Ochrana zvířat proti týrání. Soudní rozhledy, Praha : C.H. Beck., Nakladatelství C.H. Beck, 2020, str. 6

- vyhláška č. 114/2010 Sb., o ochraně handicapovaných zvířat při chovu, v platném znění,
- vyhláška č. 418/2012 Sb., o ochraně zvířat při usmrcování, v platném znění,
- vyhláška č. 419/2012 Sb., o ochraně pokusných zvířat,
- vyhláška č. 21/2013 Sb., o stanovení podmínek při chovu psů a koček,
- vyhláška č. 22/2013 Sb., o vzdělávání na úseku ochrany zvířat proti týrání
- vyhláška č. 34/2019 Sb., o kompenzačním příspěvku chovatelům, kteří provozují chov zvířat pro kožešiny¹⁰⁴

5.1. Účel a principy zákona na ochranu proti týrání

Účelem právních předpisů v oblasti ochrany zvířat proti týrání je úprava vztahu člověka ke zvířatům tak, aby z jeho strany docházelo k zajišťování přijatelného fyzického a psychického stavu zvířat a aby byla zajištěna ochrana jednotlivých druhů zvířat před týráním člověkem. A to jak přímo, tak i nepřímo, tím, že dochází k uložení povinnosti zdržet se chování, které by požadovaný stav zvířat, jako živých tvorů, narušovalo nebo ohrožovalo. Takovým nežádoucím chováním se rozumí nejen přímé působení fyzické bolesti, ale i poškození zdraví a utrpení jiné než tělesné.¹⁰⁵

Účel zákona na ochranu zvířat proti týrání je vyjádřen v jeho prvním paragrafu, kdy *účelem zákona je chránit zvířata, jež jsou živými tvory schopnými pociťovat bolest a utrpení, před týráním, poškozováním jejich zdraví a jejich usmrcením bez důvodu, pokud byly způsobeny, byť i z nedbalosti, člověkem.*

Někdy bývá tento paragraf označován jako preambule zákona na ochranu zvířat proti týrání. Jeho účel je třeba mít na paměti při aplikaci jakékoliv ustanovení zákona na ochranu zvířat proti týrání, je interpretačním vodítkem.

Jako v každé právní oblasti, je i v případě právní ochrany zvířat možno nalézt a formulovat právní principy, jakožto obecná pravidla, která v sobě vyjadřují účel a cíle dané právní úpravy a bývají jakýmsi interpretačním vodítkem.

¹⁰⁴ Stav k 31.8.2020

¹⁰⁵ HŮLOVÁ, M. Zákon na ochranu zvířat proti týrání: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit.09.05.2019], ustanovení § 1

5.1.1. Princip vysoké ochrany zvířat a jejich ochrany

Princip vysoké hodnoty zvířat a jejich vysoké ochrany v sobě zahrnuje uznání faktu, že zvířata mají sama o sobě vysokou hodnotu z důvodu, že jsou, stejně jako lidé, součástí živočišné říše. Hodnotu zvířat tak nelze posuzovat jejich užitečností pro člověka, jelikož ona sama jsou živými bytostmi, schopnými prožívat emoce, cítit bolest a člověk je povinen poskytovat jim maximální možnou ochranu, protože on je tím, kdo ovládá život na Zemi.¹⁰⁶ Pravdou je, že hodnota užitečnosti zvířat je pro člověka obrovská a do jisté míry i nenahraditelná, jelikož mu zvířata poskytují své produkty, jsou mu potravou, pomáhají mu při práci, ale poskytují mu též společnost či zábavu, avšak tato užitečnost v žádném případě nesnižuje hodnotu jich samých z důvodu, že jsou spolu s námi součástí složitého ekosystému a obyvateli naší planety. A právě změna dřívějšího nahlížení na zvířata jako na pouhé výrobní prostředky či věci, určené k uspokojování potřeb lidí, stála u samého zrodu právní ochrany zvířat.

Princip vysoké hodnoty zvířat se promítl jak do samotné preambule zákona na ochranu zvířat proti týrání (viz podkapitola 5.1.), tak do nedávné změny soukromoprávní úpravy, kdy živá zvířata byla pro svůj zvláštní význam a schopnost smyslového vnímání vyňata z kategorizace jako věcí v právním smyslu. Z toho jasně vyznívá postoj společnosti, která si nyní začala více než předtím uvědomovat, že dosáhla takového vývoje, kdy člověk planetu a veškerý život na ní prakticky ovládl a cítí vůči ní, tzn. i vůči zvířatům povinnost, její ochrany před zneužíváním a špatným zacházením. O uznání důležitosti tohoto principu svědčí též fakt, že společnost se rozhodla zakotvit jej do těl právních předpisů, jakožto vynutitelných závazných pravidel chování.¹⁰⁷

5.1.2. Princip péče

Princip péče v sobě odráží fakt, že právní ochrana zvířat se zaměřuje převážně na zvířata chovaná v lidské péči, která jsou na člověku závislá a upozorňuje na nutnost poskytování takové péče a podmínek chovu, které budou reflektovat a respektovat přirozené potřeby zvířat.¹⁰⁸

¹⁰⁶ JANČÁŘOVÁ, I. a kolektiv, Právo životního prostředí: zvláštní část. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. s. 288

¹⁰⁷ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013., s. 305

¹⁰⁸ JANČÁŘOVÁ, I. a kolektiv, Právo životního prostředí: zvláštní část. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. s. 288

Povinnost poskytnout zvířatům řádnou péči chovatelům obecně není zákonem na ochranu zvířat proti týrání stanovena. Je zde uložena povinnost chovatelům hospodářským zvířat, *zajistit s ohledem na druh hospodářského zvířete, stupeň jeho vývoje, adaptaci a domestikaci, životní podmínky odpovídající fyziologickým a etologickým potřebám hospodářských zvířat tak, aby jim nebylo působeno utrpení a byla zajištěna jejich pohoda v souladu se získanými zkušenostmi a vědeckými poznatky*¹⁰⁹. S tím také souvisí v dalším odstavci vyjádřená povinnost zajištění dostatečně početného a odborně způsobilého personálu k zajišťování této péče. A dále je zde povinnost pro chovatele zvířat v zájmovém chovu *zabezpečit přiměřené podmínky pro zachování jeho fyziologických funkcí a zajištění jeho biologických potřeb tak, aby nedocházelo k bolesti, utrpení nebo poškození zdraví zvířete a učinit opatření proti úniku zvířat*¹¹⁰.

Generální povinnost řádné péče každého chovatele sice není obsažena v zákoně na ochranu zvířat proti týrání, ale obsahuje ji jiný právní předpis, konkrétně veterinární zákon. Podle něj je každý chovatel *povinen chovat zvířata způsobem, v prostředí a podmínkách, které vyžadují jejich biologické potřeby, fyziologické funkce a zdravotní stav a předcházet poškození jejich zdraví*.¹¹¹

S uplatňováním tohoto principu souvisí též zákonné omezení darování nebo koupě zvířete v zájmovém chovu osobě mladší 15 let bez souhlasu rodičů či osobám s omezenou svéprávností bez souhlasu opatrovníka.¹¹²

5.1.3. Princip odpovědnosti chovatele

Jedná se o specifitější část obecného právního principu odpovědnosti, který vyjadřuje, že každý je odpovědný za své jednání, kterým ohrožuje či porušuje některý z právem chráněných zájmů. Tato odpovědnost spočívá v následném uplatnění deliktní odpovědnosti za protiprávní jednání a případnou náhradu způsobené škody.

Princip odpovědnosti chovatele se tak zakládá povinností chovatele (kterým nemusí být vždy pouze vlastník, ale prakticky jakákoliv osoba, která zvíře drží – viz podkapitola 2.3.1.) zajistit dodržování zákonných podmínek

¹⁰⁹ § 12 odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹¹⁰ § 13 odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹¹¹ § 4 odst. 1 písm. a) veterinárního zákona

¹¹² MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 306

pro chov zvířete včetně odborných znalostí chovatele, pokud jejich hlubší znalosti chov vyžaduje. Dále tento princip zakládá následnou odpovědnost chovatele v případě, že tento požadavek dodržen není. Odpovědnost je uplatňována v rámci deliktní odpovědnosti za přestupky nebo trestné činy a právem chráněným zájmem je zdraví, život zvířat a jejich welfare.¹¹³ Uplatnění deliktní odpovědnosti je nezbytné k tomu, aby mohl fungovat zákonem stanovený zákaz týrání zvířat, který je stěžejní pro celou problematiku ochrany zvířat. Zařazení nejtěžších forem týrání zvířat mezi trestné činy a jejich trestání je soudobým trendem právní úpravy ochrany zvířat ve všech vyspělých státech.

5.1.4. Princip snižování utrpení

Tento princip se projevuje nejen zákazem týrání zvířat, ale také požadavkem, aby bylo předcházeno utrpení zvířat při nakládání s nimi a dalších činnostech. Jedná se o povinnosti spočívající v omezování všech činností, které nejsou nezbytné nebo odůvodněné jiným legitimním zájmem a mohly by mít za následek utrpení zvířat.¹¹⁴ V širším smyslu je možno tento princip chápat jako požadavek na nevystavování zvířat bolesti či utrpení vůbec.

5.1.5. Princip zákazu usmrcení bez zákonného důvodu

Jde o princip stanovující základní pravidlo, že žádné usmrcení nesmí být projevem lidské svévole. Velmi úzce souvisí s principem vysoké hodnoty zvířat, kdy ta sama o sobě mají hodnotu, která se neodvozuje pouze od užitečnosti od člověka a ten tím pádem není vnímán jako neomezený vládce nad jejich životem a smrtí. I přes to, že většina účelů, pro které jsou zvířata chována (hospodářské účely či pokusy), se bez usmrcení zvířat neobejde, zákon na ochranu zvířat proti týrání postavil tento princip na vysokou úroveň tím, že taxativním výčtem stanoví oprávněné důvody k usmrcení zvířete.¹¹⁵

5.1.6. Princip subsidiarity využití zvířete

Tento princip se v českém právu uplatňuje pouze v oblasti pokusů na zvířatech. Podle něj by živé zvíře mělo být použito k pokusu teprve v případě,

¹¹³ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 308

¹¹⁴ JANČÁŘOVÁ, I. a kolektiv, Právo životního prostředí: zvláštní část. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. s. 288

¹¹⁵ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 307

kdy neexistuje žádné jiné řešení, tedy řešení bez využití zvířete. V zákoně na ochranu zvířat proti týrání je tato zásada obsažena v § 18a odst. 1: *uživatel pokusných zvířat nesmí pokus provádět a státní orgán příslušný ke schvalování projektů pokusů nesmí pokus schválit, je-li pro dosažení žádaného výsledku dostupná jiná metoda či zkušební strategie, která nevyžaduje použití živého pokusného zvířete a která je uznána podle předpisů Evropské unie.* Toto ustanovení je dále doplněno v odst. 2 a 3 o povinnost preferovat při výběru mezi pokusy takové, u kterých je největší pravděpodobnost, že bude dosaženo uspokojivých výsledků a zároveň využívají nejnížší počet pokusných zvířat, zvířata s nejnížší schopností cítit bolest, utrpení nebo strach nebo utrpět trvalé poškození a dále takové koncepce pokusů, jejichž výsledkem je smrt co nejnížšího počtu jedinců a u nichž je doba trvání a intenzita utrpení pokusných zvířat snížena na minimum.

„Výzkum a rozšiřování tzv. alternativních metod k pokusům na zvířatech je jednou z priorit Evropské unie v oblasti animal welfare. Další rozšiřování této zásady i mimo oblast pokusů ovšem nelze pravděpodobně v současné době očekávat.“¹¹⁶

5.1.7. Povolovací princip

Činnosti spojené s větším rizikem utrpení zvířat jsou podmíněny povolením orgánu veřejné moci, kterému předcházelo odborné posouzení záležitosti. Opět se uplatní převážně v oblasti pokusů na zvířatech, kdy § 15a zákona na ochranu zvířat proti týrání uvádí, že *chovat, dodávat nebo používat pokusná zvířata smí jen osoby, kterým bylo k těmto činnostem uděleno oprávnění a pokusy mohou být prováděny pouze ve schválených zařízeních uživatele pokusných zvířat.*

5.1.8. Princip nezbytnosti pokusů a jejich etické opodstatněnosti

Tento princip se opět uplatní v rámci ochrany pokusných zvířat proti týrání. *„Pokusy mohou být povoleny až po ověření, že při současném stavu nelze zajistit poznatky nebo jejich využití jinými metodami nebo postupem, a to je-li*

¹¹⁶ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 310

*předpokládaná bolest, utrpení nebo poškození pokusných zvířat s ohledem na cíl pokusů etiky opodstatněna a jsou nezbytné z důvodu v zákoně uvedených.*¹¹⁷

5.1.9. Princip respektování přirozených potřeb zvířat

Jedná se o princip, který prosazuje, aby přirozené biologické a etologické potřeby každého dotyčného druhu a jejich přirozené chování byly brány v potaz jako nutnost pro jejich chov.¹¹⁸ A je to právě vytváření podmínek chovu, které umožňují respektování přirozených potřeb zvířat, což je stěžejním elementem naplnění podmínky welfare.¹¹⁹ „Mezi jednoznačné potřeby, jejichž nenaplněním zvířata trpí, patří například potřeba pohybu, společenství vlastního druhu, přirozené stravy, střídání dne a noci, potřeba prostoru, přirozeného množení a rodičovství.“¹²⁰ Odborná veřejnost staví tento princip do popředí jako zásadní činitel pro rozvoj a zlepšení úrovně ochrany zvířat v budoucnu.

O tento princip se opírají hlasy odpůrců klecových chovů a živých zvířat v cirkusech, která jsou jedněmi z aktuálně diskutovaných témat v oblasti ochrany zvířat poslední doby. V případě klecových chovů, např. slepic, se jedná o potlačení možnosti přirozeného chování, jakým je běh, hřadování, snášení vajec do měkkého hnízda, možnost protažení křídel a popelení. Vše je zde ještě umocněno stísněným prostorem, ohraničeným pletivem bez podestýlky, kde dochází k poranění běháků a další zranění si frustrované slepice přivodí navzájem. Autorka považuje za nezbytné, aby již nadále zákonný rámec ochrany zvířat neustupoval ekonomickému tlaku na zvýšení kvantity produkce a snížení nákladů na chov, ale naopak došlo k jeho posílení a tím i zvýšení ochrany práv zvířat. Novela zákona na ochranu zvířat proti týrání, obsahující zákaz klecových chovů se v současné době nachází v poslanecké sněmovně pod sněmovním tiskem č. 514, kdy její projednávání bylo třetím čtení přerušeno. Ta by měla přinést nový § 12h: *Zakazuje se klecový chov nosnic, včetně chovu v obohacených klecových systémech.*¹²¹

¹¹⁷ DUDOVÁ, J., JANČÁŘOVÁ, I., PEKÁREK, M. a PRŮCHOVÁ I., Právo životního prostředí. 2., přeprac. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 248

¹¹⁸ TUHÁČEK, M., JELÍNKOVÁ, J., a kol. Právo životního prostředí: praktický průvodce. První vydání. Praha: Grada, 2015, s. 134

¹¹⁹ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 308

¹²⁰ MÜLLEROVÁ, H. Kapitoly o právech zvířat : „my a oni“ z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva. Praha: Academia, 2016, s. 21

¹²¹ Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky, Sněmovní tisk 514, Novela z. na ochranu zvířat proti týrání - EU [online].[cit.30.08.2020]. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=514>

V případě cirkusů mají odpůrci za to, že zvířata jsou chována v nepřirozených podmínkách a stísněných prostorech, což vede k velkému stresu, který se může projevit stereotypním chováním zvířat. Nevhodný je i účel, pro který jsou tato zvířata chována. Je jím pobavení lidí, pro které jsou zvířata za pomoci fyzického nátlaku drezírována k činnostem, které jim nejsou přirozené. Z tohoto pohledu dochází též k rozporu s principem vysoké hodnoty zvířat (viz podkapitola 5.1.1.).

Závěrem je třeba říci, že česká právní úprava se sice snaží o respektování této zásady, např. pomocí úpravy pravidel chovu hospodářských zvířat, pokusných zvířat, ale současně jsou právě tyto skupiny zvířat jakoby mimo dohled, bez kontroly veřejnosti a není běžnou praxí, aby byl kdokoli potrestán za týrání zvířat za protizákonné chování na jatkách, v pokusných laboratořích či ve velkochovech.¹²² Jako prevence před takovým jednáním by měla sloužit i aktivisty navrhovaná novela veterinárního zákona, která by měla obsahovat povinnost umístění kamerového systému na jatkách.¹²³

5.1.10. Princip odbornosti a kvalifikace

Princip odbornosti a kvalifikace stanoví výhradní pravomoc orgánů veterinární správy k posouzení určitého jednání, zda naplňuje znaky týrání či nikoliv, ačkoli samotné řízení o přestupku vede obec. Je tomu tak z důvodu, že otázka posouzení, zda jednání či opomenutí naplňuje znaky týrání zvířat je natolik odbornou záležitostí, že ji nemůže posoudit kdokoli. Dále se tento princip projevuje v nutnosti požadavku odborné kvalifikované osoby u některých zákonem určených úkonů, jakými je usmrcování či porážení zvířat nebo veškerá činnost s pokusnými zvířaty. Nedostatečná kvalifikace takových osob bez patřičných znalostí a zkušeností by mohla mít za následek zbytečné utrpení, bolest či zranění zvířat. Stejně tak je speciální odborná způsobilost požadována v případě záchranných stanic pro handicapovaná zvířata a péči o ně.¹²⁴

¹²² MÜLLEROVÁ, H. Kapitoly o právech zvířat : „my a oni“ z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva. Praha: Academia, 2016, s. 21

¹²³ Více informací např. zde: Lidovky.cz, Záběry aktivistů odstartovaly masivní kontroly jatek. Zvažují se online kamery, veterináři budou důkladnější
Zdroj: https://www.lidovky.cz/domov/zabery-aktivistu-odstartovaly-masivni-kontroly-jatek-zvazuji-se-online-kamery-veterinari-budou-chodi.A191101_132035_ln_domov_mlg
[online].[cit.30.08.2020]. Dostupné na: https://www.lidovky.cz/domov/zabery-aktivistu-odstartovaly-masivni-kontroly-jatek-zvazuji-se-online-kamery-veterinari-budou-chodi.A191101_132035_ln_domov_mlg

¹²⁴ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 309

5.2. Zákaz týrání zvířat

Zákon na ochranu zvířat proti týrání ve svém § 2 stanoví, že *týrání zvířat se zakazuje*. Znamená to, že všem fyzickým a právnickým osobám je zakázáno činit vše, co by naplňovalo znaky týrání zvířat ve smyslu § 4 zákona na ochranu zvířat proti týrání (detailněji viz níže). Zakázané týrání v sobě zahrnuje jak úmyslné formy krutého jednání vůči zvířatům, tak i nedbalostní neposkytování náležité péče.¹²⁵ Týráním je také omezování výživy zvířete, včetně jeho napájení, jakož i bezdůvodné vyvolávání nepřiměřeného působení stresových vlivů biologické, fyzikální nebo chemické povahy.¹²⁶

Celý § 4 zákona na ochranu zvířat proti týrání obsahuje taxativní výčet jednání, které se považuje za týrání. Jedná se o více či méně konkrétní popis zákonem zakázaného jednání.

V následujících odstavcích budou podrobněji rozebrány jednotlivé druhy takového jednání či chování.

5.2.1. Výkony neodpovídající fyzickému stavu a biologickým schopnostem

Za týrání se považuje, pokud jsou zvířata nucena k výkonům, které neodpovídají jejich fyzickému stavu a biologickým schopnostem a prokazatelně překračují jejich síly.¹²⁷ Zvířata je možno postupným tréninkem navyknout na určitou zátěž či je připravit na určitou práci, ale v případě nuceného dlouhodobého pohybu, na který nebylo zvíře navyklé, se bude jednat o týrání zvířat. Jako příklad lze použít náhlé přehánění ovcí poté, co byly dlouhodobě ustájeny v kotcích a nejsou navyklé na pohyb na dlouhou vzdálenost. K takové zátěži však může dojít též na veřejných vystoupeních, soutěžích nebo při práci zvířat. Navíc podmínky může dále ztěžovat sluneční záření či vysoké teploty, které mohou vést k rychlejšímu vyčerpání zvířat. Zvláštní ohledy je nutno brát na nemocná nebo zraněná zvířata, březí nebo kojící samice a mláďata.¹²⁸

¹²⁵ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 37

¹²⁶ Rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě č.j. 6 To 133/94 ze dne 5. 10. 1995

¹²⁷ § 4 odst. 1 písm. a) zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹²⁸ SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. Zájmové chovy a ochrana zvířat. Praha: LexisNexis CZ, 2004, s. 23

5.2.2. Výcvik spojený s bolestí, utrpením, zraněním nebo jiným poškozením

Podrobení zvířete výcviku nebo veřejnému vystoupení anebo obdobnému účelu, je-li toto pro zvíře spojeno s bolestí, utrpením, zraněním nebo jiným poškozením, jakož i vychovávat, cvičit nebo účelově používat zvíře k agresivnímu chování vůči člověku nebo jiným zvířatům¹²⁹ se též považuje za týrání zvířat. Je proto protiprávní pro výcvik zvířat používat agresivní metody, které zvířeti působí bolest nebo utrpení a stejně tak je zakázáno cvičit zvířata k agresivnímu chování vůči jiným zvířatům nebo lidem. Tímto ustanovením jsou zakázány veškeré zvířecí zápasy (kohoutí, psi, apod.). Stejně tak jsou mimo zákon postaveny zápasy člověka se zvířetem (psem, medvědem, ale i býčí zápasy).¹³⁰

5.2.3. Bezúčelné omezování výživy a napájení

Týrání se dopustí ten, kdo z jiných než zdravotních důvodů omezuje výživu zvířete včetně jeho napájení, nestanoví-li zvláštní předpis jinak.¹³¹ Zde se bude jednat např. o nezajištění dostatečného přísunu tekutin a krmiva.

Mezi laiky v zájmových chovech se například lze setkat se lživými informacemi, že hlodavci nepotřebují vodu k napájení, jelikož tu získají ze šťavnatých částí krmiva. Taková informace je však mylná. Chov bez pitné vody působí zvířatům utrpení a může nenávratně poškodit jejich zdraví.¹³²

Zmiňovanou výjimkou podle zvláštních veterinárních předpisů bude například nepodávání krmiva 12 hodin před porážkou jatečným zvířatům z hygienických důvodů.

5.2.4. Podávání potravy obsahující příměsi či předměty způsobující bolest nebo utrpení

Týráním je též podávání potravy (z jiných než zdravotních důvodů) obsahující příměsi nebo předměty, které mu způsobují bolest, utrpení nebo jej jinak poškozují.¹³³ Pod tento zákaz je možno podřadit případy, kdy je zvířatům podáváno závadné krmivo nebo potrava obsahující nejdle příměsi či předměty.

¹²⁹ § 4 odst. 1 písm. b) zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹³⁰ SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. Zájmové chovy a ochrana zvířat. Praha: LexisNexis CZ, 2004, s. 23

¹³¹ § 4 odst. 1 písm. c) bod 1. zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹³² SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. Zájmové chovy a ochrana zvířat. Praha: LexisNexis CZ, 2004, s. 24

¹³³ § 4 odst. 1 písm. c) bod 2. zákona na ochranu zvířat proti týrání

Ač se to může zdát těžko uvěřitelné, z praxe jsou známy případy, kdy byla zvířatům úmyslně podávána potrava s příměsí skleněných střepů nebo jehel. A o stejný případ se bude jednat v případě fenoménu, se kterým se poslední dobou lze setkat velmi často na sídlištích a v příměstských částech, kdy jsou v ulicích rozmístřovány návnady (např. uzeniny) s rybářskými háčky, napínáčky a sponami do sešíváček, které cílí hlavně na nepozornost chovatelů psů a koček.

5.2.5. Omezování svobody pohybu

Zákon na ochranu zvířat proti týrání stanoví povinnost poskytovat zvířatům svobodu pohybu přiměřenou jejich druhu a její porušení (z jiných než zdravotních důvodů) je opět týráním zvířat. Zvířata dostatečně velký životní prostor, aby jim byly umožněny základní fyziologické funkce, jako je dýchání, příjem potravy a vody, odpočinek a přirozený pohyb. Zároveň potřebují prostor k zajištění svých přirozených biologických funkcí, mezi které patří péče o tělo a u určitých druhů zvířat i sociální život ve skupině. Tato povinnost může být porušována v chovech zvířat s vymezením teritoria, jako jsou u malých zvířat např. klece, terária či jiné chovné nádoby a u větších druhů zvířat např. výběhy a jiná ohrazení. U velkých druhů zvířat, jako je skot, koně, prasata nemělo docházet k jejich celoročnímu ustájení.¹³⁴ Obdobně předpisy Evropské unie stanoví, že zvířata stádového typu (ovce, kozy) nesmí být chována individuálně. Požadavky na minimální prostory jsou upraveny prováděcí vyhláškou č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, která upravuje požadavky nejen na prostory pro chov hospodářských zvířat, ale i jsou zde uvedeny standardy i pro farmový chov běžců a jelenovitých.

5.2.6. Přežívání zvířete spojené s utrpením

Týrání se dopustí ten, kdo *vydá slabé, nevléčitelně nemocné, vyčerpané nebo staré zvíře, pro které je další přežívání spojeno s trvalou bolestí nebo utrpením, k jinému účelu než neodkladnému a bezbolestnému usmrcení.*¹³⁵

Jak je uvedeno v podkapitole 5.5.1. Usmrcování zvířat, zákon na ochranu zvířat obsahuje taxativní výčet důvodů, pro které je možné zvíře usmrtit. *Slabost, nevléčitelná nemoc, těžké poranění, genetická nebo vrozená vada,*

¹³⁴ SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. Zájmové chovy a ochrana zvířat. Praha: LexisNexis CZ, 2004, s. 25-26

¹³⁵ § 4 odst. 1 písm. d) zákona na ochranu zvířat proti týrání

*celkové vyčerpání nebo stáří zvířete*¹³⁶ jsou jedněmi z nich. Snahou tohoto zákonného ustanovení je, aby vlastník či chovatel mohl rozhodnout o bezbolestném ukončení života zvířete, které by jinak trpělo. Je třeba si však uvědomit, že naopak, nerozhodne-li tak, dopouští se týrání zvířat. K tomu může docházet i v rámci zájmových chovů, kde je chov zvířat obvykle spojen i se silnou citovou vazbou mezi chovatelem a zvířetem a když „nastane čas“, není chovatel schopen vidět věc pod tíhou emocí objektivně a přepjatě lpí na dalších pokusech o léčbu nevléčitelného zvířete. V takových situacích je nezbytné, aby veterinární lékař situaci chovateli popsal a vysvětlil mu stávající stav zvířete. O provedení zákroku eutanazie však rozhoduje chovatel.¹³⁷ V této situaci je nezbytné zvážit i rozdíly mezi vnímáním skutečností zvířaty a lidmi. „Člověk obvykle je schopen i ve stavech vážného poranění, vysílení nebo těžké nemoci vnímat a vysvětlit si určitá omezení související s jeho léčbou. U zvířete je právě tento problém (např. omezení pohybových aktivit a přirozených reflexů) velice složitou problematikou a zvířata při takové léčbě často strádají a trpí nepřímo, ne pro provádění vlastního zákroku, ale z omezení jejich přirozených reakcí.“¹³⁸

5.2.7. Podávání dopingových a jiných látek poškozujících organismus s cílem změny vzhledu nebo výkonu

*Podávat zvířeti dopingové látky a jiné látky poškozující organismus s cílem změnit jeho výkon nebo vzhled*¹³⁹ je též považováno za týrání zvířat. Takové látky bývají používány v souvislosti s dostihy koní či psů za účelem dosažení jejich vyššího výkonu v závodě. Spadají sem však i případy, kdy byly psům podávány růstové hormony, aby došlo ke změně jejich vzhledu větším oslavením pro posuzování při soutěžích. A jsou evidovány i případy, kdy byly hormony podávány akvarijním rybám ve snaze změnit jejich zbarvení nebo ptákům s cílem ovlivnit jejich opeření.¹⁴⁰

¹³⁶ § 5 odst. 2 písm. b) zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹³⁷ SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. Zájmové chovy a ochrana zvířat. Praha: LexisNexis CZ, 2004, s. 26

¹³⁸ SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. Zájmové chovy a ochrana zvířat. Praha: LexisNexis CZ, 2004, s. 27

¹³⁹ § 4 odst. 1 písm. e) zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹⁴⁰ SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. Zájmové chovy a ochrana zvířat. Praha: LexisNexis CZ, 2004, s. 27

5.2.8. Štvaní zvířat proti sobě, jejich použití jako lákadel

Týráním je také cvičení nebo zkoušení zvířete na jiném živém zvířeti, s výjimkou výcviku loveckého dravce. Dále používání jiných živých zvířat jako lákadel nebo nástrah, aniž by to vyžadoval lov, též štvaní zvířat proti sobě, aniž by to vyžadoval lov anebo příprava zvířete k jeho vypuštění do volné přírody, výcvik nebo použití ovčáckého nebo pasteveckého psa, příprava zvířete k jeho vypuštění do volné přírody nebo užití dravců pro ochranu letišť, městských aglomerací nebo jiných objektů v souladu se zvláštními právními předpisy, kterými jsou zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny a zákon o obchodování s ohroženými druhy.¹⁴¹ Popis jednání, které se považuje za týrán dle § 4 odst. 1 písm. f) zákona na ochranu zvířat proti týráním by se dal shrnout jako použití zvířat jako lákadel a štvaní zvířat proti sobě. Kontroverzní je v tomto případě problematika norování, kdy výjimku ze zákazu použití zvířat jako lákadel tvoří pouze lov podle mysliveckého zákona, resp. vyhlášky č. 244/2002 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti. Jsou zakázány i soutěže v norování v umělé noře. Stejně tak nelze použít živá zvířata jako návnadu do mechanických pastí.

Další výjimku ze zákazu štvaní zvířat proti sobě představuje příprava na reintrodukcii, kdy je před vypuštěním zvířat do jejich původního prostředí nezbytné naučit je přirozenému způsobu života, a proto je povoleno zvykat je na lov kořisti, která je jejich potravou. Zkušenosti ukázaly, že jsou-li zvířata cvičena na kořisti, která podobou neodpovídá té reálné v přirozeném prostředí, mají problém se ve volné přírodě uživit, jelikož v souladu s naučeným vzorcem chování vyhledávají kořist, na které byla cvičena, což může vést až k jejich následnému úhynu. (Například mláďata jestřába, která byla zprvu při nesprávném odchovu v zajetí naučena lovit mláďata kura domácího, je loví i následně po vypuštění do přírody. Stejně tak v zajetí odchovaní bažanti hledají následně ve volné přírodě granule, ač jsou přirozeně hmyzožraví.)¹⁴²

5.2.9. Provádění nedovolených chirurgických zákroků

Zakázáno je též provádění chirurgických zákroků za účelem změny vzhledu nebo jiných vlastností zvířete, a to i v případě, že by uvedené zákroky byly

¹⁴¹ § 4 odst. 1 písm. f) zákona na ochranu zvířat proti týráním

¹⁴² SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. Zájmové chovy a ochrana zvířat. Praha: LexisNexis CZ, 2004, s. 28

provedeny za použití prostředků pro celkové nebo místní znecitlivění, prostředků snižujících bolest nebo jiných metod, nejde-li o výjimky uvedené v § 7 odst. 3 a 4 zákona na ochranu zvířat proti týrání.

Zakázáno je tak zejména kupírovat uši, ničit hlasivky nebo používat jiných prostředků k omezení hlasitých projevů zvířat anebo z jiných než zdravotních důvodů amputovat drápy, zuby, jedové nebo pachové žlázy¹⁴³. Kupírované uši patřily dlouhou dobu k standardům určitých plemen (boxer, doberman). Zákon na ochranu zvířat proti týrání přinesl jejich zákaz s účinností od 1. 7. 1992, což se ze začátku shledávalo s nesouhlasem části laické, ale i odborné, veřejnosti¹⁴⁴. Pojem kupírování je vymezen v ustanovení § 3 písm. s) zákona na ochranu zvířat proti týrání tak, že se jím rozumí *kosmetický zákrok na obou stranách hlavy zvířete, v jehož důsledku dochází v podobném tvaru ke ztrátě ušního boltce, a tím ke změně vzhledu zvířete*. Ústřední komise pro ochranu zvířat na svém 70. plenárním zasedání dne 27. 4. 2004 projednala a přijala stanovisko týkající se této problematiky kupírování uší psů. Uvádí v něm i znalecký posudek prof. MVDr. Jaroslava Konráda, DrSc., soudního znalce v oboru zemědělství a veterinářství ze dne 8. 12. 1998: *„Od nástupu účinnosti zákona č. 246/1992 Sb. (29. 5. 1992) jsou opakovaně zjišťovány skutečnosti o kupírování uší psů ze strany veterinárních lékařů, u některých opakovaně. V záznamech Průkazů původu je převážně uváděn důvod pro provedení kupírování „ze zdravotních důvodů“. Přitom ve většině případů vůbec není uveden důvod (zdravotní), pro který bylo kupírování provedeno. Z přehledu nejčastějších i méně častých chorobných stavů na ušním boltci vyplývá, že prakticky neexistují takové chorobné stavy, aby kupírování bylo provedeno „ze zdravotních důvodů“. To také dokládá skutečnost, že objektivní „zdravotní důvody“ pro kupírování nebyly nikdy uvedeny (přesná diagnóza).“¹⁴⁵*

Podle názoru odborníků tak není žádný objektivní důvod pro kupírování uší, byť ze zdravotních důvodů, jelikož nejsou chorobné stavy, které by tento zákrok odůvodňovaly. Není jím ani často tvrzený zánět zvukovodu.

¹⁴³ § 4 odst. 1 písm. g) bod 1. zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹⁴⁴ „Pes vypadá bez kupírovaných uší jako šašek. Zkuste si představit třeba boxera s ušima plandajícima dolů,“ stěžuje si na právě přijatý Zákon na ochranu zvířat proti týrání Jiří Šiška, tajemník Českého kynologického svazu.“ Zdroj: Respekt, Od 1. 7. je zakázáno kupírovat psům uši [online]. [cit. 15.04.2019]. Dostupné na: <https://www.respekt.cz/tydenik/1993/21/od-1-7-je-zakazano-kupirovat-psum-usi>

¹⁴⁵ Stanovisko ÚKOZ k problematice kupírování uší psů, jejich účasti na veřejných vystoupeních a svodech, k propagaci týrání zvířat, [online]. [cit. 15.04.2019]. Dostupné na: http://eagri.cz/public/web/file/1627/Kupir_usi.pdf

A to i s ohledem na to, že mezi nejčastěji kupírovaná plemena psů vždy patřila plemena, která na záněty zvukovodu trpí málokdy (dobrmani, boxeři, knírači), narozdíl od plemen, která tímto onemocněním trpí často (pudli, španělé), avšak tato plemena nemají kupírované uši v řádech chovu plemene.¹⁴⁶

Dalším příkladem je odstraňování jedových žláz a zubů u jedovatých hadů, které má usnadnit jejich chov i nezkušeným chovatelům. Avšak po takovém, často neodborném zákroku, docházelo u hadů k poruchám trávení a následnému úhynu. Stejně je to u případů, kdy byly operačními zákroky odstraňovány pachové žlázy, což zejména u chovných jedinců vedlo k narušení sociální funkce a jejich strádání ve skupině. Stejně tak se za týrání považuje operativní odstranění hlasivek za účelem omezení hlasových projevů.¹⁴⁷ Bohužel jsou zaznamenány případy, kdy byly odhaleny takové zákroky v souvislosti s množírny psů. Těm jsou odoperovány hlasivky, aby nedošlo k odhalení místa, kde jsou psi chováni.

Dále je zakázáno z jiných než zdravotních důvodů řezat paroží nebo jeho části ve vývojové fázi živé tkáně¹⁴⁸. Stejně jako v předchozím případě platí, že takové praktiky jsou zakázány i v případě, že je před zákrokem využito prostředků celkové či lokální anestezie nebo přípravků snižujících nebo tlumících bolest. Vztahuje se jak na farmové chovy, tak i na zájmové chovy jednotlivých zvířat.¹⁴⁹

Týráním je i poškozování kostí, svalů nebo nervů křídel ptáků starších 3 dnů tak, aby bylo zabráněno jejich létání.¹⁵⁰

5.2.10. Použití bolestivých podnětů

Týráním se dopustí ten, kdo používá podnětů, předmětů nebo bolest vyvolávajících pomůcek tak, že působí klinicky zjevné poranění nebo následné dlouhodobé klinicky prokazatelné negativní změny v činnosti nervové soustavy nebo jiných orgánových systémů zvířat.¹⁵¹ „Ustanovení zákona však umožňuje použití důraznějších pomůcek při výcviku nebo výchově zvířat nebo při jejich použití v praxi. Omezeno je však bezdůvodné bití zvířat, kopání nebo jiné údery,

¹⁴⁶ SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. Zájmové chovy a ochrana zvířat. Praha: LexisNexis CZ, 2004. s. 40

¹⁴⁷ SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. Zájmové chovy a ochrana zvířat. Praha: LexisNexis CZ, 2004. s. 29

¹⁴⁸ § 4 odst. 1 písm. g) bod 2. zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹⁴⁹ SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. Zájmové chovy a ochrana zvířat. Praha: LexisNexis CZ, 2004. s. 38

¹⁵⁰ § 4 odst. 1 písm. g) bod 3. zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹⁵¹ § 4 odst. 1 písm. h) zákona na ochranu zvířat proti týrání

kteřé je zraňují, a to tak, že na kůži jsou znatelná zhmoždění (lidově „modřiny“) nebo místní zbytnění kůže, že způsobí prošlehnutí kůže či zlomeniny kostí. Zakázané je i použití agresivních pomůcek, které u zvířete vyvolávají stavy vedoucí k trvalému poškození projevujícím se tikem (třes, opakování stejných pohybů – např. trhavé pohyby hlavou, případně stavy připomínající záchvat křečí), pomočováním apod.“¹⁵²

5.2.11. Samovolné podávání léčiv a přípravků

Je zakázáno podávat zvířeti bez souhlasu veterinárního lékaře veterinární léčiva a přípravky s výjimkou těch, které jsou volně v prodeji.¹⁵³ V praxi často dochází k tomu, že lidé sami léčí svá zvířata a neuvědomují si přitom, že těla zvířat fungují jinak a mohou tím svým zvířatům, třeba i s dobrým úmyslem, přivodit dokonce smrt. Například lidmi běžně užívané léky Ibuprofen a Paralen mohou i v malých dávkách způsobit zvířatům velké zdravotní potíže, či dokonce smrt. Tak např. dávka 10-60mg/kg (1/16 až 1/3 tablety) Paralenu způsobí kočkám jaterní selhání a následně smrt a už 3,5 tablety Ibalginu 500 může u 10kg psa vyvolat akutní selhání ledvin.¹⁵⁴ „Je třeba upozornit, že i laické podávání vitamínů (například vitamínu D) zvířatům a dávkách a preparátech určených pro člověka může u nich vyvolat těžké poruchy zdraví a stav, který nelze napravit. Je proto nutné i u preparátů běžně určených a podávaných pro zvířata dodržovat dávkování uvedené v návodu.“¹⁵⁵

Za týrání je považováno též provádění krvavých zákroků, pokud nejsou prováděny osobou odborně způsobilou. Za tu jsou považováni v první řadě veterinární lékaři, některé úkony jsou oprávněni provádět též veterinární technici, popřípadě osoby, které mají minimálně zootechnické středoškolské vzdělání. Chovatel tak sám nesmí provádět injekční aplikace a krvavé zákroky, kdy se lze setkat s případy odborně nezpůsobilých chovatelů, kteří sami ve svých chovech provádějí kastrace králíků.

¹⁵² SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. Zájmové chovy a ochrana zvířat. Praha: LexisNexis CZ, 2004. s. 30

¹⁵³ § 4 odst. 1 písm. i) zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹⁵⁴ Ibalgin a Paralen nejsou vhodné léky pro zvířata![online].[cit.14.08.2019]. Dostupné na: <https://www.veterina-pilnikov.cz/news/ibalgin/>

¹⁵⁵ SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. Zájmové chovy a ochrana zvířat. Praha: LexisNexis CZ, 2004. s. 31

Stejně tak úprava kopyt a podkovářské úkony, které nejsou prováděny osobou odborně způsobilou (viz výše), jsou týráním zvířat. Toto zákonné omezení se nevztahuje na paznehtářské úkony.¹⁵⁶

5.2.12. Nepřiměřené působení stresových vlivů

Je zakázáno vyvolávat *bezduvodně nepřiměřené působení stresových vlivů biologické, fyzikální nebo chemické povahy*¹⁵⁷. Zde je důležitým pojmovým znakem ona nepřiměřenost, kdy zmíněná legální definice vychází z předpokladu, že není možné se vyhnout takzvanému přirozenému stresu, a to vzhledem k tomu, že ten je součástí života zvířat a je nezbytný k jeho zachování. Člověk s ohledem na své omezené smyslové vnímání není často schopen bez patřičného vzdělání a zkušeností či přístrojového vybavení posoudit, co zvířata vnímají (na rozdíl od nás) jako stresový podnět. Takový nepřiměřený stres mohou způsobit například zvukové podněty – speciální vysokofrekvenční píšťalka využívaná na výcvik psů, která je lidským uším neslyšitelná, ale pro zvířata může jít o velmi dráždivý a stresující podnět. Nepřiměřený stres může způsobit i např. vyčištění (nejčastěji samci) vyznačeného teritoria v místě jejich chovu. Taktéž přehnané čištění chovného prostoru silnými čistícími chemickými přípravky je pro zvířata nepřiměřeným stresem. Stejně tak nepečování o prostředí, v němž jsou zvířata chována, je týráním, jelikož při rozkladu moči a trusu dochází k uvolňování sloučenin, které mohou působit velmi dráždivě. Silně negativně může působit i dlouhé cestování, kdy i zvířata mohou trpět tzv. „nemocí z pasivního pohybu“, kdy otřesy dopravního prostředku mohou ve zvířatech způsobit pocit nevolnosti a potřeby zvracení, které může vést až k vyčerpání zvířete.¹⁵⁸

5.2.13. Chov v nevhodných podmínkách

Pokud jsou zvířata chována *v nevhodných podmínkách nebo tak, že si sama nebo vzájemně způsobují utrpení*¹⁵⁹, jedná se opět o jejich týráním. Zde půjde například o vytváření pro zvířata nepřirozených podmínek či společný chov zvířat, která se navzájem nesnesou

¹⁵⁶ SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. Zájmové chovy a ochrana zvířat. Praha: LexisNexis CZ, 2004. s. 30-31

¹⁵⁷ § 4 odst. 1 písm. j) zákona na ochranu zvířat proti týráním

¹⁵⁸ SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. Zájmové chovy a ochrana zvířat. Praha: LexisNexis CZ, 2004. s. 31-32

¹⁵⁹ § 4 odst. 1 písm. k) zákona na ochranu zvířat proti týráním

„Při péči o zvířata je třeba vytvářet podmínky materiálního i nemateriálního charakteru, k zabezpečení jejich pohody (welfare), které si můžeme od jejich původního přirozeného způsobu života.“¹⁶⁰

Pro chov zvířat je potřeba vytvářet předpoklady pro saturování jejich biologických potřeb a bránit stresu, ale i nudě a vzniku stereotypií¹⁶¹ vhodným vybavením prostor, ve kterých jsou zvířata chována – úkryty, různé druhy povrchů, kameny, větve apod.

Je nutné zajistit, aby mohlo docházet k zajištění přirozené funkce pohybového aparátu zvířat, jak při pohybu, tak při odpočinku, a to s ohledem na vývojové stádium a velikost jedince. Prostory musí obsahovat i vhodné prostory či pomůcky pro vykonání hygieny s ohledem na přirozené potřeby konkrétních zvířat. Musí být brána v úvahu vhodnost materiálů, ze kterých je chovný prostor vytvořen, tak, aby nedocházelo k poranění či otrávení zvířat. Je nutné vhodně nastavit teplotu prostředí, intenzitu a dobu osvětlení chovných prostor. Stejně tak je nutné vhodně umístit na dostupné místo krmné a napájecí zařízení, které musí být současně dobře přístupná i chovateli, aby mohla být snadno udržována v čistotě, aby nedocházelo ke zdravotní závadnosti krmiva ani pití, což by mohlo vést ke zhoršení zdravotního stavu zvířat. Stejně tak je nutno dbát na čistotu úkrytů zvířat a celých chovných prostor.¹⁶²

5.2.14. Neodborný zásah do průběhu porodu

Za týrání považuje zákon také zásah do průběhu porodu způsobem, který neodpovídá obtížnosti porodu, zvyšuje bolest anebo poškozuje zdraví matky i mláďate¹⁶³. Za takové jednání se považují i relativně časté případy, kdy chovatelé zasahují do porodů ve snaze samici pomoci, avšak z důvodu neznalosti průběhu porodu u konkrétního druhu, má jejich zásah opačný účinek. Samice, zejména ty, jež rodí více mláďat v jednom vrhu, potřebují, aby jim byl dopřán čas a možnost odpočinku mezi porodem jednotlivých mláďat.¹⁶⁴

¹⁶⁰ SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. *Zájmové chovy a ochrana zvířat*. Praha: LexisNexis CZ, 2004, s. 32

¹⁶¹ = opakující se kývavé pohyby zvířete stojícího na místě

¹⁶² SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. *Zájmové chovy a ochrana zvířat*. Praha: LexisNexis CZ, 2004, s. 32-33

¹⁶³ § 4 odst. 1 písm. l) zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹⁶⁴ SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. *Zájmové chovy a ochrana zvířat*. Praha: LexisNexis CZ, 2004, s. 35

5.2.15. Nedovolené způsoby přepravy či pohánění

Zacházet se zvířetem, přepravovat je nebo je pohánět způsobem, který vyvolává nepřiměřenou bolest, utrpení nebo poškození zdraví anebo vede k jeho neúměrnému fyzickému vyčerpání¹⁶⁵ je týráním zvířat.

Jedná se o případy, kdy je zvíře převáženo na/v dopravním prostředku, poháněno po vlastních nohách, ale patří sem i jakýkoliv jiný způsob přemístování, jakým je například přenášení.

Při přehánění zvířat je nutno brát v potaz nejen klimatické podmínky, ale i zda jsou zvířata na takový rozsah pohybu zvyklá a musí se počítat i se stresem, který přináší přemístování a změna prostředí samotná. Stres se může projevat například zrychleným dýcháním, tlukotem srdce, vylučováním řídké stolice, může následovat vyčerpání spojené s malátností, ochablostí a vyčerpáním.¹⁶⁶

Zákon na ochranu zvířat proti týráním věnuje ochraně zvířat při přepravě i samostatnou část – část třetí. Zde je upravena mimo jiné způsobilost zvířat k přepravě, kdy nesmí být přepravována zvířata s fyziologickými potížemi či patologickými stavy, jako zejména ta, která se nemohou sama pohybovat, mají otevřené rány, jsou březí těsně před porodem, samice krátce po porodu, novorozená zvířata, která nemají zcela zahojený pupek, aj.¹⁶⁷

5.2.16. Nedovolené způsoby omezení pohybu

Je zakázáno používat k vázání nebo k jinému omezení pohybu zvířete prostředky, které zvířeti způsobují, anebo lze předpokládat, že budou způsobovat, poranění, bolest nebo jiné poškození zdraví.¹⁶⁸ Půjde např. o přivazování zvířat drátem, vázání zvířat do stahujících smyček, ale může jít i používání některých psích obojků s ostrými hroty, které v určitých případech mohou zvířeti způsobit zranění (např. otlaky na krku či jícnu).

Úvazy a obojky musí být chovatelem pravidelně kontrolovány, zda jsou dostatečně volné. Obecně se nedoporučuje vázat zvířata řetězem přímo za krk či rohy, jelikož i to může poškodit zdraví zvířete.

¹⁶⁵ § 4 odst. 1 písm. m) zákona na ochranu zvířat proti týráním

¹⁶⁶ SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. Zájmové chovy a ochrana zvířat. Praha: LexisNexis CZ, 2004, s. 35-36

¹⁶⁷ § 8a zákona na ochranu zvířat proti týráním

¹⁶⁸ § 4 odst. 1 písm. n) zákona na ochranu zvířat proti týráním

Je zakázáno zvířata z jakéhokoliv důvodu svazovat, svazovat jim končetiny nebo křídla.¹⁶⁹ Výjimka se poskytuje pouze v případě chovu sokolů pro myslivecké účely, a to v souladu se zákonem o myslivosti¹⁷⁰.

5.2.17. Usmrcení zvířete způsobem působícím nepřiměřenou bolest nebo utrpení

Týráním je i usmrcení zvířete *způsobem působícím nepřiměřenou bolest nebo utrpení*.¹⁷¹ Zákon na ochranu zvířat proti týrání stanoví ve svém § 5 jak důvody, kdy je usmrcení zvířete povoleno, ale stanoví zároveň i zakázané metody usmrcení. Patří mezi ně utopení a jiné metody udušení, ubití a ubodání, použití elektrického proudu, nenastane-li okamžitá ztráta vědomí, použití takových látek a přípravků, jejichž dávkování neuvede zvíře do hlubokého celkového znečitlivění a bezpečně nezpůsobí následnou smrt. Jedná se o demonstrativní výčet zakázaných metod, jelikož jsou zakázány i veškeré metody, které zvířeti způsobí nepřiměřenou bolest a utrpení.

5.2.18. Nedovolené způsoby krmení

Je zakázáno *překrmovat nebo krmít zvíře násilným způsobem, nejde-li o zákrok nezbytný k záchraně jeho života nebo zachování jeho zdraví*¹⁷² a není povoleno ani používat živá zvířata ke krmení těch druhů zvířat, u nichž z biologických důvodů není takový způsob výživy nutný.¹⁷³ Tento způsob krmení je však nezbytný u některých druhů plazů a dravých ptáků.¹⁷⁴

5.2.19. Opuštění nebo vyhnání zvířete

Za týráním se považuje opuštění zvířete s výjimkou zvířete volně žijícího s úmyslem se ho zbavit nebo zvíře vyhnat.¹⁷⁵ Jde o duplicitní ustanovení k § 6 zákona na ochranu zvířat proti týrání, kde je uvedeno, že nikdo nesmí zvíře opustit s úmyslem se ho zbavit nebo je vyhnat.

¹⁶⁹ SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. Zájmové chovy a ochrana zvířat. Praha: LexisNexis CZ, 2004, s. 36

¹⁷⁰ § 9 odst. 4 vyhlášky č. 244/2002 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti

¹⁷¹ § 4 odst. 1 písm. o) zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹⁷² § 4 odst. 1 písm. p) zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹⁷³ § 4 odst. 1 písm. r) zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹⁷⁴ SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. Zájmové chovy a ochrana zvířat. Praha: LexisNexis CZ, 2004, s. 37

¹⁷⁵ § 4 odst. 1 písm. s) zákona na ochranu zvířat proti týrání

Tento pojem zavedla novela zákona na ochranu zvířat proti týrání v roce 2004 ve snaze zjednodušit postup při přenechání nalezeného opuštěného zvířete a snížit tak náklady obcí, která mají povinnost se o nalezená zvířata starat. V případě, že majitel zvíře opustil s úmyslem se ho zbavit, tzn. učinil opatření, která znemožňují ho jako vlastníka identifikovat, lze se zvířetem nakládat jako s věcí odloženou, nikoli ztracenou, což v důsledku znamená možnost dát zvíře ihned novému zájemci, aniž by musela být zachována jednoletá lhůta, ve které se může původní majitel přihlásit.¹⁷⁶

Jedná se o v praxi velmi časté případy, kdy chovatelům po čase dojde, že pořízení zvířete bylo neuvážené a snaží se situaci vyřešit tím, že (v „lepším případě“) nechají psa uvázaného na obecním pozemku či před útlukem, kde je vysoká šance, že jej někdo najde a pomůže mu. Současně existuje i možnost, že taková věc bude prošetřena a proti chovateli bude zahájeno správní řízení. S takto nalezeným zvířetem zacházeno jako s nálezem v souladu s NOZ.

Je nutné si uvědomit, že i opuštění nebo vyhnání zvířete, které byť nenese známky fyzického či psychického týrání, je týráním podle zákona na ochranu zvířat proti týrání.

Horší je situace v případě domácích hlodavců. Nežádka kdy dochází k jejich vypuštění do volné přírody, avšak domácí hlodavci nejsou schopni života ve volné přírodě a ti brzy hynou.

Z důvodu ochrany volně žijících zvířat, která musela být například z nějakého důvodu dočasně umístěna v záchranné stanici, byla do tohoto ustanovení vložena výjimka, že „za opuštění zvířete se nepovažuje vypuštění zvířete do jeho přirozeného prostředí, pokud je to vhodné z hlediska stavu zvířete a podmínek prostředí, do nichž je zvíře vypuštěno.“¹⁷⁷

5.2.20. Nedovolená manipulace s rybami

Není dovoleno *při manipulaci s živými rybami zbavovat je šupin nebo ploutví, vsouvat rybám prsty pod skřele do žáber nebo jim vlačovat prsty do očnic anebo násilně vytlačovat jikry nebo mlíčí, pokud se nejedná o výzkum a umělý*

¹⁷⁶ HŮLOVÁ, M. Zákon na ochranu zvířat proti týrání: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit.4.08.2020], ustanovení § 6

¹⁷⁷ SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. Zájmové chovy a ochrana zvířat. Praha: LexisNexis CZ, 2004, s. 37

*chov ryb a, nejde-li o postup stanovený zákonem o rybářství a zákonem o ochraně přírody a krajiny.*¹⁷⁸

5.2.21. Nedovolené způsoby označování zvířat

Je zakázáno též *označovat zvíře vymrazováním s výjimkou ryb, a označovat zvíře výžehem, s výjimkou koní,*¹⁷⁹ u kterých tento způsob povoluje vyhláška č. 136/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti označování zvířat a jejich evidence hospodářství a osob stanovených plemenářským zákonem.

V současné době existuje již několik metod označování zvířat, které pro zvířata znamenají minimální bolest a současně zajišťují, že takto označená zvířata jsou prakticky nezaměnitelně identifikovatelná. Jde například o čipování zvířat. Avšak vzhledem k tomu, že systém čipování není nijak regulovaný, a tím ani jednotný, nedošlo dosud k zákazu označování koní výžehem.¹⁸⁰

5.2.22. Nedovolené použití elektrického proudu

Týráním je také *použití elektrického proudu k omezení pohybu končetin nebo těla zvířete mimo použití elektrických ohradníků nebo přístrojů pro elektrické omračování a usmrcování zvířat anebo odchyt ryb podle zvláštního právního předpisu*¹⁸¹, kterým jsou zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství) a zákon o ochraně přírody a krajiny.

Tímto ustanovením zákona je zakázáno používat proti zvířeti elektrického proudu jako paralyzačního prostředku, zakázány jsou tím však i elektrické obojky a jiná zařízení, která vysílají elektrický výboj. Ty jsou v poslední době čím dál častěji využívány při výcviku psů.¹⁸²

¹⁷⁸ § 4 odst. 1 písm. t) zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹⁷⁹ § 4 odst. 1 písm. u) zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹⁸⁰ SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. *Zájmové chovy a ochrana zvířat*. Praha: LexisNexis CZ, 2004, s. 38

¹⁸¹ § 4 odst. 1 písm. v) zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹⁸² SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. *Zájmové chovy a ochrana zvířat*. Praha: LexisNexis CZ, 2004, s. 39

5.2.23. Další zakázaná jednání

Za týrání je považováno také *zákonem zakázané jednání, v jehož důsledku dojde k utrpení zvířete*.¹⁸³

Jedná se o tzv. „zbytkovou klauzuli“, ze které vyplývá, že předešlý výčet jednání, které se považuje za týrání, není taxativní. Význam tohoto ustanovení je však značný. Jelikož díky němu, je možné označit za týrání i jednání, která nejsou přímo popsána v předchozím výčtu, ale naplňují znaky zákonem zakázaného chování, na základě kterého je zvířeti způsobováno utrpení. Případy popsané v § 4 odst. 1 písm. a) až v) je tak možno považovat za jakési příklady takového zákonem zakázaného chování.

Dalo by se říci, že se fakticky jedná o obecnou definici týrání, kterou jinak zákon na ochranu zvířat proti týrání neobsahuje.¹⁸⁴ Z tohoto vymezení vyplývá, že aby jednání mohlo být kvalifikováno jako týrání, musí dojít k naplnění dvou znaků. Půjde o jakékoliv jednání, a to nejen aktivní, ale i pasivní, které je zákonem na ochranu zvířat proti týrání zakázáno a za druhé musí existovat příčinná souvislost mezi tímto jednáním a utrpením zvířete.

5.2.24. Jednání vyloučená z okruhu týrání

V § 4 odst. 2 zákona na ochranu zvířat proti týrání nalezneme jednání, které zákon z okruhu týrání vylučuje, a to i přes to, že obecné znaky týrání naplňují. Podle něj se ustanovení odstavce 1 se nevztahují na zákroky nebo činnosti spojené s naléhavou potřebou záchrany života zvířat nebo lidí v naléhavých situacích záchranných prací podle zvláštních právních předpisů¹⁸⁵, kdy ochrana života zvířat je nadřazena jejich momentálnímu utrpení spojeného s týráním anebo kdy zájem na ochraně života lidí bude nadřazen životu nebo zdraví zvířat a dále se tato ustanovení nevztahují na činnosti prováděné podle schváleného projektu pokusů. Zde je důležité, že se zde nejedná o jakékoliv jednání v rámci provádění pokusů na zvířatech, ale tato činnost musí být prováděna v souladu

¹⁸³ § 4 odst. 1 písm. w) zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹⁸⁴ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013., s. 318-319

¹⁸⁵ Tím je například zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

se schváleným projektem pokusu, protože v opačném případě by se o týrání jednalo.¹⁸⁶

Poslední výjimkou je vynětí výchovy, výcviku a použití zvířete k plnění úkolů, stanovených ozbrojeným silám, bezpečnostním sborům nebo obecní policii, jakož výchovy a výcviku psů prováděný chovatelskými sdruženími nebo organizacemi v rámci zájmové činnosti z trestnosti ustanovení § 4 odstavce 1 písm. b), který upravuje zákaz podrobení zvířete výcviku nebo veřejnému vystoupení anebo obdobnému účelu, je-li toto pro zvíře spojeno s bolestí, utrpením, zraněním nebo jiným poškozením, jakož i zakazuje vychovávat, cvičit nebo účelově používat zvíře k agresivnímu chování vůči člověku nebo jiným zvířatům.

5.3. Zákaz propagace týrání zvířat

Zákon na ochranu zvířat proti týrání zakazuje též propagaci týrání zvířat. Pojem propagace týrání prvně zavedla novela zákona na ochranu zvířat proti týrání č. 77/2004 Sb. s účinností od 1. 4. 2004. Ta jej nově definovala v § 4a a současně v § 27 odst. 1 písm. b) označila takové jednání za správní delikt (nyní přestupek právnických a podnikajících fyzických osob).

Podle § 4a zákona na ochranu zvířat proti týrání v platném znění se za propagaci týrání považuje zejména *vystavování, jiné demonstrace nebo předvádění zvířete, na kterém byl proveden chirurgický zákrok za účelem změny vzhledu nebo jiných vlastností zvířete* (např. kupírování uší, ničení hlasivek za účelem odstranění hlasových projevů zvířat, amputace drápů u kočkovitých šelem či odstranění jedových žláz u plazů) na veřejném vystoupení. Veřejným vystoupením se tak rozumí jednorázově nebo opakovaně prováděné činnosti se zvířetem nebo zvířaty chovatele, které je veřejně přístupné a prováděné za určitým účelem (vzdělání, výchova, podnikání, soutěž, reklama). Za propagaci týrání se též považuje *zveřejnění popisu, vyobrazení nebo audiovizuálního záznamu, které navádí k postupům, praktikám chovu nebo výcviku, odchyty nebo usmrcování, úpravám vzhledu zvířete a zásahům do jeho zdravotního stavu spojeným s týráním zvířete* podle zákona na ochranu zvířat proti týrání, *pokud v doprovodné informaci není uvedeno, nebo to jinak nevyplývá, že se jedná o činnosti zakázané tímto zákonem.*

¹⁸⁶ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 319

5.4. Usmrcování zvířat

V § 5 stanoví zákon na ochranu zvířat proti týrání zákonné důvody, pro které je možno usmrcení zvířete provést; stanovuje požadavky na osoby, které smí usmrcování provádět; reguluje metody usmrcování; stanoví další povinnosti pro osoby provádějící usmrcování zvířat a přináší i další obecné zákazy týkající se problematiky usmrcování.

Úvodním ustanovením je zásada, že nikdo nesmí bez důvodu usmrtit zvíře. Jedná se o základní pravidlo, že žádné zvíře nesmí být usmrceno bez obhajitelného důvodu, a to bez ohledu na způsob usmrcení, což odráží postoj společnosti ve vztahu ke zvířatům, která nejsou považována za věc, v souladu s principem vysoké hodnoty zvířat.¹⁸⁷

Legálním důvodem k usmrcení jsou následující případy:

- využití produktů zvířete pro produkci potravin, vlny, kůže nebo jiných produktů;
- slabost, nevyléčitelná nemoc, těžké poranění, genetická nebo vrozená vada, celkové vyčerpání nebo stáří zvířete, jsou-li pro další přežívání spojeny s trvalým utrpením;
- bezprostřední ohrožení člověka zvířetem;
- výkon práva myslivosti a rybářství podle zvláštních předpisů;
- nařízené mimořádné veterinární nebo hygienické opatření při ochraně před nákazami;
- ukončení pokusu na pokusném zvířeti, není-li v projektu pokusů stanoveno jinak;
- regulování populace zvířat v lidské péči a volně žijících zvířat (*regulováním populace zvířat se rozumí soubor soustavně prováděných preventivních opatření, která mají přispět k udržení populace v určité zdravotní a genetické kvalitě, zejména omezením nepřírozené nabídky potravních zdrojů a možností rozmnožování populace, a jejichž cílem je omezit rizika, která mohou vzniknout nárůstem populace v jejím teritoriu nebo rizika ohrožení populací volně žijících zvířat, a zabránit vzniku utrpení zvířat a nadměrných škod, zejména šíření nákaz nebo jiných nežádoucích vlivů*¹⁸⁸);

¹⁸⁷ HŮLOVÁ, M. Zákon na ochranu zvířat proti týrání: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit.09.05.2019], komentované ustanovení § 5

¹⁸⁸ § 5 odst. 2 písm. g) zákona na ochranu zvířat proti týrání

- deratizace („*Deratizace je soubor opatření, jejichž cílem je potlačení obecně škodlivých a epidemiologicky významných hlodavců, ale i dalších živočichů.*“¹⁸⁹)
- opatření v boji proti škodlivým organismům uložené zvláštní opatření v případě nemožnosti identifikovat zvíře podle zvláštních právních předpisů (Může je jednat o případ, kdy bude uloženo zvláštní veterinární opatření k ochraně skotu před nákazou BSE a je nalezeno zvíře, které není označeno v souladu s § 22 plemenářského zákona, a proto jej nelze identifikovat. Takové zvíře lze usmrtit.¹⁹⁰)
- depopulace („*Depopulací rozumíme proces usmrcování zvířat v zájmu veřejného zdraví, zdraví zvířat, žádného zacházení se zvířaty nebo životního prostředí pod dohledem příslušného orgánu*“¹⁹¹)

Zákonodárce se zde snažil o úplný výčet zákonných důvodů pro usmrcení zvířete s ohledem i na další právní předpisy jako je veterinární zákon nebo zákon na ochranu veřejného zdraví, avšak při podrobnějším zkoumání lze výjimečně nalézt i další zákonný důvod pro usmrcení zvířete, ač ten není obsažen v konečném výčtu § 5 odst. 2 zákona na ochranu zvířat proti týrání. Bude se jednat o případ podle § 28a odst. 1 písm. b) zákona na ochranu zvířat proti týrání, kdy „*na návrh krajské veterinární správy může obecní úřad obce s rozšířenou působností správním rozhodnutím nařídít chovateli zajistit opatření ke snížení počtu zvířat včetně jejich usmrcení v souladu s tímto zákonem, dochází-li k jejich týrání.*“¹⁹²

Důvodem pro usmrcení tak v žádném případě nemůže být nadpočetnost zvířete, tíživá životní, zdravotní či finanční situace, situace, kdy chovatel o zvíře nadále nechce pečovat či nemožnost identifikace vlastníka toulavého nebo opuštěného zvířete.

Zákaz bezdůvodného usmrcení je dále doplněn o soupis zakázaných metod usmrcení. V zásadě jde o takové metody, které by zvířeti způsobily nepřiměřenou bolest a utrpení. Podle § 5 odst. 5 zákona na ochranu zvířat proti týrání se jedná

¹⁸⁹ KRÝSA, Ivo. Zákon o ochraně veřejného zdraví: komentář. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 133

¹⁹⁰ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 322

¹⁹¹ HŮLOVÁ, M. Zákon na ochranu zvířat proti týrání: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit.09.05.2019], komentované ustanovení § 5

¹⁹² MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 322

o utopení a jiné metody udušení, ubití, ubodání nebo jiné metody, které zvířeti způsobí nepřiměřenou bolest nebo utrpení, použití elektrického proudu, pokud nenastane okamžitá ztráta vědomí použitím takových látek a přípravků, jejichž dávkování neuvede zvíře do hlubokého celkového znecitlivění a bezpečně nezpůsobí následnou smrt a použití lepů a jiných podobných prostředků, které dlouhodobě omezují pohyb zvířete tak, že k usmrcení zvířete dochází v důsledku nedostatku potravy nebo tekutin anebo v důsledku jiných metabolických poruch.

Použití zakázaných metod usmrcení je považováno za utýrání ve smyslu § 3 písm. r) zákona na ochranu zvířat proti týrání, a to i v případě, že byl naplněn některý z legálních důvodů pro usmrcení zvířete podle § 5 odst. 2 zákona na ochranu zvířat proti týrání.¹⁹³

Zákon dále zakazuje výrobu, dovoz a prodej čelistových a lepících pastí. A s novelou zákona na ochranu zvířat proti týrání v roce 2017 byl zakotven zákaz chovu a usmrcování zvířat výhradně nebo převážně za účelem získání kožesin, veřejně známý jako zákaz kožesinových farem, který nabyl účinnosti dne 1. 2. 2019. Jednalo se o celkem 9 kožesinových farem na území České republiky, na které tento zákaz dopadl.

5.5. Ochrana zvířat proti týrání

Požadavky na míru ochrany zvířat jsou v naší společnosti je možno rozdělit do tří skupin. V první řadě se jedná se o ochranu zvířat na úrovni morální, která je uskutečňována převážně různými ochránářskými organizacemi a spolky, jejichž předmětem zájmu je zajišťování dobrých podmínek pro spokojený život zvířat. Morální ochrana zvířat je uskutečňována hlavně na základě vlastních poznatků a zkušeností. Další úrovní ochrany zvířat je úroveň ekonomická, která by měla být limitujícím faktorem pro chov zvířat, který stanovuje podmínky, při jejichž splnění mohou chovatelé zvířata chovat. Úvahy k zabezpečení zvířete na této úrovni by měly směřovat nejen k nákladům na zabezpečení krmiva, ale například i výdaje na nezbytnou veterinární péči (zdravotní prohlídky, pravidelné očkování, odčervování, případné úrazy a nemoci, apod.) Poslední z výčtu je ochrana zvířat na úrovni právní, která je zabezpečována právními předpisy. Ty závazně stanoví jednotlivé podmínky pro zamezení

¹⁹³ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 323

strádání, utrpení nebo týrání zvířat a zajištění jejich ochrany a pohody. Splnění těchto podmínek podléhá kontrole a dozoru státu a v případě jejich nedodržování jsou ze strany státu vynucovány.¹⁹⁴

Samotným týráním nemusí být vždy jen vystavení zvířete utrpení, ale jde též o případy, kdy je zvíře vystaveno podmínkám, v nichž reálně hrozí riziko utrpení, aniž by se toto riziko muselo nutně v daném případě materializovat.¹⁹⁵

5.5.1. Ochrana zvířat při usmrcování

Usmrcování zvířat je v zákoně na ochranu zvířat proti týrání věnována velká pozornost. Je tomu tak proto, že se jedná o krajní zásah do integrity zvířete, se kterým je spojená vysoká míra rizika utrpení zvířat, kterému musí být podle zákona předcházeno či je nutné jej alespoň zmírnit na co nejnižší možnou mez.

Porážka hospodářských zvířat bude patřit mezi nejčastěji využívaný způsob usmrcení, a proto úpravě jejich postupů je v zákoně na ochranu zvířat věnována velká pozornost. Jen za rok 2019 bylo v České republice na jatkách poraženo přes 230 tisíc kusů skotu a více jak 2,4 milionu prasat.¹⁹⁶ Porážkou se podle § 3 písm. o) zákona na ochranu zvířat proti týrání rozumí *usmrcení jatečného zvířete za účelem využití jeho produktů*. Jatečné zvíře je definováno v § 3 veterinárního zákona jako *hospodářské zvíře, jež je určeno k porážce a jatečnému zpracování a jehož maso je určeno k výživě lidí*. Základem úpravy je nařízení Rady č. 1099/2009 o ochraně zvířat při usmrcování. To mimo jiné ve své preambuli uvádí, že „dobře vyškolení a způsobilí pracovníci zlepšují podmínky zacházení se zvířaty“ a také ve svém čl. 26 odst. 1 zároveň umožňuje členským státům, aby ponechali v platnosti jakákoli pravidla, jež zajistí obsáhlejší ochranu zvířat při usmrcování.¹⁹⁷ Nad jeho rámec tak v české právní úpravě stanovuje některá další pravidla zákon na ochranu zvířat proti týrání, společně s jeho prováděcí vyhláškou č. 418/2012 Sb., o ochraně zvířat při usmrcování a částečně danou problematiku upravuje též veterinární zákon,

¹⁹⁴ SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. Zájmové chovy a ochrana zvířat. Praha: LexisNexis CZ, 2004, s. 6-7

¹⁹⁵ VOMÁČKA, Vojtěch. Judikatura NSS: Ochrana zvířat proti týrání. Soudní rozhledy, Praha : C.H. Beck., Nakladatelství C.H. Beck, 2020, str. 3

¹⁹⁶ Český statistický úřad, Porážky hospodářských zvířat - počet poražených zvířat, [online].[cit.04.08.2020]. Dostupné na:

https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZEM13A&z=T&f=TABULKA&skupId=1913&katalog=30840&pvo=ZEM13A&evo=v750 !_ZEM13A-2019_1&evo=v460 !_ZEM13Ajatkaimimo_1

¹⁹⁷ HŮLOVÁ, M. Zákon na ochranu zvířat proti týrání: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit.04.08.2020], ustanovení § 5a

který v § 21 až 23 ukládá podmínky pro domácí porážky, porážky farmové zvěře; povinnosti osob, které vyrábějí, zpracovávají a uvádějí na trh živočišné produkty a podmínky provozovatele jatek.

Naprosto zásadní pro ochranu zvířat při usmrcení je požadavek, aby zvíře bylo usmrceno odborným způsobem.¹⁹⁸ Obecně upravuje podmínky usmrcení zvířat § 5 zákona na ochranu zvířat proti týrání. V jeho 3. odstavci je uvedeno, že utrácení smí provádět pouze veterinární lékař nebo zletilá osoba pod jeho odborným dohledem. A v případě pokusných zvířat smí utrácení provádět také osoba odborně způsobilá k navrhování nebo provádění pokusů na zvířatech, péči o pokusná zvířata a usmrcování pokusných zvířat. V dalším odstavci je stanovena povinnost osob provádějících usmrcení zvířete přesvědčit se, že zvíře je podle prokazatelných příznaků mrtvé.

V § 5a až 5i zákona na ochranu zvířat proti týrání jsou postupně upraveny podmínky na úseku ochrany zvířat při porážení jatečných zvířat (jako je např. potřebná kvalifikace osob, které porážku provádějí a jsou oprávněny provádět i další úkony v souvislosti s porážením zvířat jako je znehybnění zvířat, jejich omráčení či vykvrvení a povinnost provozovatele podniku vést záznamy o těchto osobách ještě tři roky po ukončení jejich činnosti. Dále jsou upravena specifická pravidla pro utrácení nebo porážení nemocných, vyčerpaných nebo zraněných zvířat, a to z důvodu zabránění jejich nepřiměřenému utrpení, kdy takové zvíře má být po odborném vyšetření a zhodnocení jeho stavu šetrně a co nejkratší cestou (nepřekračující 100 km) dopraveno na nejbližší jatky, kde se chovatel předem přesvědčil, že zvíře bude přijato. Pokud by taková cesta na jatky představovala pro zvíře nepřiměřené utrpení, provede se jeho usmrcení na místě, kde ke stavu nemoci, vyčerpání či nemoci došlo. Následně jsou upraveny podmínky pro usmrcování kožošinových zvířat a hlodavců včetně povinnosti osob, které tuto činnost vykonávají, dále podmínky pro usmrcování králíků, zajíců a drůbeže při domácí porážce, jakož i postupy při usmrcování ryb.

Z důvodu respektování ústavního práva na svobodu vyznání jsou zákonem upraveny náboženské porážky pro potřeby církví a náboženských obcí, kdy náboženskou porážku může vykonávat pouze církev nebo náboženská společnost (nikoliv jakákoliv osoba, která se považuje za člena církve) na základě povolení krajské veterinární správy a taková rituální porážka musí být prováděna

¹⁹⁸ JANČÁŘOVÁ, I. a kolektiv, Právo životního prostředí: zvláštní část. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. s. 291

vždy v rámci určených jatek (tzn. nelze ji provádět jako domácí porážku).¹⁹⁹ Avšak je možné, že v budoucnu dojde i v České republice k omezení provádění halal a košer porážek, jelikož jde o výjimečné postupy při usmrcování zvířat bez omráčení. Tato omezení už jsou v některých státech zaváděna a už i ESD se zabýval otázkou, zda se takové omezení nedostává do střetu se svobodou náboženského vyznání. Z jeho pohledu je však takové pravidlo, které je pro oblast porážek na schválených jatkách jediné, nábožensky neutrální. ESD dále judikoval, že takový způsob usmrcování nezajišťuje minimalizaci utrpení zvířat, což má mimo jiné za následek, že maso z těchto rituálních porážek nemůže nést označení „BIO“, tedy potraviny z ekologické produkce.²⁰⁰

5.5.2. Ochrana zvířat při veřejných vystoupeních a svodech

Další oblastí, kde je třeba poskytovat zvířatům zvýšenou ochranu proti týrání, jsou veřejná vystoupení, jelikož půjde nejčastěji o situaci, kdy se zvířata nacházejí a provádí určitou činnost na místech pro ně neobvyklých, veřejně přístupných místech.²⁰¹ Veřejným vystoupením je *jednorázové nebo opakované provádění činnosti se zvířetem nebo zvířaty chovatele, které je přístupné veřejnosti, a to i prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků, za účelem výchovy, vzdělávání, reklamy, soutěže nebo za účelem podnikání, nebo činnost, při které vznikne doklad o zvířeti, který je hodnocením jeho vzhledu, výkonu nebo určitých vloh.*²⁰² Bude se jednat například o různé výstavy zvířat, varietní a cirkusová vystoupení či natáčení filmů a televizních pořadů, pro jejich účely je využita drezura zvířat.

Povinností pořadatele veřejného vystoupení je oznámit krajské veterinární správě (dále jen „KVS“) a příslušné obci nejméně 14 dnů předem místo a datum konání veřejného vystoupení; druh a počet a zvířat, která budou veřejně vystupovat; seznam činností, jež budou zvířata provádět. Současně je povinen zajistit přítomnost osoby, která bude schopna určit, zda je prostředí vhodné pro zachování pohody a zdraví zvířat, popř. rozpoznat zhoršený zdravotní stav vystupujících zvířat, zjistit změny v jejich chování, bude bezpečně se zvířaty

¹⁹⁹ HŮLOVÁ, M. Zákon na ochranu zvířat proti týrání: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit.04.08.2020], ustanovení § 5f

²⁰⁰ VOMÁČKA, Vojtěch. Judikatura NSS: Ochrana zvířat proti týrání. Soudní rozhledy, Praha : C.H. Beck., Nakladatelství C.H. Beck, 2020, str. 1

²⁰¹ HŮLOVÁ, M. Zákon na ochranu zvířat proti týrání: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit.05.08.2020], ustanovení § 8

²⁰² § 8 zákona na ochranu zvířat proti týrání

manipulovat a organizačně zajišťovat jejich ochranu v průběhu veřejného vystoupení. Identifikační údaje takové osoby je povinen pořadatel oznámit krajské veterinární správě a obci společně se shora uvedenými údaji. Pořadatel má též povinnost oznámit případné porušení podmínek ochrany zvířat účastníkem veřejného vystoupení krajské veterinární správě.

Z uvedeného vyplývá, že pořádání veřejných vystoupení je založeno na oznamovacím, nikoli povolovacím principu. To znamená, že KVS (ani jiný správní orgán či obec) nemá jakoukoli možnost preventivně zakročit a potenciálně závadné veřejné vystoupení předem zakázat. Nebylo tomu tak vždy. Do roku 2012 veřejná vystoupení podléhala souhlasu Ministerstva zemědělství a obce, na jejímž území mělo veřejné vystoupení proběhnout a bylo též nutno předem oznámit příslušné KVS. Tento postup byl zrušen z důvodu snížení administrativní zátěže.²⁰³ Oproti tomu zákonné oprávnění zastavit veřejné vystoupení (při důvodném podezření na porušení podmínek ochrany zvířat za strany účastníka veřejného vystoupení až do provedení nápravy), nebo vyloučit osobu, která stanovené podmínky porušila a vyřadit její zvíře z veřejného vystoupení zvířat²⁰⁴, které však svědčí pořadateli, nikoli orgánu ochrany zvířat, lze považovat za nadbytečné a v praxi nepoužitelné, jelikož si lze pouze těžko představit situaci, kdy pořadatel zastaví jím pořádané vystoupení, což by pro něj jistě znamenalo finanční ztráty, popřípadě možnou úhonu na pověsti.²⁰⁵

S ochranou zvířat při veřejných vystoupeních souvisí také zákaz pojízdných zvěřinců s volně žijícími živočichy (s výjimkou cirkusů²⁰⁶) a drezúry u nově narozených primátů, ploutvonožců, kytovců, vyjma delfinovitých, nosorožců, hrochů nebo žiraf.²⁰⁷

Zákon následně uvádí, že veřejným vystoupením není svod zvířat. Svod zvířat je na rozdíl od veřejného vystoupení upraven veterinárním zákonem, jelikož zde půjde převážně o chovatelskou činnost a ta v sobě skrývá vyšší riziko nákazy, protože zatímco v případě veřejného vystoupení půjde nejčastěji o zvířata jednoho chovatele nacházející se na jednom místě, v případě svodu půjde

²⁰³ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 335

²⁰⁴ § 8 odst. 5 zákona na ochranu zvířat proti týrání

²⁰⁵ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 337

²⁰⁶ Podmínky pro provoz cirkusů upravuje § 9 odst. 4 a 5 veterinárního zákona

²⁰⁷ § 14a odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání

o zvířata více chovatelů. Proto je potřeba upravit veterinární podmínky pro eliminaci nakažového rizika.²⁰⁸

Veterinární zákon v § 3 odst. 1, písm. e) definuje svod zvířat *jako soustředění hospodářských zvířat různých chovatelů na určeném místě a k určenému účelu, jde-li o evidovaná zvířata podle plemenářského zákona* a dále ukládá podmínky, jejichž splnění je nezbytné pro možnost jeho konání. Svod zvířat lze pořádat jen pod státním veterinárním dozorem, a tak je pořadatel svodu zvířat povinen vyžádat si od krajské veterinární správy veterinární podmínky pro konání svodu zvířat a zajistit jejich dodržování, až poté může požádat o povolení konání svodu obec.²⁰⁹

5.5.3. Ochrana zvířat při přepravě

„Přeprou se rozumí přesun zvířat prováděný jedním nebo více dopravními prostředky a související činnosti, včetně nakládky, vykládky, překládky a odpočinku, dokud není dokončena vykládka v místě určení.“²¹⁰

Přeprou je možno rozdělit na dva základní druhy. Komerční přeprou zvířat, která je realizována v souvislosti s hospodářskou činností, s výjimkou přeprou hospodářských zvířat na vzdálenosti kratší než 50 km. Za nekomerční přeprou je považována taková přeprou, která není uskutečňována v souvislosti s hospodářskou činností a bude sem spadat také mezinárodní přeprou zvířat v zájmových chovech.²¹¹

Ochrou zvířat při přepravě se na vnitrostátní úrovni zabývá zákon na ochrou zvířat proti týrání ve své třetí části a vyhláška č. 4/2009 Sb., o ochrou zvířat při přepravě, avšak jádro úpravy vychází z nařízení Rady EU č. 1/2005 o ochrou zvířat během přeprou.

Je důležité uvést, že nedodržení povinností týkajících se komerční přeprou bude řešeno podle nařízení Rady EU č. 1/2005 o ochrou zvířat během přeprou, zatímco porušení povinností v případě nekomerční doprou podléhá úpravě zákona na ochrou zvířat proti týrání a to i přes to, že znění obou je totožné.

²⁰⁸ HŮLOVÁ, M. Zákon na ochrou zvířat proti týrání: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit.07.08.2020], ustanovení § 8

²⁰⁹ § 9 odst. 1–3 veterinárního zákona

²¹⁰ čl. 2 písm. w) nařízení Rady č. 1/2005 o přepravě zvířat

²¹¹ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrou zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 356-357

Základním kamenem ochrany zvířat při přepravě je zákaz provést nebo nařídit přepravu zvířat způsobem, který jim může přivodit zranění nebo zbytečné utrpení spolu s podmínkou, že maximální délka přepravy činí 8 hodin.²¹² Dále zákon celkem podrobně vymezuje podmínky, jež musí být během přepravy splněny. Dopravce musí zajistit, aby užitá dopravní prostředky a zařízení, která jsou používána k manipulaci se zvířaty, byla udržována a provozována tak, aby nedocházelo ke zranění a utrpení zvířat. Současně je povinností chovatele zajistit během cesty napojení a nakrmení zvířete v odpovídající kvalitě a poskytnutí odpočinku ve vhodných intervalech a ten je i povinen případně poskytnout první pomoc a případné veterinární ošetření zvířeti, které během přepravy onemocnělo nebo bylo zraněno.²¹³

Zákon klade požadavky nejen na dopravní prostředky, jimiž je přeprava zvířat realizována, ale též na kvalifikaci personálu, který přepravu vykonává nebo se podílí na nakládce a vykládce zvířat. Také stanoví, že přeprava živých zvířat podléhá evidenci a je nutné vést přepravní doklady a knihy jízd.²¹⁴

Velký význam je též přikládán způsobilosti zvířat k přepravě. Zvířata, která jsou poraněná, mají fyziologické potíže či patologické stavy se považují za nezpůsobilá a nesmějí být přepravována. Půjde zejména o případy, kdy pohyb zvířeti způsobuje bolest, kdy se zvíře bez pomoci pohybovat ani nemůže, nebo má např. otevřené rány. Dále nesmí být přepravována zvířata ve vysokém stupni březosti (u nichž již uplynulo 90 % či více očekávané doby březosti), samice po porodu, mláďata, která ještě nemají úplně zahojený pupek, aj. Výjimkou jsou případy, kdy jsou tato nezpůsobilá zvířata přepravována k veterinárnímu lékaři a zpět.

Judikatura ESD týkající se ochrany zvířat při přepravě je poměrně bohatá a zabývá se jejími různými aspekty. ESD například dospěl k závěru, že požadavky na ochranu zvířat se uplatní i pro přepravu zvířat za hranice EU, kdy tato pravidla pro přepravu musí být dodržována po celou cestu, včetně té části, která je uskutečňována na území třetích zemí. Dále bylo ESD judikováno, že přeprava opuštěných zvířat realizovaná spolkem na ochranu zvířat z jednoho členského

²¹² § 8a a § 8c odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání

²¹³ § 8c odst. 2 a 3 zákona na ochranu zvířat proti týrání

²¹⁴ JANČÁŘOVÁ, I. a kolektiv, Právo životního prostředí: zvláštní část. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. s. 295 - 296

státu do jiného je považována za hospodářskou činnost a že pravidla týkající se přepravy zvířat se vztahují i na železniční přepravu.²¹⁵

5.5.4. Ochrana hospodářských zvířat

Právní úprava hospodářských zvířat se vedle požadavků na provádění porážek soustředí na vytváření co nejsnesitelnějšího prostředí a podmínek, v nichž jsou zvířata chována.

Podmínky ochrany hospodářských zvířat jsou v českém právním řádu stanoveny celkem podrobně. Cílem je zajištění dobrých životních podmínek hospodářských zvířat a jejich ochrana před utrpením. Úprava ochrany hospodářských zvířat byla součástí již prvního znění zákona na ochranu zvířat proti týrání v roce 1992 jako reakce na problém tehdejších velkochovů. Zvířata byla mnohdy chována v neadekvátně velkých či nevhodně uspořádaných skupinách a nezdědky kdy byly používány technologie poškozující zdraví zvířat.

216

Definicí hospodářského zvířete se autorka zabírala v podkapitole 2.2.1. Zvíře. Požadavky na chov hospodářských zvířat jsou upraveny v § 9 až § 12f zákona na ochranu zvířat proti týrání, kde jsou obsaženy základní povinnosti chovatele hospodářských zvířat týkající se chovu a jsou zde uvedena i jednání, která se v hospodářském chovu zakazují.

Obecně je chovatel je povinen zajistit hospodářskému zvířeti životní podmínky odpovídající jeho fyziologickým a etologickým potřebám a s ohledem jeho druh, stupeň vývoje, adaptaci a domestikaci tak, aby mu nebylo působeno utrpení a byla zajištěna jeho pohoda v souladu se získanými zkušenostmi a vědeckými poznatky. A musí zajistit dostatečně početný a odborně způsobilý personál, který je schopen určení vhodného prostředí pro zachování pohody a zdraví zvířete, případně schopný rozpoznání příznaků zhoršeného zdravotního stavu či změn chování hospodářských zvířat²¹⁷

Dále zákon stanoví konkrétní podmínky na jejich krmení, napájení, ustájení, používání pomůcek, prostředí, v němž jsou chována nebo i povinnosti pro případ onemocnění zvířat. Samostatně je upraven i chov kuřat a prasat.

²¹⁵ VOMÁČKA, Vojtěch. Judikatura NSS: Ochrana zvířat proti týrání. Soudní rozhledy, Praha : C.H. Beck., Nakladatelství C.H. Beck, 2020, str. 5

²¹⁶ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 328

²¹⁷ § 12 odst. 1 a 2 zákona na ochranu zvířat proti týrání

Mezi zakázaná jednání se řadí *omezování volnosti pohybu hospodářského zvířete způsobem, který by mu působil utrpení; chov zvířete v izolaci; chov zvířat v tak velkých nebo v tak uspořádaných skupinách anebo v takových prostorách, ve kterých jim míra nebo četnost vzájemných útoků působí utrpení, nebo které jim neumožňují přirozený odpočinek či řádnou péči, či v nich nemohou uspokojit své potřeby v příjmu potravy a vody anebo jiné potřeby nezbytné pro jejich život a zdraví.* V případě, že dojde k utrpení nebo jinému poškozování zvířat prokazatelně v důsledku nevhodné technologie, je chovatel povinen tuto technologii upravit nebo změnit. Dále je zakázáno chovat zvířata *trvale ve tmě nebo je ponechat bez náležité doby odpočinku od umělého osvětlení; používat takové způsoby nebo postupy plemenitby, které způsobují nebo mohou způsobit zvířeti utrpení nebo zranění.*²¹⁸

Podmínky pro chov hospodářských zvířat nalezneme též v § 5 veterinárního zákona, kde jsou uvedeny spíše veterinární požadavky na takový chov.

Dalším pramenem ochrany hospodářských zvířat je vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat. Jak název napovídá, ta stanoví minimální standardy pro hospodářská zvířata obecně (k nimž patří např. navykat je od narození na člověka, kontakt s ním a provádění základních chovatelských úkonů), jakož i minimální standardy pro jednotlivé druhy hospodářských zvířat samostatně.

5.5.5. Ochrana pokusných zvířat

Ochraně pokusných zvířat se věnuje pátá část zákona na ochranu zvířat proti týrání, konkrétně § 15 až § 18. Jedná se o poměrně rozsáhlou úpravu, která prošla největší změnou s účinností od 1. 1. 2003, vzhledem k transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2010/63/EU o ochraně zvířat pro vědecké účely. Upraveny jsou nejen podmínky ochrany pokusných zvířat, ale i oprávnění k chovu, dodávce a používání zvířat; podmínky odborné způsobilosti na úseku pokusných zvířat; schvalování a hodnocení projektů pokusů; požadavky na zařízení, prostor a vybavení a podmínky péče o pokusná zvířata; zvířata, která k pokusu nesmí být použita; vedení záznamů; účel pokusů; volba metod; klasifikace závažnosti pokusu; ukončení pokusu, ať již usmrcením pokusného zvířete nebo jeho vypuštěním do volné přírody či umístěním do zájmového chovu.

²¹⁸ § 9 odst. 1, § 10 a § 12 odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání

Ochrana pokusných zvířat bude v této práci rozebrána pouze okrajově, jelikož problematika pokusů na zvířatech je tématem, které by vydalo na samostatnou práci.

Pokusné zvíře bylo již definováno v podkapitole 2.2.1. Zvíře této práce a pojem pokus je v § 3 písm. t) zákona na ochranu zvířat proti týrání vymezen jednak pozitivně:

- jde jakékoli invazivní či neinvazivní použití zvířete pro pokusné nebo jiné vědecké účely se známým nebo neznámým výsledkem nebo pro vzdělávací účely, které může zvířeti způsobit bolest, utrpení, strach nebo trvalé poškození nejméně o intenzitě odpovídající vpichu jehly podle běžné veterinární praxe,
- nebo jakýkoli způsob jednání, který má nebo může vést k tomu, že se zvíře narodí nebo vylihne nebo že vznikne a je zachována geneticky modifikovaná linie zvířete v takovém stavu.

A současně je definován i negativně, kdy je zde uvedeno, že *usmrcení zvířete pouze pro využití jeho orgánů nebo tkání se za pokus nepovažuje.*

Ze samotné definice pokusu vyplývá, že je zde zákonný předpoklad, že zvířeti bude při pokusu způsobena bolest, utrpení či trvalé poškození v určité intenzitě. Takový postup by obecně naplňoval znaky týrání zvířat, ale v případě, že se jedná o zákroky či činnosti prováděné podle schváleného projektu pokusu, o týrání zvířat podle § 4 odst. 2 písm. b) zákona na ochranu zvířat proti týrání nejde. Postupy pokusů na zvířatech, které tolerují (v protikladu k celkovému účelu zákona na ochranu zvířat proti týrání) utrpení a strádání zvířat mají být vyváženy hlubším vědeckým poznáním vedoucím k novým léčebným a jiným metodám, prostředkům či poznatkům použitelným následně ve prospěch člověka, jichž není možno dosáhnout jinak.²¹⁹ „Švýcarské právo např. stanovuje, že musí být prokázán přínos pokusů pro společnost, který musí vyvážit utrpení laboratorních zvířat.“²²⁰ (viz podkapitola 5.1.8 Princip nezbytnosti pokusů a jejich etické opodstatněnosti).

Navzdory tomu, že jsou pokusy na zvířatech stále považovány v určitých oblastech (ochrana zdraví lidí, zvířat a životního prostředí) za nezbytné, a i přes to, že je zde ohromný tlak farmaceutických společností hnaných

²¹⁹ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 364

²²⁰ PRCHALOVÁ, Jana. Právní ochrana zvířat. Praha: Linde, 2009, s. 109

ekonomickým zájmem²²¹, je zde stále silící názor společnosti, že zlepšení životních podmínek pokusných zvířat a soustavné snižování počtu nezbytných pokusů je nezbytné.²²²

V současnosti je tendence ohledně pokusů na zvířatech taková, že testy mají sloužit k vývoji léků nebo k testování přídatných látek do potravin a pravidla pro testování stojí na třech pilířích:

- pokud je to možné, testovat jinak (viz podkapitola 5.1.6 Princip subsidiarity využití zvířete);
- na zvířatech testovat co nejméně;
- když už je to nezbytně nutné tak zajistit, aby zvířata při testování co nejméně trpěla.²²³

Prvním vítězstvím o oblasti omezení pokusů na zvířatech byl zákaz testování kosmetiky. „V roce 2004 byl v EU zaveden zákaz testování hotových kosmetických produktů na zvířatech, od roku 2009 se nesmí testovat ani složky použité při výrobě. Kosmetické produkty, které obsahují složky testované na zvířatech, se nesmí uvádět na evropský trh od roku 2009. Nicméně výrobky, u kterých se testují závažné účinky na lidské zdraví (např. rakovinotvornost), se přestaly prodávat až v roce 2013.“²²⁴ Nejčerstvější novinkou v oblasti z února roku 2020 je snaha Výboru pro životní prostředí zavést do roku 2023 globální zákaz testování kosmetických výrobků na zvířatech a současně i zakázat prodej nově testovaných produktů, jelikož v EU již platí zákaz testování kosmetiky na zvířatech a prodeje těchto produktů, nicméně zhruba 80% zemí na celém světě je stále povoluje.²²⁵

Nicméně už nyní existuje i přeshraniční dosah unijní regulace zákazu testování kosmetických přípravků na zvířatech ohledně třetích zemí. V návaznosti

²²¹ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 364

²²² EAGRI, ČR: Přehled druhů zvířat a jejich spotřeby k pokusným účelům v letech 1994–2019 [online]. [cit.12.08.2020]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1454/EPZ_CZ94_19.pdf

²²³ Evropský parlament, Životní podmínky a ochrana zvířat: Jaké jsou zákony EU? [online]. [cit.12.08.2020]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20200624STO81911/zivotni-podminky-a-ochrana-zvirat-jake-jsou-zakony-eu>

²²⁴ Evropský parlament, Zákaz kosmetiky testované na zvířatech: zaveďme jej globálně! [online]. [cit.12.08.2020]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20180216STO98005/zakaz-kosmetiky-testovane-na-zviratech-zavedme-jej-globalne>

²²⁵ Evropský parlament, Animal testing of cosmetics: MEPs call for worldwide ban [online]. [cit.12.08.2020]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/press-room/20180219IPR98116/ani-mal-testing-of-cosmetics-meps-call-for-worldwide-ban>

na tento zákaz ESD judikoval, že zákaz uvádění takto testovaných výrobků na trh se vztahuje i na výrobky ze zemí mimo EU.²²⁶

5.5.6. Ochrana zvířat v zájmových chovech

Zájmový chov slouží především zájmové činnosti nebo osobní potřebě drobných chovatelů. Podmínky ochrany zvířat v zájmovém chovu upravuje § 13 zákona na ochranu zvířat proti týrání. Každý chovatel je podle něj povinen zabezpečit zvířeti přiměřené podmínky pro zachování jeho fyziologických funkcí a zajistit jeho biologické funkce tak, aby nedocházelo k poškození zdraví nebo dokonce utrpení či bolesti.²²⁷ Nejen chovatel, ale i ten, kdo se ujal toulavého, případně opuštěného zvířete, odpovídá za jeho zdraví a dobrý stav. Tuto povinnost není nálezce povinen zabezpečit vlastní péčí o zvíře, postačí, pokud oznámí místo nálezu obci nebo předá toulavé (opuštěné) zvíře do útulku.

Zvíře v zájmovém chovu nesmí být prodáno nebo darováno bez souhlasu rodičů osobě mladší 15 let a stejně tak bez souhlasu jejího opatrovníka osobě, jejíž svéprávnost byla omezena. V případě chovu zvířat vyžadujících zvláštní péči může být chovatelem pouze osoba, která dosáhla plnoletosti a v případě, že je chovatelem právnická osoba, i ta musí chovem pověřit osobu starší 18 let, které svěří takové zvíře do péče. Cílem těchto ustanovení je, aby nedocházelo k týrání zvířat z důvodu, že byla svěřena osobám, které nejsou schopny zabezpečit péči o ně. Stanovení věkové hranice pro chovatele „*souvisí s výhradou uplatněnou při podpisu Evropské dohody o ochraně zvířat v zájmovém chovu a rodičovské odpovědnosti pro chovatele zvířat v zájmovém chovu.*“²²⁸

Další povinností chovatele je učinění opatření proti úniku zvířete z důvodu jeho ochrany před strádáním, protože únikem se zvíře dostává do neznámého prostředí, což u něj může vyvolávat stres, nebo může trpět nedostatkem vody a potravy²²⁹

Zákon na ochranu zvířat proti týrání také stanoví zvláštní podmínky pro obchod se zvířaty určenými pro zájmové chovy. Kdy takové obchody provozují fyzické nebo právnické osoby na základě živnostenského oprávnění,

²²⁶ VOMÁČKA, Vojtěch. Judikatura NSS: Ochrana zvířat proti týrání. Soudní rozhledy, Praha: C.H. Beck., Nakladatelství C.H. Beck, 2020, str. 5

²²⁷ DAMOHORSKÝ, Milan. Právo životního prostředí. 3.vydání, Praha: C.H. Beck, 2010, s. 386

²²⁸ HŮLOVÁ, M. Zákon na ochranu zvířat proti týrání: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit.10.08.2020], ustanovení § 13

²²⁹ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 330

kteří jsou povinny příslušné KVS předem oznámit zahájení nebo ukončení výkonu této živnosti, druh, počty zvířat a doložit, jakým způsobem bude zajištěna péče o zvířata, jejich pohodu a zdraví.²³⁰

Samostatnou podkapitolou chovu zvířat v zájmovém chovu je chov psů a koček. Průzkum z roku 2019 ukazuje, že ty patří v České republice mezi nejoblíbenější zvířata chovaná jako společníky. „*Nějakého mazlíčka v současnosti vlastní 71 procent obyvatel České republiky. Na prvním místě jsou nepřekvapivě psi se 44 procenty, následují kočky s 29 procenty a zvířecí trojlístek doplňují rybičky. Ty má doma 13 procent Čechů.*“²³¹ Jejich chov upravuje samostatná prováděcí vyhláška č. 21/2013 Sb., o stanovení podmínek při chovu psů a koček (dále jen „vyhláška o chovu psů a koček“). Zde jsou upraveny podmínky, které musí dodržovat sdružení právnických nebo fyzických osob zabývajících se chovem psů a koček, a chovatelé, kteří jsou jejich členy, nebo podnikatelé, kteří se v rámci podnikatelské činnosti zabývají chovem psů a koček.

V případě malých plemen psů (do 50 cm výšky v kohoutku) je přípustná reprodukce od ukončených 14 měsíců do 8 let včetně u fen a od ukončených 14 měsíců neomezeně u psů. U velkých plemen psů je to možné od ukončených 17 měsíců do 8 let včetně u fen, u psů od ukončených 17 měsíců neomezeně. Avšak v obou případech je u fen možná výjimka, a to na základě potvrzení veterinárního lékaře, že zdravotní stav feny březost umožňuje a nebude znamenat nadměrné riziko. Maximální počet vrhů u chovné feny je 3 za 24 měsíců.²³² Což v praxi znamená, že teoreticky by fena za svůj život mohla zabřeznout i 11x do 8 let věku. A následně ještě několikrát, pokud by to s ohledem na zdravotní stav feny schválil veterinární lékař. Autorka si je vědoma, že takové počty jsou spíše modelovým příkladem, ke kterému (doufejme) v praxi nedochází, ale z jejího pohledu absurdní počet možných březostí jedné feny, který však je v souladu s literou zákona, vypovídá o tom, že současné znění vyhlášky není z pohledu ochrany zvířat dostačující. Pokud budeme uvažovat obecně a vezmeme v potaz, jak náročné je těhotenství, porod a kojení pro tělo matky (jakéhokoliv živočišného druhu), musí i laik dojít k názoru (kterým autorka práce v oboru

²³⁰ § 13a odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání

²³¹ Idnes.cz, Češi milují psy a kočky, akvarijní rybičky jsou třetí, ukázal průzkum [online]. [cit. 10.08.2020]. Dostupné na: https://www.idnes.cz/hobby/mazlicci/psi-kocky-akvaristika-pruzkum.A190926_194648_hobby-mazlicci_bma

²³² § 1 písm. a), b) a e) vyhlášky o chovu psů a koček

veterinární medicíny zcela jistě je), že tak četná březost odporuje požadavku na dobré podmínky zvířat. Tento názor autorky *verifkovala* na konferenci s názvem „Právo týrat?! Teorie a praxe legislativy v ochraně zvířat v ČR a EU“, která proběhla dne 5. 3. 2019, i přítomná prezidentka komory veterinárních lékařů MVDr. Radka Vaňousová, která zde přednášela o činnosti komory. Ta byla autorkou práce v rámci prostoru pro dotazy tázána, zda tři březosti ve dvou letech nejsou z pohledu fyziologie pro tělo feny neodborně řečeno „moc“. Ta potvrdila, že z pohledu veterinárního lékařství je takový postup pro fenu nežádoucí a mohly by z něj plynout vážné zdravotní potíže, avšak dále uvedla, že v praxi se s takovým problémem nesetkává. Současným standardem podle jejích slov je jedno „prohárání“ u feny mezi březostmi. Do této diskuze se zapojila i zástupkyně Českomoravské kynologické unie Bc. Vladimíra Tichá s argumentem, že kynologové sami, nad tuto vyhlášku, si v rámci standardů FCI stanovili, že fena by měla zabřeznout maximálně jedenkrát ročně a maximálně do 9 let věku feny. Tuto informaci se podařilo autorce ověřit v Zápisném řádu České kynologické unie, 2. vydání²³³, kde je čl. 1 Obecných podmínek uvedeno, že „*maximální počet vrhů u chovné feny jsou 3 za období 24 měsíců, a to včetně vrhů, kdy fena porodí pouze jedno štěně (i mrtvé); ideální počet je jeden vrh ročně*“ a také „*u fen, které ukončily 8. rok věku, je možné zabřeznutí pouze na základě potvrzení veterinárního lékaře o vyšetření zvířete na začátku říje s dobrozdáním, že zdravotní stav březost umožňuje bez nadměrných rizik. Toto je podmíněno též schválením příslušného chovatelského klubu. Prodloužení chovnosti je možné po udělení výše uvedených potvrzení, a to o jeden vrh do věku feny 9 let.*“

S ohledem na výše uvedené by pisatelka práce navrhovala novelu vyhlášky o chovu psů a koček, kdy stávající znění § 1 písm. e) „maximální počet vrhů u chovné feny je 3 za období 24 měsíců“ by bylo nahrazeno „maximální počet vrhů u chovné feny je 1 za období 12 měsíců“, a to s ohledem na zajištění větší ochrany proti týrání a že samy chovné stanice, přijaly na základě své zkušenosti takové opatření. Za zmínku též stojí, že během ověřování *validity* informací v roce 2020 bylo zjištěno připravované 3. vydání Zápisného kynologického řádu, kam byl (ke zklamání autorky) zapracován požadavek

²³³ Zápisný řád České kynologické unie, 2. vydání, platné od 25. 1. 2018, [online].[cit.10.08.2020]. Dostupné na: <https://www.cmku.cz/data/dokumenty/13-zapisni-rad-cmku-platny-od-25.1.2018.pdf>

na minimální počet vrhů, před ukončením 8. roku věku feny, který se rovná 5.²³⁴ Vyžadování minimálního počtu vrhů, jehož nesplnění je porušením řádu unie, považuje autorka za krok zpět, co se ochrany zvířat týče, avšak ve výsledku není v rozporu s jí navrhovanou novelou, proto je možné jej tolerovat.

Vyhláška o chovu psů a koček dále stanoví, že fena smí kojit pouze takový počet štěňat, který odpovídá její zdravotní kondici po posouzení veterinárním lékařem. Životaschopných štěňatům nad tento počet musí chovatel zajistit náhradní výživu. A štěňata nesmí být odebrána od feny dříve, než po 50 dnech.²³⁵

V případě podmínek chovu koček je situace podobná jako u psů. Reprodukce chovných koček je přípustná od ukončeného jednoho roku věku do devátého roku včetně, u kocourů od ukončeného jednoho roku věku až neomezeně. Ve výjimečných případech je možné krytí ode dne ukončeného devátého měsíce věku, a to pouze na základě potvrzení veterinárního lékaře o vyšetření zvířete na začátku říje s dobrozdáním o celkovém zdravotním stavu a tělesné vyspělosti konkrétního zvířete. Nad hranici devíti let věku kočky je zabřeznutí možné opět pouze na základě potvrzení veterinárního lékaře o vyšetření zvířete na začátku říje s dobrozdáním, že zdravotní stav kočky umožňuje březost bez nadměrných rizik. Maximální počet vrhů chovné kočky je stejný jako u fen, tedy 3 za období 24 měsíců, a i zde považuje autorka za žádoucí snížení počtu možných vrhů za časové období v souladu s jí navrhovaným novelizovaným zněním na 1 vrh za 12 měsíců. I kočka smí kojit pouze takový počet koťat, který odpovídá její zdravotní kondici, dle posouzení veterinárním lékařem a ostatním životaschopným koťatům musí chovatel zajistit náhradní výživu. Minimální věk pro odběr koťat od kočky je 84 dnů.²³⁶

K nedostatkům vyhlášky o chovu psů a koček je nutno přičíst i fakt, že se vztahuje pouze na podmínky chovu psů a koček v registrovaných chovech, čili chovných stanicích. Znamená to, že v případě, že někdo chová štěňata mimo takový chov, tzv. „doma“, tato úprava se na něj nevztahuje. Dalším návrhem autorky v rámci novely této vyhlášky tedy je, že se úvodní věta každého paragrafu z „Sdružení právnických nebo fyzických osob, která se zabývají chovem zvířat,

²³⁴ Zápisný řád České kynologické unie, navrhované znění 3. vydání [online].[cit. 2020-08-10]. Dostupné na: <https://www.cmku.cz/data/dokumenty/1925-novela-zapisniho-radu-cmku-k-pripominkovani-do-20.4.2020.pdf>

²³⁵ § 1 písm. a) a b) vyhlášky o chovu psů a koček

²³⁶ § 2 vyhlášky o chovu psů a koček

a chovatelé, kteří jsou jejich členy, nebo podnikatelé, kteří se v rámci podnikatelské činnosti zabývají chovem zvířat, musí při chovu psů dodržovat tyto podmínky:“ změnil na „Vlastník nebo chovatel psů a koček musí při jejich chovu dodržovat tyto podmínky:“. Čímž se současná úprava rozšíří na veškeré chovy psů a koček, což jistě také pomůže v boji proti aktuálnímu společenskému problému a tím jsou tzv. množírny psů a koček.

5.5.6.1. Množírna

„Podle dostupných statistických údajů představují živá zvířata třetí nejvýnosnější komoditu, s níž je nelegálně obchodováno, vedle drog a zbraní.“²³⁷

Fenomén množíren je v posledních letech hojně skloňovaným a diskutovaným tématem. Mezi veřejností existuje mnoho významů, jak je tento pojem vykládán. Lidé si obvykle představují množírnu jako místo, kde jsou zvířata (nejčastěji psi a kočky) chována a rozmnožována v nevyhovujících podmínkách, mají za to, že se jedná o to ojedinělé případy a podivují se, kdo si taková týraná, zanedbaná a podvyživená mláďata koupil, protože „oni by to přeci poznali“. Jen málokdo si představí řízený velkochov, dobře organizované skupiny lidí, kteří střídají jména a telefonní čísla, zdobné nabídky štěnat na inzertních serverech, týrání zvířat (nejčastěji však chovných fen, nikoli samotných štěnat) a obrovské daňové úniky.

Prvně na tuto problematiku zareagovalo Ministerstvo zemědělství, odbor živočišných komodit, oddělení ochrany zvířat (dále jen „Oddělení ochrany zvířat“) svým Výkladem k problematice většího počtu psů z 14. 3. 2018, kde poukázalo na fakt, že ač se veřejnost a sdělovací prostředky otázku množíren v poslední době často řeší, právní předpisy tento pojem neznají a nevymezují a tento pojem není chápán jednotně. O definici pojmu se Oddělení ochrany zvířat nepokusilo. Uvedlo pouze demonstrativní výčet toho, co je jako množírna označováno („*chovy s větším počtem psů, kde dochází k týrání zvířat a chovatel chová tato zvířata za účelem dosažení zisku a v některých případech také chovy, ve kterých dochází k nekontrolovanému množení psů a k chovu zvířat v nevhodných podmínkách, aniž by chovatel usiloval o dosažení zisku*“) a dále informuje o tom, že nelze tvrdit, že každý chov s větším počtem psů

²³⁷ Důvodová zpráva k novele TZ, str. 6 [online].[cit. 22. 8. 2018]. Dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=135975>

se automaticky dopouští nějaké závadné činnosti, jelikož chov psů, a to i většího počtu jedinců, je legální činností, pokud je v souladu v právními předpisy.²³⁸

V odborné literatuře posledních let nalezneme také snahu o definování tohoto pojmu, jako například komerční chovy určené pro následný prodej mláďat nebo „*nevidované chovy s nekontrolovanou produkcí štěňat určených pravděpodobně pro další chovatele (lze snad říci „množírny“ v úzkém slova smyslu)*“²³⁹

Jak již bylo v této práci dříve zmíněno, podmínky chovu a welfare zvířat v zájmovém chovu jsou upraveny pouze částečně formou doporučení, a právě absence direktivní úpravy zájmových chovů vede v posledních letech k tomu, že vzhledem k ekonomické poptávce po určitých druzích zájmových zvířat (u psů jsou to tzv. „módní plemena“ jako např. jorkširští teriéři, čivavy, francouzští buldočci, aj.) se v této oblasti začaly prosazovat komerční chovy. Zde se znatelně projevují chybějící specifické právní předpisy, upravující konkrétní podmínky chovu, zacházení se zvířaty, jejich přepravu, pro uplatnění ochrany těchto zvířat.

240

Státní veterinární správa ve svých Informacích o programu ochrany zvířat za rok 2017 potvrzuje, že „*díky osvětě veřejnosti dochází k nárůstu hlášení podezření na nevhodné podmínky chovu a obchodu se zájmovými zvířaty, zejména psy.*“²⁴¹ Ve většině případů je však kontrola narazí na úskalí ve formě nedostatečné právní úpravy, kdy současné právní předpisy neumožňují důslednou kontrolu chovů zájmových zvířat v prostorech, které vlastníci prohlásí za svá obydlí. Velkým problémem pro veterinární dozor je i došetřování případů internetové nabídky zvířat a zajištění důkazů o případné nekalé podnikatelské činnosti. K předávání mláďat v rámci uzavíraných obchodů často dochází mimo místa schválených a kontrolovaných tržišť, v soukromých objektech či na veřejných prostranstvích a mnohdy je zúčastněnými osobami zastíráno, že nedochází k prodeji, ale k darování zvířete.²⁴²

²³⁸ Ministerstvo zemědělství Výklad k problematice chovu většího počtu psů [online]. [cit.22.08.2018]. Dostupné na: http://eagri.cz/public/web/file/578142/_2018_Chov_vetsiho_poctu_psu.pdf

²³⁹ MÜLLEROVÁ, H. Kapitoly o právech zvířat : „my a oni“ z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva. Praha: Academia, 2016, s. 672

²⁴⁰ MÜLLEROVÁ, H. Kapitoly o právech zvířat : „my a oni“ z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva. Praha: Academia, 2016, s. 649

²⁴¹ Státní veterinární správa, Informační bulletin 3/2018 Státní veterinární správy, Program ochrany zvířat 2017, [online]. [cit.21.10.2018]. Dostupné na: <http://www.svscr.cz/wp-content/files/dokumenty-a-publikace/ib1803.pdf>

²⁴² Tamtéž

S účinností od 1. 11. 2017 byla novelou veterinárního zákona č. 302/2017 Sb. stanovena povinnost oznámit chov 5 a více fen starších jednoho roku České veterinární správě. Novela se včleněním tohoto ustanovení do platné právní úpravy pokusila o omezení působení množiren psů, což bylo jedním z jejích cílů.²⁴³

Sám ústřední ředitel SVS MVDr. Zbyněk Semerád na Konferenci Aktuální poznatky a otazníky v oblasti ochrany zvířat proti týrání, která proběhla dne 22. 2. 2018, se vyjádřil, že nová povinnost hlásit (v té době) 5 a více fen byla v podstatě jedním z kompromisů, který se ohledně této problematiky přijal a ví se, že toto ustanovení se nerovná zákazu množiren, jelikož v jeho těle o množení nic není. Jedná se o další možnou sankci, která přibyla a bude možno ji řešit spolu s porušením podmínek welfare nebo povinnosti očkování. Ale toto ustanovení nezabrání tomu, aby někdo choval doma.²⁴⁴

Ke dni 31. 12. 2018 bylo u SVS evidováno celkem 865 chovatelů 5 a více fen. Ve 40 případech pokutovala KVS porušení této oznamovací povinnosti. Současně si SVS stanovila za cíl osvětu chovatelů a veřejnosti s důrazem na odpovědnost každého budoucího i současného chovatele a s cílem odradit potenciální zájemce o koupi zvířat od tzv. překupníků.²⁴⁵

Následně novelou veterinárního zákona č. 368/2019 Sb. s účinností od 15. 1. 2020 by tento počet ještě snížen, tudíž nově má chovatel povinnost oznámit místně příslušné KVS chov 3 a více psů samičího pohlaví starších 12 měsíců. Tuto povinnost jsou chovatelé povinni splnit do sedmi dnů ode dne, kdy počet chovaných fen dosáhl tří a více fen²⁴⁶.

S účinností od 1. 1. 2020 bylo ve vztahu k chovu psů zavedeno další opatření. Je jím povinnost označování psů v návaznosti na očkování proti vzteklině. To znamená, že očkování proti vzteklině bude platné pouze v případě, pokud bude provedeno u očipovaného zvířete. V § 4 odst. 7

²⁴³ Informace k novele veterinárního zákona – chov psů a útulky [online].[cit.21.10.2018]. Dostupné na: <https://www.svscr.cz/zdravi-zvirat/informace-k-novele-veterinarniho-zakona-chov-psu-a-utulky/>

²⁴⁴ Veřejný ochránce práv, KONFERENCE: Aktuální poznatky a otazníky v oblasti ochrany zvířat proti týrání ze dne 22. 02. 2018, BLOK I - Novela zákona na ochranu zvířat proti týrání, Diskuze – audiozáznam [online].[cit.11.08.2020]. Dostupné na: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/projekt_ESF/00_2018_VA/KONFERENCE/02_22_Ochrana_zvirat/audiozaznamy_fi_n/prvni_diskuse.mp3

²⁴⁵ Státní veterinární správa, Informační bulletin 3/2019 Státní veterinární správy, Program ochrany zvířat 2018, [online].[cit.11.08.2020]. Dostupné na: <https://www.svscr.cz/wp-content/files/dokumenty-a-publikace/ib1903.pdf>

²⁴⁶ § 4 odst. 3 veterinárního zákona

veterinárního zákona je uvedeno, že očkování psa proti vzteklině je platné, pouze pokud pes splňuje podmínky stanovené předpisem EU²⁴⁷, s výjimkou psa, který byl označen čitelným tetováním provedeným před 3. červencem 2011. Chovatel psa je dále povinen zajistit označení psa čipem do 3 měsíců věku, nejpozději však před přechodem k novému majiteli. Také musí zajistit, aby identifikační číslo psa bylo zaznamenáno v dokladu o očkování psa. Identifikačním číslem psa se rozumí alfanumerický kód zobrazený transpondérem, který umožňuje zjistit totožnost konkrétního psa. I toto opatření má pomoci v boji proti nezákonným chovům zvířat.

Autorka práce by před následnou kritikou ráda ocenila snahu o zajištění lepších podmínek pro zvířata, jelikož každé úsilí v této oblasti je lepší, než žádné a vede přinejmenším k lepší informovanosti veřejnosti o daném problému. Avšak obě novely považuje pisatelka práce za pokus o boj proti množírám, který nepřesáhne hranice teoretické roviny, jelikož do praxe nepřinesly nic zásadního. A to hned z několika důvodů. Ve věci množírenských chovů se jedná o chovatele, kteří se o svá zvířata nestarají. Často saturují pouze nejzákladnější potřeby zvířat na hranici jejich přežívání. Psi a kočky strádají ve špatných podmínkách uvnitř objektů, což znamená, že pokud bylo doposud prakticky nemožné takový chov odhalit, tak zákonná povinnost přihlásit tři a více fen u KVS na tom nic nezmění. Změna zákona v žádném případě nepřesvědčí lidi, kteří se na množírenské činnosti podílejí, aby svůj chov nahlásili. Už jen proto, že za nenahlášení 3 a více fen hrozí pachatelovi pokuta do výše 50 000 Kč, která je v porovnání s cenou jednoho štěněte populárních plemen (ta se pohybuje v rozmezí od cca 10 000 Kč do 30 000 Kč - v případě nestandardního zbarvení) neúměrně nízká. Taková pokuta je zanedbatelnou hrozbou v případě, že se náhodou na nenahlášený chov přijde. Tudíž premisa, že chovatel nahlásí svůj chov a na základě toho KVS se zjistí, že zvířata jsou zde ve špatných podmínkách, popřípadě, že zde dochází k množírenskému chovu, je scestná. Jednoduše proto, že tito chovatelé své chovy nahlašovat nebudou a nezáleží, na jaký počet fen je stanovena hranice, od kdy je třeba chov nahlásit.

Navíc se objevily názory od neziskových organizací, které se zabývají záchranou psů ze špatných podmínek, že toto ustanovení může zvířatům dokonce

²⁴⁷ čl. 17 odst. 1 předpisu Evropské unie o veterinárních podmínkách pro neobchodní přesuny zvířat v zájmovém chovu: Zvířata v zájmovém chovu druhů uvedených v části A přílohy I musí být označena aplikací transpondéru nebo zřetelně čitelným tetováním provedenými před 3. červencem 2011.

přihoršit, jelikož doposud někteří chovatelé zvířata pouštěli ven alespoň v noci, nyní se z důvodu obav z odhalení počtu psů takovému jednání raději preventivně vyhnou.

Další nesmyslností úpravy je povinnost nahlásit chov tří a více fen, bez ohledu na to, zda jde o kastrované feny či nikoli.

Ani zavedení povinnosti označení psa čipem pro platnost povinného očkování proti vzteklině nepovažuje autorka práce za výrazněji užitečné. Množitelé své chovné psy, ani výsledky produkce - štěňata, jednoduše neočekují. Obyčejně jim neposkytují ani základní veterinární péči. Stejně tak není neobvyklé, že tito chovatelé na zvířatech sami neodborně provádějí císařské řezy u psů, kteří mají s přirozeným porodem problém (angličtí buldoci, francouzští buldočci, pekinézští psíci), aby nemuseli navštívit a hradit veterinárního lékaře. Pro neefektivnost novely hraje i fakt, většina nových majitelů je ochotna uvěřit prodávajícímu, že štěně z nějakého důvodu očkovat nestihl a takové zvíře si i přes absenci očkování od chovatele koupí.

Za fatální nedostatek nové úpravy považuje autorka práce zákonnou povinnost očipování psa, avšak bez povinnosti tento čip zaregistrovat v některé z databází. Která sice není jednotná, existuje jich několik, ale i tak, pokud čip není zaevidován, je zcela neúčelný. Pro doplnění autorka uvádí, že se uvažuje o zřízení Centrálního registru psů, jehož zřizovatelem by bylo Ministerstvo zemědělství²⁴⁸ a do budoucna by tento registr mohl být propojen i s Centrální evidencí obyvatel.

Je zde však legislativní změna poslední doby, kterou autorka práce považuje za velmi zdařilou. V boji proti tomuto negativnímu fenoménu přináší pomoc nedávná novela trestního zákoníku č. 114/2020 Sb., která s účinností od 1. 6. 2020 zakotvila pod § 302a zbrusu novou skutkovou podstatu trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách (více viz podkapitola 7.1.2. této práce), která cílí právě na boj proti množírám.

Ještě předtím, než byla tato novela trestního zákoníku schválena, byl chov většího množství zvířat na malém prostoru ve špatných podmínkách posuzován trestními soudy tak, že takové jednání naplňuje znak zvlášť surového a trýznivého způsobu týrání podle §303 trestního zákoníku – *„psi si způsobovali vzájemné utrpení vzájemným napadáním mezi sebou, přičemž slabší jedinci neměli možnost*

²⁴⁸ EAGRI, Ministerstvo zemědělství připravuje centrální registr psů [online].[cit.12.08.2020]. Dostupné na: http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/reakce-na-nepresnosti-v-mediich/ministerstvo-zemedelstvi-pripavuje.html?utm_source=tapito&utm_medium=app_android&utm_campaign=tapito_article

úniku před jedinci dominantními, neumožnili zvířatům základní fyziologickou potřebu vyměšování mimo své teritorium, neboť psi neměli k odpočinku suché a čisté místo a nemohli pečovat o svou srst, důsledkem čehož bylo nejméně 12 psů ve velmi špatném výživovém stavu, přičemž trpěli podvýživou až na hranici silné vyhublosti.“²⁴⁹

V případě tvorby znění této skutkové podstaty byly vyslyšeny a zapracovány připomínky veřejnosti, aby byly postižitelné nejen otřesné případy špatného chovu a systematické „produkce“ mláďat za účelem dalšího prodeje, resp. získáním zisku, ale aby trestnost tzv. množiren byla rozšířena i na případy chovu zvířat v nevhodných podmínkách bez existence úmyslu se zvířaty obchodovat, čímž odpadla podmínka tento úmysl v trestním řízení dokazovat.²⁵⁰ Tento fakt považuje pisatelka práce za velmi zdařilý, jelikož v opačném případě si dokáže představit případné marné snahy o prokázání úmyslu obžalovaného se zvířaty dále obchodovat, čímž by mohlo být zmařeno nejen celé trestní stíhání, ale hlavně potrestání pachatelů. To hlavně s ohledem na to, že potencionální pachatelé uzavírají své obchody tajně, dost často vystupují pod falešnými jmény, pro mobilní komunikaci používají předplacené karty, které často mění, předání zvířat probíhají na veřejných, avšak odlehlých místech, nikoli tedy v místě „chovu“. Zároveň příjmy z prodejů nepřiznávají k odvodu daně, tudíž neexistují účetní doklady, které by pomohly takový úmysl pachatele v trestním řízení prokázat. Podmínka, že chov zvířat v nevhodných podmínkách probíhá za účelem dalšího obchodu s nimi, se tak dostala až do kvalifikované skutkové podstaty spojené s vyšší trestní sazbou.

Nejzásadnějším problémem, na který budou orgány ochrany zvířat v případě boje proti množírám (ale i u kontrol obecně) je nedotknutelnost obydlí. Množirenské chovy probíhají převážně uvnitř prostor, jež naplňují definici „obydlí“ a jsou tudíž, v souladu s čl. 12 Listiny základních práv a svobod nedotknutelné. „*Pojem obydlí je vesměs vykládán tak, že se jím rozumí dům, byt, rekreační chata, chalupa, prostory k nim náležející, tedy stavby sloužící k trvalému bydlení, dočasnému ubytování nebo individuální rekreaci.*“²⁵¹ Výjimkami, kdy může být nedotknutelnost obydlí prolomena, jsou domovní

²⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2013, sp. zn. 6 Tdo 1400/2013

²⁵⁰ Důvodová zpráva k novele TZ, str. 9 [online]. [cit. 10.4.2020]. Dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=135975>

²⁵¹ HENDRYCH D., BĚLINA M., FIALA J., ŠÁMAL P., ŠTURMA P., ŠTENGLOVÁ I., a M. KARFÍKOVÁ. Právní slovník. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009, str. 1089

prohlídka, která je možná za předpokladu probíhajícího trestního řízení a na příkaz soudce²⁵² a možnost vstupu do obydlí policisty v taxativně stanovených případech na základě zákona o Policii České republiky²⁵³. Ten však může do obydlí legálně vstoupit až v případě, že intenzita týrání dosahuje závažnosti trestného činu²⁵⁴, což pro praxi představuje velký problém, jelikož bez předchozí možnosti kontroly je téměř nemožné rozhodnout, zda tomu tak je či nikoli. V případě, že by se následně prokázalo, že týrání nedosahovalo stupně trestného činu, jednalo by se o nelegální zásah do nedotknutelnosti obydlí ze strany Policie České republiky.

V rámci kontrol mohou podle § 25 odst. 1 písm. a) zákona na ochranu proti týrání orgány ochrany zvířat sice vstupovat do zařízení a objektů chovatele, ale v případě, že jsou zvířata chována uvnitř obydlí, takovou pravomoc nemají. Mohou si zvířata nechat chovatelem předvést, ale tato úprava není dostatečná. Za prvé při pouhém předvedení zvířat není možné poznat, v jakém prostředí jsou zvířata chována a za druhé je to chovatel, který rozhoduje o tom, která zvířata budou KVS předvedena. Ten samozřejmě vybere zvířata v aktuálně nejlepším výživovém stavu. A kontrolní orgán nemá (a ani nemůže mít) ponětí, kolik kusů zvířat se uvnitř nachází. Přesně o tento případ se jednalo v mediálně známé kauze množírny v Kamenici nad Lipou.

Již v roce 2016 obdržela KVS dva podněty na kontrolu chovů psů u dané chovatelky. Ta s KVS nespolupracovala, nechtěla inspektory do obydlí vpustit a psy pouze vyvedla před obydlí ke kontrole. Při první kontrole bylo chovatelkou předvedeno 13 psů, při druhé 11 psů. Psi byli v dobrém výživovém stavu a nevykazovali známky špatné péče, ale byly zde zjištěny problémy s vakcínami. V roce 2017 přišel na KVS další podnět, na jehož základě proběhla další kontrola. Chovatelka opět inspektory do obydlí nepustila a ke kontrole předvedla 12 psů. Všichni z nich byli ve špatném zdravotním i výživovém stavu. Téhož dne bylo 6 z nich obcí s rozšířenou působností na základě podnětu KVS odebráno do náhradní péče. Odebraní psi byli vyšetřeni veterinárním lékařem a na základě těchto výsledků podala KVS podnět Policii České republiky a požádala

²⁵² § 82 a násl. zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestního řádu)

²⁵³ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 40: „Policista je oprávněn vstoupit bez souhlasu uživatele do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek a provést tam potřebné úkony nebo jiná opatření jen tehdy, jestliže věc nesnese odkladu a vstup tam je nezbytný pro ochranu života nebo zdraví osob anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti.“

²⁵⁴ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 384

o domovní prohlídku, která jí nakonec byla umožněna. Domovní prohlídka proběhla v lednu 2018 a v domě bylo nalezeno 212 psů menších plemen ve zcela nevyhovujících podmínkách a ve velmi špatném zdravotním stavu. Psi trpěli očními, ušními, kožními a střevními chorobami, měli zranění, která si z velké části způsobili tím, že se navzájem napadali. Byli podvyživení, měli přerostlé drápy. To vše byl výsledek nekontrolovaného chovu a nulové péče. Zvířata byla odebrána a předána do náhradní péče. Z části městskému útulku a části se ujaly spolky zabývající se ochranou zvířat.²⁵⁵ Okresní soud v Pelhřimově v červnu 2018 těmto chovatelům, postaršímu manželskému páru, uložil za týrání 212 psů podmíněné tresty s odkladem na tři roky a zákaz činnosti na deset let. Soud přihlédl k tomu, že nebyli dosud soudně trestaní, k věku manželů a jejich finanční situaci. Manželka hájila tím, že psy neprodávala, měla je jako své hobby, které se vymklo kontrole. Údajně netušila, že jich má přes 200. Zároveň však uvedla, že poslední štěně prodali přibližně před pěti lety.²⁵⁶

Z dostupných informací od spolků na záchranu zvířat, které psy převzaly poté, co se jich v rámci domovní prohlídky majitelka vzdala, vyplývá, že v Kamenici byli chováni výhradně psi žádaných plemen (čivavy, biewer teriéry, francouzští buldočci apod.) a někteří z nich dokonce ve velmi raritním zbarvení. Jednalo se o zbarvení „lila fawn“, kdy cena takového štěněte se na trhu se zvířaty začíná na 30 tisících korun. Mezi zachráněnými psy byli i dva modří francouzští buldočci - nestandardní, avšak velmi žádané zbarvení. Cena takového štěně se pohybuje kolem 20 tisíc korun. Další z nich byli kříženci opět na trhu žádaného zbarvení „red fawn“. To vše ve spojení s faktem, že většina fen (i přes své mládí do pěti let věku) měla za sebou mnoho porodů, svědčí o promyšleném podnikatelském plánu, nikoliv o zájmovém chovu, který chovatelům přerostl přes hlavu.²⁵⁷

S problematikou množírén souvisí také nakládání se zabavenými psy, kteří se stanou majetkem státu. *„Úřadu v roce 2019 připadlo 306 zvířat, z toho 240 psů, 58 koček a osm koní. Nového majitele úřad našel 249 zvířatům, z toho*

²⁵⁵ MVDr. Zbyněk Semerád, Kauzy welfare – Co Kdy Kde Jak S kým. [online]. [cit. 2020-05-01]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/dalsi-aktivity/archiv-vzdelavacich-akci/?tx_odcalendar%5Buid%5D=260&cHash=66a95db21bdd307905dcafc89da69ae0

²⁵⁶ Český rozhlas Vysočina. „Vymklo se nám to z kontroly.“ Za týrání dvou stovek psů dostala dvojice z Pelhřimovska podmínku [online]. [cit. 2020-05-01]. Dostupné z: <https://vysocina.rozhlas.cz/vymklo-se-nam-z-kontroly-za-tyrani-dvou-stovek-psu-dostala-dvojice-z-7446527>

²⁵⁷ OS Buldočí naděje. In: Facebook [online]. [cit. 01.05.2020]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/osbuldocinadeje/photos/p.1520577114718650/1520577114718650/?type=1>

prodejem 64 z nich. Nejdráže se státu podařilo prodat štěně francouzského buldočka za 6000 korun, nejlevněji prodal čivavu a to za 300 korun.²⁵⁸ V únoru roku 2019 zveřejnil Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových (dále jen „ÚZSVM“ nebo „Úřad“) na svých webových stránkách informaci, že bude hledat nové majitele pro čtyři francouzské buldočky, jorkšírského teriéra a maltézského psíka, kteří pocházeli z nelegálního chovu, jejich zdravotní stav byl velmi zanedbaný, a dle vyjádření veterináře měla tato 3,5 měsíce stará štěňata nejistou životní perspektivu.²⁵⁹ Součástí sdělení byly fotografie štěňat, informace o tom, že zabavený majetek nelze převádět bezúplatně a že hledání nových majitelů štěňat bude probíhat formou elektronické aukce (viz příloha č. 1). Proti takovému počínání se ohradily spolky zabývající se ochranou zvířat²⁶⁰ a začaly s ÚZSVM jednat o vhodnějším způsobu jejich umístění do nových rodin. Podle dostupných informací byla ze sdělení na internetových stránkách Úřadu odstraněna informace o elektronické aukci (viz příloha č. 2) a prodej nakonec proběhl formou výběrového řízení s aukcí. (viz příloha č. 3) Což ve výsledku znamená, že i když aukce neproběhla elektronicky, jediným kritériem pro výběr nového majitele (kupujícího) byla výše nabízené kupní ceny a výběr kupujícího by byl proveden i v případě, pokud se přihlásil pouze jeden účastník výběrového řízení.²⁶¹

Tento způsob převodu vlastnického práva ze strany ÚZSVM považuje autorka práce za porušení právního postavení zvířete stanovené občanským zákoníkem, jelikož přesně takové jednání odporuje jejich povaze živého tvora. Týraná zvířata zabavená z nevyhovujících podmínek, není možno převádět dalším vlastníkům jako zboží, bez prověření osob, které je budou vlastnit a životních podmínek, ve kterých budou po převodu žít. Takový postup je již běžný u většiny útulků a spolků zabývajících se záchranou týraných zvířat. Jediným potěšujícím

²⁵⁸ Byznys noviny, Stát letos prodával 240 psů a 58 koček. Nejdráže prodal štěně buldočka za 6 tisíc korun [online]. [cit.07.08.2020]. Dostupné z: <https://www.byznysnoviny.cz/2019/12/26/stat-letos-prodaval-240-psu-58-kocek-nejdraze-prodal-stene-buldocka-za-6-tisic-korun/>

²⁵⁹ Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, ÚZSVM bude hledat nové majitele pro francouzské buldočky [online]. [cit.07.08.2020]. Dostupné z: <https://uzsvm.cz/aktuality-1325-0-85/uzsvm-bude-hledat-nove-majitele-pro-francouzske-buldocky-135446/?fbclid=IwAR0IMOSqrya10xKNFw2618sckSHNOy7TRdowiBDXbWgVyaEbpWyEEIgr0Cs>

²⁶⁰ Psí magazín. In: Facebook [online]. [cit.11.08.2020]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/psimagazin/posts/1985569948414087>

²⁶¹ Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, PRODEJ VE VŘ ČÍS. SKL/MO01/2019 - 6 ŠTĚŇAT (JORKŠÍRSKÝ TERIÉR, MALTÉZSKÝ PSÍK, 4X FRANCOUZSKÝ BULDOČEK), 2. Oznámení VŘ s aukcí [online]. [cit.11.08.2020]. Dostupné z: <https://www.nabidkamajetku.cz/Home/Detail/42449>

zjištěním ze strany pisatelky byl fakt, že Úřad zapracoval do návrhu smlouvy o koupi následující ustanovení:

„Čl. III.

1. Kupující prohlašuje, že byl seznámen se skutečností, že převáděné zvíře bylo původem z odhalené množírny (viz Čl. 2 Oznámení o výběrovém řízení s aukcí a jeho podmínkách) a zavazuje se jako takovému mu poskytnout veškerou náležitou péči a dodržet povinnost zákazu reprodukce zvířete a povinnost kastrace z důvodu možných genetických vad vzniklých příbuzenským křížením v množírně.

2. Zvíře nemohlo být vzhledem ke štěněcímu věku kastrováno před uzavřením smlouvy, kupující se zavazuje zvíře vykastrovat do 15 měsíců věku (tj. do ledna 2020), kopii zprávy veterináře o provedené kastraci zašle kupující prodávajícímu na jeho adresu uvedenou v záhlaví smlouvy do 30 dnů po provedeném zákroku, nejpozději do konce měsíce února 2020. Za nedodržení této povinnosti je kupující uhradit prodávajícímu smluvní pokutu ve výši 500,- Kč za každý započatý měsíc prodlení.

3. Kupující dále prohlašuje, že není osobou, která by v minulosti byla odsouzena, ale ani stíhána pro přečiny, či přestupky na úseku ochrany zvířat proti týrání.²⁶², čímž byly vyvráceny obavy autorky o další osud štěňat z pohledu, aby opět neskočila jako nástroj v nějakém nelegální bezpapírovém vrhu.

Neobvyklými totiž nejsou případy, kdy lidé žádají o adopci psů „módních plemen“ z útulků či od spolků, avšak v momentě, kdy jsou konfrontováni s informací, že zvíře je kastrováno, ztratí o adopci zájem.

Kastrace²⁶³ svěřených či zachráněných zvířat je v současné době využívána většinou útulků i záchranných spolků. Je často nezbytná i ze zdravotních důvodů, jelikož z množíren zachránění psi po rocích bez veterinární péče a často po mnohačetných porodech nezřídka trpí problémy týkajícími se rozmnožovacího ústrojí. Jedná se však i o nástroj regulace počtu zvířat v útulcích.²⁶⁴

²⁶² Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, PRODEJ VE VŘ ČÍS. SKL/MO01/2019 - 6 ŠTĚŇAT (JORKŠÍRSKÝ TERIÉR, MALTÉZSKÝ PSÍK, 4X FRANCOUZSKÝ BULDOČEK), Typová kupní smlouva UZSVM [online]. [cit.11.08.2020]. Dostupné z: <https://www.nabidkamajetku.cz/Home/Detail/42449>

²⁶³ Kastraci se rozumí odstranění pohlavních žláz – vaječníků nebo varlat.

²⁶⁴ Azyl opuštěných zvířat Libeň; Kastrace, sterilizace[online]. [cit.04.09.2020]. Dostupné z: <https://www.utulek-liben.com/informacni-sekce/kastrace-sterilizace/>

Hlavním z důvodů přeplněnosti útulků je zastaralý a mezi veřejností stále panující názor, že každá fena má mít alespoň jedenkrát za život štěňata (i když pro to neexistují žádné podložení veterinární podklady). Nebo lidé chtějí štěně od svého stávajícího psa či feny. V obou případech zapomínají na to, že počet štěňat ve vrhu se pohybuje průměrně od 5 do 10 kusů a neberou v potaz to, že jsou zodpovědní i za zbývajících 9 štěňat, která si nenechají a bude potřeba najít jim jiné domovy. Ne vždy se podaří najít nového majitele všem štěňatům z vrhu a ta skončí nejčastěji právě v útulku. Stejně tak je zde i opomíjená zodpovědnost chovatele za to, že štěňata prožijí celý život plnohodnotně a bez strádání. Proto si zde autorka dovolí apelovat na čtenáře, aby si případně takové jednání rozmysleli.

A v neposlední řadě pomáhá řízená kastrace psů v útulcích i tomu, aby se zvířata zachráněná ze špatných podmínek opětovně nestala obětí množírenského průmyslu.

Autorka má za to, že veřejnosti je pojem množírna v posledních letech čím dál známější. O čem širší veřejnost nemá stále hlubší povědomí, je fakt, že možná i oni ji svým jednáním podpořili. *„Nemalá část osob pořizujících si psa či kočku si totiž stále neuvědomuje, že za určitých okolností to může svým nezodpovědným přístupem k nákupu zvířete být právě ona, kdo existenci množíren podporuje. Pokud zde bude dostatečná poptávka po levných štěňatech bez ohledu na původ a chov v nevhodných podmínkách, sebepřísnější represe existenci množíren nezabrání.“*²⁶⁵ I z tohoto důvodu připravila Státní veterinární správa na svých webových stránkách jakýsi manuál pro nákup zvířat.²⁶⁶

Závěrem je radno dodat, že negativní fenomén psích množíren není problémem pouze v České republice. Ve světě je znám spíše pod pojmem „Puppy mill“, jedná se prakticky o stejný problém nelegálních chovů psů ve špatných podmínkách, ale jde obvykle o štěňata do obchodů pro zvířata²⁶⁷.

5.5.7. Orgány ochrany zvířat

Institucionální zabezpečení ochrany zvířat je upraveno v šesté hlavě zákona na ochranu zvířat proti týrání. Orgány ochrany zvířat jsou Ministerstvo

²⁶⁵ Státní veterinární správa, Na co si dát pozor při nákupu zvířete na inzerát? – informace nově na webu SVS [online]. [cit. 11.08.2020]. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/na-co-si-dat-pozor-pri-nakup-psa-na-inzerat-informace-nove-na-webu-svs-2/>

²⁶⁶ Dostupné zde: <https://www.svscr.cz/zdravi-zvirat/nakup-zvirat/>

²⁶⁷ Více informací například: The humane society of United States, Stopping puppy mills [online]. [cit. 11.08.2020]. Dostupné z: <https://www.humanesociety.org/all-our-fights/stopping-puppy-mills>

zemědělství, Státní veterinární správa, státní orgány příslušné ke schvalování projektů pokusů, Ministerstvo vnitra a Ministerstvo obrany v rámci své působnosti a obecní úřady obcí s rozšířenou působností. V následujícím přehledu budou rozebrány pouze některé kompetence jednotlivých orgánů. Úplný výčet lze nalézt v § 20 - § 26 zákona na ochranu zvířat proti týrání.

Ústředním orgánem státní správy v oblasti ochrany zvířat proti týrání je Ministerstvo zemědělství. To řídí její výkon, stanoví hlavní úkoly, řídí ji, koordinuje a zajišťuje kontrolu.²⁶⁸ Jedním z hlavních úkolů v působnosti Ministerstva zemědělství je projednávat, koordinovat a kontrolovat plnění úkolů ochrany hospodářských zvířat, pokusných zvířat, zvířat v zájmových chovech a volně žijících zvířat, včetně zvířat v zoologických zahradách, a předkládat příslušným státním orgánům návrhy na nezbytná opatření. Zároveň má na starosti spolupráci s ostatními subjekty, které se zabývají ochranou nebo chovem zvířat, a které se podílejí na plnění úkolů ochrany zvířat.

Dozor nad dodržováním povinností na úseku ochrany zvířat uložených chovatelům a ostatním fyzickým a právnickým osobám vykonávají Krajské veterinární správy a na území hlavního města Prahy Městská veterinární správa. V případě, že je při kontrole shledáno porušení předpisů, mohou též rozhodnout o uložení závazného pokynu k odstranění zjištěných nedostatků. Závazný pokyn je de facto rozhodnutím o uložení nápravného opatření. KVS též podávají podněty obecním úřadům obcí s rozšířenou působností (dále jen „ORP“) k projednávání přestupků vyplývajících z porušení povinností uložených chovatelům a ostatním fyzickým nebo právnickým osobám na úseku ochrany zvířat.

Ústřední veterinární správa Státní veterinární správy zpracovává a vede tabulky a evidence, vykonává dozor nad dodržováním povinností stanovených zákonem a obecně závaznými právními předpisy v případech, kdy si to vyhradí. Též zpracovává a realizuje program ochrany zvířat

Obecní úřady ORP rozhodují o uložení zvláštních opatření a o předběžné náhradní péči, včetně náhrady nákladů za toto opatření (více informací viz podkapitola 7.2. této práce) a plní další úkoly v ochraně zvířat stanovené tímto zákonem a zvláštními právními předpisy, není-li příslušný jiný orgán ochrany zvířat (jedná se například o vydání povolení orgánu ochrany zvířat, pokud není řečeno konkrétně který orgán tak má učinit).

²⁶⁸ PRCHALOVÁ, Jana. Právní ochrana zvířat. Praha: Linde, 2009, s. 126

Z výše uvedeného vyplývá, že kontrolu dodržování povinností na úseku ochrany zvířat může provádět pouze KVS, nikoli ORP. Naopak pouze obecní úřad ORP je oprávněn vést řízení o přestupku²⁶⁹. V případě zjištění nedostatků nebo porušení povinností v oblasti ochrany zvířat může KVS zasáhnout sama a vydat závazný pokyn, případně podat podnět ORP. Obecní úřad ORP je povinen projednat každý podnět KVS a do 1 měsíce od podání podnětu ji musí vyrozumět o učiněných opatřeních. A bezodkladně po vydání rozhodnutí ve věci je povinna zaslat stejnopis rozhodnutí KVS (KVS je zde z pohledu správního práva dotčeným orgánem, má obdržet rozhodnutí hned, nikoli až po nabytí právní moci).

Zákon nevylučuje ani souběh obou možností, tedy podání podnětu ORP k řešení přestupku a současné vydání rozhodnutí o závazném pokynu k odstranění zjištěných nedostatků. „*V tomto rozhodnutí stanoví, jaká právní povinnost byla porušena, jakým způsobem a v jaké lhůtě mají být zjištěné nedostatky odstraněny, a kontrolují odstranění těchto nedostatků.*“²⁷⁰ Ze současné praxe vyplývá, že ne všechny KVS své pravomoci vydat závazný pokyn využívají. Dle vyjádření zaměstnankyně KVS pro Jihočeský kraj je v jižních Čechách institut závazného pokynu používán v případech, kdy nejde o pouhé „rutinní porušení povinností“ (jakým je např. neoznačení stáda visačkami podle plemenářského zákona), ale jedná se o závažnější případy týrání zvířat (např. nesplnění povinnosti postavit přístřešek pro 20hlavé koňské stádo držené celoročně venku). Zároveň dodává, že využití institutu závazného pokynu ze strany KVS může mít i negativní faktický dopad na celou situaci. V závazném pokynu je totiž pachateli poskytnuta lhůta k nápravě nežádoucího stavu, avšak v případě, že pachatel závadný stav neodstraní, dojde k prodloužení celé záležitosti, tedy protiprávního stavu týrání. A lhůta poskytnutá pro nápravu je často ze strany veřejnosti vnímána tak, že KVS ve věci nic nečiní.

Pokud řízení o přestupku nebylo zahájeno z podnětu KVS, je ORP povinna vyžádat si odborné vyjádření KVS²⁷¹, ve kterém KVS uvede, co zjistila. Je tomu tak z důvodu, že posouzení, zda došlo k týrání zvířat je vysoce odbornou záležitostí z pohledu veterinární medicíny a zaměstnanci ORP těmito odbornými

²⁶⁹ Podle § 28 odst. 2 zákona na ochranu zvířat proti týrání

²⁷⁰ TRAPLOVÁ, J., Životní situace – Týraná zvířata, [Systém Codexis]. ATLAS consulting spol. s.r.o., 2019.[cit.11.08.2020]

²⁷¹ Odborné vyjádření KVS je zde závazným stanoviskem podle § 149 zákona č. 150/2002 Sb., správního řádu.

znalostmi (obvykle) nedisponují. Závazné stanovisko KVS je pro ORP závazné, avšak KVS není oprávněna v něm ORP zavazovat ohledně dalšího postupu (například jakou sankci má uložit). Pokud však KVS dospěje k odbornému závěru, že došlo k týrání zvířat, nemůže v rámci řízení ORP dojít k závěru, že týrání zvířat nedošlo.

Jinak je tomu v případě řízení o zvláštním opatření. Zde odborné vyjádření KVS závazné není a podléhá volnému hodnocení důkazů.²⁷²

Rozdělení kompetencí mezi KVS a ORP v případě řešení přestupků v oblasti ochrany zvířat je stále diskutovaným tématem. Stále se vedou diskuze o možnosti rozšíření pravomocí KVS o rozhodování o přestupcích, protože současná „dvoufázovost“ není nejšťastnějším řešením. I dle vyjádření zaměstnankyně KVS pro Jihočeský kraj by ze zkušenosti na KVS byli pro, aby přestupková řízení ohledně týrání zvířat vedli sami, jelikož zaměstnanci ORP nemají potřebné odborné znalosti. Tato myšlenka bohužel naráží na problém s personálním zabezpečením (v současné době je v Jihočeském kraji jeden inspektor - veterinární lékař na okres).

Posledním orgánem je Ústřední komise pro ochranu zvířat, která byla zřízena jako odborný poradní orgán ministra zemědělství a Výbor na ochranu zvířat používaných pro vědecké účely, který „*má za úkol poskytovat odborné poradenství ohledně pokusných zvířat a za účelem zamezení (zbytečného) opakování pokusů přijímat údaje o pokusech provedených v jiných státech EU a o jejich výsledcích.*“²⁷³

²⁷² Ministerstvo zemědělství, Výklad k problematice zvláštního opatření, zejména k umístění týraného zvířete do náhradní péče, podle zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů [online]. [cit.16.8.2020]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/518405/_2017Nahradni_pece.pdfhttp://eagri.cz/public/web/file/518405/_2017Nahradni_pece.pdf

²⁷³ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 380

6. Odpovědnost za škodu

I přes to, že NOZ stanoví, že zvířata nejsou věci v právním smyslu (ale zároveň pro ně nestanovuje žádnou zvláštní právní kategorii), upravuje na různých místech samostatně režim pro věci a zvláště tytéž otázky pro zvířata. Patří mezi ně i úprava náhrady při poškození věci a náhrada při poranění zvířete a škoda způsobená věcí a škoda způsobená zvířetem.²⁷⁴

Soudy ve správním soudnictví (v oblasti ochrany zvířat) řeší nejčastěji případy, kdy fyzická osoba nezajistí svá zvířata a ta se volně pohybují po obci. Obvykle to bývají koně, krávy nebo psi. Je nutné si uvědomit, že únik zvířete neznamená bezpodmínečně vždy jeho týrání, může se však jednat o porušení jiných povinností, které ukládá zákon na ochranu zvířat proti týrání, další zákony nebo obecně závazné vyhlášky obcí.²⁷⁵

A je to právě dost často porušení povinnosti zajistit své zvíře proti útěku, které vede ke škodám, ať již způsobených zvířetem anebo způsobených na zvířeti a jejich následujícímu řešení odpovědnosti za škodu podle občanského zákoníku.

Forma opatření proti úniku zvířete záleží pouze na chovateli, žádný právní předpis neurčuje, jak má být zvíře (například pes) zajištěno.²⁷⁶ Zda má být uvázan, umístěn v boudě, v oplocení apod. I zde ovšem platí, že zajištění zvířat proti úniku nesmí být v rozporu s předpisy zajišťující jejich ochranu proti týrání.

6.1. Způsobenou zvířetem

S nástupem NOZ došlo ke zcela nové úpravě odpovědnosti vlastníka (a nejen něj) za škodu způsobenou zvířetem. Předchozí občanský zákoník²⁷⁷ tento druh odpovědnosti za škodu neupravoval a takové případy byly řešeny v režimu obecné odpovědnosti. Judikatura byla velmi přísná, od chovatele se očekávala notná dávka znalostí a vysoká míra předvídání možných rizik s chovem spojených, skoro až na hranici objektivní odpovědnosti. Nová úprava je však ještě přísnější, kdy zakládá absolutní odpovědnost (až na výjimky) bez liberačního důvodu.²⁷⁸

²⁷⁴ MÜLLEROVÁ, H., Zvíře jako předmět právní úpravy veřejného práva a nový občanský zákoník, České právo životního prostředí 1/2014, s. 20

²⁷⁵ VOMÁČKA, Vojtěch. Judikatura NSS: Ochrana zvířat proti týrání. Soudní rozhledy, Praha : C.H. Beck., Nakladatelství C.H. Beck, 2020, str. 3

²⁷⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 8. 2014, č. j. 2 As 72/2014 - 43

²⁷⁷ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

²⁷⁸ ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA aj. Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, § 2933 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit.02.05.2020].

Odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem je upravena v §2933 NOZ: *Způsobí-li škodu zvíře, nahradí ji jeho vlastník, ať již bylo pod jeho dohledem nebo pod dohledem osoby, které vlastník zvíře svěřil, anebo se zatoulalo nebo uprchlo. Osoba, které zvíře bylo svěřeno nebo která zvíře chová nebo jinak používá, nahradí škodu způsobenou zvířetem společně a nerozdílně s vlastníkem.*

Takové ustanovení má chránit proti škodám, kterou mohou způsobit zvířata, jakožto samostatně myslící bytosti, které se pohybují. Zvířata mohou mít velkou sílu, jejich chování je často instinktivní a pudové a nelze jej vždy zcela ovládnout a dostat pod kontrolu. S tím musí každý vlastník počítat. Stejně tak jako s tím, že spolu s přijutím zvířete do vlastnictví přijímá též rizika z toho plynoucí.²⁷⁹

Odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem podle výše uvedeného ustanovení se týká pouze zvířete, které má vlastníka. Nemusí jít přitom pouze o zvíře domácí, může se jednat i o zvířata divoká, která byla zkrocena či zajata. Ustanovení se nevztahuje na divoká zvířata žijící na svobodě,²⁸⁰ zde odpovědnost k náhradě škody vůbec nevzniká, neexistuje-li samostatná úprava ve zvláštních zákonech.²⁸¹

Prvně je k náhradě vzniklé škody povinen vlastník zvířete a není důležité, zda bylo zvíře pod jeho dohledem; pod dohledem osoby, které vlastník zvíře svěřil; nebo se mu zatoulalo či uprchlo. Povinnost vlastníka k náhradě škody zde existuje z titulu vlastnického práva, faktický stav není rozhodující. Vlastnické právo musí tvrdit a prokazovat poškozený. Solidárně s vlastníkem je povinným k náhradě škody též faktický detentor zvířete. Tedy ten, komu bylo zvíře svěřeno, kdo jej chová nebo jinak používá. Takové pravidlo ulehčuje procesní postavení poškozenému, jelikož prokázání vlastnictví by pro něj mohlo být v určitých případech obtížné.²⁸²

Pro vznik povinnosti nahradit škodu existují tři předpoklady – pudové či volní chování zvířete, vznik újmy (patří sem jak materiální škoda,

²⁷⁹ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 1627

²⁸⁰ SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, s. 2866

²⁸¹ Např. zákon č. 115/2000 Sb. o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy nebo zákon č. 449/2000 Sb. o myslivosti

²⁸² HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 1628

tak i nemajetková újma) a příčinná souvislost mezi nimi. A je opět na poškozeném, aby je prokázal.²⁸³

Jak již bylo uvedeno výše, jedná se o objektivní odpovědnost k náhradě škody, která vznikla, bez ohledu na zavinění osoby. Není rozhodující ani to, zda osoba povinná k náhradě porušila při chovu či dohledu na zvíře nějakou právní povinnost. Liberačním důvodem (možností zprostit se povinnosti k náhradě újmy, jež vznikla) jsou pouze případy, kdy se jedná o jednu z privilegovaných skupin zvířat, nebo pokud bylo zvíře osobě povinné k náhradě svémocně odňato.²⁸⁴

Zákon privileguje určitý okruh zvířat a zakládá pro jejich chovatele liberační důvod. Do těchto zvlášť vymezených skupin spadají zvířata, která splňují dvě podmínky. První z nich je, že se jedná o domácí zvíře ve smyslu občanského zákoníku, tedy že celý jeho druh je domestikován a současně musí být domácí zvíře chováno z jednoho ze stanovených důvodů – jako asistenční zvíře pro osobu se zdravotním postižením (vodící psi, ale i asistenční psi nebo koně používání při tzv. zooterapiích) nebo zvíře sloužící k výkonu povolání k jiné výdělečné činnosti či k obživě.²⁸⁵ Povoláním se pro toto ustanovení rozumí jakákoliv soustavná činnost, při které zvíře není používáno za účelem generování zisku (k výkonu povolání tak slouží např. hlídací pes ostrahy, lovecký pes myslivce nebo pastevecký pes psovoda, koně u policejních sborů). Výdělečnou činností je myšlena taková činnost, jejíž podstatnou částí je využití zvířat k dosažení zisku (zvířata v zemědělských zařízeních – na maso, vejce, vlnu, ale i v lesních závodech – tažná zvířata nebo zvířata účinkující v cirkusech). Pro posouzení, zda zvíře spadá do privilegované skupiny je důležitá faktická činnost vlastníka, nikoli potencionální schopnost zvířete přinést zisk. Obživou jsou zde míněny takové prostředky, které jsou nezbytné k životu, jež lze získat jinak, než výkonem povolání či výdělečnou činností (např. doma chované slepice pro vajíčka nebo dobytek, kdy užitky požívá sám vlastník zvířat).²⁸⁶

Podle § 2934 NOZ se vlastník zvířete z jedné z výše uvedených skupin zvířat (nebo i ten, komu vlastník takové zvíře svěřil) může zprostit povinnosti uhradit vzniklou újmu, pokud prokáže, že při dozoru nad zvířetem nezanedbal

²⁸³ SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, s. 2866

²⁸⁴ SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, s. 2866

²⁸⁵ ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA aj. *Občanský zákoník: Komentář*, Svazek VI, § 2933 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit.02.05.2020].

²⁸⁶ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 1631

potřebnou pečlivost, anebo že by škoda vznikla i při vynaložení potřebné pečlivosti. „*Dozorem se rozumí taková péče, která zabrání, aby zvíře mohlo způsobit újmu. Zahrnuje veškerou starost o zvíře – o jeho přístřeší, obživu, výcvik, používání nebo vedení.*“²⁸⁷ Míra náležité pečlivosti bude zkoumána jak z obecného hlediska (tzn. jaká pečlivost je očekávána od průměrně rozumného a běžně rozvážného a obezřetného vlastníka ve stejné situaci), ale i individuálních okolností, za nichž ke vzniku újmy došlo²⁸⁸. Základním východiskem je totiž povinnost majitele (ale i dočasného držitele) seznámit se se vším, co souvisí s péčí o zvíře a ten musí předpokládat, že na základě určitých skutečností může zvíře změnit své chování a být pro okolí hrozbou. Je třeba mít na paměti jak obecné vlastnosti zvířete jako druhu, tak i konkrétní vlastnosti daného zvířete. Judikatura současně očekává po vlastnících nebo chovatelích zvířat vyšší míru opatření k zabezpečení ochrany okolí v místech zvýšeného pohybu osob, v místech, kde hrozí vběhnutí do vozovky, nebo u takového zvířete, u kterého se již v minulosti objevily problémy s ovladatelností či chováním.²⁸⁹

Problematika svémocného odnětí zvířete a odpovědnost za vzniklou škodu v tomto případě je samostatně upravena v § 2935 NOZ. V takovém případě jde o situaci, kdy zvíře není v dispoziční sféře svého vlastníka, ale není ani v dispozici osoby, které jej vlastník svěřil. „*Svémocí označujeme čin, který je právem zakázán – osoba si k něčemu pomůže svojí mocí bez toho, aby k tomu měla zákonný podklad.*“²⁹⁰ Klasickým příkladem svémoci bude krádež zvířete. Půjde i o situaci, kdy je takové protizákonné jednání spácháno za použití bezprávné výhrůžky nebo je provázeno použitím síly. Svémocí bude i zmocnění se zvířete s využitím lsti a také případy, kdy osoba využije momentu, kdy zvíře není střeženo, aby nad ním na kratší časové období převzal kontrolu.²⁹¹

V takovém případě neručí za škodu způsobenou zvířetem jeho vlastník, nebo osoba, které vlastník zvíře svěřil, ale pouze ona třetí osoba, jež se zvířete svémocně zmocnila a to za podmínky, že vlastník nebo chovatel prokáže,

²⁸⁷ HULMÁK, Milan a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 1632

²⁸⁸ ŠVESTKA, Jiří, Jan DVORÁK, Josef FIALA aj. Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, § 2934 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit.03.05.2020].

²⁸⁹ SPÁČIL, Jiří. Občanský zákoník: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, s. 2868

²⁹⁰ HULMÁK, Milan a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 1633

²⁹¹ SPÁČIL, Jiří. Občanský zákoník: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, s. 2869

že z pohledu rozumných požadavků na zajištění zvířete nešlo odnětí zvířete zabránit. V opačném případě ručí za škodu společně a nerozdílně.²⁹²

Posledním dílčím aspektem této problematiky je fakt, že souběžně s odpovědností za škodu způsobenou zvířetem může být vlastník nebo chovatel stíhán podle správního práva. Podle § 27 odst. 2 písm. f) zákona na ochranu zvířat proti týrání (popř. §27a odst. 4 písm. e), pokud půjde o právnickou nebo fyzickou podnikající osobu) se dopustí přestupku fyzická osoba jako chovatel, pokud neučiní opatření proti úniku zvířat v souladu s požadavky na ochranu zvířat v zájmových chovech²⁹³; stejně tak fyzická osoba jako chovatel hospodářských zvířat, který v souladu s §27 odst. 3 písm. e) zákona na ochranu zvířat proti týrání (resp. právnická nebo fyzická podnikající osoba podle § 27a odst. 4 písm. e)) neučiní opatření nezbytná pro zabránění úniku hospodářských zvířat.

Právní úprava náhrady škody způsobené zvířetem není pouze otázkou NOZ. Ve veřejném právu najdeme speciální zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Na jehož základě je možné kompenzovat ekonomické škody na majetku, zvířatech, zdraví a životě, způsobené vybranými ohroženými druhy obratlovců chráněnými podle zákona na ochranu přírody a krajiny, jejichž populaci tak není možné regulovat v rámci výkonu práva myslivosti.²⁹⁴ Jde o bobra evropského, vydru říční, losa evropského, medvěda hnědého, rysa ostrovida, vlka a kormorána velkého.

6.2. Způsobenou na zvířeti

Odpovědnost za škodu způsobenou na zvířeti je též regulována občanským právem. V § 2970 NOZ je upravena náhrada při poranění zvířete tak, *že při poranění zvířete nahradí škůdce účelně vynaložené náklady spojené s péčí o zdraví zraněného zvířete tomu, kdo je vynaložil; požádá-li o to, složí mu škůdce na tyto náklady přiměřenou zálohu. Náklady spojené s péčí o zdraví nejsou neúčelné, i když podstatně převyšují cenu zvířete, pokud by je vynaložil rozumný chovatel v postavení poškozeného.*

²⁹² ŠVESTKA, Jiří, Jan DVORÁK, Josef FIALA aj. Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, § 2935 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit.06.05.2020].

²⁹³ § 13 odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání

²⁹⁴ ²⁹⁴ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013., s. 420

Uvedené ustanovení opět reflektuje fakt, že zvíře pro svůj zvláštní význam a hodnotu jako smysly nadaný živý tvor již není věcí v právním smyslu, i když může být předmětem vlastnického práva. A proto v tomto případě nelze použít úpravu náhrady škody za poškození cizí věci.²⁹⁵ Lze však použít určitá obecná pravidla pro náhradu škody. Ten, jehož zvíře bylo usmrceno, zraněno, či byla jinak snížena jeho hodnota, může žádat náhradu formou navrácení v předešlý stav (je-li to možné), nebo náhradu v penězích. Bylo-li zvíře poraněno/usmrceno ze svévole, existuje i nárok vlastníka na cenu zvláštní oblíbenosti.²⁹⁶

V případě, že dojde k poranění zvířete, je škůdce povinen uhradit účelně vynaložené náklady spojené s péčí o zdraví zraněného zvířete. Budou to nejen náklady za přepravu ke zvěrolékaři, následně přímé náklady na léčbu (léky a případné operace), ale i náklady s následnou péčí (zdravotní pomůcky – dlahy ochranný límec zabráňující vylizování ran, rehabilitace) a zvláštní potravinové doplňky a speciální krmiva nezbytné k uzdravení zvířete.²⁹⁷

„Zákon vychází z účelnosti vynaložených nákladů, jejíž míru srovnává s postupem tzv. rozumného chovatele v postavení poškozeného, Jde o standard navazující na obecné pojetí průměrné rozumnosti a běžné pečlivosti v míře obvyklé a očekávatelné v běžném právním styku (...), nicméně právě zvláštní povaha zvířete odůvodňuje, že náklady na jeho léčení mohou převýšit hodnotu (cenu) zvířete samotného, a to dokonce podstatným způsobem.“²⁹⁸ Náhrada však není neomezená a citové pouto ke zvířeti neodůvodňuje bezbřehou náhradu za výdaje na léčbu zvířete. Rozhodný je i účel, k jakému bylo zvíře chováno, protože v případě zvířat chovaných pro výrobu živočišných produktů, budou účelně vynaložené náklady prakticky odpovídat obvyklé ceně zvířete. Jinak tomu bude v případě zvířat chovaných za nějakým účelem (tažný kůň) či pro potěchu. Zde se za účelně vynaložené náklady budou považovat i náklady obvyklou cenu zvířete převyšující. A o ještě vyšší účelné výdaje půjde v případě zvířat se zvláštní vlastností (asistenční pes, závodní kůň).²⁹⁹ Co lze považovat za náklady vynaložené rozumným chovatelem zákon blíže nespécifikuje, a proto bude tato

²⁹⁵ SPÁČIL, Jiří. Občanský zákoník: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, s. 2922

²⁹⁶ HULMÁK, Milan a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 1751

²⁹⁷ SPÁČIL, Jiří. Občanský zákoník: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, s. 2922

²⁹⁸ ŠVESTKA, Jiří, Jan DVORÁK, Josef FIALA aj. Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, § 2970 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit.08.05.2020].

²⁹⁹ HULMÁK, Milan a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 1751

podmínka posuzována v každém jednotlivém případě individuálně, kdy v potaz bude vzata nejen hodnota zvířete, ale i jeho prospěšnost, obliba u majitele nebo jiných osob a též jeho ojedinělost.³⁰⁰

Náhrada účelně vynaložených nákladů náleží tomu, kdo je vynaložil, bez ohledu na to, zda jde o vlastníka. Ten, jenž hodlá náklady spojené s péčí o zvíře vynaložit, může požádat škůdce (byť domnělého) o zálohu. Její vyplacení však nelze považovat za uznání povinnosti škodu nahradit. Pokud konečné výdaje na léčbu nepřevýšily poskytnutou zálohu, je poškozený povinen rozdíl vyúčtovat a přeplatek škůdci vrátit, v opačném případě půjde o bezdůvodné obohacení poškozeného.³⁰¹

³⁰⁰ ŠVESTKA, Jiří, Jan DVORÁK, Josef FIALA aj. Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, § 2970 [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit.09.05.2020].

³⁰¹ HULMÁK, Milan a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 1751-1752

7. Deliktní odpovědnost

V této kapitole bude rozebrána deliktní odpovědnost za porušení předpisů na ochranu zvířat proti týrání. Nejprve odpovědnost trestní, která nastává v případě, kdy dochází k naplnění skutkových podstat činů, které za trestné označil trestní zákoník. Následně pak správní odpovědnosti, kde půjde o porušení povinností stanovených zákonem na ochranu zvířat proti týrání.

Co se týče trestněprávní ochrany zvířat, došlo zde v průběhu času, během kterého byla tato práce vytvářena, k výrazným změnám. Tato podkapitola tak byla přetvořena ke stavu trestního zákoníku ve znění novely zákona č. 114/2020 Sb., která s účinností od 1. 6. 2020 mimo jiné přinesla výrazné zvýšení trestů odnětí svobody za trestný čin podle § 302 týrání zvířat, zformulovala do § 302a novou skutkovou podstatu trestného činu Chov zvířat v nevhodných podmínkách zavedla nový druh trestu zákaz držení a chovu zvířat. Ten může být nově soudem uložen pachateli, který se dopustil trestného činu v souvislosti s držením, chovem nebo péčí o zvíře, až na deset let.³⁰² „*Trest zákazu držení a chovu zvířat spočívá v tom, že se odsouzenému po dobu výkonu tohoto trestu zakazuje držení, chov a péče o zvíře. Byl-li trest zákazu držení a chovu zvířat vykonán, hledí se na pachatele jako by nebyl odsouzen. Jedná se o zákaz držení a chovu všech zvířat, nikoli jen konkrétního týraného zvířete nebo konkrétního druhu zvířete.*“³⁰³

7.1. Trestní

Nejzávažnější případy porušení předpisů na ochranu zvířat jsou řešeny trestněprávní cestou podle zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. Zájem na ochraně zvířat jako objekt trestného činu se objevil až v roce 1992, kdy novela č. 557/1991 Sb. přinesla zařazení skutkové podstaty týrání zvířat jako trestného činu do § 203 tehdejšího trestního zákona č. 140/1961 Sb. Trestný čin týrání zvířat byl podřazen do jeho hlavy páté pod trestné činy hrubě narušující občanské soužití. Do té doby trestněprávní ochrana zvířat neexistovala, jelikož zákonodárce nepovažoval špatné nakládání se zvířaty za natolik společensky nebezpečné, aby jej mezi trestné činy zařadil.³⁰⁴

³⁰² § 73a odst. 1 trestního zákoníku

³⁰³ JELÍNEK, J., K nové trestněprávní ochraně zvířat aneb trefit kozla, Bulletin advokacie 6/2020, s. 46

³⁰⁴ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013., s. 397

S „novým“ trestním zákoníkem, zákonem č. 40/2009 Sb. (dále jen „trestní zákoník“) došlo od 1. 1. 2010 v trestním právu ke změně, kdy byla zakotvena samostatná hlava trestných činů proti životnímu prostředí. Stalo se tak z důvodu změny nahlížení společnosti na životní prostředí jako na zájem, který je třeba právně chránit.

Ustanovení § 302 trestního zákoníku bylo převzato z § 203 předchozího tehdejšího trestního zákoníku³⁰⁵, avšak se změnami. Původní dvě základní skutkové podstaty byly přetvořeny v jednu a pojem týrání byl doplněn o konkrétní způsob spáchání ve formě jeho intenzity a publicity. Znak recidivy byl přesunut do kvalifikované skutkové podstaty a podmínka předchozího postihu za přestupek se v nové úpravě již nevyskytovala. Znak usmrcení (utýrání) byl přesunut z původní druhé základní skutkové podstaty k trvalým následkům na zdraví zvířete do okolností podmiňujících využití vyšší trestní sazby. Ještě vyšší trestní sazba byla též použita v případě, že došlo ke způsobení smrti nebo trvalých následků na zdraví většího počtu zvířat.³⁰⁶

Výše uvedená úprava platila do 31. 5. 2020, kdy již několikrát zmiňovaná novela č. 114/2020 Sb., přinesla zcela novou úpravu do trestněprávní ochrany zvířat.

7.1.1. Trestný čin týrání zvířat

Základní skutková podstata trestného činu týrání zvířat je s účinností od 1. 6. 2020 definována v § 302 odst. 1 trestního zákoníku následovně: *Kdo týrá zvíře surovým nebo trýznivým způsobem, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.*

Z formulace skutkové podstaty je patrné, že pachatelem trestného činu může být kdokoliv (fyzická i právnická osoba) a není rozhodné, zda se jedná o zvíře v jeho vlastnictví nebo zvíře cizí a popřípadě ani to, jakým způsobem či z jakého právního důvodu se zvíře dostalo do dispoziční sféry pachatele. Z pohledu subjektivní stránky tohoto trestného činu je vyžadován úmysl.

³⁰⁵ Zákon č. 140/1961 Sb. trestní zákon, § 203 Týrání zvířat: „(1) Kdo týrá zvíře, ačkoliv byl za obdobný přestupek v posledním roce postižen nebo za takový čin v posledních dvou letech odsouzen, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.“

(2) Kdo utýrá zvíře, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

(3) Odnětím svobody až na dvě léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném.“

³⁰⁶ FENYK, J. a kol. Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. Praha: Linde, 2010, s. 1090

Co se pro účely trestního zákoníku rozumí týráním zvířete, není zcela jasné, jelikož pojem týrání zde není definován. Je proto nezbytné vyjít právě ze zákona na ochranu zvířat proti týrání a jeho definice týrání v § 4 odst. 1. Přesto je možné v odborné literatuře vhodnou ucelenou formulaci týrání zvířete pro potřeby trestního zákoníku najít: „*Jedná se o takové zaviněné protiprávní jednání pachatele, ať již ve formě konání či opominutí konat, které směřuje vůči zvířeti obratlovcí, a působí zvířeti jisté škodlivé následky vnímané zvířetem jako bolest, utrpení či jej poškozují nebo zraňuje.*“³⁰⁷

Stejně je tomu i v případě definice pojmu zvíře, které je předmětem útoku. Zvíře není v trestním zákoníku blíže konkretizováno, a proto bude pro účely trestního zákoníku opět použita definice z § 3 písm. a) zákona na ochranu zvířat proti týrání, kdy se *zvířetem se rozumí každý živý obratlovec, kromě člověka, nikoliv však plod nebo embryo.* Stejně jako v případech týrání zvířat nezáleží na tom, kdo je jeho vlastníkem, není rozlišováno ani mezi tím, zda jde o obratlovce volně žijícího či v lidské péči. „*Týrání jiných živočichů (např. hmyzu) by mohlo být přestupkem nebo nepostižitelným prohřeškem, protože jde spíše o porušení morálních pravidel.*“³⁰⁸

Aby týrání zvířete mohlo být kvalifikováno jako trestný čin, nepostačí samotné týrání, tedy některé jednání konkretizované v § 4 zákona na ochranu zvířat proti týrání, protože takové zakázané jednání je postižitelné jako přestupek v rámci správního práva podle § 27 nebo § 27a zákona na ochranu zvířat proti týrání. Aby došlo ke spáchání trestného činu, je třeba, aby k zakázanému jednání (týrání) přistoupila další okolnost, kterou je surový nebo trýznivý způsob provedení, kdy „*surovost vyjadřuje spíše povahu a závažnost jednání pachatele, zvláštní trýznivost spíše charakterizuje intenzitu vnímání týrání zvířetem.*“³⁰⁹

Doposud (do 31. 5. 2020) trestní zákoník obsahoval přísnější kritéria pro to, aby týrání bylo postižitelné v režimu trestního práva. V základní skutkové podstatě vyjmenovával dvě alternativy podmínek, z nichž alespoň jedna musela být splněna, aby šlo o trestný čin týrání zvířat, nikoli přestupek. Jednalo se o předpoklad, že týrání bude provedeno zvlášť surovým či trýznivým způsobem nebo postačoval „pouze“ surový či trýznivý způsob týrání, k němuž

³⁰⁷ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013., s. 404

³⁰⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. §140 až 421. Komentář.* 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 3010

³⁰⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. §140 až 421. Komentář.* 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 3013

však muselo dojít veřejně nebo na místě veřejně přístupném. Základní skutková podstata trestného činu týrání zvířat obsahovala jeho dvě možné varianty, které se lišily v intenzitě protiprávního jednání (týrání bylo spácháno surovým nebo trýznivým způsobem nebo dokonce zvláště surovým či trýznivým způsobem) a v tom, zda k němu došlo na veřejném nebo veřejnosti přístupném místě či nikoliv. Nebyla zde však vyloučena i možnost třetí, a to, že došlo k naplnění znaků obou alternativ v případě, kdy pachatel týral zvíře zvláště surovým či trýznivým způsobem veřejně nebo na místě veřejně přístupném.

Na první pohled se může jednat o malou změnu skutkové podstaty, hlavně z jazykového hlediska. Důsledek do praxi je však obrovský. Prvně se pojdme podívat na to, jak jsou tyto znaky definovány, a to ve společné komparaci.

O surový nebo trýznivý způsob týrání se bude jednat v případě, že dojde k některé z forem jednání uvedené v ustanovení § 4 zákona na ochranu zvířat proti týrání, která se bude vyznačovat „vyšší mírou brutality vymykající se běžnému způsobu týrání postižitelného jako přestupek, nebo tím, že zvíře je vystaveno nadměrným bolestem, utrpení a šokující prožitkům.“³¹⁰

Za zvláště surový nebo trýznivý způsob týrání se bude považovat jednání, které naplňuje znaky týrání podle § 4 odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání, „jež se vyznačuje extrémně vysokou mírou brutality, která se vymyká z běžného způsobu týrání (postižitelného jako přestupek), nebo tím, že zvíře je vystaveno extrémním bolestem, utrpením a šokujícím prožitkům na hranici nesnesitelnosti trvajícím i po kratší dobu.“³¹¹ Že jde o zvláště surový nebo trýznivý způsob týrání „může odůvodňovat vysoká intenzita týrání, jeho delší doba, opakované jednání charakterizované jako týrání, použití více různých způsobů týrání uvedených v § 4 odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání, týrání většího počtu zvířat apod.“³¹²

Snížením požadavku intenzity týrání již v základní skutkové podstatě trestného činu ze „zvláště trýznivého nebo surového“ způsobu týrání na „trýznivý nebo surový“ způsob takového jednání, dojde fakticky k tomu, že bude možné kvalifikovat větší množství případů násilí na zvířatech jako trestný čin, jelikož už není vyžadován zvláště trýznivý nebo surový způsob týrání jako nejvyšší možný stupeň surovosti či trýznivosti, zcela se vymykající běžným případům

³¹⁰ DRAŠTÍK, Antonín. Trestní zákoník: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 2484

³¹¹ DRAŠTÍK, Antonín. Trestní zákoník: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 2484

³¹² ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník II. §140 až 421. Komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 3013

týrání. Současně odpadla i podmínka, aby trýznivý či surový způsob týrání musel být „umocněn“ tím, že takové protiprávní jednání bude probíhat veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném.

Spáchání týrání zvířat (surovým či trýznivým způsobem) veřejně bylo novelou trestního zákoníku č. 114/2020 Sb., přesunuto ze základní skutkové podstaty do kvalifikované skutkové podstaty s vyšší trestní sazbou, uvedené v odstavci 2 pod písm. a), *kdy odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán, spáchá-li takový čin veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném.*

Veřejnost spáchání trestného činu je vykládána v souladu s § 117 písm. b) trestního zákoníku, tak, že takové jednání bylo spácháno před nejméně třemi osobami současně přítomnými. K naplnění tohoto znaku je tak potřeba, aby se jednalo o více než dvě osoby, odlišné od pachatele, které jsou navíc způsobilé projev postřehnout a porozumět mu.³¹³

Za místo veřejnosti přístupné je třeba považovat „každé místo, kam má přístup širší okruh individuálně neurčených lidí a kde se také více lidí zdržuje, takže týrání může více lidí postřehnout (ulice, nádražní čekárna, restaurace).“³¹⁴ Není přitom rozhodné, o jaký „druh veřejnosti“ se jedná anebo že je místo přístupné jen v určitou provozní dobu. Onu přístupnost lze definovat možnostmi vidět, slyšet či sledovat pachatele. Veřejnost však nemusí být přítomna přímo v době spáchání trestného činu, postačí, může-li pozorovat následky takového jednání (utýrané zvíře).³¹⁵

Problematikou veřejného prostranství se zaobíraly i soudy při své činnosti a došly k závěru, že „za veřejné prostranství lze považovat každý prostor, který je přístupný všem bez omezení, tj. slouží obecnému užívání. (...) Jde o prostranství mající obdobný charakter jako „náměstí, tržiště, silnice, místní komunikace, parky a veřejná zeleň“. Je to tedy veřejně přístupný prostor umožňující volný přístup a průchod bez ohledu na to, kdo je jeho vlastníkem, za předpokladu, že tento prostor je bez omezení přístupný bližší neurčené skupině obyvatelstva (tedy bez předem vymezeného a omezeného účelového určení, který by dovoľoval užívání jen omezené skupině osob za určitým, předem stanoveným účelem).

³¹³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I. §1 až 139. Komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 1301

³¹⁴ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 787

³¹⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 787

*Prostor splňující zákonné znaky veřejného prostranství je veřejným prostranstvím ex lege.,*³¹⁶

Nejvyšší soud judikoval, že aby došlo k naplnění znaku veřejnosti trestného činu týrání, postačí, že se pachatel dopustil takového jednání sice na soukromém pozemku, bez volného přístupu, ale veřejnost mohla negativně vnímat projevy týrání z jiného místa, které je však veřejně přístupné (např. sousední pozemek, který není oddělen oplocením, či jinou bariérou, která by bránila zvukovému a vizuálnímu vnímání projevů týrání).³¹⁷

Další variantou, kdy bude použita vyšší trestní sazba odnětí svobody *na jeden rok až pět let nebo zákaz činnosti je případ, kdy pachatel spáchá takový čin jako člen organizované skupiny*³¹⁸. Definici tohoto pojmu trestní zákoník neposkytuje, takže musel být ponechán na soudní judikatuře, podle které se „organizovanou skupinou rozumí sdružení více osob³¹⁹, v němž je provedeno určité rozdělení úloh mezi jednotlivé členy a jehož činnost se v důsledku toho projevuje určitou plánovitostí a koordinovaností a jímž se spáchání činu usnadňuje, což zvyšuje pravděpodobnost dosažení sledovaného cíle“³²⁰ a tím i jeho nebezpečnost pro společnost. Taková skupina nemusí být trvalejšího charakteru, může se jednat i o jednorázové spáchání trestného činu.³²¹

Poslední variantou kvalifikované skutkové podstaty trestného činu týrání zvířat podle druhého odstavce je, pokračuje-li pachatel v páčání takového činu po delší dobu³²². Výklad pojmu „delší doba“ je možno si vypůjčit z komentáře k ustanovení § 42 písm. m) a je tím myšlen případ, kdy pachatel udržoval protiprávní stav po dobu, která je podstatně delší, než jaká obvykle postačuje k naplnění skutkové podstaty trestného činu.³²³

Trest odnětí svobody na dvě léta až šest let hrozí pachateli trestného činu týrání zvířat, spáchá-li čin uvedený v prvním odstavci § 302 trestního zákoníku na větším počtu zvířat. Tato okolnost podmiňující užití vyšší trestní sazby byla včleněna do trestního zákoníku s účinností od roku 2010 na základě kritiky

³¹⁶ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 28. 2. 2017, č. j. 51 A 6/2014–67

³¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 8 Tdo 657/2011

³¹⁸ § 302 odst 2. písm. b) trestního zákoníku

³¹⁹ Pozn.: tj. nejméně tři trestně odpovědných osob

³²⁰ R 53/1976

³²¹ DRAŠTÍK, Antonín. Trestní zákoník: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 3062

³²² § 302 odst 2. písm. c) trestního zákoníku

³²³ ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník I. §1 až 139. Komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 565

nízkých sazeb předchozího trestního zákoníku³²⁴ ze strany nejen fyzických a právnických osob zabývajících se ochranou zvířat, ale také některých státních orgánů, a tak od té doby § 302 v třetím odstavci pod písmenem a) zajišťuje vyšší postih protiprávního jednání vůči většímu počtu zvířat³²⁵. O deset let později, v roce 2020, společnost opět dospěla k názoru, že aktuální trestní sazby jsou nízké, tudíž s účinností od 1. 6. 2020 došlo k jejímu dalšímu zvýšení možného trestu odnětí svobody z jednoho roku až pěti let na dva až šest let.

Zákonodárce zde opět neposkytl vysvětlení, jaký počet je myšlen oním větším počtem. A bylo proto na soudní praxi a judikatuře tento pojem konkretizovat. Pouhým jazykovým výkladem by totiž bylo možno dojít k tomu, že k užití vyšší trestní sazby postačí spáchání trestného činu týrání zvířat na dvou zvířatech, avšak je možno vytušit, že zákonodárce zde patrně předpokládal větší počet zvířat. Nakonec soudní praxe dospěla k závěru, že k naplnění této podmínky je potřeba, aby došlo k týrání nejméně sedmi kusů zvířat.³²⁶

Stejným trestem bude *potrestán pachatel, způsobí-li takovým činem týranému zvířeti trvalé následky na zdraví nebo smrt*. Další okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby je tak způsobení trvalých následků na zdraví týraného zvířete či jeho smrti. Trvalými následky se zde rozumí „*takové nevratné změny jeho zdravotního stavu v důsledku týrání, které již nelze zcela vyléčit ani jinak zhojit a projevují se zhoršením zdravotního stavu oproti stavu před týráním*.“³²⁷

Smrtí zvířete se pro účely tohoto zákona rozumí jakékoliv ukončení života zvířete v důsledku jeho týrání, včetně utýrání ve smyslu § 3 písm. r zákona na ochranu zvířat proti týrání, tedy přivození smrti zvířete v důsledku bolestivého anebo jinou trýzeň zvířeti působícího jednání člověka, které zvíře přežije, ale které má za následek nutnost jeho utracení pro následky z utrpení, anebo usmrcení zvířete zakázanými metodami.

Stejně trestný je i čin týrání zvířat spáchaný zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem. Zde je tedy oproti předchozí úpravě došlo k tomu, že spáchání trestného činu zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem naplňuje znaky kvalifikované skutkové podstaty a není tak již základním požadavkem pro to, aby týrání zvířat spáchané tímto nejbrutálnějším způsobem, bylo řešeno

³²⁴ Zákon č. 140/1961 Sb. Trestní zákoník, zrušen k 1.1.2010.

³²⁵ FENYK, J. a kol. Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. Praha: Linde, 2010, s. 1090

³²⁶ R 18/2012 – II.

³²⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. §140 až 421. Komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 3014

v rámci trestní odpovědnosti, ale nově se stalo přitěžující okolností v souladu s obecnými pravidly trestního zákoníku.

Poslední variantou kvalifikované skutkové podstaty týrání zvířat podle § 302 odst. 3 písm. d) je situace, kdy pachatel spáchá takový čin opětovně. Jedná se tak o případ, kdy použití vyšší trestní sazby podmiňuje recidiva pachatele. Zde zákonodárce oproti předchozí úpravě (ta vyžadovala, aby pachatel byl v posledních třech letech odsouzen - došlo-li k vyslovení viny odsuzujícím rozsudkem či trestním příkazem, nebo potrestán - vykonal-li alespoň částečně uložený trest bez ohledu na jeho druh, za trestný čin podle § 302 trestního zákona) recidivu nijak blíže nespecifikuje.

7.1.2. Trestný čin chov zvířat v nevhodných podmínkách

Skutková podstata tohoto trestného činu, jež má v právní rovině pomoci v boji proti množárnám, byla vpravena do trestního zákoníku s účinností od 1. 6. 2020. Předmětná novela urazila dlouhou cestu, než došlo k jejímu vyhlášení ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv. Návrh tohoto zákona předložila sněmovně skupina 77 poslanců již 21. 6. 2018. Předseda sněmovny projednání návrhu zákona doporučil na 31. 7. 2018, ale následně docházelo k několikanásobným odkladům, než se dostal do 1. čtení, k čemuž došlo až 12. 2. 2019 a návrh zákona byl přikázán k projednání Zemědělskému a Ústavně právnímu výboru. Zemědělský výbor návrh zákona projednal a doporučil jej schválit s drobnou úpravou. Ústavně právní výbor však návrh zákona doporučil přijmout ve znění komplexního pozměňovacího návrhu, ve který obsahoval zásadní obsahové změny oproti předloženému návrhu novely trestního zákona. Komplexní pozměňovací návrh sice obsahoval zavedení nového druhu trestu zákazu držení a chovu zvířat, avšak problematiku množíren začleňoval v absolutně nedostatečném rozsahu, a to pouhým připojením dovětku stávající kvalifikované skutkové podstaty § 302 odst. 3: „v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu“³²⁸ a neobsahoval ani jakéhokoliv zvýšení trestních sazeb, což stávající právní úpravu zanechávalo v prakticky totožném znění. Ve třetím čtení dne 18. 12. 2019 Poslanecká sněmovna schválila právě v tomto „okleštěném“ rozsahu, ve znění komplexního pozměňovacího návrhu.

³²⁸ Pozměňovací návrh poslankyně Heleny Válkové a poslance Marka Bendy k poslaneckému návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, str. 2 [online].[cit.24.4.2020]. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=214>

Snahy o změnu nedostatečné trestněprávní ochrany zvířat však neutichly a dne 30. 1. 2020 byly vyslyšeny a podpořeny Senátem, který schválil novelu ve znění dalšího pozměňovacího návrhu, který byl jakýmsi kompromisem oproti původnímu návrhu zákona a komplexním pozměňovacím návrhem a vrátil jej k projednání Poslanecké sněmovně. Ta ji po dlouhých debatách dne 3. 3. 2020 v tomto znění přijala a dne 12. 3. 2020 ji podepsal prezident.³²⁹

Jak vyplývá z důvodové zprávy k této novele zákona, nová skutková podstata trestného činu cílí na stále více se rozrůstající fenomén, tzv. množiren, kdy „*účelem této úpravy je postihnout na úrovni trestního práva případy nepromyšlené a nezodpovědné produkce štěňat, koťat a jiných mláďat, jejich držení ve zcela nevyhovujících podmínkách, nerespektování elementárních zásad pro jejich odběr od matek a nedostatečnou následnou péči o ně a jejich matky.*“³³⁰

Skutková podstata trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách je v § 302a trestního zákoníku definována následovně: *Kdo chová větší počet zvířat v nevhodných podmínkách a tím ohrožuje jejich život nebo jim způsobuje značné útrapy, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.*

Z takto formulované skutkové podstaty opět vyplývá, že pachatelem může být kdokoliv, nezáleží tedy na tom, zda se jedná o fyzickou či právnickou osobu, vlastníka nebo chovatele. Za tento trestný čin bude zodpovědná (a tudíž postižitelná) i „*osoba, která zajistí potřebné doklady nebo potvrzení za účelem vývozu zvířat do jiného státu, osoba, která zvířata vyveze, osoba, která pronajme nemovitost, ve které je množírna provozována a podobně.*“³³¹ Zde je opět vidět, že potřeba novely vychází z reálných případů, na které je reagováno.

Zákonodárce zde přímo do litery zákona vložil podmínku, že se musí jednat o chov „většího počtu zvířat“, čímž zabezpečil, že bude docházet k dodržování zásady subsidiarity trestní represe, kdy v případě chovu „menšího počtu zvířat“ v nevhodných podmínkách, bude taková záležitost řešena na úrovni správní odpovědnosti za tento delikt.

Druhý odstavec tohoto paragrafu přináší kvalifikovanou skutkovou podstatu ve znění: *Kdo chová zvířata v nevhodných podmínkách za účelem obchodu,*

³²⁹ Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky, Sněmovní tisk 214, Novela z. - trestní zákoník [online]. [cit. 10.04.2020]. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=214>

³³⁰ Důvodová zpráva k novele TZ, str. 9 [online]. [cit. 10.4.2020]. Dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=135975>

³³¹ Důvodová zpráva k novele TZ, str. 9 [online]. [cit. 10.4.2020]. Dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=135975>

anebo kdo kořistí z takového chovu, a tím ohrožuje jejich život nebo jim způsobuje značné útrapy, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo zákazem činnosti.³³² Z toho vyplývá, že zákon přináší přísnější tresty pro pachatele, kteří se dopustí trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách za účelem obchodu a kořistění z něj. „Kořistěním se rozumí jakýkoliv způsob získávání majetkového prospěchu z takového jednání.“³³³

Podle § 302a odst. 3. bude *odnětím svobody na dvě léta až osm let potrestán ten, kdo spáchá trestný čin chovu většího počtu zvířat v nevhodných podmínkách za účelem obchodu nebo kořistění v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.* Definici prospěchu trestní zákon neposkytuje, ale je jím chápáno to, co pachatel trestným činem získal. Rozsah prospěchu se určuje v souladu s definicemi výší škod, kdy značným prospěchem se rozumí zisk pachatele ve výši minimálně 500 000 Kč.³³⁴

Stejně bude potrestán ten, kdo *způsobí chovem většího počtu zvířat v nevhodných podmínkách za účelem obchodu nebo kořistění zvířeti trvalé následky či smrt* (zde bude postačovat, pokud při chovu více jak 6 zvířat v nevhodných podmínkách způsobí trvalé následky či smrt jedinému zvířeti) nebo *spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny.*³³⁵

Poslední a nejtrestnější skupinou se sazbou odnětí svobody *na pět až deset let bude pachatel potrestán, chová-li větší počet zvířat v nevhodných podmínkách v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu* (tzn., pokud se pachatel trestným činem obohatí nejméně o 5 000 000 Kč), *způsobí-li tímto činem trvalé následky či smrt většímu počtu zvířat, nebo spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.*³³⁶

7.1.3. Trestný čin zanedbání péče o zvíře z nedbalosti

Ustanovení § 303 trestního zákoníku v sobě obsahuje skutkovou podstatu dalšího trestného činu z oblasti ochrany zvířat. Trestní zákoník z roku 2009 zařazením skutkové podstaty tohoto trestného činu reagoval na případy, kdy osoba, která měla o zvíře pečovat, jej ponechala z různých důvodů (odjezd na dovolenou, opuštění bydliště atd.) bez potřebné péče, následkem čehož zvířata strádala žizní,

³³² § 302a odst. 2 trestního zákoníku

³³³ Důvodová zpráva k novele TZ, str. 9 [online]. [cit.10.4.2020]. Dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=135975>

³³⁴ DRAŠTIK, Antonín. Trestní zákoník: komentář., I. díl, Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 841

³³⁵ § 302a odst. 3 písm. b) a c) trestního zákoníku

³³⁶ § 302a odst. 4 písm. a) – c) trestního zákoníku

hladem, působením klimatických vlivů a následným poškozením fyziologických funkcí.³³⁷ Trestný čin zanedbání péče o zvíře z nedbalosti neměl v trestním zákoníku z roku 1961 ekvivalent a jeho včlenění bylo reakcí na konkrétní negativní případy nedbalostního špatného zacházení se zvířaty, které je však stejně společensky škodlivé, jako samotné týrání zvířat. To bylo do té doby trestáno pouze v přestupkovém řízení podle zákona na ochranu zvířat proti týrání, byť jeho důsledkem byla újma na zdraví zvířat nebo dokonce jejich usmrcení.

Základní skutková podstata trestného činu zanedbání péče o zvíře z nedbalosti je obsažena v § 303 odst. 1 trestního zákoníku a zní: *Kdo z hrubé nedbalosti zanedbá potřebnou péči o zvíře, které vlastní nebo o něž je povinen se z jiného důvodu starat, a způsobí mu tím trvalé následky na zdraví nebo smrt, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.* Předmětem útoku bude, stejně jako v předchozím případě, zvíře ve smyslu § 3 písm. a zákona na ochranu zvířat proti týrání. Změnou oproti trestnému činu týrání zvířat je osoba pachatele. Tou už nemůže být jakákoliv osoba, ale pouze vlastník, či nositel povinnosti se o zvíře nějakého důvodu starat (např. osoba mající zvíře v nájmu či pachtu, ve výpůjčce, osoba poskytující zvířeti dočasnou úschovu nebo pracovník zoologické zahrady). Trestného činu zanedbání péče o zvíře z nedbalosti se může dopustit i právnická osoba.

Z jazykového výkladu vyplývá, že k naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu v zásadě postačí, pokud byla zanedbána péče o jedno zvíře. V takovém případě však může dojít k situaci, kdy orgány veřejné správy budou postaveny před nelehkou situací a budou nuceni rozhodnout, zda je takové jednání natolik společensky škodlivé, že jeho řešení v administrativněsprávní rovině nebude postačovat.³³⁸

Objektivní stránkou zde bude jednání (zpravidla opomenutí) pachatele, který zanedbá potřebnou péči o zvíře, které vlastní nebo o něž je povinen se starat a způsobí tím zvířeti trvalé následky na zdraví nebo smrt. Zanedbání potřebné péče se může projevit například jako nevhodné či nedostatečné krmení a napájení, špatné umístění zvířete, nevhodné či zanedbané ošetřování, či jakékoliv jiné nevhodné zacházení se zvířetem s ohledem na jeho zdravotní stav, věk a biologické potřeby. Z pohledu subjektivní stránky je vyžadováno zavinění

³³⁷ Důvodová zpráva k §303 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit.09.05.2019]

³³⁸ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 407

z nedbalosti, avšak z hrubé nedbalosti podle § 16 odst. 2 trestního zákoníku, podle něž je trestný čin spáchán z hrubé nedbalosti, jestliže přístup pachatele k požadavku náležité opatrnosti svědčí o zřejmé bezohlednosti pachatele k zájmům chráněným trestním zákonem. „*Hrubou nedbalostí se tedy rozumí vyšší stupeň intenzity nedbalosti, ať již vědomé či nevědomé, a to na základě přístupu (postoje) pachatele k požadavku náležité opatrnosti, kterou zákon charakterizuje jako „zřejmou bezohlednost“.*“³³⁹ Nejedná se o žádný zvláštní druh nedbalosti, ale o její vyšší intenzitu požadovanou z důvodu, aby se zabránilo nadměrnému uplatňování trestní represe v méně závažných případech.³⁴⁰

V § 303 odst. 2 trestního zákoníku jsou upraveny okolnosti použití vyšší trestní sazby, když stanoví, že *odnětím svobody až na dvě léta bude pachatel potrestán, způsobí-li tímto svým protiprávním činem smrt nebo trvalé následky na zdraví většímu počtu zvířat*. Výklad pojmů smrt, trvalé následky a co je míněno větším počtem zvířat je shodný jako v případě trestného činu týrání zvířat podle § 302 odst. 2 písm. b) a odst. 3 trestního zákoníku a je možno jej nalézt na konci předcházející kapitoly.

Závěrem je třeba podotknout, že případy, kdy dojde k zanedbání péče o zvíře, jehož následkem nebude smrt zvířete ani trvalé následky na zdraví, budou stíhány v rámci správního trestání podle zákona na ochranu zvířat proti týrání.

7.1.4. Shrnutí nové trestněprávní úpravy

Jak již bylo uvedeno výše, novela trestního zákoníku s účinností od 1. 6. 2020 přinesla několik významných změn do oblasti trestněprávní ochrany zvířat. Její schválení bylo reakcí na tlak společnosti, jejíž nazírání na zvířata se v průběhu posledních let razantně změnila. Ta stále silněji vnímá jejich zvláštní hodnotu myslících a cítících bytostí, jež si zaslouží naši zvýšenou ochranu a posouvá je v hierarchii právem chráněných hodnot nad ochranu majetku.

Cílem zvýšení trestních sazeb u nežádoucího jednání vůči zvířatům není preventivní funkce trestu, jak bylo kritiky novele vytýkáno, jelikož zvýšení trestů v tomto rozsahu potencionální pachatele neodradí. Záměrem je aktivace trestněprávních institutů, které pomůžou k efektivnějšímu dopadení pachatelů a potrestání jejich jednání, které ohrožuje společensky významné a právem

³³⁹ ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník I. §1 až 139. Komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 239

³⁴⁰ ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník II. §140 až 421. Komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 3017

chráněné hodnoty. Zvýšením trestních sazeb za trestný čin týrání, dojde k přesunu těch nejtěžších případů týrání páchaného na zvířatech (uvedeného v § 302 odst. 3) z kategorie přečinů do kategorie zločinů, což bude mít za následek, že v takovém případě budou moci přijít na řadu navazující právní instituty trestního práva.³⁴¹

Prvním z nich je možnost uložit nepodmíněný trest odnětí svobody i prvopachateli, což doposud nebylo možné z důvodu, právní úpravy uvedené v § 55 odst. 2 trestního zákoníku, který stanoví, že *za trestné činy, u nichž horní hranice trestní sazby odnětí svobody nepřevyšuje pět let, lze uložit nepodmíněný trest odnětí svobody jen za podmínky, že by vzhledem k osobě pachatele uložení jiného trestu zjevně nevedlo k tomu, aby pachatel vedl řádný život.*

V souladu s touto zákonnou podmínkou tak není postačující pouhá pravděpodobnost, že bez uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody nepovede pachatel řádný život. Musí se jednat o zcela zjevnou záležitost, která musí být řádným a prokazatelným způsobem vysvětlena v odůvodnění rozsudku.³⁴²

Podmínkou, která odůvodňovala, že nepodmíněný trest odnětí svobody zjevně nepovede k řádnému životu pachatele, byla nejčastěji recidiva pachatele, souběh trestného činu týrání zvířat s jiným trestným činem nebo pokud došlo k selhání výchovného působení předchozích trestných činů. Z toho vyplývá, že do 30. 5. 2020 bylo prakticky nemožné uložit prvopachateli trestného činu týrání zvířat nepodmíněný trest odnětí svobody, a to ani v těch nejkřutěji spáchaných případech. Ona zvýšená brutalita totiž nemohla být považována za přitěžující okolnost, protože tu už obsahovala základní skutková podstata v podmínce týrání zvláště surovým nebo trýznivým způsobem, ke které tak nelze znovu přihlídnout a místo toho byly ukládány maximálně podmíněné tresty odnětí svobody v délce 3 let s odkladem na 5 let.³⁴³

Tato změna však neznamená, že by nyní nemohl být za týrání uložen podmíněný trest odnětí svobody, novela přinesla pouze možnost (po zvážení veškerých okolností případu) uložit i nepodmíněný trest, bez ohledu na restriktivní podmínku obsaženou v § 55 odst. 2 trestního zákoníku. To jistě

³⁴¹ Pozměňovací návrh poslanců Markéty Pekarové Adamové, Radka Holomčika, Tomáše Kohoutka, Jany Levové, Víta Rakušana, Kateřiny Valachové a dalších ke komplexnímu pozměňovacímu návrhu ústavně-právního výboru k návrhu poslanců Markéty Pekarové Adamové, Tomáše Kohoutka, Radka Holomčika, Jana Chvojky, Pavla Bělobrádka, Petra Gazdika, Pavla Jelínka a dalších na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, s. 6-7 [online].[cit.23.04.2020]. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=214>

³⁴² ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník I. §1 až 139. Komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, s. 745

³⁴³ Viz § 81 odst. 1 trestního zákoníku

ocení i samy soudci, kteří často odkazovali na určitou svázanost zákonem (zejména právě § 55 odst. 2 trestního zákoníku), která jim bránila v uložení vyšších trestů, ač by je uložit chtěli.³⁴⁴

Dalším benefitem zvýšení horní hranice trestní sazby za týrání zvířat podle odstavce 3 je, že tyto nejzávažnější případy týrání už nebudou moci být řešeny v režimu trestního příkazu podle § 314 e zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu ve znění pozdějších předpisů, podle kterého může samosoudce bez projednání věci v hlavním líčení vydat trestní příkaz, jestliže skutkový stav je spolehlivě prokázán opatřenými důkazy. A samosoudce podle § 314a trestního řádu koná řízení o trestných činech, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let. Trestní příkaz se zdá v těchto případech nevyhovující hlavně z pohledu výchovné funkce nejen samotného trestu, ale i absolvování hlavního líčení. Protože v režimu trestního příkazu pachatel „pouze“ obdrží písemnost – trestní příkaz, aniž by byl vystaven veřejnému hlavnímu líčení, což samo o sobě na něj může mít na výchovný a preventivní vliv. Nehledě na skutečnost, že v rámci trestního příkazu lze uložit pouze omezené množství trestů, přičemž nejpřísnějším z nich je trest odnětí svobody s podmíněným odkladem.³⁴⁵

Zvýšení trestní sazby u těch nejzávažnějších kvalifikovaných skutkových podstat týrání zvířat bude mít za následek také to, že o nich nebude rozhodovat samosoudce, nýbrž kvalifikovanější senát, což se projeví také v usnadnění využití dalších zajišťovacích institutů trestního práva, jakými jsou např. domovní prohlídka, které jsou pro většinu odhalení těchto případů zcela klíčové.³⁴⁶

Nová skutková podstata trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách, která se zaměřuje na postih těch nejzávažnějších případů tzv. množíren. Jak již bylo uvedeno v samostatné podkapitole této práce, která se tímto negativním fenoménem zabývá, velmi často se v těchto případech

³⁴⁴ Pozměňovací návrh poslanců ke komplexnímu pozměňovacímu návrhu ústavně-právního výboru k návrhu poslanců na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, s. 8-9 [online].[cit.23.04.2020]. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=214>

³⁴⁵ Pozměňovací návrh poslanců ke komplexnímu pozměňovacímu návrhu ústavně-právního výboru k návrhu poslanců na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, s. 10 [online].[cit.23.04.2020]. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=214>

³⁴⁶ Pozměňovací návrh poslanců ke komplexnímu pozměňovacímu návrhu ústavně-právního výboru k návrhu poslanců na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, s. 12 [online].[cit.23.04.2020]. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=214>

jedná o činnost organizovaných skupin, která pachatelům sice vynáší velmi vysoké částky, ale trpí při ní velké množství zvířat. Vzhledem k tomu, že Česká republika je (spolu se Slovenskou republikou) nechvalně známá jako „množirna Evropy“, bylo třeba reagovat a přesunout postihy takové nežádoucí činnosti z režimu správního práva do režimu práva trestního, jelikož dosavadní postihy v rámci přestupků, zcela jistě nepostačovaly. Už jen vzhledem k tomu, že v rámci správního trestání není možné využít instituty, jež jsou nezbytné k vypátrání, dopadení a potrestání této zastřené organizované činnosti. Množitelé často zneužívají ústavního práva nedotknutelnosti obydlí, a tak je jedinou možností pro odhalení takové činnosti využití trestněprávního institutu nařízení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu.³⁴⁷

Podle § 88 odst. 1 trestního řádu to je přitom možné pouze v případě, že je vedeno trestní řízení pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let. A právě takovou podmínku splňují kvalifikované skutkové podstaty trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách podle § 302a odst. 3, kde zákon stanoví trestní sazbu odnětí svobody na dvě léta až osm let a podle odst. 4, kde byla trestní sazba odnětí svobody určena dokonce ve výši pěti až deseti let.

Poslední změnou je snížení „potřebné intenzity týrání“ v základní skutkové podstatě ze zvlášť surového nebo trýznivého způsobu týrání na surový nebo trýznivý s tím, že jeho nejintenzivnější forma (tedy zvlášť surový nebo trýznivý způsob provedení) tohoto trestného činu je přitěžující okolností, řešenou v rámci kvalifikované skutkové podstaty s vyšší trestní sazbou.

Nutno podotknout, že týrání zvířat bude i po novele trestního zákoníku stále řešeno ve dvou režimech. „Prosté“ týrání (tedy takové, které nedosahuje stupně surového nebo trýznivé způsobu provedení), bude i nadále řešeno cestou správního práva.

Závěrem je třeba zmínit i fakt, nová úprava trestního zákoníku získala i negativní ohlasy. Prof. JUDr. Jiří Jelínek, Csc. ji označil za nesystémový zásah do ukládání trestních sazeb, vytvářející výkladové a aplikační problémy. Prvně spatřuje problém v samotném základu nové skutkové podstaty chovu zvířat v nevhodných podmínkách, kterými jsou ony „nevhodné podmínky“.

³⁴⁷ Pozměňovací návrh poslanců ke komplexnímu pozměňovacímu návrhu ústavně-právního výboru k návrhu poslanců na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, s. 11 [online].[cit.23.04.2020]. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=214>

Jedná se o neurčitý právní pojem, jehož význam není zcela jednoznačný a bude tak muset být vymezen judikaturou, jelikož ze zákona lze vyčíst pouze to, že „*musí jít o takové podmínky a v takové intenzitě, že jsou způsobilé u většího počtu zvířat ohrozit jejich život nebo jim způsobit značné útrapy*“³⁴⁸. Současně poukazuje na skutečnost, že představy o tom, co jsou nevhodné podmínky pro chov konkrétního zvířete, se mohou velmi různit, což může přinést problémy při dokazování v rámci trestního řízení. Podle jeho názoru má státní správa dostatek mocenských nástrojů, které však efektivně nevyužívá. A jejich aktivace a důsledná realizace správních předpisů, popřípadě její zpřísnění, měla nové trestněprávní úpravě předcházet. Zároveň nesouhlasí se zvýšením trestů za týrání zvířat, kdy podle něj došlo k zavedení disproporcí v trestních sazbách. Za současného stavu jsou některé trestné činy proti životu a zdraví sankcionovány trestním zákoníkem stejně (ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 trestního zákoníku, šíření nakažlivé lidské nemoci podle § 152 odst. 1 trestního zákoníku) nebo dokonce méně (ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 148 odst. 1 trestního zákoníku, účast na sebevraždě podle § 144 odst. 1 trestního zákoníku), než trestné činy, jejichž předmětem je zdraví zvířat. A tato nová zákonná úprava tak otevírá velkou diskuzi, jelikož až doposud platilo, že ochrana lidského života a zdraví je na vrcholu hodnot, jimž je poskytována trestněprávní ochrana.³⁴⁹

Jako repliku na argumenty prof. JUDr. Jelínka, Csc. autorka práce uvádí, že poskytnutí shodné trestněprávní ochrany lidem i zvířatům, nehodnotí negativně, spíše naopak. Jelikož pisatelka souhlasí s názorem, že vyspělost společnosti se pozná podle toho, jakou ochranu poskytuje zvířatům.³⁵⁰ Navíc je dokázáno, že páčání trestné činnosti na zvířatech je dost často předstupněm páčání násilné činnosti na lidech. Argument, že není možné postavit na roveň ochranu lidského života a života zvířat, byl jedním z nejčastějších argumentů v rámci legislativního procesu. Avšak trestní sazby na úseku ochrany zvířat byly zvýšeny hlavně z důvodu aktivace navazujících trestněprávních institutů, které jsou nezbytné pro rychlé a efektivní odhalování těchto trestných činů. Jedním z řešení, pro zachování současné hierarchie hodnot chráněných trestním

³⁴⁸ JELÍNEK, J., K nové trestněprávní ochraně zvířat aneb trefit kozla, Bulletin advokacie 6/2020, s. 46-50

³⁴⁹ JELÍNEK, J., K nové trestněprávní ochraně zvířat aneb trefit kozla, Bulletin advokacie 6/2020, s. 46-50

³⁵⁰ „*Velikost a mravní pokrok národa se pozná podle toho, jak zachází se zvířaty.*“ Mahatma Gandhi

právem je tak komplexní přehodnocení trestních sazeb v trestním zákoníku, možná nejen u trestných činů proti životu a zdraví.

K výtce, že trestní právo má být nástrojem *ultima ratio* a mělo by tak v první řadě dojít k plnohodnotnému využívání nástrojů správního práva, které zákon k ochraně zvířat poskytuje, je potřeba poukázat na fakt, že v průběhu let se ukázalo, že administrativněprávní ochrana zvířat není zcela efektivní. Podle názoru autorky je tomu tak z důvodu, že přestupková řízení vedou obecní úřady ORP, respektive jejich zaměstnanci, kdy vedení řízení o přestupku týrání zvířat je pouhou okrajovou agendou jejich náplně práce a nemají tak dostatečnou odbornost (jak veterinární, tak i právní). Nejedná se o soudy, které znají právo, řízení dost často nevedou ani právníci. Pisatelka z vlastní pracovní zkušenosti u správního orgánu ví, jak taková správní řízení reálně probíhají. Řízení jsou vedena co nejjednodušším (jednou naučeným) způsobem bez využití veškerých procesních institutů, tresty jsou ukládány při dolních hranicích a celá rozhodovací praxe je nastavena podle hesla “aby se vlk nažral a koza zůstala celá“. Oprávněné úřední osoby se dost často bojí, aby jejich rozhodnutí nebyla zrušena v rámci řízení o oprávněném prostředku či v rámci správního soudnictví, kdy u některých správních orgánů dochází dokonce zastrašování oprávněných úředních osob, že v případě, pokud vydané rozhodnutí bude zrušeno, budou nuceni hradit náhradu škody za nesprávný úřední postup. A tak jsou správní rozhodnutí dost často vydávána tak, aby trest byl pro pachatele snadno přijatelný a dalo se předpokládat, že nebude uplatňovat opravné prostředky. Hlavně v tom spatřuje autorka práce důvod, proč je ochrana poskytovaná správním právem do jisté míry neefektivní. Není to správním právem samotným, normy jsou nastaveny dobře, avšak jejich výkon není vždy stoprocentní z důvodu výše uvedených. Možné zlepšení by mohla přinést změna, kterou přinesl § 111 (resp. § 112 odst. 9) zákona č. 250/2016 Sb. zákona o odpovědnosti za přestupky od 2023 v podobě striktních požadavků na oprávněnou úřední osobu.

7.2. Správní

Ochrana zvířat proti týrání není zabezpečována pouze trestním právem. Ta se vztahuje pouze na nejzávažnější případy nezákonného jednání vůči zvířatům. Podmínky pro to, aby ochrana před nezákonným týráním byla zvířatům poskytována v režimu trestního práva, byly vysvětleny a podrobně rozebrány v předchozí kapitole.

Ochrana správním právem je však zvířatům poskytována souběžně s tou trestněprávní, a to na základě zákona na ochranu zvířat proti týrání, kdy požadavky na jeho dodržování a provádění jsou zabezpečovány právě v rámci správního trestání.

Legální definice říká, že *přestupkem je společensky škodlivý protiprávní čin, který je zákonem za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin.*³⁵¹ V případě ochrany zvířat tím zákonem bude právě zákon na ochranu zvířat proti týrání, který obsahuje ve své sedmé části výčet skutkových podstat přestupků.

V § 27 jsou uvedeny přestupky fyzických osob, v § 27a přestupky osob právnických a fyzických podnikajících osob. Obecně lze říci, že oba paragrafy jsou si obsahově velmi podobné a mají z velké části shodné znění. Přestupky jsou v rámci každého z paragrafů dále členěny podle druhu subjektu, tedy podle toho, kdo může být pachatelem přestupku. Přestupků podle prvního odstavce se může dopustit každá fyzická osoba (v případě § 27a právnická osoba nebo fyzická osoba podnikající), následující skutkové podstaty jsou již specializované, jelikož se jich může dopustit pouze omezenější okruh osob – chovatel (dále ještě úžeji chovatel hospodářských zvířat a chovatel druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči), pořadatel, osoba odpovědná za péči o pokusná zvířata, vedoucí projektu pokusů nebo třeba provozovatel útulku či záchrané stanice.

Skutkové podstaty přestupků jsou komplexně a podrobně rozepsány, včetně popisu konkrétního porušení povinností.³⁵²

Přestupky podle zákona na ochranu zvířat proti týrání projednávají ORP s jedinou výjimkou. V případech, že se někdo dopustí přestupku tím, že nesplní povinnost stanovenou na základě zákona na ochranu zvířat proti týrání v obecné vyhlášce obce, bude k projednání přestupku příslušná obec. Co se týče hlavního města Prahy, zde projednávají přestupky jeho jednotlivé městské části.³⁵³

Podněty k zahájení správního řízení o přestupku týkajícího se ochrany zvířat může podat prakticky každý, ať už jde o jednotlivce, policii nebo KVS. Ta je oprávněna obcím s rozšířenou působností podávat podněty k projednání přestupků, které vyplývají z jí zjištěných porušení povinností uložených

³⁵¹ § 5 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

³⁵² MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 381

³⁵³ § 28 zákona na ochranu zvířat proti týrání

chovatelům a ostatním fyzickým či právnickým osobám, týkajících se ochrany zvířat.³⁵⁴ A obecní úřad ORP je povinen všechny tyto podněty projednat.

V případě, že podnět podala KVS, nařizuje mu zákon písemně ji vyrozumět o učiněných opatřeních, a to ve lhůtě 1 měsíce od podání podnětu. Vydané rozhodnutí ve věci je obecní úřad obce s rozšířenou působností povinen zaslat příslušné krajské veterinární správě bez odkladu, a to i případě, že správní řízení nebylo zahájeno na základě jejího podnětu (jedinou výjimku tvoří řízení o přestupku spočívající v porušení povinnosti učinit opatření proti úniku zvířete).³⁵⁵ Tyto informace poskytují KVS nejen cennou zpětnou vazbu ohledně jejich kontrolní činnosti, slouží i ve prospěch informovanosti široké veřejnosti, kdy Státní veterinární správa na základě těchto informací vydává každoročně formou bulletinu statistické přehledy ohledně počtů a druhů porušení zákona na ochranu zvířat proti týrání s názvem Animal Welfare – Program ochrany zvířat³⁵⁶, ale vliv má i na zemědělské dotační programy na všech úrovních, kdy dodržování podmínek welfare v chovech hospodářských zvířat je nezbytné pro jejich vyplácení a naopak zjištěné porušení může vést ke krácení či úplnému odebrání dotací³⁵⁷.

Povinností obecního úřadu ORP působností je vyžádat si v řízení o přestupku odborné vyjádření krajské veterinární správy. Zde se v praxi uplatňuje zásada odbornosti, jelikož pro posouzení určitých otázek, např. zda došlo k týrání zvířat a tím naplnění skutkové podstaty přestupku, je potřeba stanovisko odborníka.³⁵⁸ Odborné vyjádření KVS je pro toto řízení závazné. V případě, že řízení je již z podnětu KVS zahajováno, je odborné vyjádření součástí samotného podnětu a další odborné vyjádření se nevyžaduje. Odborné vyjádření se též nevyžaduje v řízení o přestupku týkajícího se porušení povinnosti učinit opatření proti úniku zvířete.³⁵⁹ Autorka práce též odkazuje na ustálenou rozhodovací praxi týkající se odborného vyjádření KVS: „*O tom, zda byl spáchán přestupek týrání zvířat ve smyslu § 4 odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, rozhoduje příslušný správní orgán v přestupkovém řízení,*

³⁵⁴ § 22 odst. 1 písm. m) 28 zákona na ochranu zvířat proti týrání

³⁵⁵ § 24a odst. 4 zákona na ochranu zvířat proti týrání

³⁵⁶ HŮLOVÁ, M. Zákon na ochranu zvířat proti týrání: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 29. 4. 2020], ustanovení § 24a

³⁵⁷ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 382

³⁵⁸ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 381

³⁵⁹ § 24a odst. 5 zákona na ochranu zvířat proti týrání

*nikoli orgán veterinární správy. Ten totiž v takovýchto případech pouze vydává závazné stanovisko ve smyslu § 149 správního řádu z roku 2004, které není samostatným rozhodnutím ve správním řízení. Účelem závazného stanoviska je toliko podat odborné závěry k projednávané věci, v daném případě to, zda se jednalo o týrání zvířat, či nikoliv. Právní hodnocení přestupkové věci do něj však nepatří, a proto obsahuje-li je, jako by nebylo.*³⁶⁰

Oprávnění zaměstnanců orgánu ochrany zvířat jsou vyjmenována v § 25 zákona na ochranu zvířat proti týrání. Patří mezi ně oprávnění od chovatelů bezplatně vyžadovat potřebné doklady a informace a kontrolované subjekty jsou povinny poskytnout jim nezbytnou součinnost, jakož i věcnou, osobní či pomoc nezbytnou k výkonu jejich činnosti. Smějí též pořizovat obrazovou dokumentaci. Zaměstnanci orgánů ochrany zvířat též mohou vstupovat do zařízení a objektů, kde jsou zvířata chována, kde je s nimi obchodováno, kde se konají veřejná vystoupení nebo kde jsou zvířata usmrcována anebo do provozoven útulků pro zvířata. Toto oprávnění se však nevztahuje na obydlí. Problematika nedotknutelnosti obydlí byla blíže rozebrána v podkapitole 5.5.6.1. Množina.

Zákon na ochranu zvířat proti týrání umožňuje obecnímu úřadu ORP na návrh krajské veterinární správy správním rozhodnutím uložit chovateli zvláštní opatření, v jehož rámci mu nařídí a zajistí umístění týraného zvířete do náhradní péče, vyžaduje-li to zdravotní stav zvířete, nebo pokud je zvíře týráno opakovaně týráno.³⁶¹ Tímto opatřením nezaniká vlastnické právo. Náklady spojené s náhradní péčí hradí osoba, jíž bylo zvíře odebráno.

Též může být chovateli nařízeno, aby zajistil opatření ke snížení počtu zvířat, dochází-li k jejich týrání.³⁶² Tímto opatřením ke snížení počtu zvířat může být i jejich usmrcení v souladu s tímto zákonem. Do roku 2013 se toto zvláštní opatření možno uložit pouze v případě, že se týrání týkalo zvířat hospodářských. Až na základě kritiky obecních úřadů, které tato ustanovení aplikují, byla specifikace zvířat odstraněna a nyní tímto opatřením lze postihnout i ty, jež týrají větší počty zvířat v zájmových chovech (např. na svých pozemcích „hromadí“ psy, ale nejsou jim schopni poskytnout dostatečnou péči, nebo jím lze poskytnout i tzv. množitele), protože statisticky dochází k týrání zvířat v zájmových chovech častěji, než v chovech hospodářských (vysvětlením proč

³⁶⁰ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 16. 8. 2011, č. j. 51 A 21/2010-49

³⁶¹ § 28a odst. 1 písm. a) zákona na ochranu zvířat proti týrání

³⁶² § 28a odst. 1 písm. b) zákona na ochranu zvířat proti týrání

tomu tak je, může být fakt, že chov hospodářských zvířat je spojen s dotacemi a ty jsou zas spojeny s dodržováním podmínek welfare). Nutno dodat, že opatřením ke snížení počtu zvířat není pouze jejich usmrcení, ale může jít například i prodej či darování.³⁶³ Náklady s opatřením na snížení počtu zvířat opět platí chovatel.

Dále může být chovateli nařízeno pozastavení činnosti, při které dochází k týrání zvířat, a to do doby odstranění závad. Pozastavení činnosti není zákazem činnosti.³⁶⁴ Jako příklad můžeme uvést pozastavení používání nákladního auta pro přepravu zvířat, které bylo poškozeno a jeho používáním můžou přepravovaným zvířatům vznikat poranění.³⁶⁵ Pozastavení činnosti není zákazem chovu a nezahrnuje povinnost chovatele zajistit náhradní péči o zvířata. Také může být vlastníkovvi zvířete v rámci zvláštního opatření nařízeno, aby zajistil utracení zvířete odborně způsobilou osobou, pokud by další přežívání tohoto zvířete bylo spojeno s trvalým utrpením³⁶⁶, nebo mu lze nařídit, aby umožnil provádění péče o zvíře na pozemcích či v objektech v jeho vlastnictví jinou osobou.³⁶⁷

Závěrem je třeba ke správní ochraně zvířat říct, že správní soudy se zabývají problematikou ochrany před týráním v užším slova smyslu, tedy omezování dobrých podmínek chovu, pouze zřídka. Je tomu tak proto, že zákon na ochranu zvířat proti týrání i veterinární zákon jsou normami spíše technického charakteru, kde je s určitou mírou utrpení zvířat, jež slouží pro lidskou potřebu nebo potěchu, počítáno.³⁶⁸

7.2.1. Přestupky fyzických osob

Pachatelem přestupku podle § 27 zákona na ochranu zvířat proti týrání může být pouze fyzická osoba, která svým zaviněným jednáním naplnila všechny znaky přestupku či jeho pokusu, je-li trestný.³⁶⁹ Jednáním se zde rozumí jak konání,

³⁶³ HŮLOVÁ, M. Zákon na ochranu zvířat proti týrání: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit.02.05.2020], ustanovení § 28a

³⁶⁴ § 28a odst. 1 písm. c) zákona na ochranu zvířat proti týrání

³⁶⁵ HŮLOVÁ, M. Zákon na ochranu zvířat proti týrání: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit.02.05.2020], ustanovení § 28a

³⁶⁶ § 28a odst. 1 písm. d) zákona na ochranu zvířat proti týrání

³⁶⁷ § 28a odst. 1 písm. e) zákona na ochranu zvířat proti týrání

³⁶⁸ VOMÁČKA, Vojtěch. Judikatura NSS: Ochrana zvířat proti týrání. Soudní rozhledy, Praha : C.H. Beck., Nakladatelství C.H. Beck, 2020, str. 6

³⁶⁹ § 13 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

tak i opomenutí. Z pohledu subjektivní stránky je vyžadováno zavinění. Postačí zavinění z nedbalosti, nestanoví-li zákon výslovně, že je potřeba úmysl.³⁷⁰

V první odstavci je uveden výčet jednání, která jsou přestupkem. Podle něj se přestupku dopustí fyzická osoba (bez dalších požadavků), která: propaguje týrání zvířat; týrá zvíře nebo utýrá zvíře; jako zákonný zástupce nezletilé osoby nebo osoby s omezenou svéprávností nepřekazí týrání zvířete touto osobou, o němž se hodnověrně dozví; bez zákonného důvodu usmrtí zvíře; usmrtí zvíře veterinárními prostředky, ačkoliv není osobou k tomu odborně způsobilou; vyrobí, doveze nebo prodá čelist'ovou nebo lepicí past; usmrtí zvíře při domácí porážce nebo rybu v rozporu se zákonem stanovenými pravidly, poruší zákaz odchyty volně žijících zvířat za účelem jeho chovu v zájmovém chovu nebo za účelem domestikace; provede pokus, projekt pokusů nebo pokus na pokusném zvířeti, pečuje o pokusné zvíře nebo usmrtí pokusné zvíře, bez toho aniž by k tomu byla odborně způsobilá; provede nebo přikáže provést projekt pokusů nebo pokus bez předchozího schválení státním orgánem příslušným ke schvalování projektů pokusů; odchytní zvíře ve volné přírodě, které má být použito k pokusům, aniž by byl splněna podmínka, že účelu pokusu nelze dosáhnout jinak; usmrtí pokusné zvíře v rozporu s požadavky stanovenými zákonem; neposkytne součinnost pracovníkům orgánů ochrany zvířat tím, že nesplní povinnost předvést zvíře nebo jiným způsobem maří výkon oprávnění těchto osob; pořádá kurz na úseku ochrany zvířat proti týrání bez akreditace; nesplní povinnost stanovenou na základě zákona na ochranu zvířat proti týrání nebo v obecně závazné vyhlášce obce; nesplní povinnost stanovenou přímo použitelným předpisem Evropské unie na úseku ochrany zvířat proti týrání, nebo v rozporu se zákazem uvedeným v zákoně na ochranu zvířat proti týrání chová nebo usmrtí zvíře výhradně nebo převážně za účelem získání kožešin.

Přestupku podle druhého odstavce se může dopustit už jen užší skupina pachatelů – fyzická osoba chovatel. Ten spáchá přestupek tím, že poruší podmínku týkající se ochrany při chovu psa nebo kočky; přepravuje zvíře v rozporu se zákonnými podmínkami; prodá nebo daruje zvíře v zájmovém chovu osobě mladší 15 let bez souhlasu rodičů nebo s omezenou svéprávností; chová druh zvířete vyžadující zvláštní péči v rozporu se zákonnými podmínkami nebo vykonává zakázanou činnost s volně žijícími zvířaty, jakou je například provoz pojízdného zvěřince, akvária či terária nebo třeba výcvik určitých druhů

³⁷⁰ § 15 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

novorozených primátů, ploutvonožců a kytovců pro cirkus, divadlo, varieté, film či jiné a k těmto účelem s nimi vstupovat na území státu nebo pokud neučiní opatření proti úniku zvířat v zájmových chovech.

Podle třetího odstavce může být subjektem přestupku fyzická osoba, která se ho jako chovatel hospodářských zvířat dopustí tím, že si nevyžádá vyšetření a zhodnocení stavu zvířete veterinárním lékařem v případě, že má v plánu přepravovat nemocné, vyčerpané nebo zraněné zvíře na porážku na jatkách; pokud zahájí přepravu takto stíženého zvířete bez toho, aniž by se předem přesvědčil, že bude zvíře na jatkách přijato nebo jej přepravuje na vzdálenost delší než 100 km; doveze hospodářské zvíře z třetích zemí bez zákonem vyžadovaného osvědčení; nezajistí provádění každodenní prohlídky hospodářských zvířat v intenzivních chovech; neučiní opatření nezbytná pro zabránění úniku hospodářských zvířat nebo nemá k dispozici nástroje a pomůcky k poskytnutí okamžité první pomoci, pomoci při porodu nebo nemoci, nakládce, vykládce a nástroje nezbytné k nezbytné porážce; nezajistí pro chov hospodářských zvířat dostatečně početný a odborně způsobilý personál s teoretickými i praktickými znalostmi o chovu hospodářských zvířat; chová hospodářská zvířata v intenzivním chovu bez zajištění poplašného systému větrání nebo bez pomocného systému větrání anebo v případě zjištěné závady automatických a mechanických zařízení neprovede náležité kroky k zajištění zdraví a příznivého stavu zvířat; nedodrží minimální standardy pro chov hospodářských zvířat upravené prováděcím předpisem ministerstva; při chovu kuřat chovaných na maso neplní podmínky chovu stanovené prováděcím právním předpisem či tímto zákonem; nevede, neuchovává a při kontrole nepředloží záznamy o chovu kuřat chovaných na maso; nepředává pověřené osobě hlášení o chovu kuřat chovaných na maso nebo neposkytne údaje a vzorky ministerstvem pověřené osobě zajišťující sběr a vědecky podloženou objektivní analýzu údajů týkajících se hejn kuřat chovaných na maso; neposkytne další zákonem požadované údaje; neprovede zaměstnancům a dalším osobám pečujícím o kuřata poučení týkající se požadavků ochrany zvířat 6 nebo pečuje o kuřata chovaná na maso bez zajištění osoby k tomu odborně způsobilé. Dále se dopustí přestupku chovatel prasat, pokud nezajistí, aby je ošetřovala o chovu prasat poučená a informovaná osoba nebo pokud si o předání pokynů a poučení o péči o prasata nevede záznamy.

Pachatelem přestupku podle § 27 odst. 4 zákona na ochranu zvířat proti týrání bude fyzická osoba jako chovatel druhu zvířete vyžadujícího zvláštní péči a dopustí se jej tím, že neoznámí změnu podmínek, za nichž došlo k vydání povolení chovu a které jsou podle zákona nezbytné k chovu takového zvířete.

Fyzická osoba se jako chovatel poskytující soustavnou nezbytnou péči handicapovanému zvířeti dopustí přestupku tím, že poruší povinnost spočívající v předcházení úniku handicapovaného zvířete.³⁷¹

Podle § 27 odst. 6 spáchá fyzická osoba se jako pořadatel přestupek tím, že nezajistí při veřejném vystoupení zvířat přítomnost fyzické osoby, která je schopna stanovit, zda je prostředí vhodné k zachování zdraví a welfare zvířat, umí bezpečně manipulovat s daným druhem zvířat, případně rozpoznat změny jejich chování a zjevné příznaky zhoršeného zdravotního stavu zvířat a organizačně zabezpečit ochranu zvířat při pořádání veřejného vystoupení. Přestupku se dopustí pořadatel i tím, že neoznámí konání veřejného vystoupení KVS a příslušné obci 14 dnů předem nebo pokud neoznámí KVS porušení podmínek ochrany zvířat účastníkem veřejného vystoupení a též, pokud neučiní poučení osob účastnících se veřejného vystoupení ohledně zásad ochrany zvířat a jejich pohody a manipulace se zvířaty a pomůckami.

Fyzická osoba se jako osoba odpovědná za péči o pokusná zvířata spáchá přestupek podle odstavce 7 tak, že nemá náležité vzdělání a kvalifikaci stanovenou zákonem nebo nezajišťuje pokusným zvířatům řádnou péči a dohled nad jejich životními podmínkami v daném zařízení či nezajišťuje osobám zacházejícím s pokusnými zvířaty informace o jednotlivých druzích, které jsou v zařízení umístěny.

Vedoucí projektu pokusů se může dopustit přestupku tak, že nezajistí, aby bolest, utrpení, strach nebo trvalé poškození pokusného zvířete byly minimalizovány na nejnižší možnou úroveň, dále aby projekty pokusů byly prováděny v souladu s projektem pokusů, který musí být zpracován a schválen odbornou komisí pro dobré životní podmínky pokusných zvířat a oznámen KVS a aby v případě porušení požadavků byla přijata a zaznamenána vhodná nápravná opatření, též aby po zahájení pokusu o něm byl veden protokol, a aby byla stanoveným osobám umožněna kontrola plnění podmínek projektu pokusů, včetně provádění zápisů o této kontrole do protokolu, současně pokud nezajistí, aby byla zabezpečena péče o pokusná zvířata a kontrolována činnost ošetřovatelů

³⁷¹ § 27 odst. 5 zákona na ochranu zvířat proti týrání

a též pokud nebude splněno, že pokus byl ukončen po dosažení cíle nebo nejpozději v termínu stanoveném projektem pokusů.³⁷²

Přestupek spáchá i vedoucí projektu pokusů nebo jeho zástupce se dopustí přestupku tím, že se jako člen odborné komise pro zajišťování dobrých životních podmínek pokusných zvířat nebo jako člen příslušného státního orgánu ke schvalování projektů pokusů účastní na zpracování stanoviska, které se týká jejich projektů pokusu.³⁷³

Subjektem přestupku mohou být i fyzická osoba se jako osoba odpovědná za péči o pokusná zvířata, vedoucí projektu pokusů, jeho zástupce, nebo jiný kvalifikovaný odborník, anebo člen odborné komise pro zajišťování dobrých životních podmínek pokusných zvířat, kteří se jej dopustí tím, že nejsou držitelem platného osvědčení o odborné způsobilosti k navrhování pokusů a projektů pokusů.³⁷⁴

Fyzická osoba se jako provozovatel útulku nebo záchrané stanice spáchá podle § 27 odst. 11 přestupek také tím, že nesplní některou ze svých zákonných povinností spočívajících ve vlastnictví dokladu o odborné způsobilosti a vedení svého provozního řádu zabezpečujícího pohodu zvířat a organizaci práce v takovém zařízení, evidence přijatých a vydaných zvířat a úniků zvířat z útulku.

Tresty za přestupky fyzických osob dělí zákon na ochranu zvířat proti týrání do tří skupin. Podle nich lze uložit pokutu až do výše 50 000 Kč, až do výše 200 000 Kč a za ty nejzávažnější přestupky umožňuje zákon uložit pokutu až do výše 500 000 Kč. Spolu s peněžitým trestem lze za určitých podmínek uložit i zákaz chovu zvířat na dobu až 5 let, trest propadnutí zvířete, anebo zákaz činnosti.

Zákaz chovu udělí pachateli přestupku obecní úřad ORP v případě, že existuje důvodná obava, že ten neposkytne týranému zvířeti péči potřebnou s ohledem na jeho zdravotní stav, nebo je zde obava, že bude v týrání zvířete pokračovat, či že začne chovat stejným způsobem další zvířata.³⁷⁵ Uložení zákazu chovu může být z pohledu praxe pro pachatele mnohem efektivnějším trestem než uložení pokuty, jelikož ty od něj musí být často zdlouhavě vymáhány, hlavně v případě insolventních pachatelů.

³⁷² § 27 odst. 8 zákona na ochranu zvířat proti týrání

³⁷³ § 27 odst. 9 zákona na ochranu zvířat proti týrání

³⁷⁴ § 27 odst. 10 zákona na ochranu zvířat proti týrání

³⁷⁵ § 27b odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání

A je to opět obecní úřad ORP, kdo spolu s peněžitým trestem může uložit propadnutí týraného zvířete, a to opět v případech, kdy hrozí, že pachatel bude v týrání zvířete pokračovat, nebo že mu neposkytne potřebnou péči, která je vzhledem k jeho zdravotnímu stavu nezbytná.³⁷⁶ Účelem tohoto trestu je zbavení vlastníka, který zvíře týral, vlastnického práva ke zvířeti. Než byl tento institut včleněn do právního řádu, umožňoval zákon na ochranu zvířat proti týrání obecním úřadům ORP jedinou možnost, jak zvíře odebrat z péče „tyrana“. Tou byla náhradní péče o týrané zvíře. V případě tohoto zvláštního opatření, ale nezaniká jeho vlastnické právo, a tak je povinen nést veškeré náklady s náhradní péčí spojené vlastník. To se však často setkává s nevolí a neochotou vlastníků hradit tyto náklady, což v reálu znamená, že náklady na náhradní péči nesl pouze obecní úřad ORP.³⁷⁷ A takové náklady mohou být pro obecní rozpočet velmi zatěžující, hlavně v případě menších obcí. Což může v extrémních situacích vést až k tomu (a tyto případy nejsou bohužel pouze hypotetické), že příslušný obecní úřad si snadno předem spočítá, jaké náklady by mu v souvislosti s řešením nahlášeného případu týrání zvířat mohly vzniknout, a proto nad nimi raději „přivře oči“. Avšak v případě odebrání týraného zvířete se má situace tak, že jeho vlastníkem se nově stane stát, konkrétně Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, který tyto výlohy ponese (ohledně následujícího postupu ÚZSVM je více informací k nalezení v podkapitole 5.5.6.1. Množirna).

7.2.2. Přestupky právnických a podnikajících fyzických osob

Přestupky podle § 27a zákona na ochranu zvířat proti týrání mohou spáchat pouze právnické nebo podnikající fyzické osoby. Stejně jako u přechodícího paragrafu, je u některých případů nezbytné, aby tyto právnické nebo fyzické podnikající osoby, oplývaly další vlastností, pro to, aby mohly být pachatelem konkrétního přestupku. Musí být např. chovatelem, chovatelem hospodářských zvířat, drůbeže, druhů vyžadujících zvláštní péči, handicapovaných zvířat, chovatelem či uživatelem pokusných zvířat, provozovatel podniku, provozovatel útulku nebo záchranné stanice, aj. Může se jednat i o samostatné druhy právnických osob – církve a náboženské společnosti.

³⁷⁶ § 27b odst. 2 zákona na ochranu zvířat proti týrání

³⁷⁷ HŮLOVÁ, M. Zákon na ochranu zvířat proti týrání: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 27. 4. 2020], ustanovení § 27b

V případě odpovědnosti právnické osoby za přestupek, není možné vyžadovat zavinění, jelikož jde o umělou osobu, která nemá vůli³⁷⁸. A kde není vůle, nemůže být ani zavinění. Bude tak platit objektivní odpovědnost, která vzniká bez ohledu na zavinění fyzické osoby, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě. „*Nepřihlíží se tak k okolnostem subjektivní povahy. Vyžadováno je pouze to, aby zde existovalo určité protiprávní jednání, jeho negativní následek a příčinná souvislost mezi tímto jednáním a následkem. Je tomu tak především z praktických důvodů, protože porušení povinností stanovených právnické osobě je často výsledkem činnosti fyzických osob za ni jednajících a bylo by zdlouhavé a obtížné zjišťovat a dokazovat zavinění těchto osob. Proto právnická osoba odpovídá za následek.*“³⁷⁹

Skutkové podstaty přestupků právnických a podnikajících fyzických osob jsou z velké části shodné se skutkovými podstaty přestupků fyzických osob (jedná se o nežádoucí jednání uvedená v § 27a odst. 1 až 8 a 17. Proto zde budou následně rozebrány pouze skutkové podstaty, kterých se s výše uvedenými neshodují.

Přestupku se dopustí právnická nebo podnikající fyzická osoba, která na základě živnostenského oprávnění chová zvířata pro zájmové chovy pro účely obchodu, tím, že nevede evidenci o počtech nakoupených a prodaných zvířat, včetně informací o jejich původu, nebo prodá zvíře určené pro zájmové chovy bez poskytnutí písemných informací o podmínkách chovu a péči o pohodu a zdraví kupovaného zvířete kupujícímu, nebo poskytne nesprávné nebo neúplné informace nebo za takové informace vyžaduje úhradu. Stejná osoba, spolu s právnickou nebo podnikající fyzickou osobou, která na základě živnostenského oprávnění provozuje jezdeckou firmu či povoznictví nebo chová zvířata pro cirkusová či veřejná vystoupení, spáchá přestupek tak, že neoznámí nejpozději 30 dnů před zahájením nebo ukončením podnikání výkon živnosti, druhy a počty zvířat příslušné krajské veterinární správě nebo nedoloží, jakým způsobem bude zabezpečena péče o zvířata, jejich zdraví a pohodu v případě zahájení činnosti.³⁸⁰

Přestupku na úseku ochrany zvířat se může dopustit také církev nebo náboženská společnost, jejichž zvyky či obřady vyžadují zvláštní metody porážky zvířat. A to v případě, že takovou porážku zvířete neprovede v souladu

³⁷⁸ Pozn.: Vůle bývá definována jako vnitřní psychický vztah osoby k následkům jejího jednání.

³⁷⁹ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2020, s. 144

³⁸⁰ § 27a odst. 9 zákona na ochranu zvířat proti týrání

s rozhodnutím ministerstva o udělení povolení k porážce zvířat pro potřeby církví a náboženských společností, jejichž náboženské obřady stanoví zvláštní metody porážky zvířat a v souladu se stanovenými veterinárními podmínkami pro provádění takové porážky.³⁸¹

Provozovatel podniku³⁸² se podle §27a odst. 11 dopustí přestupku tím, že nezajistí, aby usmrcování zvířat nebo úkony s porážením související prováděla osoba podle zákona odborně k tomu způsobilá nebo si o nich nevede anebo neuchovává záznamy či jim nezajistí v průběhu výuky k získání kvalifikace odborný dohled.

Subjektem přestupku je i chovatel, který jako podnikatel chová kožešinová zvířata, který neoznámí, kdy mají být zvířata usmrcena, nebo nevede nebo neuchovává záznamy o sobích údajích a odborné způsobilosti osob, které kožešinová zvířata usmrcují.³⁸³ V tomto případě autorka zastává názor, že se jedná o skutkovou podstatu přestupku, která měla ze zákona na ochranu zvířat proti týrání, spolu s úpravou §5c, zmizet spolu se zákazem kožešinových farem. Vzhledem k tomu, že podle § 5 odst. 7 zákona na ochranu zvířat proti týrání se obecně zakazuje se chov a usmrcování zvířat výhradně nebo převážně za účelem získání kožešin, není podle autorky možné, aby někdo podnikal v chovu kožešinových zvířat. Když z definice „kožešinových zvířat“, kterou poskytuje čl. 2 písm. m) Nařízení Rady (ES) č. 1099/2009 o ochraně zvířat při usmrcování vyplývá, že jsou to savci chovaní primárně k produkci kožešin, jako jsou norci, tchoři, lišky, mývalové, nutrie a činčily.

V odstavcích 13 až 16 paragrafu 27a zákona na ochranu zvířat proti týrání jsou uvedena nelegální jednání, kterého se mohou dopustit právnické nebo podnikající fyzické osoby jako chovatel, dodavatel, anebo uživatel pokusných zvířat. Zákon na ochranu zvířat proti týrání stanoví pro tyto osoby velmi striktní a podrobné podmínky, tudíž i skutkové podstaty těchto přestupků, kterých se dopustí porušením těchto zákonných podmínek, jsou velmi obsáhlé. Avšak vzhledem k úzké specializaci této problematiky, která úplně nekoresponduje s tématem práce, nejsou tyto přestupky podrobněji rozebrány, jelikož by znamenaly pro tuto práci zátěž co do jejího rozsahu.

³⁸¹ §27a odst. 10 zákona na ochranu zvířat proti týrání

³⁸² Tím se rozumí fyzická nebo právnická osoba řídící podnik provádějící usmrcování zvířat nebo související úkony spadající do oblasti působnosti Nařízení Rady (ES) č. 1099/2009.

³⁸³ §27a odst. 12 zákona na ochranu zvířat proti týrání

Přestupek spáchá i právnická nebo podnikající fyzická osoba jako školicí pracoviště tím, že při pořádání kurzů na úseku ochrany zvířat proti týrání nedodrží zákonné podmínky nebo nesplní některou z povinností, které jí zákon ukládá³⁸⁴.

Posledním přestupkem, který může spáchat pouze fyzická podnikající osoba, jakožto určený veterinární lékař, který v rozporu se zákonem neprohlédne pokusné zvíře odchycené ve volné přírodě nebo neučiní kroky k minimalizaci utrpení takového zvířete.³⁸⁵

Tresty za přestupky fyzických osob podnikajících nebo právnických osob korespondují s těmi, které lze uložit za přestupky osob fyzických. Jedná se opět o peněžité tresty do výše 50 000 Kč, 200 000 Kč nebo 500 000 Kč a spolu s nimi lze za určitých podmínek uložit zákaz činnosti, trest propadnutí zvířete nebo zákaz chovu až na 5 let.

³⁸⁴ §27a odst. 18 zákona na ochranu zvířat proti týrání

³⁸⁵ §27a odst. 19 zákona na ochranu zvířat proti týrání

8. Slovenská právní úprava

Pro komparaci tuzemské právní úpravy v oblasti ochrany zvířat proti týrání s některou ze zahraničních úprav jsem si vybrala tu slovenskou. Tamní regulace ochrany zvířat je z části podobná té naší, v některých částech se liší a jistě lze najít i podoblasti úpravy, kde by si Česká republika mohla vzít ze Slovenské republiky příklad.

8.1. Soukromoprávní úprava

I ve slovenském soukromém právu prošlo postavení zvířete v posledních letech zásadní změnou. Donedávna bylo zvíře považováno za věc, bez jakýchkoli dalších privilegií. To se změnilo od 1. 9. 2018, kdy vešla v účinnost novela slovenského občanského zákoníku³⁸⁶, která mění právní postavení zvířat. Slovenský zákon č. 40/1964 Z.z., občiansky zákonník, obsahuje ve své deváté hlavě, označené jako „*Vymedzenie niektorých pojmov*“, §§ 118–120, kde jsou vymezeny „*Veci a práva*“. Podle § 118 odst. 1 *sú predmetom občianskoprávných vzťahov veci, živé zvieratá, a pokiaľ to ich povaha pripúšťa, práva alebo iné majetkové hodnoty*. Problematika zvířat je dále rozvinuta v § 119 odst. 3 tak, že *živé zviera má osobitný význam a hodnotu ako živý tvor, ktorý je schopný vnímať vlastnými zmyslami a v občianskoprávných vzťahoch má osobitné postavenie. Na živé zviera sa vzťahujú ustanovenia o hnutel'ných veciach; to neplatí ak to odporuje povahe živého zvieratá ako živého tvora*. Z toho je na první pohled zřejmé, že slovenská úprava prakticky kopíruje tu českou. I zde vygradovala dlouholetá snaha aktivistů a milovníků zvířat a došlo k vytvoření právní úpravy, která vychází z filozofického a právního vývoje za poslední desetiletí a která zároveň reflektuje současné chápání zvířete jako živé bytosti a též vztah mezi člověkem a zvířetem.³⁸⁷

Jedinou odlišností je, že ustanovení o zvláštním postavení zvířat, která již nejsou věcmi, bylo zakomponováno do českého právního řádu s účinností od 1. 1. 2014, avšak na Slovensku k této změně došlo až o více jak 4, 5 roku později.

³⁸⁶ zákon č. 184/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

³⁸⁷ Novela Občianskeho zákonníka od 1.9.2018 a od 1.1.2019 [online].[cit.10.5.2020]. Dostupné na: <https://www.ppn.sk/33/novela-obcianskeho-zakonnika-od-1-9-2018-a-od-1-1-2019-uniqueiduc hxzASYZNBHI7G8uaRB3rKq7yNDAaWenGPOsEYHWDs/>

Současně je třeba upozornit, že tato novela občanského zákoníku se zatím nikterak nepromítla do práva veřejného, jelikož podle ustanovení § 130 ods. 1 písm. a) slovenského trestního zákoníku³⁸⁸ se pro jeho účely věci rozumí *hnuteľná vec alebo nehnuteľná vec, byt alebo nebytový priestor, zvierat, ak z jednotlivých ustanovení tohto zákona nevyplýva niečo iné*. Z toho vyplývá, že pro účely trestního práva je zvíře nadále považováno za věc (bez ohledu na to, či jde o mrtvé anebo živé zvíře).³⁸⁹

8.2. Veřejnoprávní úprava – správněprávní

V současné době na Slovensku neexistuje speciální zákon, který by se zabýval právní ochranou zvířat. I když po rozpadu Československé republiky, v roce 1995, přijala Slovenská republika zákon č. 115/1995 Z. z., o ochrane zvierat. Přijetí této normy bylo položením základnu pro efektivní právní ochranu zvířat na Slovensku, jelikož regulovala chov a držení zvířat, žádoucí způsoby zacházení se zvířaty, podmínky pro jejich přepravu i předpoklady pro jejich usmrcování. V roce 2002 došlo z důvodu harmonizace slovenského práva s právem unijním (vzhledem k připravovanému vstupu Slovenské republiky do EU) ke zrušení zákona o ochrane zvierat a nahradil jej nový zákon, který však spadal více do oblasti veterinární péče než do oblasti ochrany zvířat. Jednalo se o zákon č. 488/2002 Z. z., o veterinárnej starostlivosti, který byl posléze nahrazen stávajícím zákonem č. 39/2007 Z. z., o veterinárnej starostlivosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o veterinárnej starostlivosti“)³⁹⁰. Ten spadá do systému veterinární péče a jeho předmětem jsou veterinární požadavky na ochranu zvířat; kontrola, prevence a diagnostika některých chorob zvířat; požadavek na produkty živočišného původu; výkon státní správy a odborných veterinárních činností.³⁹¹ Z uvedeného plyne, že stejně jako v české právní úpravě veterinární zákon, tak i jeho slovenská obdoba - zákon o veterinárnej starostlivosti, je spíše technickou normou, zaobírající se ve své podstatě převážně veterinárními požadavky na živočišnou výrobu, než aby jeho hlavním cílem bylo zajištění welfare a ochrany zvířat proti týrání jako takové.

³⁸⁸ zákona č. 300/2005 Z. z., trestný zákon

³⁸⁹Zviera bude aj nebude vecou a návrh na zavedenie novej skutkovej podstaty trestného činu [online].[cit.10.05.2020]. Dostupné na: <https://www.ulpianus.sk/blog/zviera-bude-aj-nehude-vecou-a-navrh-na-zavedenie-novej-skutkovej-podstaty-trestneho-cinu/>

³⁹⁰MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 182

³⁹¹ KOŠIČIAROVÁ, S. a kol. Právo životného prostredia. 2., zmenené a rozšírené vydání, Aleš Čeněk, 2009, s. 474

V § 1 odst. 1 písm. a) zákona o veterinárnej starostlivosti sice nalezneme ustanovení, že jeho předmětem jsou (mj.) veterinární požadavky na zdraví zvířat a jejich zárodečné produkty z hlediska zdraví zvířat a na ochranu zvířat, avšak samotné ochraně zvířat věnuje jediný paragraf. Jedná se o § 22 zákona o veterinárnej starostlivosti nazvaný „*Ochrana zvierat*“. I přes to, že je slovenská právní ochrana upravena v jednom paragrafu, je nutné ukázat na to, že s účinností od 1. 9. 2018 prošel výraznější změnou a došlo k jeho značnému rozšíření (z 9 odstavců na 20). Byl rozšířen výčet jednání, které jsou považována za týrání, byla zavedena definice utýrání a došlo k bližší úpravě zřízení a provozu karanténních zařízení a útulků pro zvířata a též byla specifikována problematika vlastnického práva k nalezeným zvířatům. Ono rozšíření paragrafu, zabývajícího se ochranou zvířat, jistě souvisí se souběžnou (výše popsanou) soukromoprávní změnou v chápání zvířat. Společně jsou jakýmsi vyvrcholením zájmu společnosti na zvýšení ochrany zvířat a zlepšení jejich postavení tím, že byla právně odlišena od věci a také tím, že došlo k rozšíření veřejnoprávní úpravy ochrany zvířat proti týrání.

Vlastník zvířete nebo držitel zvířete je povinen při chovu nebo držení zvířete zabezpečit jeho ochranu a pohodu, kterou se rozumí dosažení takového vztahu mezi prostředím a každým jednotlivým zvířetem, které s ohledem na druh zvířete, stupeň jeho vývoje, přizpůsobení se a domestikaci zaručí jeho dobrý zdravotní stav, fyziologické potřeby a etologické potřeby, dostatečnou volnost pohybu, sociální vztahy, rozvíjení jeho daností a fyziologické projevy chování, a to dodržením požadavků na kontrolu zvířat; ustájení zvířat a na používání zařízení; krmení, napájení, podávání léků, veterinárních léků a přípravků; chov zvířat a vykonávání zákroků na nich; vedení záznamů; přepravu zvířat; vykonávání postupů na zvířatech a na chov a dodávání zvířat na vykonávání postupů na nich; ochranu zvířat po čas jejich usmrcování či zabíjení; ochranu volně žijících zvířat a nebezpečných zvířat chovaných v zajetí a ochranu společenských zvířat.³⁹² Velmi zjednodušeně by se dalo říci, že tento první odstavec v sobě velmi volně a velice obecně obsahuje celou úpravu právní ochrany zvířat proti týrání na Slovensku a zcela jednoznačně nemůže být považován za dostačující ekvivalent české právní úpravy v podobě zákona na ochranu zvířat proti týrání.

³⁹² § 22 odst. 1 zákona o veterinárnej starostlivosti, volně přeloženo

Odpověď na otázku, komu je slovenskou správní úpravou ochrana zvířat proti týrání poskytována nalezneme až v šestém odstavci § 22, když stanoví, že zákazy podle odstavce 2 a 4 (které budou následně rozebrány) se vztahují pouze na obratlovce.

Odstavec 2 v §22 zákona o veterinárnej starostlivosti zakazuje týrání zvířat a zároveň poskytuje výčet jednání, která se za týrání považují. Jde o konání, s výjimkou odůvodněného zdravotního a schváleného postupového důvodu, kterým se:

- způsobí zvířeti trvalé nebo dlouhodobé poškození zdraví,
- usmrtí zvíře z jiného než zákonem povoleného důvodu,
- bez použití anestezie, pokud je potřebná, způsobí zvířeti trvalé nebo dlouhodobé porušení neobnovitelných částí organismu, kromě sterilizace samic a kastrace samců, broušení zobáků a kastrace kohoutků, kupírování části ocasu psů v souladu s uznanými plemennými znaky do věku 14 dnů a kupírování části ocasu malých přežvýkavců narozených na území Slovenské republiky do věku osmi dnů, odrohování mláďat domácích přežvýkavců do věku osmi týdnů při dodržení podmínek zabraňujících rozšiřování chorob a vyjma odstraňování paspárků u psů, které může vykonávat jen osoba odborně způsobilá,
- způsobí zvířeti trvalá anebo dlouhodobá porucha chování,
- překročí biologické schopnosti zvířete anebo se zvířeti způsobí nepřiměřená bolest, poranění nebo utrpení,
- omezuje výživa a napájení zvířete, čím se poškozuje jeho zdravotní stav,
- způsobí zvířeti zbytečné utrpení nebo bolest tím, že se nevyлéčitelně nemocné, slabé nebo vyčerpané zvíře, pro které je další přežívání spojené s trvalou bolestí a utrpením, vydá pro jiný účel než na neodkladné bezbolestné usmrcení,
- způsobí zvířeti bolest nebo utrpení tím, že se použije jako živá návnada,
- zvíře dopuje nebo se mu podá omamná či chemická látka, která poškozuje jeho zdraví nebo která navozuje nefyziologický stav, nebo se mu podá potrava, která obsahuje látky nebo předměty, které mu způsobují bolest, utrpení nebo ho jinak poškozují, kromě odůvodněných zdravotních a schválených postupových důvodů,

- použití podnětu, předmětu nebo pomůcky, které vyvolávají bolest, způsobují klinicky zjevné poranění nebo klinicky prokazatelné negativní změny v činnosti nervové soustavy nebo jiných soustavách zvířete,
- zasáhnutí do průběhu porodu způsobem, který zvětšuje bolest nebo poškozuje zdraví zvířete,
- štvete zvíře proti zvířeti, cvičíte nebo zkoušíte zvíře na jiném živém zvířeti, kromě sokolnického výcviku na lov zvěře a přípravy zvířete na jeho vypuštění do volné přírody a používáte zvíře jako návnadu kromě schválených pokusných důvodů. Za štvání, cvičení a zkoušení na jiném živém zvířeti se nepovažuje použití psa využívaného pro lovecké účely podle zvláštního předpisu a použití psa na pastýřské účely,
- opustíte zvíře s úmyslem zabavit se ho. Za opuštění se nepovažuje vypuštění volně žijícího zvířete do jeho přirozeného prostředí, pokud to dovoluje zdravotní stav zvířete a charakter prostředí,
- zvíře chováte v nevhodných podmínkách anebo tak, že si zvíře samotné způsobuje utrpení a bolest nebo si zvířata způsobují utrpení a bolest navzájem,
- použijete elektrický proud k omezení pohybu končetin zvířat anebo znehybnění zvířete s výjimkou použití elektrického ohradníku nebo přístroje pro elektrické omračování a usmrcování zvířat,
- zbavují ryby šupin nebo ploutví při manipulaci se živými rybami nebo se jim vtlačují oči do očnic,
- použijete živé zvíře na krmení takového druhu zvířat, u kterého není takový způsob výživy z biologického hlediska nezbytný.

Upravena je zde i problematika utýrání³⁹³, kterým se rozumí přivodění smrti zvířete v důsledku bolestivého nebo jiného krutého, surového nebo trýznivého způsobu jednání člověka. Za takové jednání se považuje i situace, kdy zvíře výše uvedené jednání přežije, ale má za následek nevyhnutelnou eutanazii zvířete z důvodu následků utrpení nebo usmrcení zvířete způsobem uvedeným v odstavci 2.

Dále se zákonem o veterinární starostlivosti zakazuje použít zvíře jako cenu nebo prémii v soutěži a při výstavě zvířat; použít živé zvíře v umělecké produkci nebo reklamě bez oznámení veterinární a potravinové správě; použít zvíře uvedené v seznamu vydaným ministerstvem v souladu s všeobecně

³⁹³ § 22 odst. 3 zákona o veterinární starostlivosti

závazným právním předpisem na veřejné vystoupení či pro výcvik na takové vystoupení, to neplatí pro použití zvířete pro vědecké či vzdělávací účely podle zvláštního předpisu, na použití dravce na sokolnické vystoupení; propagovat týrání zvířat; vykonávat odborné veterinární činnosti v rozporu se zákonem; zabít gravidní zvíře, kromě případu, kdy je na základě odborného posouzení veterinárním lékařem zřejmé, že je bezprostředně ohroženo zdraví matky nebo plodu.

Podle § 22 odst. 5 zákona o veterinární starostlivosti patří mezi zákonné důvody, kdy je možno zabít zvíře: případy okolností vylučujících protiprávnost, kterými jsou nutná obrana a krajní nouze; usmrcení hospodářského zvířete využívaného na získání produktu živočišného původu nebo živočišných vedlejších produktů; usmrcení zvířete podle schváleného postupu; bezbolestné usmrcení zvířete z důvodu jeho nevléčitelné choroby, závažného poranění či z důvodu věku, pokud je jeho další přežívání spojeno s nepřetržitou bolestí nebo utrpením, bezbolestné usmrcení zvířete po předchozím zbavení vědomí může vykonat pouze veterinární lékař s výjimkou skončení utrpení zvířete v naléhavých případech, kdy není možné rychle zabezpečit pomoc veterinárního lékaře; usmrcení zvířete při eradikaci, kontrole, prevenci a diagnostice chorob, deratizaci a dezinfekci; usmrcení nechtěného zvířete veterinárním lékařem, když pro zvíře není možné zabezpečit náhradní péči, to neplatí pro služební zvíře a hospodářské zvíře, ulovení zvířete povoleným zvířetem; ulovení invazního nepůvodního druhu zvířete podle zvláštního předpisu.

Za porušení zákazu týrání či dalších jednání (podle odstavce 2 a 4) hrozí fyzické osobě pokuta ve výši od 400 do 1000 eur, v případě porušení těchto zákazů fyzickou osobou podnikající nebo právnickou osobou je možné uložit pokutu ve výši 1 750 až 20 000 eur.

Osmý odstavec upravuje další povinnosti chovatelů zvířat a problematiku úniků zvířat. Podle něj je držitel zvířete povinen zabezpečit opatření k zabránění úniku zvířete, jeho neplánovaného rozmnožování nebo nežádoucího rozmnožování. V případě, že dojde k úniku zvířete z farmového chovu, je držitel zvířete povinen tuto skutečnost bezodkladně oznámit loveckému revíru, do kterého zvíře uniklo a orgánu státní lovecké správy a do deseti dnů zabezpečit jeho odchyt. Pokud držitel odchyt nezabezpečí, zvíře, které uniklo z farmového chovu, se stává zvěří podle zvláštního předpisu.

Ministerstvo a obce zabezpečujú zřízení nebo provoz karanténních stanic a útulků pro zvířata (společně dále pouze „zařízení“) anebo se podílejí na jejich zřízení a provozu podílejí.

Obec je povinná zabezpečit odchyt toulavých zvířat na území obce a jejich umístění do zařízení pouze prostřednictvím osoby k tomu způsobilé. Dále je obec povinná převzít od nálezce zvíře nalezené na jeho území a umístit ho do zařízení. Obec zabezpečuje péči o toulavé zvíře od okamžiku jeho převzetí a poté, co nabude vlastnictví k takovému zvířeti, může vlastnické právo ke zvířeti bezplatně na zařízení převést. V případě, že nálezce odevzdá toulavé zvíře přímo zařízení, má zařízení povinnost nejpozději do druhého dne od převzetí uvědomit obec, na jejímž území bylo zvíře nalezeno. Zařízení má povinnosti při převzetí zvířete ověřit jeho identifikaci, a pokud zvíře není individuálně označené, učiní tak, a to s ohledem na specifika každého druhu. V případě, že se vlastník odchyceného zvířete nepřihlásí do tří měsíců ode dne jeho umístění v zařízení, přechází vlastnictví na obec, na jejímž území bylo zvíře nalezeno.

Ministerstvo dále zřizuje a zabezpečuje provoz a stanic pro zvířata, které slouží k umístění zvířat podléhajícím veterinárním opatřením nařízeným orgánem veterinární správy v souvislosti s jejich ochranou, dobrými životními podmínkami a veterinárními opatřeními při obchodě s ostatními členskými státy i se státy třetích zemí (dále jen „stanice“). V zařízení nebo stanici může být umístěno také zvíře zajištěné orgány činnými v trestním řízení pro účely trestního řízení zejména v případech týrání zvířat; zvířata, která byla předmětem nelegálního obchodu; zvířata, která způsobila újmu na životě, zdraví nebo majetku nebo zvířata zadržaná v průběhu veterinární kontroly. O umístění zvířete v zařízení rozhoduje veterinární inspektor při kontrole na místě.

V § 23 zákona o veterinární starostlivosti je upravena domácí porážka zvířat. Podle něj lze skot, prasata, ovce, kozy a zvěř z farmového chovu lze zabíjet u chovatele, pokud maso a orgány z nich získané jsou určeny pro soukromou domácí spotřebu a jsou splněny i další zákonné podmínky, jako že tato porážka je den předem nahlášena krajské veterinární a potravinové správě, jsou dodrženy požadavky na ochranu zvířat v průběhu porážky. Za soukromou domácí spotřebu zákon považuje spotřebu chovatele a jeho osob blízkých ve smyslu § 116 občianskeho zákonníku.

Závěrem je vhodné uvést zhodnocení slovenské ochrany zabezpečované správním právem a jeho komparaci s úpravou českou. Jak již bylo řečeno výše,

slovenská právní úprava ochrany zvířat proti týrání není zpracována do samostatného speciálního zákona, je prakticky obsažena do jediného odstavce normy, jejímž hlavním účelem je veterinární péče a požadavky na živočišné produkty. I přes to celkem jasně stanoví, která jednání týkající se zvířat jsou považována za týrání, popisuje i další konání, která jsou zakázána. Současně definuje zákonné důvody, pro které je možné zvíře zabít. Nicméně by zde autorka práce ráda upozornila na případy, kdy slovenská úprava činí výjimky v případech, které česká právní úprava považuje za nežádoucí. Jde o situaci, kdy za týrání podle § 22 odst. 2 písm. c) zákona o veterinárnej starostlivosti není považováno kupírování části ocasu psů v souladu s uznanými plemennými znaky do věku 14 dnů a odstraňování paspárků u psů, které sice může vykonávat jen osoba odborně způsobilá, ale takové jednání by na území České republiky naplňovalo znaky týrání podle § 4 odst. 1 písm. g) zákona na ochranu zvířat proti týrání.

Za velice kontroverzní považuje autorka slovenským právem předpokládanou možnost usmrcení nechtěného zvířete veterinárním lékařem, když pro zvíře není možné zabezpečit náhradní péči (neplatí pro služební a hospodářská zvířata). Takové ustanovení je v absolutním rozporu se základním principem české právní ochrany zvířat, že nikdo nesmí bez důvodu usmrtit zvíře. Nadbytečnost zvířete v žádném případě není v českém právním řádu zákonným důvodem pro jeho usmrcení a takový postup by byl považován za týrání.

Avšak existuje i oblast slovenské úpravy právní ochrany zvířat, kterou by se Česká republika mohla (a podle názoru autorky práce dokonce i měla) inspirovat. Podle § 12 odst. 2 zákona o veterinárnej starostlivosti totiž může úředně pověřený veterinární lékař při výkonu kontroly v případě existence důvodného podezření, že je ohrožen život, zdraví nebo ochrana zvířat vstupovat do obydlí. I v české právní úpravě byly snahy o zavedení takového oprávnění pověřené osoby veterinární správy, avšak tyto tendence zatím nebyly úspěšné pro tvrzený rozpor s ústavním právem na nedotknutelnost obydlí. Alespoň malým krokem vpřed v této sféře může být fakt, že v Poslanecké sněmovně bude v nejbližších měsících jednáno o návrhu novely zákona na ochranu zvířat proti týrání, která by mohla přinést nové oprávnění policie vstoupit do obydlí, bude-li mít důvodné podezření, že se tam nachází týrané zvíře.³⁹⁴

³⁹⁴Idnes.cz, Zákaz klecových chovů slepic neprošel, právo policie vstoupit do obydlí ano, [online]. [cit.31.08.2020]. Dostupné na: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/ochrana-zvirat-proti-tyrani-klecove-chovy-slepice.A200610_084300_domaci_kop

Na zákon o veterinárnej starostlivosti navazujú i prováděcí vyhlášky *Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky*. Z těch stojí za zmínku vyhláška č. 123/2008 Z. z., *o podrobnostiach o ochrane spoločenských zvierat a o požiadavkách na karanténne stanice a útulky pre zvieratá* (ďalej jen „vyhláška o podmímkách ochrany zvierat v zájmovém chovu“), která stanoví požadavky na ochranu zvierat v zájmovém chovu obecně a ďalej samostatně vymezuje specifické nároky na ochranu psů, koček, frettek, hlodavců a králiků, akvarijských ryb. Její součástí je i úprava karanténnych stanic a útulků pro zvierata. Tato vyhláška bude ještě zmíněna níže v souvislosti se speciálním zákonem o podmímkách držení psů. Další je vyhláška *Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky* č. 143/2012 Z. z., *o chove nebezpečných živočíchov*. Zde je určeno, která zvierata jsou za nebezpečného živočicha považována a tiež definuje požadavky na jejich držení a chov. Od roku 2019 existuje vyhláška *Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky* č. 350/2019 Z. z., *ktorou sa ustanovujú podrobnosti o použití zvierat na účely verejného vystúpenia alebo výcviku za účelom verejného vystúpenia a zoznam zvierat na účely verejného vystúpenia*. Ta v sobě obsahuje podrobnosti o možnosti drezury zvierat za účelom veřejného vystoupení. Snaží se o ochranu zvierat při drezuře tím, že celkem podrobně stanoví, jaká jednání jsou zakázána a jaká žádoucí a obsahuje i seznam zvierat, jejichž použití je na veřejné vystoupení zakázáno (zvierata z řádu šelmy s výjimkou psa domácího, kočky domácí a fretky domácí, zvierata z řádu primátů, zvierata z čeledi slonovitých, delfinovitých, hrochovitých, žirafovitých, a nosorožcovitých). Ostatní prováděcí vyhlášky se týkají převážně identifikace a registrace jednotlivých druhů zvierat, nebo úpravou činnosti a vzdělání veterinárních lékařů.

Slovenské právní ochrana zvierat stojí i na speciálních zákonech, jimiž chrání určité druhy zvierat. Jedním z nich je zákon č. 282/2002 Z. z., *ktorým sa upravujú niektoré podmienky držania psov* (ďalej jen „zákon o podmímkách držení psů“). Ten upravuje některé podmínky držení psů, s výjimkou služebních psů podle zvláštních předpisů (policejní psi, psi železniční policie, vojenští psi a psi celní správy.) Definuje určité kategorie psů – „zvláštní³⁹⁵ psi“, za které se považují psi používaní soukromými bezpečnostními agenturami, horskou službou, záchranářští psi při plnění úkolů civilní obrany, lovečtí psi,

³⁹⁵ ve smyslu mající určité zvláštní vlastnosti

pastevečtí psi a asistenční psi.³⁹⁶ Nebezpečným psem je pro účely tohoto zákona míněn každý pes, který pokousal nebo poranil člověka, aniž byl sám napaden nebo vyprovokován, pokud nebyl použit v nutné obraně nebo v krajní nouzi.³⁹⁷

Zákonem o podmínkách držení psů je stanovena povinnost držitele psa přihlásit každého psa, který je na území Slovenské republiky držen více než 90 dní v kuse, do evidence psů v místě, kde se pes v daném roce převážně nacházel. Lhůta pro přihlášení psa do evidence činí 30 dnů a počíná běžet po uplynutí výše uvedené 90 denní lhůty. V evidenci je vedeno evidenční číslo psa, číslo jeho tetování či čipu, jméno, příjmení a adresa trvalého pobytu držitele psa, umístění chovného prostoru nebo chovného zařízení, ve kterém je pes na území obce chován, pokud se takový chovný prostor nebo zařízení neshoduje s adresou trvalého pobytu držitele psa. Dále též skutečnost, zda pes pokousal člověka, aniž k tomu byl vyprovokovaný či byl napadený a jsou zde evidovány i údaje o případné ztrátě a úhynu psa. Evidenci vede obec a ta vydá držiteli psa po jeho zapsání do evidence známku, na které je uvedeno jeho evidenční číslo, obec, ve které je pes evidován a údaj o tom, zda pes spadá do kategorie nebezpečných psů. Známkou se prokazuje totožnost psa, je nepřenositelná a její cena je zákonem regulovaná – nesmí být vyšší než 3,5 eur.³⁹⁸

Za psa je zodpovědný držitel nebo osoba, která jej vede nebo nad ním vykonává dohled. Vodit psa mimo chovný prostor nebo chovné zařízení může jen osoba, která je fyzicky a psychicky způsobilá, schopná psa ovládat v každé situaci, přičemž je povinna předcházet tomu, aby pes útočil nebo jiným způsobem ohrožoval člověka nebo zvířata, a zabraňovat vzniku škod na majetku, přírodě a životním prostředí, které by pes mohl způsobit. V případě, že se jedná o nebezpečného psa, jsou podmínky ještě přísnější. Takového psa smí psa mimo chovný prostor nebo chovné zařízení vodit jen osoba, která je plně svéprávná a veřejném prostranství musí mít nebezpečný pes nasazen náhubek.

Zajímavostí oproti české úpravě je, že povinnost uklízet exkrementy po svém psovi je na Slovensku stanovena přímo zákonem. Zákon o podmínkách držení psů ukládá osobě, která psa vede, odstranit výkaly bezprostředně poté, co jimi pes znečistí veřejné prostranství.³⁹⁹

³⁹⁶ § 2 odst. 1 písm. a) zákona o podmínkách držení psů

³⁹⁷ §2 odst. 1 písm. b) zákona o podmínkách držení psů

³⁹⁸ §3 zákona o podmínkách držení psů

³⁹⁹ §6 odst. 1 zákona o podmínkách držení psů

Závěrem zákon obsahuje i výčet přestupků, které se dopustí osoba porušením uložených povinností a možné tresty z jejich porušení (pokuta do výše 65 eur, popř. 165 eur)⁴⁰⁰.

Za zmínku také stojí snaha slovenských zákonodárců z roku 2017, kdy zde byla legislativní snaha o zavedení právní úpravy na boj proti množírám psů. Jednalo se o novelu zákona o podmínkách držení psů, jejímž cílem byla kontrola množení psů, stanovení podmínek chovu psů za účelem jejich množení, podmínky množení takových psů a povinnosti z toho vyplývající držitelům, jakož i státním orgánům na úseku evidence a kontroly držení psů určených na množení.

Hlavním argumentem bylo, že chov zvířat v zájmových chovech je sice poměrně podrobně upraven vyhláškou o podmínkách ochrany zvířat v zájmovém chovu (viz výše), ale chov a hlavně množení psů jsou kontrolovány jen tím způsobem, že chovné stanice jednotlivých plemen jsou ohlášeny chovatelskému svazu těchto plemen a ten kontroluje, zda takové chovy splňují jejich standardy a případně mezinárodní standardy. Chovatelé obvykle mají zájem na tom, aby chovy pod chovatelským svazem byly v pořádku a udržovaly mezinárodní standardy, protože jim to dává možnost dále rozvíjet chov a zvyšuje hodnotu jejich psů i štěňat z takového chovu. Na druhé straně tu však existují chovy, kde podmínky pro držení a chov zvířat stanovené vyhláškou dodržovány nejsou. Jedná se o psy držené v nevhodném prostředí (držené např. pod fóliovníky, v tmavých sklepích či stodolách), bez venčení, denního světla, bez sociálního kontaktu, bez veterinárního ošetření, bez vhodné stravy, s kožními a jinými chorobami. A tento způsob množení za účelem prodeje není kontrolován, což vede jednak ke genetickým změnám na plemenech, skrytým chorobám, které se projeví po čase od koupě, k přemnožení určitého plemene a hlavně k nevhodným podmínkám chovu, vedoucím k týrání. Takoví množitelé nejsou registrováni v chovatelských svazech a v současnosti nikdo nekontroluje, zda dodržují požadavky stanovené zvláštním předpisem.

Proto bylo navrženo uzákonění povinnosti pro každého, kdo se bude chtít zabývat prodejem psů mimo chovatelské stanice registrované v chovatelských svazech, mít potvrzení od veterinární správy o tom, že má vhodné podmínky pro tento chov a že tyto podmínky dodržuje. Jakýkoli prodej bez registrace měl

⁴⁰⁰ §7 zákona o podmínkách držení psů

být nelegální.⁴⁰¹ Novela tedy navrhovala zavedení pojmu „*regulovaný chov psů*“, který měl být definován jako chov jednoho anebo více psů, jejichž potomstvo se úplatně převádí do vlastnictví jiných osob. Dále bylo rozvedeno, že regulovaný chov psů je podnikáním podle živnostenského zákona.⁴⁰²

Novela měla být jakousi nadstavbou vyhlášky o podmínkách ochrany zvířat v zájmovém chovu. Měla za cíl stanovit povinnost oznámit zřízení chovu příslušné regionální veterinární a potravinové správě, zajistit podmínky požadované pro chov v chovném zařízení stanovené ve vyhlášce, přičemž zvláštní důraz byl kladen na zajištění nezaměnitelné označení psů určených k množení, veterinární péči a zachování dostatečných časových intervalů mezi jednotlivými březosti samice psa.⁴⁰³

Bohužel, i přes to, že dne 14. 2. 2017 byla novela schválena Národní radou Slovenskej republiky, nakonec v platnost nevešla, jelikož zákon byl vrácený prezidentem.⁴⁰⁴

8.3. Veřejnoprávní úprava – trestněprávní

Trestněprávní ochranu zvířat proti týrání na Slovensku zabezpečuje zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestný zákon“). Ten v sobě obsahuje skutkové podstaty trestných činů týrání zvířat (§ 378) a zanedbání péče o zvířata (§ 378a). Oba trestné činy jsou zařazeny do deváté hlavy trestného zákona – „*trestné činy proti iným právam a slobodám*“.

⁴⁰¹ Národná rada Slovenskej republiky, Dôvodová správa k návrhu skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na vydanie zákona, ktorým sa dopĺňa zákon č. 282/2002 Z. z., ktorým sa upravujú niektoré podmienky držania psov v znení zákona č. 102/2010 Z. z. a o zmene a doplnení zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, parlamentná tlač 261, [online].[cit.06.08.2020]. Dostupné na: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=430225>

⁴⁰² Národná rada Slovenskej republiky, Schválené znenie zákona NRSR 261 [online].[cit.06.08.2020]. Dostupné na: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=435425>

⁴⁰³ Národná rada Slovenskej republiky, Dôvodová správa k návrhu skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na vydanie zákona, ktorým sa dopĺňa zákon č. 282/2002 Z. z., ktorým sa upravujú niektoré podmienky držania psov v znení zákona č. 102/2010 Z. z. a o zmene a doplnení zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, parlamentná tlač 261, [online].[cit.06.08.2020]. Dostupné na: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=430225>

⁴⁰⁴ Národná rada Slovenskej republiky, Detail návrhu zákona, parlamentná tlač 261, [online].[cit.06.08.2020]. Dostupné na: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=6063>

Skutková podstata trestného činu podle § 378 trestního zákona „*Týranie zvierat*“ je stejně jako v českém trestním právu rozdělena na základní skutkovou podstatu⁴⁰⁵ a kvalifikovanou skutkovou podstatu⁴⁰⁶.

Subjektem trestného činu zde může být kdokoli, není vyžadován speciální subjekt (jako například vlastník). Z pohledu subjektivní stránky je vyžadováno úmyslné zavinění. Objektem je zde zájem na ochraně zvířat před jejich týráním a usmrcením, předmětem útoku je zvíře. Z pohledu slovenského trestního práva je zvíře věcí⁴⁰⁷, což je rozdíl oproti novému chápání zvířat z pohledu soukromého práva.

Definici pojmů „týrání“ a „utýrání“ je třeba hledat v zákoně o veterinárnej starostlivosti⁴⁰⁸, trestný zákon je samostatně nedefinuje.

Pojmem zvíře jsou zde (stejně jako v případě ochrany poskytované správním právem) myšleni obratlovci, avšak povinnost chránit v určitém rozsahu i bezobratlé je morální povinností každého člověka.⁴⁰⁹ Trestné je týrání jak volně žijících, tak i domácích zvířat a není podstatné, zda je zvíře ve vlastnictví pachatele, či jde o zvíře cizí, popř. nepatří nikomu.⁴¹⁰

Aby se tedy jednalo o trestný čin, nikoli o přestupek, musí jít o případ týrání zvířete, kdy:

- pachatel byl za obdobný čin v předcházejících 12 měsících potrestán, nebo byl za takový čin v posledních 24 měsících odsouzený.

Podle § 128 odst. 5 trestného zákona se potrestaným za obdobný čin považuje ten, komu byla za obdobný čin uložena sankce anebo jiné opatření za přestupek nebo jiný obdobný delikt. Postačí i uložení trestu v blokovém řízení⁴¹¹

⁴⁰⁵ „*Kto*:

a) *týra zvieru, hoci bol za obdobný čin v predchádzajúcich dvanástich mesiacoch postihnutý alebo za taký čin v predchádzajúcich dvadsiatich štyroch mesiacoch odsúdený,*

b) *týra zvieru zvlášť krutým a surovým spôsobom, alebo*

c) *utýra zvieru,*

potrestá sa odňatím slobody až na dva roky.“

⁴⁰⁶ „*Odňatím slobody na jeden rok až päť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1:*

a) *na viacerých zvieratách,*

b) *verejne alebo na mieste prístupnom verejnosti,*

c) *na zvierati osobitne chránenom zákonom, alebo*

d) *závažnejším spôsobom konania.*“

⁴⁰⁷ BURDA, Eduard, ČENTĚŠ, Jozef; KOLESÁR, Juraj; ZÁHORA, Jozef a kol. Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár - I diel. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 948

⁴⁰⁸ § 22 odst. 2 a 3 zákona o veterinárnej starostlivosti

⁴⁰⁹ BURDA, Eduard, ČENTĚŠ, Jozef; KOLESÁR, Juraj; ZÁHORA, Jozef a kol. Trestný zákon. Osobitná časť. Komentár - II diel. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 1286

⁴¹⁰ BURDA, Eduard, ČENTĚŠ, Jozef; KOLESÁR, Juraj; ZÁHORA, Jozef a kol. Trestný zákon. Osobitná časť. Komentár - II diel. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 1287

⁴¹¹ BURDA, Eduard, ČENTĚŠ, Jozef; KOLESÁR, Juraj; ZÁHORA, Jozef a kol. Trestný zákon.

a odsouzeným se podle § 128 odst. 6 trestného zákona rozumí pachatel, který byl pravomocným rozsudkem uznán vinným.

- týrání zvířete je provedeno zvláště krutým nebo surovým způsobem. Takový způsob týrání se vyznačuje tím, že zvíře je vystaveno mimořádným fyzickým útrapám a bolesti, které značně překračují běžné útrapy týraného zvířete.⁴¹²
- nebo při něm či v jeho následku dojde k utýrání zvířete.

Kvalifikovanou skutkovou podstatou s vyšší sazbou trestu odnětí svobody ve výši 1 až 5 let bude řešen případ, kdy se pachatel dopustí spáchání trestného činu týrání zvířat, avšak takového jednání se dopustí:

- na více zvířatech, čímž slovenské trestní právo rozumí více jak 2 kusy,
- veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném.

Podle § 122 odst. 2 trestného zákona je trestný čin spáchaný veřejně, pokud je spáchaný před více jak dvěma současně přítomnými osobami. Za místo přístupné veřejnosti se rozumí každé místo, kam má přístup široký okruh individuálně neurčených lidí a kde se též obvykle zdržuje více lidí.⁴¹³

- na zvířeti chráněném zvláštním zákonem, kterým může být jakýkoliv speciální zákon ve smyslu ochrany podle jednotlivého druhu,
- závažnějším způsobem jednání.

Za to trestný zákon podle § 138 považuje páchaní trestného činu např. se zbraní, po delší čas, vlámáním, lstí, organizovanou skupinou. Podle § 138 odst. 1 písm. c) jde i o spáchání trestného činu surovým nebo trýznivým způsobem, což se nebude vztahovat na trestný čin týrání zvířat, kdy takový způsob provedení je již součástí základní skutkové podstaty tohoto trestného činu.⁴¹⁴

Druhým trestným činem, který trestný zákon chrání zvířata, se nazývá zanedbání péče o zvířata, je definován v § 378a trestného zákona. Dopustí se jej ten, kdo z nedbalosti způsobí smrt nebo trvalé následky na zdraví více zvířat,

Osobitná část. Komentár - II diel. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 1288

⁴¹² BURDA, Eduard, ČENTĚŠ, Jozef; KOLESÁR, Juraj; ZÁHORA, Jozef a kol. Trestný zákon.

Osobitná část. Komentár - II diel. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 1288

⁴¹³ UZNESENIE Ústavného súdu Slovenskej republiky č. j. IV. ÚS 518/2018-18 [online]. [cit. 02.08.2020]. Dostupné na: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKÉwjSztzEufzqAhWdSnEKHV0hA2oQFjAHegQICBAB&url=https%3A%2F%2Fwww.ustavnysud.sk%2Fussr-intranet-portlet%2FdocDownload%2F7d4dd15f-21da-448d-922b-360cff57c331%2FRozhodnutie%2520-%2520Uznesenie%2520z%2520predbe%2520C5%2520Ben%2520C3%2520A9ho%2520prerokovania%2520IV.%2520%2520C3%2520AS%2520518_2018.pdf&usq=AOvVaw0N_MPSkvbvx1pbcI6R6V9a

⁴¹⁴ BURDA, Eduard, ČENTĚŠ, Jozef; KOLESÁR, Juraj; ZÁHORA, Jozef a kol. Trestný zákon.

Osobitná část. Komentár - II diel. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 1289

které vlastní nebo o které je povinen se starat tím, že zanedbá potřebnou péči o tyto zvířata. Za takové jednání může být pachatel potrestán odnětím svobody až na dva roky.

Pachatelem je zde vlastník nebo osoba, která sice zvířata nevlastní, ale je na základě nějaké právní skutečnosti povinna se o zvířata starat. Z pohledu subjektivní stránky postačí zavinění z nedbalosti.

Trvalými následky jsou míněny následky, které nejsou pouze přechodného charakteru a které budou zvíře provázet po zbytek života. Pojem „více zvířat“ trestný zákon nedefinuje, ale stejně jako u trestného činu týrání zvířat se dovozuje, že se jedná o nejméně tři jedince.⁴¹⁵

Pokud srovnáme slovenskou a českou trestněprávní úpravu, dojdeme k závěru, že v případě trestného činu týrání zvířat jsou obě skutkové podstaty vymezeny podobně (a do nedávné novely českého trestního zákoníku od 1. 6. 2020 si byly ještě podobnější) s menšími nuancemi.

V českém trestním právu spadá vyšší intenzita týrání zvířete (zvláště surovým nebo trýznivým způsobem) pod kvalifikovanou skutkovou podstatu s vyšší trestní sazbou, zatímco ve slovenské právní úpravě je tento zvýšený stupeň týrání znakem základní skutkové podstaty. Stejně je tomu v případě utýrání zvířete.

Naopak slovenský trestný zákon spojuje vyšší trestní sazbu s týráním chráněných druhů zvířat, takový ekvivalent v českém trestním právu nenalezneme.

Zajímavým rozdílem je také výklad pojmu „větší počet zvířat“, který je na Slovensku vykládán jako 3 kusy, kdežto v českém trestním právu je dovozen judikaturou jako 7 kusů.

Co se týče trestů, které je možné uložit za trestný čin týrání zvířat uložit, v České republice půjde o lehce vyšší tresty odnětí svobody (horní hranice u kvalifikované skutkové podstaty je 6 let, oproti slovenské horní hranici 5 let) a trestní zákoník na rozdíl od trestného zákona umožňuje též uložení jiného trestu než trestu odnětí svobody, a to zákaz činnosti.

V případě nedbalostních trestných činů proti zvířatům (českému zanedbání péče o zvíře z nedbalosti a slovenskému zanedbání péče o zvířata) je situace opět podobná. Skutkové podstaty jsou definovány obdobně, s tím, že slovenská úprava

⁴¹⁵ BURDA, Eduard, ČENTÉŠ, Jozef; KOLESÁR, Juraj; ZÁHORA, Jozef a kol. Trestný zákon. Osobitná část. Komentár - II diel. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 1290

má pouze základní skutkovou podstatu, za kterou je možno rovnou uložit trest odnětí svobody až na dvě léta a není vyžadována hrubá nedbalost.

Zároveň český trestní zákoník nedlouho obsahuje samostatný trestný čin chov většího počtu zvířat v nevhodných podmínkách, jehož obdobu ve slovenském právu (zatím) nenalezneme.

9. Závěr

V průběhu dvou let, během kterých vznikala tato práce, probíhaly rozsáhlé legislativní změny. Po dlouhých jednáních byla schválena a vešla v účinnost novela trestního zákona, jejímž cílem je poskytnutí vyšší právní ochrany zvířatům. Stalo se tak na základě myšlenky „odvěcnění“ zvířat, která navazuje na změnu pojetí zvířat přijatou v soukromém právu a současně souvisí se změnou vnímání zvířat společností. Ta přestává být čím dál více lhostejná k osudu zvířat. A na tento společenský vývoj musel zareagovat i zákonodárce.

Od novely trestního zákoníku si sama autorka slibuje změnu rozhodovací praxe trestních soudů za trestné činy týrání zvířat. Doposud bylo na úseku ochrany zvířat rozhodováno formou trestního příkazu, kde absentuje výchovný dopad absolvovaného hlavního líčení na pachatele a současně mohly být ukládány převážně podmíněné tresty odnětí svobody. To by se mohlo do budoucna změnit. Zároveň si je autorka vědoma skutečnosti, že změna rozhodovací praxe bude potřebovat čas. Avšak společnost dává nyní jasně najevo, že protiprávní jednání vůči zvířatům je nejen nežádoucí, ale že zvířata jakožto objekt těchto právních vztahů jsou chráněna více než majetek z důvodu, že se jedná o živé bytosti.

Celá práce byla rozdělena do 9 kapitol. Po teoretickém úvodu do problematiky ochrany zvířat, jeho zařazení, výkladu základních pojmů, rozboru pramenů byla podrobně rozebrána jednotlivá jednání, která jsou považována za týrání zvířat. Každému z nich autorka věnovala samostatnou podkapitolu, kde se na praktických příkladech pokusila takové nezákonné jednání popsat.

Jak bylo řečeno v úvodu, práce se podrobněji zaměřuje na ochranu zvířat v zájmových chovech. V rámci této podkapitoly navrhla autorka práce úpravu znění vyhlášky č. 21/2013 Sb. o chovu psů a koček. Ta spočívala jednak ve snížení hranice četnosti březostí, a to s ohledem na fyziologické možnosti samic a jejich dobré životní podmínky. Zároveň bylo navrženo rozšíření působnosti vyhlášky i na neregistrované chovy.

Za jádro práce považuje pisatelka svou snahu o zmapování a definování novodobého negativního fenoménu tzv. množíren, který by se dal popsat jako nevidovaný chov s nekontrolovanou produkcí mláďat určených pravděpodobně pro další chovatele. Vývoj této problematiky byl sledován po celou dobu psaní práce. Od prvních pokusů o definici ze strany Ústřední

komise na ochranu zvířat, až po novelu trestního zákoníku, která v reakci na problém množíren přináší novou skutkovou podstatu trestného činu Chov zvířat v nevhodných podmínkách a je z pohledu autorky práce dílčím vítězstvím v oblasti ochrany zvířat.

V této podkapitole je však k nalezení i autorčina kritika dvou novel veterinárního zákona, které podle důvodových zpráv měly v boji proti množírnám také pomoci. Jednou z nich je povinnost ohlášky 3 a více fen. Ta je autorkou hodnocena negativně za částečnou nesmyslnost a fakticky nulový přínos pro praxi. Druhá novela zakotvila povinnost očipování psů pro platnost jejich očkování proti vzteklině. Ta je kritizována pro polovičatost úpravy a celkovou neefektivnost s ohledem na cíl, který má sledovat. Autorka se zde též zabývá problematikou ústavního práva na nedotknutelnost obydlí, které bývá v případě množírenských chovů zneužíváno a orgány ochrany zvířat na něj narážejí z důvodu velmi omezené možnosti jeho prolomení. Následně je zde zmapována i mediálně nejznámější kauza množírny psů v Kamenici nad Lipou, a to od prvních podnětů na KVS až po rozsudek trestního soudu. Závěrem této podkapitoly je popsána problematika nakládání se zabavenými psy ze špatných podmínek, spolu s kritikou postupu Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, který podle názoru autorky odporuje úpravě uvedené v občanském zákoníku, tedy jejich zvláštnímu postavení smysly nadaných živých bytostí.

V sedmé kapitole se pisatelka pokusila o komentářový rozbor ustanovení jednotlivých trestných činů proti zvířatům, v porovnání s úpravou účinnou do 31. 5. 2020. A to včetně nového trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách, ke které prozatím neexistuje oficiální knižní komentář od kapacit v oboru. Následuje rozsáhlé zhodnocení nové úpravy spolu s odůvodněním, proč ji pisatelka považuje z hlediska ochrany zvířat za zásadní. K nalezení je i názor odpůrců nové úpravy spolu s protiargumentací autorky.

Práce se však nezaměřuje pouze na skutkové podstaty trestných činů. Ta měla za cíl též přinést ucelený pohled na přestupky v oblasti ochrany zvířat. Jejich výklad není prakticky možné nalézt, jelikož odborná literatura obsahuje obvykle čistě odkaz na výčet v zákoně. Ten však bez většího úsilí neumožňuje jejich souvislé prostudování, jelikož skutkové podstaty přestupků jsou v zákoně na ochranu zvířat definovány jako porušení povinností, které tento zákon ukládá různým osobám v předchozích paragrafech s tím, že na ně pouze odkazuje. A tak musí člověk za účelem zjištění, jaké konkrétní jednání považuje zákon

za přestupek, neustále listovat napříč celým zákonem. Autorka se proto pokusila přeměnit tyto odkazy do co nejjednodušší textové formy a případný čtenář tak může snadno získat povědomí nejen o tom, co zákon na ochranu zvířat proti týrání považuje za protiprávní, ale ve výsledku i o tom, na co všechno jeho úprava dopadá.

Autorka práce má též pocit, že zákon na ochranu zvířat proti týrání je dobrou normou, nikoli však bez výhrad. Například ustanovení § 7 odst. 3, obsahující výčet zákroků, při nichž se nepožaduje anestezie, jsou-li prováděny osobou způsobilou, považuje za nehumánní a zastaralé. Přitom premisa, že čerstvě rozená mláďata nepocítují bolest, byla již dávno vědecky vyvrácena. Navíc většina z popsaných zákroků je fatálním zásahem do tělesné integrity zvířat (kastrace, odrohování, krácení zobáků). Pisatelka by proto navrhovala alespoň okamžité zavedení nutnosti anestezie v rámci takových výkonů, než (doufejme) bude jednoho dne tento odstavec zrušen. Zároveň, jak již bylo zmíněno v průběhu práce, v Poslanecké sněmovně se v současné době nachází návrh novely zákona na ochranu zvířat proti týrání, obsahující zákaz klecových chovů nosnic a též obsahující oprávnění Policie České republiky vstupovat do obydlí v případě důvodného podezření na týrání zvířat. Obě změny autorka plně podporuje. Důvody nevhodnosti klecových chovů byly rozebrány v podkapitole 5.1.9. této práce. Ohledně možnosti vstupovat do obydlí v případě podezření na týrání zvířat by se autorka dokonce přikláněla k slovenskému modelu úpravy, kdy právo na vstup do obydlí mají pověřeni zaměstnanci orgánu ochrany zvířat, jak uvedla v podkapitole 8.2. práce.

Na poli unijní úpravy by autorka práce byla pro zpřísnění pravidel hlavně v oblasti přepravy zvířat a jejich usmrcování. Tyto dvě úpravy spolu neodmyslitelně souvisí, jelikož v masném průmyslu je stále zastáván trend, že zvíře je v jednom státě narozeno, v jiném vykrmeno a až v dalším poraženo. Přepravy zvířat na dlouhé vzdálenosti považuje pisatelka za extrémně kruté a zcela zbytečné týrání. Zákaz dálkových přeprav živých zvířat je z jejího pohledu nevyhnutelným krokem společnosti na cestě za její vyšší vyspělostí.

Závěrem by autorka ráda uvedla, že jako mnoho autorů si není zcela jistá zavedením konceptu zvířecích práv. To je z jejího pohledu velmi vzdálená (nejspíše i utopická) představa. Ale zcela se ztotožňuje s názorem, že pro zlepšení postavení zvířat a snížení jejich zbytečného utrpení je nejefektivnější a nejrychlejší cestou snaha o zvýšení citlivosti společnosti k tomuto tématu,

posílení práv orgánů ochrany zvířat, ale i ostatních subjektů hájících zájmy zvířat, zpřísnění sankcí za týrání zvířat, celkové zvýšení standardů ochrany zvířat, ale i ochrana přírody jako celku.⁴¹⁶ A ochrana přírody a zvířat je cestou, kterou se sama autorka snaží jít...

⁴¹⁶ MÜLLEROVÁ, H. Kapitoly o právech zvířat : „my a oni“ z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva. Praha: Academia, 2016, s. 18

Resume

This rigorous thesis examines the topic of legal protection of animals. First, it defines the basic concepts necessary to understand the whole issue. The key concept of the animal is analysed from the perspective of private and public law. Other terms examined are breeder, environment and welfare.

The next chapter deals with the sources of animal protection legislation. These are international sources, where the content of five basic agreements of the Council of Europe concerning the protection of animals was analysed, which were subsequently followed by EU sources. They implemented the wording of these agreements into secondary standards (regulations and directives) of European Union law. Subsequently, the thesis studies national sources of direct as well as indirect animal protection laws. A separate chapter is devoted to the law on the protection against animal cruelty.

Act No. 246/1992 Coll., On the protection against animal cruelty, forms the core of the entire regulation of legal protection of animals in the Czech Republic. Its scope is much broader than just protecting animals from cruelty. Not only does it prohibit animal cruelty and the promotion by all people, but it also lays down a number of legal obligations in certain activities involving the handling of animals. At the same time, it prohibits interventions causing pain or abandonment of an animal with the intent to get rid of them. It defines cruelty to animals, particularly in the field of animal husbandry conditions, animal feeding and watering, the administration of medicines and preparations, surgical procedures on animals, the effects on animals, the use and handling of animals. It also contains rules for the management of animals in farms, including the provision of animal welfare, and regulates the rules for animal testing. This law also separately regulates the protection of livestock, pet animals, wild animals and experimental animals. It also deals with the rules of public performance of animals and forms the basis for the handling of handicapped animals.

In a separate subchapter, the author discusses and analyses individual acts in great detail. These acts are marked by law as animal cruelty. The special conditions that the law imposes on the protection of animals during public performances and during the transport of animals were also discussed.

Special requirements for the protection of farm animals, experimental animals and pets are individually regulated. Within the area of protection of animals in pet breeding, an amendment to the implementing decree concerning the breeding of dogs and cats was proposed by the author. Furthermore, the author discusses “puppy mills”, the current negative phenomenon. Puppy mills are unrecorded breeding sites with uncontrolled production of young, potentially destined for other breeders. The development of this phenomenon was comprehensively mapped in recent years. The amendments to laws, that were designed to help combat puppy mills were examined. One of them is the obligation to report to the regional veterinary administration the breeding of 3 or more bitches in one place and the other is the obligation to mark dogs by chip for the validity of vaccination against rabies. These amendments were subsequently criticized by the author for ineffectiveness with regard to the goal they were meant to achieve. The author deals with the issue of the constitutional right to the inviolability of the home, which the animal protection authorities encounter during inspections. Subsequently, the most famous case of a dog breeding in Kamenice was mapped, from the first complaints received by the regional veterinary station to the judgment of the criminal court in this case. Also described is the issue of dealing with confiscated dogs, along with criticism of the procedure, the Office of the Government Representation in Property Affairs, which in the opinion of the author contradicts the adjustment referred to in the Civil Code, as living beings with the special status of being gifted with senses.

The thesis also contains a chapter concerning liability for damage, which first deals with liability for damage caused by animals, which is regulated by § 2933 of Act No. 89/2012 Coll., The Civil Code and then liability for damage caused to animals under § 2970 of the Civil Code.

The seventh chapter deals with the tortious responsibility for animal cruelty. The legislation lays down individual conditions for preventing the suffering or cruelty of animals and ensuring their protection and welfare. Fulfilment of these conditions is subject to state control and supervision and in case of non-compliance, they are enforced by the state. The first condition concerns criminal liability. There was a fundamental change in this area with effect from 1 June 2020, when the amendment to Act No. 40/2009 Coll.

Penal Code, introduced a change in the merits pursuant to § 302 Cruelty to animals where there has been a tightening of penalties and an increased scope to the behaviour that is classified as a criminal offense. The previous regulation to fulfil the factual nature of the crime of torture required a "particularly torturous or cruel" method of torture. This limit was lowered to "crude tortuous or" abusive way, thus that the greater amount of violence on animals will be qualified as a crime. The amendment further enshrined a new factual basis of the criminal offense in Section 302a Animal Husbandry in Unsuitable Conditions. It aims to combat breeding, when the purpose of this regulation is to affect the uncontrolled production of puppies, kittens and other pups, their keeping in completely unsatisfactory conditions, disrespecting the basic conditions for their collection from mothers and insufficient follow-up care for them and their mothers. This issue has not yet been elaborated by the authors of the commentary literature, and therefore the author of this thesis attempted to provide a solution.

The second part of the seventh chapter discusses the tortious liability for cruelty to animals under administrative law. First, the procedure of conducting misdemeanour proceedings is presented here, together with an indication of the authorities exercising competence in this area. The individual facts of misdemeanours of natural persons, natural entrepreneurs and legal entities under the Act on the Protection of Animals against Cruelty are discussed. Since the professional literature usually contains only a reference to their enumeration in the law.

The last chapter is a comparison of domestic legislation with the legislation of the Slovak Republic. First, the private law regulation is described and compared, then the administrative and finally the Slovakian criminal law. The result of the comparison of the regulations of the two legal orders in the field of animal protection draws a conclusion in how one country could take an example from another.

Seznam použitých pramenů

Knížní zdroje

BURDA, Eduard, ČENTÉŠ, Jozef; KOLESÁR, Juraj; ZÁHORA, Jozef a kol. Trestný zákon. Všeobecná část. Komentár - I diel. Praha: C. H. Beck, 2010, 1136 s., ISBN 978-80-7400-324-0

BURDA, Eduard, ČENTÉŠ, Jozef; KOLESÁR, Juraj; ZÁHORA, Jozef a kol. Trestný zákon. Osobitná část. Komentár - II diel. Praha: C. H. Beck, 2011, 1616 s., ISBN 978-80-7400-394-3.

DAMOHOŘSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*, 3. vydání Praha: C.H. Beck, 2010. xlii, 630 s. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7.

DRAŠTÍK, Antonín. Trestní zákoník: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). 3108 s., ISBN 978-80-7478-790-4

DUDOVÁ, J., JANČÁŘOVÁ, I., PEKÁREK, M. a PRŮCHOVÁ I., *Právo životního prostředí*. 2., přeprac. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 379 s. Edice učebnic PrF, č. 377. ISBN 80-210-3978-7

FENYK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou*. Praha: Linde, 2010. xviii, 1317 s. ISBN 978-80-7201-808-6.

HENDRYCH D., BĚLINA M., FIALA J., ŠÁMAL P., ŠTURMA P., ŠTENGLIOVÁ I., a M. KARFÍKOVÁ. Právnický slovník. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009, 1459 s., ISBN 978-80-7400-059-1

HULMÁK, Milan. Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář. V Praze: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8

HŮLOVÁ, M. Zákon na ochranu zvířat proti týrání: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 9. 5. 2019] ASPI_ID KO246_1992CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X]

JANČÁŘOVÁ, I. a kolektiv, *Právo životního prostředí: zvláštní část*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. 621 s. ISBN 978-80-210-8041-6

- JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, 976 s. ISBN 978-80-7502-236-3
- JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2020, 1056 s., ISBN: 978-80-7400-772-9
- KRÝSA, Ivo. *Zákon o ochraně veřejného zdraví: komentář*. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2016. xxiv, 279 stran. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-070-8.
- KOŠIČIAROVÁ, S. a kol. Právo životného prostredia. 2., zmenené a rozšírené, vyd. Bratislavská vysoká škola práva, Poradca podnikateľa, Vydavateľství a nakladateľství Aleš Čeněk, 2009, 673 s. ISBN 978-80-89363-13-1.
- LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H.Beck, 2014. xx, 2380 s. ISBN 978-80-7400-529-9.
- MÜLLEROVÁ, H. Kapitoly o právech zvířat: „my a oni“ z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva. Praha: Academia, 2016, 797 s. ISBN 978-80-200-2601-9
- MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2317-9.
- PAULDURA, Lukáš. *Slovník právních pojmů: občanský zákoník*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 231 s. Rekodifikace. ISBN 978-80-7478-660-0.
- PETROV, Jan, Michal VÝTISK a Vladimír BERAN. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. lxii, 3053 stran. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-653-1.
- PRCHALOVÁ, Jana. *Právní ochrana zvířat*. Praha: Linde, 2009. 327 s., ISBN 978-80-7201-763-8.
- SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. xv, 1260 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-499-5.
- SPURNÁ, Jana a Jiří DOUSEK. *Zájmové chovy a ochrana zvířat*. Praha: LexisNexis CZ, 2004. Kapesní příručky (LexisNexis CZ). 94 s. ISBN 80-86199-88-6.

STEJSKAL, V., LESKOVJAN, M. Člověk a zvíře – v zajetí či péči? *Aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Praha: univerzita Karlova v Praze, 2010, 118 s., ISBN 978-80-87146-33-0

ŠÁMAL, P., *Trestní zákoník I. §1 až 139. Komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, 1464 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

ŠÁMAL, P., *Trestní zákoník II. §140 až 421. Komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. 2150 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.

ŠÁMAL, P., DĚDIČ, J., GRIVNA, T., PÚRY, F., ŘÍHA, J., *Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář*. 2. vydání. Praha C. H. Beck, 2018, 930 s, ISBN 978-80-7400-592-3

ŠVESTKA a kol., *Občanský zákoník: komentář. Svazek I. (§ 1- 654)*, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-370-8.

ŠVESTKA a kol., *Občanský zákoník: Komentář, Svazek III, (§ 976-1474)*, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-547-4

ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081) [Systém ASPI]*. Wolters Kluwer [cit.06.05.2020]. ASPI_ID KO89_f2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

TUHÁČEK, M., JELÍNKOVÁ, J., a kol. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. První vydání. Praha: Grada, 2015. 279 stran. Právo pro každého. ISBN 978-80-247-5464-2.

VEČEREK, V., DOUSEK, J., BURDA, Z., VEČERKOVÁ, E a SÝKOROVÁ, I., *Ochrana zvířat*. Vyd. 1. Brno: Veterinární a farmaceutická univerzita, 2001, 156 s., ISBN 80-7305-412-4

VEČEREK, V., *Modelové případy v ochraně zvířat*. Brno: Veterinární a farmaceutická univerzita, 2001. ISBN 80-7305-424-8

VEČEREK, V., *Ochrana zvířat v právních předpisech Evropské unie*. Brno: Veterinární a farmaceutická univerzita, 2000. ISBN 80-7305-400-0

WEBSTER, J. *Welfare – životní pohoda zvířat, aneb střízlivé kázání o ráji. Konstruktivní přístup k problému vlády člověka nad zvířaty*. Praha: Nadace na ochranu zvířat, 1999, 264 s. ISBN 80-238-4086-X.

Časopisecké zdroje

COUFALOVÁ, B., Aktuální vývoj na poli právní ochrany zvířat, [Systém Codexis]. ATLAS consulting spol. s.r.o., Zdroj: Acta Iuridica Olomucensia č. 2/2017, str. 116-125, 2017. ISSN 1801-0288

FIALA, R., Doporučení předsedy Ústřední komise pro ochranu zvířat k uplatňování práva na navrácení psa z titulu vadného plnění, [Systém Codexis]. ATLAS consulting spol. s.r.o., Převzato z [www. pravniprostor.cz](http://www.pravniprostor.cz), 2016. ISSN 2336-4114

JELÍNEK, J., K nové trestněprávní ochraně zvířat aneb trefit kozla, Bulletin advokacie 6/2020, s. 46, ISSN 1210-6348

MÜLLEROVÁ, H., Zvíře jako předmět právní úpravy veřejného práva a nový občanský zákoník, České právo životního prostředí 1/2014, [online].[cit.29.10.2018]. Dostupné na: http://www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_35.pdf, 100 s.

MÜLLEROVÁ, H., Zvíře jako objekt právních vztahů, Dny práva 2010, 1. ed. Brno: Masaryk University [online].[cit. 16. 2. 2012]. Dostupné na: [https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/09_priroda/Mullerova_Hana_\(4342\).pdf](https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/09_priroda/Mullerova_Hana_(4342).pdf),

MÜLLEROVÁ, H., *Zvíře jako předmět právní úpravy veřejného práva a nový občanský zákoník*. České právo životního prostředí, 2014, č. 35. s. 9

RENNEROVÁ, Z., Množírny psů de lege lata, [Systém Codexis]. ATLAS consulting spol. s.r.o., Převzato z [www. pravniprostor.cz](http://www.pravniprostor.cz), 2015. ISSN 2336-4114

RYDVAL, T., Co je (živé) zvíře? Právník. 2009, č. 3, s. 333-338, ISSN: 0232-6625

RYDVAL, T., Ochrana zvířat proti týrání jako součást právní ochrany zvířat v České republice, Aplikované právo 2006, č. 2, s. 29-48

STEJSKAL, V., Ochrana zvířat a zajištění jejich dobrých životních podmínek v evropském unijním právu. Právník č. 6/2011, str. 579-586, ISSN: 0232-6625

TRAPLOVÁ, J., Životní situace – Týraná zvířata, [Systém Codexis]. ATLAS consulting spol. s.r.o., 2019.[cit.11.08.2020]

VOMÁČKA, Vojtěch. Judikatura NSS: Ochrana zvířat proti týrání (Case Law of the Supreme Administrative Court of the Czech Republic: Animal Welfare). Soudní rozhledy, Praha : C.H. Beck., Nakladatelství C.H. Beck, 2020, vol. 2020, No 1, p. 2-6. ISSN 1211-4405.

ZÁSTĚROVÁ Jana, Nazrál čas k přijetí 3. všeobecné deklarace práv zvířat? České právo životního prostředí 4/2004, s. 21-30

Internetové zdroje

Azyl opuštěných zvířat Libeň; Kastrace, sterilizace[online]. [cit.04.09.2020]. Dostupné z: <https://www.utulek-liben.com/informacni-sekce/kastrace-sterilizace/>

Byznys noviny, Stát letos prodával 240 psů a 58 koček. Nejdražší prodal štěně buldočka za 6 tisíc korun [online]. [cit.07.08.2020]. Dostupné z: <https://www.byznysnoviny.cz/2019/12/26/stat-letos-prodaval-240-psu-58-kocek-nejdraze-prodal-stene-buldocka-za-6-tisic-korun/>

Český rozhlas Vysočina. „Vymklo se nám to z kontroly.“ Za týrání dvou stovek psů dostala dvojice z Pelhřimovska podmínku [online]. [cit. 2020-05-01]. Dostupné z: <https://vysocina.rozhlas.cz/vymklo-se-nam-z-kontroly-za-tyrani-dvou-stovek-psu-dostala-dvojice-z-7446527>

Český statistický úřad, Porážky hospodářských zvířat - počet poražených zvířat, [online].[cit.04.08.2020]. Dostupné na: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jspx?_af=ZEM13A&z=T&f=OBJEKT&pvo=ZEM13A&ev=V750_!_ZEM13A-2019_1&ev=V460_!_ZEM13A_jatkaimimo_1

Důvodová zpráva k z. č. 89/2012 Sb., občanskému zákoníku [online].[cit. 10. 10. 2018]. Dostupné z ASPI.

Důvodová zpráva k novele TZ [online].[cit. 22. 8. 2018]. Dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=214&CT1=0>

EAGRI, Ministerstvo zemědělství připravuje centrální registr psů [online].[cit.12.08.2020]. Dostupné na: http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/reakce-na-nepresnosti-v-mediich/ministerstvo-zemedelstvi-pripavuje.html?utm_source=tapito&utm_medium=app_android&utm_campaign=tapito_article

EAGRI, ČR: Přehled druhů zvířat a jejich spotřeby k pokusným účelům v letech 1994–2019 [online]. [cit.12.08.2020]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1454/EPZ_CZ94_19.pdf

EAGRI, Stanovisko ÚKOZ k problematice kupírování uší psů, jejich účasti na veřejných vystoupeních a svodech, k propagaci týrání zvířat, [online].[cit.15.04.2019]. Dostupné na: http://eagri.cz/public/web/file/1627/Kupir_usi.pdf

Evropský parlament, Animal testing of cosmetics: MEPs call for worldwide ban [online]. [cit.12.08.2020]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/press-room/20180219IPR98116/animal-testing-of-cosmetics-meps-call-for-worldwide-ban>

Evropský parlament, Usnesení Evropského parlamentu o akčním plánu Společenství v oblasti dobrých životních podmínek a ochrany zvířat 2006–2010 [online].[cit.31.03.2019] Dostupné zde: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2006-0417+0+DOC+XML+V0//CS>

Evropský parlament, Zákaz kosmetiky testované na zvířatech: zavedme jej globálně! [online].[cit.13.08.2020]. Dostupné zde: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20180216STO98005/zakaz-kosmetiky-testovane-na-zviratech-zavedme-jej-globalne>

Evropský parlament, Životní podmínky a ochrana zvířat: Jaké jsou zákony EU? [online]. [cit.12.08.2020]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20200624STO81911/zivotni-podminky-a-ochrana-zvirat-jake-jsou-zakony-eu>

Evropský účetní dvůr, Dobré životní podmínky zvířat v EU: překonávání rozporu mezi ambiciózními cíli a praktickou realizací[online].[cit.13.08.2020]. Dostupné na: <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/animal-welfare-31-2018/cs/>

Idnes.cz, Češi milují psy a kočky, akvariijní rybičky jsou třetí, ukázal průzkum [online].[cit.10.08.2020]. Dostupné na: https://www.idnes.cz/hobby/mazlicci/psi-kocky-akvaristika-pruzkum.A190926_194648_hobby-mazlicci_bma

Idnes.cz, Zákaz klecových chovů slepic neprošel, právo policie vstoupit do obydlí ano, [online].[cit.31.08.2020]. Dostupné na: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/ochrana-zvirat-proti-tyrani-klecove-chovy-slepice.A200610_084300_domaci_kop

Lidovky.cz, Záběry aktivistů odstartovaly masivní kontroly jatek. Zvažují se online kamery, veterináři budou důkladnější[online].[cit.30.08.2020]. Dostupné na: https://www.lidovky.cz/domov/zabery-aktivistu-odstartovaly-masivni-kontroly-jatek-zvazuji-se-online-kamery-veterinari-budou-chodi.A191101_132035_ln_domov_mlg

Ministerstvo zemědělství Výklad k problematice chovu většího počtu psů [online].[cit.22.08.2018]. Dostupné na: http://eagri.cz/public/web/file/578142/_2018_Chov_vetsiho_poctu_psu.pdf

Ministerstvo zemědělství, Výklad k problematice zvláštního opatření, zejména k umístění týraného zvířete do náhradní péče, podle zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů [online].[cit.16.8.2020]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/518405/_2017Nahradni_pece.pdfhttp://eagri.cz/public/web/file/518405/_2017Nahradni_pece.pdf

MVDr. Julie Lásková, Ibalgin a Paralen nejsou vhodné léky pro zvířata![online].[cit.14.08.2019]. Dostupné na: <https://www.veterinarnikovi.cz/news/ibalgin/>

MVDr. Zbyněk Semerád, Kauzy welfare – Co Kdy Kde Jak S kým. [online]. [cit. 2020-05-01]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/dalsi-aktivity/archiv-vzdelavacich-akci/?tx_odcalendar%5Buid%5D=260&cHash=66a95db21bdd307905dcafc89da69ae0

Národná rada Slovenskej republiky, Detail návrhu zákona, parlamentná tlač 261, [online].[cit.06.08.2020]. Dostupné na: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=6063>

Národná rada Slovenskej republiky, Dôvodová správa k návrhu skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na vydanie zákona, ktorým sa dopĺňa zákon č. 282/2002 Z. z., ktorým sa upravujú niektoré podmienky držania psov v znení zákona č. 102/2010 Z. z. a o zmene a doplnení zákona č. 39/2007 Z.

z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, parlamentná tlač 261, [online].[cit.06.08.2020]. Dostupné na: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=430225>

Národná rada Slovenskej republiky, Schválené znenie zákona NRSR 261[online].[cit.06.08.2020]. Dostupné na: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=435425>

OS Buldočí naděje. In: Facebook [online]. [cit.01.05.2020]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/osbuldocinadeje/photos/p.1520577114718650/1520577114718650/?type=1>

Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky, Sněmovní tisk 214, Novela z. - trestní zákoník [online].[cit.10.04.2020]. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=214>

Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky, Sněmovní tisk 514, Novela z. na ochranu zvířat proti týrání - EU [online].[cit.30.08.2020]. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=514>

Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky, Pozměňovací návrh poslankyně Heleny Válkové a poslance Marka Bendy k poslaneckému návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, str. 2 [online].[cit.24.4.2020]. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=214>

Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky, Pozměňovací návrh poslanců Markéty Pekarové Adamové, Radka Holomčíka, Tomáše Kohoutka, Jany Levové, Víta Rakušana, Kateřiny Valachové a dalších ke komplexnímu pozměňovacímu návrhu ústavně-právního výboru k návrhu poslanců Markéty Pekarové Adamové, Tomáše Kohoutka, Radka Holomčíka, Jana Chvojky, Pavla Bělobrádka, Petra Gazdíka, Pavla Jelínka a dalších na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, s. 6-7 [online].[cit.23.4.2020]. Dostupné na: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=214>

Právo a prax nehnuteľností, Novela Občianskeho zákonníka od 1.9.2018 a od 1.1.2019 [online].[cit.10.5.2020]. Dostupné na: <https://www.ppn.sk/33/novela-obcianskeho-zakonnika-od-1-9-2018-a-od-1-1-2019-uniqueiduc-hxzASYZNbHI7G8uaRB3rKq7yNDAaWenGPOsEYHWDs/>

Psí magazín. In: Facebook [online]. [cit.11.08.2020]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/psimagazin/posts/1985569948414087>

Respekt, Od 1. 7. je zakázáno kupírovat psům uši [online].[cit.15.04.2019]. Dostupné na: <https://www.respekt.cz/tydenik/1993/21/od-1-7-je-zakazano-kupirovat-psum-usi>

Státní veterinární správa, Informační bulletin 3/2018 Státní veterinární správy, Program ochrany zvířat 2017, [online].[cit.21.10.2018]. Dostupné na: <http://www.svscr.cz/wp-content/files/dokumenty-a-publikace/ib1803.pdf>

Státní veterinární správa, Informační bulletin 3/2019 Státní veterinární správy, Program ochrany zvířat 2018, [online].[cit.11.08.2020]. Dostupné na: <https://www.svscr.cz/wp-content/files/dokumenty-a-publikace/ib1903.pdf>

Státní veterinární správa, Informace k novele veterinárního zákona – chov psů a útulky [online].[cit.21.10.2018]. Dostupné na: <https://www.svscr.cz/zdravi-zvirat/informace-k-novele-veterinarniho-zakona-chov-psu-a-utulky/>

Státní veterinární správa, Na co si dát pozor při nákupu zvířete na inzerát? – informace nově na webu SVS [online]. [cit. 11.08.2020]. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/na-co-si-dat-pozor-pri-nakupu-psa-na-inzerat-informace-nove-na-webu-svs-2/>

Státní veterinární správa, Nákup zvířat [online]. [cit. 11.08.2020]. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/zdravi-zvirat/nakup-zvirat/>

The humane society of United States, Stopping puppy mills [online]. [cit.11.08.2020]. Dostupné z: <https://www.humanesociety.org/all-our-fights/stopping-puppy-mills>

ULPIANUS, Zviera bude aj nebude vecou a návrh na zavedenie novej skutkovej podstaty trestného činu [online].[cit.10.05.2020]. Dostupné na: <https://www.ulpianus.sk/blog/zviera-bude-aj-nehude-vecou-a-navrh-na-zavedenie-novej-skutkovej-podstaty-trestneho-cinu/>

Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, PRODEJ VE VŘ ČÍS. SKL/MO01/2019 - 6 ŠTĚŇAT (JORKŠÍRSKÝ TERIÉR, MALTÉZSKÝ PSÍK, 4X FRANCOUZSKÝ BULDOČEK), 2. Oznámení VŘ s aukcí [online]. [cit.11.08.2020]. Dostupné z: <https://www.nabidkamajetku.cz/Home/Detail/42449>

Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, ÚZSVM bude hledat nové majitele pro francouzské buldočky [online]. [cit.07.08.2020]. Dostupné z: <https://uzsvm.cz/aktuality-1325-0-85/uzsvm-bude-hledat-nove-majitele-pro-francouzske-buldocky-135446/?fbclid=IwAR0lMOSqrya10xKNFw2618sckSHNOy7TRdowiBDXbWgVyaEbpWyEElgrCs>

Věřejný ochránce práv, KONFERENCE: Aktuální poznatky a otazníky v oblasti ochrany zvířat proti týrání ze dne 22. 02. 2018, BLOK I - Novela zákona na ochranu zvířat proti týrání, Diskuze – audiozáznam [online].[cit.11.08.2020]. Dostupné na: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/projekt_ESF/00_2018_VA/KONFERENCE/02_22_Ochrana_zvirat/audiozaznamy_fin/prvni_diskuse.mp3

Zápisný řád České kynologické unie, 2. vydání, platné od 25. 1. 2018, [online].[cit.10.08.2020]. Dostupné na: <https://www.cmku.cz/data/dokumenty/13-zapisni-rad-cmku-platny-od-25.1.2018.pdf>

Zápisný řád České kynologické unie, navrhované znění 3. vydání [online].[cit. 2020-08-10]. Dostupné na: <https://www.cmku.cz/data/dokumenty/1925-novela-zapisniho-radu-cmku-k-pripominkovani-do-20.4.2020.pdf>

Unijní prameny

Smlouvy o založení Evropského Společenství (Konsolidované znění) D. Protokoly připojené ke Smlouvě o založení Evropského společenství Protokol (č. 33) o ochraně a dobrých životních podmínkách zvířat (1997) [online].[cit. 20. 10. 2018]. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A12006E%2FPRO%2F33>

Smlouva o fungování EU

Nařízení Rady č. 1/2005 ze dne 22. 12. 2004 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností

Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 576/2013 ze dne 12. 6. 2013 o neobchodních přesunech zvířat v zájmovém chovu

Nařízení Evropského parlamentu a Rady č.1223/2009 ze dne 30. listopadu 2009 o kosmetických přípravcích

Nařízení Rady č. 1099/2009 ze dne 24. 9. 2009 o ochraně zvířat při usmrcování

Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1523/2007 ze dne 11. 12. 2007, kterým se zakazuje uvádět na trh, dovážet do Společenství a vyvážet z něj kočičí a psí kůže a výrobky obsahující tyto kůže

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/31/EU ze dne 12. 6. 2013, kterou se mění směrnice Rady 92/65/EHS, pokud jde o veterinární předpisy pro obchod se psy, kočkami a fretkami uvnitř Unie a jejich dovoz do Unie

Směrnice Rady 98/58/ES ze dne 20. 7. 1998 o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely

Směrnice Rady 1999/74/ES ze dne 19. 7. 1999, kterou se stanoví minimální požadavky na ochranu nosnic

Směrnice Rady 2007/43/ES ze dne 28. 6. 2007 o minimálních pravidlech pro ochranu kuřat chovaných na maso nebo

Směrnice Rady 2008/120/ES ze dne 18. 12. 2008, kterou se stanoví minimální požadavky na ochranu prasat

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/63/EU ze dne 22. 9. 2010 o ochraně zvířat používaných pro vědecké účely

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES ze dne 30. 11. 2009 o ochraně volně žijících ptáků

Směrnice Rady č. 92/43/EHS ze dne 21. 5. 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin

Mezinárodní smlouvy:

Evropská dohoda o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě

Evropská dohoda o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely

Evropská dohoda o ochraně jatečných zvířat

Evropská dohoda o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely

Evropská dohoda o ochraně v zájmovém chovu

Zákony

Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon)

Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti

Zákon č. 100/2004 Sb. o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy)

Zákon č. 162/2003 Sb. o podmínkách provozování zoologických zahrad a o změně některých zákonů (zákon o zoologických zahradách)

Zákon č. 115/2000 Sb. o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy

Zákon č. 99/2004 Sb. o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství)

Zákon č. 252/1997 Sb. o zemědělství

Zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákon

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 77/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 302/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé související zákony

Zákon č. 368/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Zákon č. 114/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Zákon č. 40/1964 Zb., občiansky zákonník

Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon

Zákon č. 282/2002 Z. z., ktorým sa upravujú niektoré podmienky držania psov

Zákon č. 39/2007 Z. z., o veterinárnej starostlivosti, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 184/2018 Z. z., ktorým sa mení a doplňa zákon č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a doplňajú niektoré zákony

Důvodové zprávy

Důvodová zpráva k novele [online].[cit.22.08.2018]. Dostupné na:
<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=214&CT1=0>

Důvodová zpráva k novele z. č. 40/2009 Sb.. trestního zákoníku [online].[cit. 22.08.2018]. Dostupné na:
<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=135975>

Důvodová zpráva k z. č. 89/2012 Sb., občanskému zákoníku [online].[cit.10.10.2018]. Dostupné z ASPI.

Podzákoné předpisy

Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat

Vyhláška č. 346/2006 Sb., o stanovení bližších podmínek chovu a drezúry zvířat

Vyhláška č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči

Vyhláška č. 4/2009 Sb., o ochraně zvířat při přepravě

Vyhláška č. 114/2010 Sb., o ochraně handicapovaných zvířat při chovu

Vyhláška č. 418/2012 Sb., o ochraně zvířat při usmrcování

Vyhláška č. 419/2012 Sb., o ochraně pokusných zvířat

Vyhláška č. 21/2013 Sb., o stanovení podmínek při chovu psů a koček

Vyhláška č. 22/2013 Sb., o vzdělávání na úseku ochrany zvířat proti týrání

Vyhláška č. 34/2019 Sb., o kompenzačním příspěvku chovatelům, kteří provozují chov zvířat pro kožešiny

Vyhláška č. 244/2002 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti

Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 123/2008 Z. z., o podrobnostiach o ochrane spoločenských zvierat a o požiadavkách na karanténne stanice a útulky pre zvieratá

Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 143/2012 Z. z., o chove nebezpečných živočíchov.

Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 350/2019 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o použití zvierat'a na účely verejného vystúpenia alebo výcviku za účelom verejného vystúpenia a zoznam zvierat na účely verejného vystúpenia

Judikatura

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 8. 2014, č. j. 2 As 72/2014 - 43

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 3. 2009, sp. zn. 28 Cdo 3563/2008

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 5. 2013, sp. zn. 4 Tdo 489/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2013, sp. zn. 6 Tdo 1400/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 8 Tdo 657/2011

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 28. 2. 2017, č. j. 51 A 6/2014–67

Rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 5. 10. 1995, č.j. 6 To 133/94

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 16. 8. 2011,
č. j. 51 A 21/2010-49

R 53/1976

R 18/2012 – II.

Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. j. IV. ÚS 518/2018-18
[online].[cit.02.08.2020]. Dostupné na: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjSztzEufzqAhWDSnEKHVOhA2oQFjAHegQICBAB&url=https%3A%2F%2Fwww.ustavnysud.sk%2Fussr-intranet-portlet%2FdocDownload%2F7d4dd15f-21da-448d-922b-360cff57c331%2FRozhodnutie%2520-%2520Uznesenie%2520z%2520predbe%25C5%25Ben%25C3%25A9ho%2520prerokovania%2520IV.%2520%25C3%259AS%2520518_2018.pdf&usg=AOvVaw0N_MPSkvbjx1pbcI6R6V9a

Seznam příloh

Příloha č. 1: ÚZSVM bude hledat nové majitele pro francouzské buldočky

Zdroj: Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, ÚZSVM bude hledat nové majitele pro francouzské buldočky [online]. [cit.06.02.2019]. Dostupné z: <https://uzsvm.cz/aktuality-1325-0-85/uzsvm-bude-hledat-nove-majitele-pro-francouzske-buldocky-135446/?fbclid=IwAR0IMOSqrya10xKNFw2618sckSHNOy7TRdowiBDXbWgVyaEbpWyEEIgroCs>

Příloha č. 2: ÚZSVM bude hledat nové majitele pro francouzské buldočky

Zdroj: Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, ÚZSVM bude hledat nové majitele pro francouzské buldočky [online]. [cit.07.08.2020]. Dostupné z: <https://uzsvm.cz/aktuality-1325-0-85/uzsvm-bude-hledat-nove-majitele-pro-francouzske-buldocky-135446/?fbclid=IwAR0IMOSqrya10xKNFw2618sckSHNOy7TRdowiBDXbWgVyaEbpWyEEIgroCs>

Příloha č. 3: Prodej štěňat ve výběrovém řízení (jorkšírský teriér, maltézský psík, 4x francouzský buldoček

Zdroj: Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, PRODEJ VE VŘ ČÍS. SKL/MO01/2019 - 6 ŠTĚŇAT (JORKŠÍRSKÝ TERIÉR, MALTÉZSKÝ PSÍK, 4X FRANCOUZSKÝ BULDOČEK)[online]. [cit.11.08.2020]. Dostupné z: <https://www.nabidkamajetku.cz/Home/Detail/42449>

Aktuality

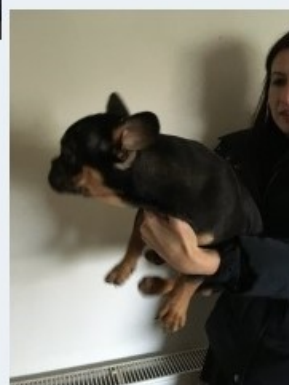
ÚZSVM bude hledat nové majitele pro francouzské buldočky

04.02.2019

Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových v Kladně byl pověřen správou šesti psů, kteří byli zajištěni Policií ČR. Čtyřem francouzským buldočkům, jorkširskému teriéroví a maltézskému psíkovi bude ÚZSVM hledat brzy nové majitele prostřednictvím elektronické aukce.

Všechna štěňata odhadovaného věku cca 3,5 měsíce pochází z nelegálního chovu (množirny) a jejich zdravotní stav a vývoj je velmi zanedbaný, dle vyjádření veterináře s nejistou životní perspektivou. Štěňata jsou v prozatímní péči odborníků v psím útulku, kde jim bude zajištěna veterinární péče. Policie, která zajištění provedla, současně písemným usnesením udělila souhlas s prodejem psů. V případě zajištěného majetku není možné psy převádět zdarma.

ÚZSVM bude hledat nové majitele pro francouzské buldočky

04.02.2019 - Kladno

Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových v Kladně byl pověřen správou šesti psů, kteří byli zajištěni Policií ČR. Čtyřem francouzským buldočkům, jorkširskému teriérově a maltézskému psíkovi bude ÚZSVM hledat brzy nové majitele.

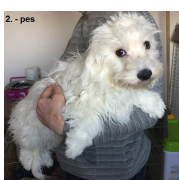
Všechna štěňata odhadovaného věku cca 3,5 měsíce pochází z nelegálního chovu (množírny) a jejich zdravotní stav a vývoj je velmi vyjádření veterináře s nejistou životní perspektivou. Štěňata jsou v prozatímní péči odborníků v psím útulku, kde jim bude zajištěna Police, která zajištění provedla, současně písemným usnesením udělila souhlas s prodejem psů. V případě zajištěného majetku nen převádět zdarma.

Přílohy:

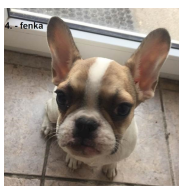
1. - fenka

2. - pes

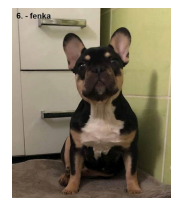
3. - pes

4. - fenka

5. - fenka

6. - fenka

PRODEJ VE VŘ ČÍS. SKL/M001/2019 - 6 ŠTĚŇAT (JORKŠÍRSKÝ TERIÉR, MALTÉZSKÝ PSÍK, 4X FRANCOUZSKÝ BULDOČEK)

ID (42449)

SDÍLET NA FACEBOOKU TWEETNOUT

Kategorie: Zvířata
Cena: **4 700,00 Kč**
Forma: převzetí
Státní instituce: Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových
Okres: Kladno
Stav: Jiné formy PP (ukončeno)

Kontaktní údaje: Romana Lukšíková
[312602516](tel:312602516)
romana.luksikova@uzsvm.cz

Nám. 17 listopadu 2840, 27201 Kladno

Popis: Jedná se o štěňata původem z odhalené množírny, bez průkazu původu. V době zajištění, tedy v listopadu 2018, se jednalo o štěňata stará cca 4 – 5 týdnů, která měla být ještě u feny. Štěňata byla zanedbaná, silně začervená a ve špatné kondici. Klinicky se u stájených štěňat projevovaly průjemové afekce, zvracení a přes opakované odčervení (celkem 3x) se paraziti objevovali opakovaně. Proto byla nasazena adekvátní veterinární léčba a po zlepšení zdravotního stavu byla provedena vakcinace a revakcinace dle obvyklých veterinárních postupů.

1. jorkšířský teriér	Pohlaví: fena	
Minimální kupní cena: 400,- Kč		
2. maltézský psík	Pohlaví: pes	Barva: bílá
Minimální kupní cena: 500,- Kč		
3. francouzský buldoček	Pohlaví: pes	Barva: černohnědá
Minimální kupní cena: 800,- Kč		
4. francouzský buldoček	Pohlaví: fena	Barva: bílá s hnědými a černými znaky
Minimální kupní cena: 1.000,- Kč		
5. francouzský buldoček	Pohlaví: fena	Barva: hnědá s bílou skvrnou
Minimální kupní cena: 1.000,- Kč		
6. francouzský buldoček	Pohlaví: fena	Barva: černá s pálením
Minimální kupní cena: 1.000,- Kč		

Možnosti prohlídky: Prohlídka prodávaneho majetku se uskuteční v Psím útulku Bouchalka, na adrese: Na Bouchalce 398, 273 43 Buštěhrad, a to:

- pondělí 25. 3. 2019 od 12:00 hod. do 14.00 hod.
- úterý 26. 3. 2019 od 12:00 hod. do 14.00 hod.
- středa 27. 3. 2019 od 12:00 hod. do 14.00 hod.

PŘILOŽENÉ DOKUMENTY K NABÍDCE

1. [Informace pro účastníky VŘ a veřejnost k průběhu aukce.docx](#)
2. [Oznámení o VŘ s aukcí.docx](#)